Promemoria

Klimat- och näringslivsdepartementet

Kontaktpunkter, tillstånd och tidsfrister enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial och EU-förordningen om nettonollindustri

KN2025/02439

12 januari 2026

Doknr: E2026-00237-1

Promemorians huvudsakliga innehåll

I promemorian lämnas förslag till bestämmelser som kompletterar EU-förordningen om kritiska råmaterial och EU-förordningen om nettonollindustri (EU-förordningarna). Genom EU-förordningarna införs bland annat tidsfrister för tillståndsprocessen för strategiska råmaterialprojekt och för nettonollprojekt. EU-förordningarna innehåller också särskilda bestämmelser om miljöbedömningar för sådana projekt. Vidare införs krav på medlemsstaterna att utse en eller flera kontaktpunkter för att samordna och underlätta tillståndsprocessen. En kontaktpunkts bekräftelse av en fullständig ansökan startar tidsfristerna enligt EU-förordningarna.

EU-förordningarna behöver kompletteras med nationella bestämmelser som tydliggör kontaktpunktens roll i Sverige. I promemorian föreslås att länsstyrelserna i Stockholms län, Skåne län, Västra Götalands län, Örebro län, Dalarnas län och Västerbottens län fortsatt ska vara kontaktpunkter för både projekt för kritiska råmaterial och nettonollprojekt. Det föreslås också kompletterande bestämmelser som tydliggör vilka svenska tillståndsförfaranden som omfattas av tidsfristerna och hur kontaktpunktens bekräftelse av en fullständig ansökan ska inhämtas. I promemorian föreslås att de kompletterande bestämmelserna i huvudsak samlas i en ny lag och tillhörande förordning. I fråga om EU-förordningarnas bestämmelser om miljöbedömningar föreslås att det införs upplysningsbestämmelser och kompletterande bestämmelser i miljöbalken. Vidare föreslås att det införs upplysningsbestämmelser i plan- och bygglagen (2010:900) och sektorslagstiftning som reglerar tillståndsförfaranden om att EU-förordningarna innehåller bestämmelser om planläggning och tidsfrister.

I denna promemoria behandlas bara de delar av EU-förordningarna som avser kontaktpunkter, tidsfrister och miljöbedömningar. Behovet av författningsändringar i förhållande till övriga delar av EU-förordningarna bereds inom Regeringskansliet.

I april 2025 remitterade Klimat- och näringslivsdepartementet en promemoria med förslag som genomför förnybartdirektivet (KN2025/00895). Regeringen har därefter den 11 december 2025 beslutat om lagrådsremissen Tillståndsprövning enligt förnybartdirektivet (KN2025/02315). I denna promemoria lämnas förslag till bestämmelser om tidsfrister för en mark- och miljödomstols handläggning i första instans av ansökningar om tillstånd till miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet som avser förnybar energi. Bestämmelserna behövs för, och kompletterar, genomförandet av förnybartdirektivet.

Författningsändringarna i promemorian föreslås träda i kraft den 1 oktober 2026.

Doknr: E2026-00237-1

1 Författningsförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

1.1 Förslag till lag (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag kompletterar

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020 (i denna lag benämnd EU-förordningen om kritiska råmaterial), och

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1735 av den 13 juni 2024 om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknik och om ändring av förordning (EU) 2018/1724 (i denna lag benämnd EU-förordningen om nettonollindustri).

2 § I denna lag avses med:

– *strategiskt råmaterialprojekt*: ett råmaterialprojekt som Europeiska kommissionen har erkänt som strategiskt enligt artikel 6 i EU-förordningen om kritiska råmaterial, och

– *nettonollprojekt*: ett strategiskt nettonollprojekt eller ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik som inte är strategiskt.

Övriga ord och uttryck i denna lag har samma betydelse som i EU-förordningen om kritiska råmaterial och EU-förordningen om nettonollindustri.

Mål och ärenden om kritiska råmaterial och nettonollindustri i mark- och miljödomstol

3 § Bestämmelser om tidsfrister för mål och ärenden, som rör verksamheter och åtgärder som ingår i ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt finns i

1. artikel 11.1 och 11.10 i EU-förordningen om kritiska råmaterial, och
2. artiklarna 9.1, 9.2, 9.12, 9.13, 16.1 och 16.2 i EU-förordningen om nettonollindustri.

De tidsfrister som avses i första stycket gäller endast mål och ärenden som inleds vid en mark- och miljödomstol genom att en kontaktpunkt som avses i 10 § har bekräftat att ansökan är fullständig.

4 § Bestämmelser om att en kontaktpunkt ska bekräfta att en ansökan är fullständig för att starta en tidsfrist för handläggningen av ansökan finns i

1. artikel 11.6 i EU-förordningen om kritiska råmaterial, och

Doknr: E2026-00237-1

2. artikel 9.10 i EU-förordningen om nettonollindustri.

Mark- och miljödomstolen får på begäran av en kontaktpunkt yttra sig över om en ansökan om tillstånd eller dispens är fullständig. Domstolen får i sitt yttrande ange om ansökan bör kompletteras och i sådana fall på vilket sätt.

5 § Mark- och miljödomstolen får förlänga en tidsfrist som avses i 3 § eller i artikel 11.2 i EU-förordningen om kritiska råmaterial i enlighet med

1. artikel 11.4 i EU-förordningen om kritiska råmaterial, eller
2. artikel 9.6 eller 9.7 i EU-förordningen om nettonollindustri.

Om en tidsfrist förlängs ska domstolen informera den kontaktpunkt som överlämnat ansökan om förlängningen och skälen för den.

6 § Av artikel 11.9 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.5 i EU-förordningen om nettonoll¬industri framgår att kontaktpunkten tillfälligt får stoppa en tidsfrist som avses i 3 § eller i artikel 11.2 i EU-förordningen om kritiska råmaterial.

Om miljökonsekvensbeskrivningen behöver kompletteras efter kungörelsen enligt 6 kap. 39 § miljöbalken och enligt artikel 11.9 i EU-förordningen om kritiska råmaterial eller artikel 9.5 i EU-förordningen om nettonoll¬industri, får i stället mark- och miljödomstolen tillfälligt stoppa tidsfristen.

För att tillfälligt stoppa tidsfristen ska mark- och miljödomstolen

1. begära att projektägaren inom en viss tid kompletterar miljökonsekvensbeskrivningen, och
2. informera kontaktpunkten om behovet av komplettering och begäran.

7 § En tidsfrist som har stoppats tillfälligt enligt 6 § börjar löpa igen första arbetsdagen efter det att kompletteringen har lämnats in till mark- och miljödomstolen, eller tiden för kompletteringen har löpt ut.

Mark- och miljödomstolen ska informera projektägaren och kontaktpunkten när tidsfristen har börjat löpa igen.

8 § Mark- och miljödomstolen ska ta ställning till om en annan tidsfrist enligt EU-förordningen om nettonollindustri ska gälla för handläggningen hos domstolen om

1. ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik erkänns som strategiskt, eller
2. om ett sådant erkännande upphävs,

när handläggningen av ett mål som avser projektet redan pågår i mark- och miljödomstolen och det löper en tidsfrist enligt EU-förordningen om nettonoll¬industri för målet.

Mark- och miljödomstolen ska informera projektägaren och kontaktpunkten om den tidsfrist som gäller för domstolens handläggning.

9 § Mark- och miljödomstolen ska senast 30 dagar från det att en ansökan har överlämnats till domstolen från en kontaktpunkt som avses i 10 § ta fram en tidsplan för handläggningen av målet.

Mark- och miljödomstolen ska informera kontaktpunkten om tidsplanen och om betydande ändringar av tidsplanen.

Doknr: E2026-00237-1

Kontaktpunkter

10 § De myndigheter som regeringen bestämmer ska vara kontaktpunkter enligt artikel 9.1 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 6.1 i EU-förordningen om nettonollindustri.

Bemyndiganden

11 § Regeringen får meddela föreskrifter om

1. skyldighet för en kontaktpunkt att informera berörda myndigheter om förhållanden som kan påverka bedömningen av om erkännande av ett strategiskt nettonollprojekt bör upphävas, och
2. kommuners arbete med att bistå kontaktpunkterna med att underlätta och samordna tillståndsprocessen för strategiska råmaterialprojekt eller nettonollprojekt.

12 § Regeringen får meddela föreskrifter om skyldighet för en kommun att årligen lämna statistikuppgifter över handläggningstider i ärenden som rör strategiska råmaterialprojekt eller nettonollprojekt.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2026.

Doknr: E2026-00237-1

1.2 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöbalken

dels att 6 kap. 43 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas sex nya paragrafer, 6 kap. 2 a, 32 a, 43 a–43 d §§ och närmast före 32 a § och 43 a § nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	6 kap.
	2 a §
	I detta kapitel avses med:
	1. EU-förordningen om kritiska råmaterial: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020,
	2. EU-förordningen om nettonollindustri: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1735 av den 13 juni 2024 om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknik och om ändring av förordning (EU) 2018/1724.
	Uttrycken strategiskt råmaterialprojekt och nettonollprojekt har i detta kapitel samma innebörd som i lagen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri.
	Avgränsningssamråd som rör strategiska råmaterialprojekt eller nettonollprojekt
	32 a §
	Särskilda bestämmelser om begäran om och tidsfrist för ett yttrande om miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljeringsgrad vid avgränsnings-

Doknr: E2026-00237-1

samråd som rör strategiska råmaterialprojekt eller nettonollprojekt finns i

1. artikel 12.1 och 12.6 i EU-förordningen om kritiska råmaterial, och

2. artikel 10.1 i EU-förordningen om nettonollindustri.

Om ett avgränsningssamråd rör en verksamhet eller åtgärd som ingår i ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt ska länsstyrelsen redovisa sin bedömning enligt 32 § andra stycket så snart som möjligt och senast inom 45 dagar från det att länsstyrelsen har tagit emot en begäran om yttrande från en kontaktpunkt som avses i lagen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri.

Länsstyrelsen ska informera kontaktpunkten om sin bedömning.

43 §[1]

Den som prövar tillståndsfrågan ska, *när tillståndsfrågan avgörs,* slutföra miljöbedömningen genom att *med hänsyn till innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen och det som kommit fram under handläggningen av målet eller ärendet identifiera, beskriva och göra en slutlig och samlad bedömning av miljöeffekterna*.

Den som prövar tillståndsfrågan ska slutföra miljöbedömningen genom att *ange den motiverade slutsatsen i det beslut eller den dom som avgör tillståndsfrågan.*

I miljöbedömningen ingår att med hänsyn till innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen och det som har kommit fram under handläggningen av målet eller ärendet identifiera, beskriva och göra en slutlig och samlad bedömning av verksamhetens eller åtgärdens väsentliga miljöeffekter (*motiverad slutsats)*.

[1] Senaste lydelse 2017:955.

Doknr: E2026-00237-1

Miljöbedömning som rör strategiska råmaterialprojekt eller nettonollprojekt

43 a §

Särskilda bestämmelser om tidsfrister för allmänhetens, myndigheters och kommuners yttrande över miljökonsekvensbeskrivningen finns i

1. artikel 12.5 i EU-förordningen om kritiska råmaterial, och

2. artikel 10.5 i EU-förordningen om nettonollindustri.

Om tillståndsfrågan enligt 39 § rör en verksamhet eller åtgärd som ingår i ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt, ska allmänheten, myndigheter och kommuner ges högst 85 dagar att yttra sig över miljökonsekvensbeskrivningen.

43 b §

Den som prövar tillståndsfrågan får förlänga tiden för att yttra sig i 43 a § andra stycket

1. med högst 40 dagar i enlighet med artikel 12.5 i EU-förordningen om kritiska råmaterial, eller

2. till högst 90 dagar i enlighet med artikel 10.5 i EU-förordningen om nettonollindustri.

Om tiden för att yttra sig förlängs, ska parter, remissinstanser och den kontaktpunkt som avses i lagen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri informeras om förlängningen. Kontaktpunkten ska även informeras om skälen för förlängningen.

Beslutet om förlängning ska kungöras.

Doknr: E2026-00237-1

43 c §

Särskilda bestämmelser om tidsfrister för den motiverade slutsatsen finns i

1. artikel 12.3 och 12.4 i EU-förordningen om kritiska råmaterial, och

2. artikel 10.3 och 10.4 i EU-förordningen om nettonollindustri.

Den som prövar tillståndsfrågan får förlänga tidsfristen för den motiverade slutsatsen med högst 20 dagar i enlighet med

1. artikel 12.4 i EU-förordningen om kritiska råmaterial, eller

2. artikel 10.4 i EU-förordningen om nettonollindustri.

Om tidsfristen förlängs ska parter, remissinstanser och den kontaktpunkt som avses i lagen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri informeras om förlängningen. Kontaktpunkten ska även informeras om skälen för förlängningen.

43 d §

Om tillståndsfrågan avser en verksamhet eller åtgärd som ingår i ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt och den inte kan avgöras inom den tidsfrist som anges i artikel 12.3 i EU-förordningen om kritiska råmaterial eller artikel 10.3 i EU-förordningen om nettonollindustri, får den motiverade slutsatsen meddelas i ett särskilt beslut inom tidsfristen. Ett sådant beslut får inte överklagas särskilt.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2026.

Doknr: E2026-00237-1

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2026:000) om verksamheter och åtgärder för förnybar energi

Härigenom föreskrivs att det i lagen (2026:000) om verksamheter och åtgärder för förnybar energi ska införas tre nya paragrafer, 8–10 §§, och närmast före 8 § en ny rubrik av följande lydelse.

Lydelse enligt lagrådsremissen Tillståndsprövning enligt förnybart direktivet (KN 2025/02315)	*Föreslagen lydelse*
	Mål och ärenden om förnybar energi i mark- och miljödomstol
	8 §
	Om ett mål som inleds vid en mark- och miljödomstol genom en ansökan om tillstånd gäller en verksamhet eller åtgärd för förnybar energi, ska domstolen så snart som möjligt och senast 45 dagar efter att ansökan kom in
	1. skicka information till sökanden om att handläggningen av målet har påbörjats, eller
	2. förelägga sökanden att avhjälpa en brist enligt 42 kap. 3 § rättegångsbalken.
	När bristerna har avhjälpts ska domstolen, så snart som möjligt och senast 45 dagar efter den tidpunkten, skicka information till sökanden om att handläggningen av målet har påbörjats.
	9 §
	Om ett mål som inletts vid en mark- och miljödomstol genom en ansökan om tillstånd gäller en verksamhet eller åtgärd för förnybar energi, ska domstolen avgöra målet inom
	1. tre år om målet avser en anläggning som är havsbaserad, och
	2. två år om målet avser en anläggning som är landbaserad.
	Trots första stycket ska

Doknr: E2026-00237-1

1. ett mål som avser en havsbaserad anläggning avgöras inom två år om det avser

a) uppgradering av en anläggning för produktion av förnybar el,

b) uppförande av en anläggning för produktion av förnybar el med en lägre installerad elektrisk effekt än 150 kilowatt, eller

c) uppförande av en samlokaliserad energilagringsenhet i anslutning till en anläggning som avses i a eller b, och

2. ett mål som avser en landbaserad anläggning avgöras inom ett år om det avser

a) uppgradering av en anläggning för produktion av förnybar el,

b) uppförande av en anläggning för produktion av förnybar el med en lägre installerad elektrisk effekt än 150 kilowatt, eller

c) uppförande av en samlokaliserad energilagringsenhet i anslutning till en anläggning som avses i a eller b.

Tidsfristen börjar löpa den dag domstolen skickar information till sökanden enligt 8 § om att handläggningen av målet har påbörjats.

10 §

En mark- och miljödomstol får förlänga en tidsfrist enligt 9 § första stycket

eller andra stycket 1, en gång med högst sex månader om

1. det efter det att tidsfristen börjat löpa uppstår behov av kompletteringar på grund av nya bestämmelser eller ny information,

2. det uppstår en försening vid handläggningen av målet och förseningen beror på någon yttre omständighet som domstolen inte

Doknr: E2026-00237-1

hade kunnat påverka eller förutse när tidsfristen började löpa,

3. det är nödvändigt för att pröva en skyldighet i EU-lagstiftning på miljöområdet, eller

4. det finns andra synnerliga skäl än de som anges i 1–3.

En tidsfrist enligt 9 § andra stycket 2 får förlängas en gång med högst tre månader om det finns sådana skäl som anges i första stycket.

Om tidsfristen förlängs ska sökanden skriftligen informeras om förlängningen och skälen för den.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2026.

Doknr: E2026-00237-1

1.4 Förslag till lag om ändring i minerallagen (1991:45)

Härigenom föreskrivsatt 4 kap. 3 § minerallagen (1991:45) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
4 kap.	
3 §[1]	
Om flera har ansökt om koncession för samma område och fler än en kan komma i fråga enligt 2 §, *skall* den ha företräde som har undersökningstillstånd i området för något mineral som omfattas av *dennes* ansökan om koncession.	Om flera har ansökt om koncession för samma område och fler än en kan komma i fråga enligt 2 §, *ska* den ha företräde som har undersökningstillstånd i området för något mineral som omfattas av *hans eller hennes* ansökan om koncession.
Om ingen av sökandena har undersökningstillstånd, *skall* den ha företräde som har utfört ändamålsenligt undersökningsarbete inom området. I annat fall har den *företräde* som först kom in med sin ansökan. Om ansökningarna har kommit in samma dag har sökandena lika rätt till andel i koncessionen.	Om ingen av sökandena har undersökningstillstånd, *ska* den ha företräde som har utfört ändamålsenligt undersökningsarbete inom området. I annat fall har den som först kom in med sin ansökan *företräde*. Om ansökningarna har kommit in samma dag har sökandena lika rätt till andel i koncessionen.
	Om ansökan har lämnats in till en kontaktpunkt som avses i lagen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri för en bekräftelse enligt artikel 11.6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020, ska ansökan, i fråga om företräde anses ha kommit in när den lämnades in till kontaktpunkten.

[1] Senaste lydelse 1993:690.

Doknr: E2026-00237-1

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2026.

Doknr: E2026-00237-1

1.5 Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

Härigenom föreskrivs att det i plan- och bygglagen (2010:900) ska införas en ny paragraf, 2 kap. 12 §, och närmast före 2 kap. 12 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	2 kap.
	Särskilda bestämmelser om strategiska råmaterialprojekt eller nettonollprojekt vid planläggning
	12 §
	Särskilda bestämmelser om att det vid planläggning enligt denna lag ska övervägas att i lämpliga fall inkludera utveckling av
	1. projekt för kritiska råmaterial finns i artikel 13.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020, och
	2. tillverkningsprojekt för nettonollteknik och strategiska nettonollprojekt finns i artikel 11.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1735 av den 13 juni 2024 om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknik och om ändring av förordning (EU) 2018/1724.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 2026.

Doknr: E2026-00237-1

1.6 Förslag till förordning (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § I denna förordning finns kompletterande bestämmelser till

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020 (i denna förordning benämnd EU-förordningen om kritiska råmaterial),

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1735 av den 13 juni 2024 om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknik och om ändring av förordning (EU) 2018/1724 (i denna förordning benämnd EU-förordningen om nettonollindustri), och

– lagen (2026:000) om kontaktpunkter och tillstånds-förfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri.

2 § Denna förordning är meddelad med stöd av

– 10 § lagen om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri i fråga om 4 §,

– 11 § 1 lagen om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri i fråga om 37 §,

– 11 § 2 lagen om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri i fråga om 7 § andra stycket,

– 12 § lagen om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri i fråga om 38 §, och

– 8 kap. 7 § regeringsformen i fråga om övriga bestämmelser.

Ord och uttryck

3 § Med *prövningsmyndighet* avses i denna förordning en förvaltningsmyndighet eller kommun som handlägger

– en ansökan om tillstånd eller dispens eller en anmälan som avser ett strategiskt råmaterialprojekt,

– en ansökan om tillstånd eller dispens eller en anmälan som avser ett nettonollprojekt.

Övriga ord och uttryck i denna förordning har samma betydelse som i EU-förordningen om kritiska råmaterial, EU-förordningen om nettonollindustri och lagen om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri.

Doknr: E2026-00237-1

Kontaktpunkter för kritiska råmaterial och nettonollindustri

4 § Länsstyrelserna i Stockholms, Skåne, Västra Götalands, Örebro, Dalarnas, och Västerbottens län är kontaktpunkter enligt artikel 9.1 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 6.1 i EU-förordningen om nettonollindustri för verksamheter och åtgärder som ingår i projekt för kritiska råmaterial eller nettonollprojekt, som i huvudsak bedrivs eller vidtas, eller avses att bedrivas eller vidtas, i respektive län.

Länsstyrelsen i

1. Stockholms län är dessutom kontaktpunkt för sådana projekt i Uppsala, Gotlands, Västmanlands och Södermanlands län,
2. Skåne län är dessutom kontaktpunkt för sådana projekt i Kronobergs, Kalmar och Blekinge län,
3. Västra Götalands län är dessutom kontaktpunkt för sådana projekt i Hallands och Jönköpings län,
4. Örebro län är dessutom kontaktpunkt för sådana projekt i Värmlands och Östergötlands län,
5. Dalarnas län är dessutom kontaktpunkt för sådana projekt i Gävleborgs och Jämtlands län, och
6. Västerbottens län är dessutom kontaktpunkt för sådana projekt i Norrbottens län och Västernorrlands län.

De länsstyrelser som utsetts till kontaktpunkter ska samverka med varandra i frågor som rör uppgiften som kontaktpunkt.

Kontaktpunkternas uppgift att vägleda projektägaren i tillståndsprocessen

5 § I EU-förordningen om kritiska råmaterial finns bestämmelser om uppgifter som kontaktpunkten ska utföra. Dessa uppgifter omfattar bland annat att

1. underlätta och samordna tillståndsprocessen enligt artiklarna 2.18, 9.3 och 9.4,
2. ge information till projektägare enligt artiklarna 2.18, 9.5, 11.4, 11.8, 12.4 och 12.5,
3. bekräfta att en ansökan är fullständig enligt artikel 11.6,
4. utarbeta en tidsplan för tillståndsprocessen enligt artikel 11.7, och
5. ta emot begäran om yttrande över miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljeringsgrad enligt artikel 12.1.

Kontaktpunkten ska ge projektägare till strategiska råmaterialprojekt information om den prioritetsstatus som avses i artikel 10.

6 § I EU-förordningen om nettonollindustri finns bestämmelser om uppgifter som kontaktpunkten ska utföra. Dessa uppgifter omfattar bland annat att

1. underlätta och samordna tillståndsprocessen enligt artiklarna 3.19, 6.1, 6.3 och 9.3,
2. ge information till projektägare enligt artiklarna 3.19, 9.8, 9.9 och 10.4,
3. bekräfta att en ansökan är fullständig enligt artikel 9.10,
4. utarbeta en tidsplan för tillståndsprocessen enligt artikel 9.11, och
5. ta emot begäran om yttrande över miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljeringsgrad enligt artikel 10.1.

Doknr: E2026-00237-1

Kontaktpunkten ska ge projektägare till strategiska nettonollprojekt information om den prioritetsstatus som avses i artikel 15.

Information om tillståndsförfaranden

7 § Bestämmelser om att en myndighet ska informera kontaktpunkten om de krav som ställs på en ansökan om tillstånd eller dispens eller en anmälan som myndigheten ansvarar för finns i artikel 6.9 i EU-förordningen om nettonollindustri.

Kommunerna och följande myndigheter ska bistå kontaktpunkten och Tillväxtverket med information som avses i första stycket och motsvarande information i fråga om strategiska råmaterialprojekt:

– Boverket,
– Havs- och vattenmyndigheten,
– länsstyrelserna,
– Naturvårdsverket,
– Regeringskansliet,
– Riksantikvarieämbetet,
– Skogsstyrelsen,
– Statens jordbruksverk,
– Strålsäkerhetsmyndigheten,
– Sveriges geologiska undersökning,
– Trafikverket.

Boverket ska även bistå Tillväxtverket med den information om fysisk planering som avses i artikel 11.1 i EU-förordningen om nettonollindustri.

8 § Tillväxtverket ska på en webbplats tillgängliggöra information enligt artiklarna 9.2 och 18 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artiklarna 6.2, 7 och 11.1 i EU-förordningen om nettonollindustri.

Tillväxtverket ska bistå kontaktpunkten med vägledning i fråga om vad som avses med tillverkningsprojekt för nettonollteknik och nettonollteknik enligt artiklarna 3.16 och 4 och bilagan i EU-förordningen om nettonollindustri.

Tillståndsförfaranden

9 § Följande tillstånds-, dispens- eller anmälningsförfaranden ska anses vara tillståndsförfaranden vid tillämpningen av EU-förordningen om kritiska råmaterial eller EU-förordningen om nettonollindustri, om de avser eller behövs för ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt eller en ändring av ett sådant projekt:

1. ansökan om tillstånd eller dispens enligt 7 kap. miljöbalken eller enligt förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.,
2. ansökan om dispens enligt artskyddsförordningen (2007:845),
3. ansökan om tillstånd eller dispens eller anmälan enligt 9 kap. miljöbalken, förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, industriutsläppsförordningen (2013:250) eller miljöprövningsförordningen (2013:251),

Doknr: E2026-00237-1

4. ansökan om tillstånd eller dispens eller anmälan enligt 11 kap. miljöbalken eller enligt 19 § förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter,

5. anmälan för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken,

6. anmälan enligt 3 § förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket,

7. ansökan om tillstånd enligt 3 eller 15 a §§ lagen (1966:314) om kontinentalsockeln,

8. ansökan om tillstånd enligt 39, 43–45, 47 eller 48 §§ väglagen (1971:948),

9. ansökan om tillstånd enligt 15 eller 27 §§ skogsvårdslagen (1979:429) eller anmälan enligt 15 § skogsvårdsförordningen (1993:1096),

10. ansökan om tillstånd enligt 2 kap. 12 § kulturmiljölagen (1988:950),

11. ansökan om tillstånd enligt 5 § lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon, och

12. ansökan om lov enligt 9 kap. plan- och bygglagen (2010:900).

10 § En ansökan om bearbetningskoncession enligt 17 § mineralförordningen (1992:285) och en begäran om markanvisningsförrättning enligt 9 kap. 1 § minerallagen (1991:45) utgör tillståndsförfaranden enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial om ansökan eller begäran avser eller behövs för ett strategiskt råmaterialprojekt.

11 § En ansökan om koncession enligt 1 § lagen (1978:160) om vissa rörledningar, en ansökan om tillstånd eller anmälan enligt 5 § eller 7 b § lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet utgör tillståndsförfaranden enligt EU-förordningen om nettonollindustri om ansökan eller anmälan avser eller behövs för ett nettonollprojekt.

12 § Även i andra fall än som avses i 9–11 §§ kan en ansökan om tillstånd eller dispens eller en anmälan utgöra ett tillståndsförfarande enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial eller EU-förordningen om nettonollindustri, om ansökan eller anmälan avser eller behövs för ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt.

Tidsfrister

13 § Bestämmelser om tidsfrister för mål och ärenden som rör verksamheter och åtgärder som ingår i ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt finns i

– artikel 11.1, 11.2 och 11.10 i EU-förordningen om kritiska råmaterial,
– artikel 9.1, 9.2, 9.12 och 9.13 i EU-förordningen om nettonollindustri,
– artikel 16.1 och 16.2 i EU-förordningen om nettonollindustri.

14 § En projektägare som vill att en tidsfrist enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial eller EU-förordningen om nettonollindustri ska gälla för handläggningen ska lämna in en ansökan om tillstånd eller dispens eller en anmälan till en kontaktpunkt för bekräftelse enligt artikel 11.6 i EU-förordningen om kritiska råmaterial eller artikel 9.10 i EU-förordningen om nettonollindustri.

Doknr: E2026-00237-1

Förlängning av tidsfrist

15 § Prövningsmyndigheten får förlänga en tidsfrist i enlighet med artikel 11.4 i EU-förordningen om kritiska råmaterial eller artikel 9.6 och 9.7 i EU-förordningen om nettonollindustri.

När en tidsfrist förlängs ska prövningsmyndigheten informera kontaktpunkten om förlängningen och skälen för den.

Tillfälligt stopp av en tidsfrist

16 § Av artikel 11.9 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.5 i EU-förordningen om nettonollindustri framgår att kontaktpunkten tillfälligt får stoppa en tidsfrist.

Om miljökonsekvensbeskrivningen behöver kompletteras efter kungörelsen enligt 6 kap. 39 § miljöbalken och artikel 11.9 i EU-förordningen om kritiska råmaterial eller artikel 9.5 i EU-förordningen om nettonollindustri får i stället prövningsmyndigheten tillfälligt stoppa tidsfristen.

För att tillfälligt stoppa tidsfristen ska prövningsmyndigheten

1. begära att projektägaren inom en viss tid kompletterar miljökonsekvensbeskrivningen, och
2. informera kontaktpunkten om behovet av komplettering och begäran.

17 § En tidsfrist som har stoppats tillfälligt enligt 16 § börjar löpa igen första arbetsdagen efter det att kompletteringen har kommit in till prövningsmyndigheten, eller tiden för komplettering har löpt ut.

Prövningsmyndigheten ska informera projektägaren och kontaktpunkten när en tidsfrist stoppats och när den har börjat löpa igen.

Yttrande om miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljeringsgrad

18 § Om en kontaktpunkt får en begäran om yttrande enligt artikel 12.1 i EU-förordningen om kritiska råmaterial eller artikel 10.1 i EU-förordningen om nettonollindustri ska, i de fall det är en annan länsstyrelse som ansvarar för bedömningen enligt 6 kap. 32 § andra stycket och 32 a § miljöbalken, begäran skyndsamt lämnas över av kontaktpunkten till den länsstyrelsen.

Kontaktpunktens handläggning av en begäran om bekräftelse

19 § Bestämmelser om kontaktpunktens handläggning av en begäran om bekräftelse och tidsfrister för handläggningen finns i

1. artikel 11.6 i EU-förordningen om kritiska råmaterial, och
2. artikel 9.10 i EU-förordningen om nettonollindustri.

20 § En begäran om bekräftelse enligt 14 § som avser ett strategiskt råmaterialprojekt ska innehålla

1. den ansökan om tillstånd eller dispens eller den anmälan som begäran avser,
2. de uppgifter som krävs enligt det regelverk som gäller för ansökan eller anmälan,

Doknr: E2026-00237-1

3. uppgift om vilken prövningsmyndighet eller mark- och miljödomstol som ska handlägga ansökan eller anmälan,

4. uppgift om vilken tidsfrist som bör tillämpas för handläggningen hos prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen, och

5. beslutet om att erkänna projektet som strategiskt.

21 § En begäran om bekräftelse enligt 14 § som avser ett nettonollprojekt ska innehålla

1. den ansökan om tillstånd eller dispens eller den anmälan som begäran avser,

2. de uppgifter som krävs enligt det regelverk som gäller för ansökan eller anmälan,

3. uppgift om vilken prövningsmyndighet eller mark- och miljödomstol som ska handlägga ansökan eller anmälan,

4. uppgift om vilken tidsfrist som bör tillämpas för handläggningen hos prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen, och

5. antingen

a) beslutet om att erkänna projektet som ett strategiskt nettonollprojekt, eller

b) uppgift om att ansökan eller anmälan avser ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik och en utredning som visar att det är fråga om ett sådant projekt.

Om begäran avser en ansökan för ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik som har en årlig tillverkningskapacitet som mäts i gigawatt ska det anges i ansökan hur stor den årliga tillverkningskapaciteten är och hur den beräknas.

22 § Kontaktpunkten får begära ett yttrande från prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen över om ansökan om tillstånd eller dispens eller anmälan är fullständig.

Prövningsmyndigheten får yttra sig och ange om ansökan eller anmälan bör kompletteras och i sådana fall på vilket sätt.

23 § Vid tillämpning av EU-förordningen om kritiska råmaterial och EU-förordningen om nettonollindustri ska en ansökan om tillstånd eller dispens eller en anmälan anses fullständig när projektägaren har lämnat in de uppgifter till kontaktpunkten som krävs för att handläggningen av målet eller ärendet ska kunna inledas och tidsfristen starta hos prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen.

24 § När kontaktpunkten bedömer att en ansökan om tillstånd eller dispens eller en anmälan som lämnats in till kontaktpunkten är fullständig ska kontaktpunkten bekräfta det genom att

1. överlämna ansökan eller anmälan och övriga handlingar i målet eller ärendet till den prövningsmyndighet eller mark- och miljödomstol som är behörig att handlägga målet eller ärendet tillsammans med information om den tidsfrist som, enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial eller EU-förordningen om nettonollindustri, gäller för handläggningen, och

2. informera projektägaren om att ansökan eller anmälan har överlämnats till prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen och den tidsfrist som, enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial eller EU-

Doknr: E2026-00237-1

förordningen om nettonollindustri, gäller för handläggningen av målet eller ärendet.

25 § En ansökan om tillstånd eller dispens eller anmälan ska anses inlämnad till prövningsmyndigheten när kontaktpunkten har överlämnat den till myndigheten.

För ansökningar om bearbetningskoncession som lämnats in till en kontaktpunkt gäller i fråga om företräde vid konkurrens i stället vad som anges i 4 kap. 3 § minerallagen (1991:45).

Om en ansökningsavgift ska betalas till prövningsmyndigheten ska den betalas när kontaktpunkten har överlämnat ansökan till myndigheten.

Överklagande

26 § I 40 § förvaltningslagen (2017:900) finns bestämmelser om överklagande till allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut än beslut om bekräftelse får dock inte överklagas.

Tidsplan

27 § Bestämmelser om att kontaktpunkten ska utarbeta en tidsplan för tillståndsprocessen och om tidsfrister för när planen senast ska tas fram finns i

1. artikel 11.7 i EU-förordningen om kritiska råmaterial, och
2. artikel 9.11 i EU-förordningen om nettonollindustri.

Bestämmelser om att kontaktpunkten eller projektägaren ska offentliggöra en tidsplan för tillståndsprocessen på en webbplats finns i artikel 11.7 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.11 i EU-förordningen om nettonollindustri.

Kontaktpunkten får offentliggöra tidsplanen för ett strategiskt råmaterialprojekt på en webbplats som kontaktpunkten tillhandahåller.

28 § Prövningsmyndigheten ska senast 30 dagar från det att en ansökan eller anmälan har överlämnats till prövningsmyndigheten enligt 24 § 1 ta fram en tidsplan för handläggningen av ärendet hos prövningsmyndigheten.

Prövningsmyndigheten ska informera kontaktpunkten om tidsplanen och om betydande ändringar av tidsplanen.

29 § Kontaktpunkten får i samråd med projektägaren utarbeta en tidsplan för alla tillståndsförfanden som krävs för ett projekt, i syfte att alla relevanta ansöknings- och anmälningsförfaranden för ett projekt ska kunna avgöras så snart som möjligt. Tidsplanen bör ange när en ansökan eller anmälan senast bör lämnas in till kontaktpunkten.

Upplysning om beslut

30 § I 33 § förvaltningslagen, 29 § lagen (1996:242) om domstols-ärenden och 26 § förordningen (1996:271) om mål och ärenden i domstol finns bestämmelser om att den som är part i ett ärende ska underrättas om ett beslut eller en dom som meddelas av en myndighet eller domstol.

Doknr: E2026-00237-1

När prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen underrättar en part om ett beslut eller en dom i ett mål eller ärende om tillstånd, dispens eller anmälan som avser ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt, och som en tidsfrist gäller för, ska även kontaktpunkten underrättas om beslutet eller domen.

31 § Av artikel 2.18 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artiklarna 3.19 och 6.3 i EU-förordningen om nettonollindustri framgår att kontaktpunkten ska underrätta projektägaren om ett avgörande i ett mål eller ärende om tillstånd, dispens eller anmälan som avser ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt.

32 § Kontaktpunkten ska, på en webbplats som kontaktpunkten tillhandhåller, tillgängliggöra beslut enligt artikel 14.2 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 12.2 i EU-förordningen om nettonollindustri.

Erkännanden under pågående tillståndsförfarande

33 § Bestämmelser om tidsfrister för handläggning av ett pågående mål eller ärende om tillstånd, dispens eller anmälan som avser ett projekt för kritiska råmaterial som erkänns som strategiskt finns i artikel 11.2 i EU-förordningen om kritiska råmaterial.

Bestämmelser om att ett projekt för koldioxidlagring måste ha ansökt om tillstånd för lagring för att kunna erkännas som ett strategiskt nettonollprojekt finns i artikel 13.3 i EU-förordningen om nettonoll-industri.

34 § Om ett projekt enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial eller EU-förordningen om nettonollindustri erkänns som strategiskt när handläggningen av ett mål eller ärende om tillstånd, dispens eller anmälan som avser projektet pågår, ska projektägaren så snart som möjligt underrätta kontaktpunkten och prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen om

1. beslutet om erkännande, och
2. pågående tillståndsförfaranden.

35 § En prövningsmyndighet eller mark- och miljödomstol som tagit emot en underrättelse enligt 34 § ska så snart som möjligt underrätta projektägaren och kontaktpunkten om den tidsfrist enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial eller EU-förordningen om nettonollindustri som gäller för handläggningen av målet eller ärendet.

Om det redan löper en tidsfrist för handläggningen av ett mål eller ärende om tillstånd, dispens eller anmälan enligt artikel 9.1 eller 9.2 i EU-förordningen om nettonollindustri, ska prövningsmyndigheten ta ställning till vilken tidsfrist som ska gälla för handläggningen av ärendet och informera projektägaren och kontaktpunkten.

Doknr: E2026-00237-1

Återkallelse och upphävande av erkännanden

36 § Bestämmelser om återkallelse och upphävande av ett beslut att erkänna ett projekt som strategiskt råmaterialprojekt eller strategiskt nettonollprojekt finns i artikel 7.11 och 7.12 i EU-förordningen om kritiska råmaterial respektive i artikel 14.7 i EU-förordningen om nettonollindustri.

Om en kontaktpunkt tar emot information om att ett erkännandebeslut har återkallats eller upphävts ska kontaktpunkten så snart som möjligt informera den berörda prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen om beslutet om upphävande eller återkallelse.

Om upphävandet avser ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik, ska prövningsmyndigheten ta ställning till om en tidsfrist enligt artikel 9.1 eller 9.2 i EU-förordningen om nettonollindustri gäller för handläggningen av målet eller ärendet och informera projektägaren och kontaktpunkten om sitt ställningstagande.

37 § Kontaktpunkten ska informera Tillväxtverket eller Sveriges geologiska undersökning om den får kännedom om förhållanden för ett strategiskt nettonollprojekt som kan påverka bedömningen av om erkännande av ett strategiskt nettonollprojekt bör upphävas.

Statistik om handläggningstider för ärenden som rör strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt

38 § Prövningsmyndigheterna ska senast den 1 april varje år till kontaktpunkterna lämna uppgifter om

1. antal ärenden som rör strategiska råmaterialprojekt som omfattas av en tidsfrist enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial som prövningsmyndigheten har avgjort under föregående kalenderår,
2. antal ärenden som rör nettonollprojekt som omfattas av en tidsfrist enligt EU-förordningen om nettonollindustri som prövningsmyndigheten har avgjort under föregående kalenderår,
3. tidsåtgången för handläggningen från det att tidsfristen har börjat löpa till dess att ärendet har avgjorts av myndigheten, inklusive information om tidsfristen förlängts och längden på förlängningen, och
4. utgången i ärendet som myndigheten avgjort.

För ärenden som anges i första stycket 2 ska det anges vilken nettonollteknik som målet eller ärendet avser.

39 § Domstolsverket ska senast den 1 april varje år till kontaktpunkterna lämna uppgifter om

1. antal mål och ärenden som rör strategiska råmaterialprojekt som omfattas av en tidsfrist enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial, som har avgjorts av en mark- och miljödomstol under föregående kalenderår,
2. antal mål och ärenden som rör nettonollprojekt som omfattas av en tidsfrist enligt EU-förordningen om nettonollindustri, som har avgjorts av en mark- och miljödomstol under föregående kalenderår,
3. tidsåtgången för handläggningen från det att tidsfristen har börjat löpa till dess att målet eller ärendet har avgjorts av den mark- och miljödomstol,

Doknr: E2026-00237-1

inklusive information om tidsfristen förlängts och längden på förlängningen, och

4. utgången i målet eller ärendet som avgjorts av en mark- och miljödomstol.

För mål och ärenden som anges i första stycket 2 ska det anges vilken nettonollteknik som målet eller ärendet avser.

40 § Kontaktpunkterna ska

1. ta emot, sammanställa och analysera de uppgifter som lämnats in till kontaktpunkterna i enlighet med 38 och 39 §§, och

2. senast den 15 juni varje år till regeringen och Tillväxtverket redovisa

a) den sammanställda statistiken,

b) en analys av hur tidsåtgången för prövning av mål och ärenden som rör strategiska råmaterialprojekt förhåller sig till kraven om tidsfrister i EU-förordningen om kritiska råmaterial, och

c) en analys av hur tidsåtgången för prövning av mål och ärenden som rör nettonollprojekt förhåller sig till kraven om tidsfrister i EU-förordningen om nettonollindustri.

41 § Kontaktpunkterna ska till regeringen senast den 1 september varje år redovisa en analys av behovet av att utveckla statistiken och vilka åtgärder som behöver vidtas för den utvecklingen.

---

1. Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2026.

2. Bestämmelserna i 14 och 19–26 §§ tillämpas inte i mål och ärenden som har inletts före ikraftträdandet.

Doknr: E2026-00237-1

1.7 Förslag till förordning om ändring i kontinentalsockelförordningen (1966:315)

Härigenom föreskrivs att det i kontinentalsockelförordningen (1966:315) ska införas en ny paragraf, 5 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	5 b §
	Särskilda bestämmelser om tidsfrister för och handläggning av ärenden som rör verksamheter och åtgärder som ingår i strategiska råmaterialprojekt eller nettonollprojekt finns i
	1. artikel 11.1, 11.2 och 11.10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020,
	2. artiklarna 9.1, 9.2, 9.12, 9.13, 16.1 och 16.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1735 av den 13 juni 2024 om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknik och om ändring av förordning (EU) 2018/1724, och
	3. förordningen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2026.

Doknr: E2026-00237-1

1.8 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1978:164) om vissa rörledningar

Härigenom föreskrivs att det i förordningen (1978:164) om vissa rörledningar ska införas en ny paragraf, 7 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	7 b §
	Särskilda bestämmelser om tidsfrister för och handläggning av ärenden som rör verksamheter och åtgärder som ingår i nettonollprojekt finns i
	1. artiklarna 9.1, 9.2, 9.12, 9.13, 16.1 och 16.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1735 av den 13 juni 2024 om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknik och om ändring av förordning (EU) 2018/1724, och
	2. förordningen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2026.

Doknr: E2026-00237-1

1.9 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1984:14) om kärnteknisk verksamhet

Härigenom föreskrivs att det i förordningen (1984:14) om kärnteknisk verksamhet ska införas en ny paragraf, 30 §, och närmast före 30 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	Handläggning av nettonollprojekt
	30 §
	Särskilda bestämmelser om tidsfrister för och handläggning av ärenden som rör verksamheter och åtgärder som ingår i nettonollprojekt finns i
	1. artiklarna 9.1, 9.2, 9.12, 9.13, 16.1 och 16.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1735 av den 13 juni 2024 om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknik och om ändring av förordning (EU) 2018/1724, och
	2. förordningen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2026.

Doknr: E2026-00237-1

1.10 Förslag till förordning om ändring i kulturmiljöförordningen (1988:1188)

Härigenom föreskrivs i fråga om kulturmiljöförordningen (1988:1188)
dels att nuvarande 36 § ska betecknas 37 §,
dels att rubriken närmaste före 36 § ska sättas närmast före 37 §,
dels att det ska införas en ny paragraf, 36 §, och närmast före 36 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	Handläggning av strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt
	36 §[1]
	Särskilda bestämmelser om tidsfrister för och handläggning av ärenden som rör verksamheter och åtgärder som ingår i strategiska råmaterialprojekt eller nettonollprojekt finns i
	1. artikel 11.1, 11.2 och 11.10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020,
	2. artiklarna 9.1, 9.2, 9.12, 9.13, 16.1 och 16.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1735 av den 13 juni 2024 om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknik och om ändring av förordning (EU) 2018/1724, och
	3. förordningen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri.

[1] Senaste lydelse 2013:554.

Doknr: E2026-00237-1

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2026.

Doknr: E2026-00237-1

1.11 Förslag till förordning om ändring i mineralförordningen (1992:285)

Härigenom föreskrivs att det i mineralförordningen (1992:285) ska införas en ny paragraf, 21 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	21 b §
	Särskilda bestämmelser om tidsfrister för och handläggning av ärenden som rör verksamheter och åtgärder som ingår i strategiska råmaterialprojekt finns i
	1. artikel 11.1, 11.2 och 11.10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020, och
	2. förordningen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2026.

Doknr: E2026-00237-1

1.12 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1992:1226) om Sveriges ekonomiska zon

Härigenom föreskrivs att det i förordningen (1992:1226) om Sveriges ekonomiska zon ska införas en ny paragraf, 3 §, och närmast före 3 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	Handläggning av strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt
	3 §[1]
	Särskilda bestämmelser om tidsfrister för och handläggning av ärenden som rör verksamheter och åtgärder som ingår i strategiska råmaterialprojekt finns i
	1. artikel 11.1, 11.2 och 11.10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020,
	2. artiklarna 9.1, 9.2, 9.12, 9.13, 16.1 och 16.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1735 av den 13 juni 2024 om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknik och om ändring av förordning (EU) 2018/1724, och
	3. förordningen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2026.

[1] Tidigare 3 § upphävd genom 1995:951.

Doknr: E2026-00237-1

1.13 Förslag till förordning om ändring i skogsvårdsförordningen (1993:1096)

Härigenom föreskrivs att det i skogsvårdsförordningen (1993:1096) ska införas en ny paragraf, 28 §, och närmast före 28 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	Handläggning av strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt
	28 §[1]
	Särskilda bestämmelser om tidsfrister för och handläggning av ärenden som rör verksamheter och åtgärder som ingår i strategiska råmaterialprojekt eller nettonollprojekt finns i
	1. artikel 11.1, 11.2 och 11.10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020,
	2. artiklarna 9.1, 9.2, 9.12, 9.13, 16.1 och 16.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1735 av den 13 juni 2024 om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknik och om ändring av förordning (EU) 2018/1724, och
	3. förordningen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2026.

[1] Tidigare 28 § upphävd genom 2014:1027.

Doknr: E2026-00237-1

1.14 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (1998:899)[1] om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

dels att nuvarande 26 d § ska betecknas 26 e §, nuvarande 26 e § ska betecknas 26 f § och nuvarande 26 f § ska betecknas 26 g §,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 4 a och 26 d §§, och närmast före 4 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	Handläggning av strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt
	4 a §
	Särskilda bestämmelser om tidsfrister för och handläggning av ärenden som rör verksamheter och åtgärder som ingår i strategiska råmaterialprojekt eller nettonollprojekt finns i
	1. artikel 11.1, 11.2 och 11.10 i EU-förordningen om kritiska råmaterial,
	2. artiklarna 9.1, 9.2, 9.12, 9.13, 16.1 och 16.2 i EU-förordningen om nettonollindustri, och
	3. förordningen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri.
	I denna förordning avses med:
	1. EU-förordningen om kritiska råmaterial: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020, och

[1] Senaste lydelse av 26 d–26 f §§ 2025:751.

Doknr: E2026-00237-1

2. EU-förordningen om nettonollindustri: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1735 av den 13 juni 2024 om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknik och om ändring av förordning (EU) 2018/1724.

26 d §

Särskilda bestämmelser om beslut om betydande miljöpåverkan för verksamheter och åtgärder som ingår i strategiska råmaterialprojekt finns i EU-förordningen om kritiska råmaterial.

Den kontaktpunkt som avses i lagen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri ska underrättas om ett beslut enligt 26 a § som rör en verksamhet eller åtgärd som ingår i ett strategiskt råmaterialprojekt.

Uttrycket strategiskt råmaterial¬projekt har i denna förordning samma innebörd som i lagen om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2026.

Doknr: E2026-00237-1

1.15 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:904) om anmälan för samråd

Härigenom föreskrivs att det i förordningen (1998:904) om anmälan för samråd ska införas en ny paragraf, 8 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	8 a §
	Särskilda bestämmelser om tidsfrister för och handläggning av ärenden som rör verksamheter och åtgärder som ingår i strategiska råmaterialprojekt eller nettonollprojekt finns i
	1. artikel 11.1, 11.2 och 11.10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020,
	2. artiklarna 9.1, 9.2, 9.12, 9.13, 16.1 och 16.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1735 av den 13 juni 2024 om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknik och om ändring av förordning (EU) 2018/1724, och
	3. förordningen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2026.

Doknr: E2026-00237-1

1.16 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket

Härigenom föreskrivs att det i förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket ska införas en ny paragraf, 3 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	3 a § *Särskilda bestämmelser om tidsfrister för och handläggning av ärenden som rör verksamheter och åtgärder som ingår i strategiska råmaterialprojekt eller nettonollprojekt finns i* *1. artikel 11.1, 11.2 och 11.10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020,* *2. artiklarna 9.1, 9.2, 9.12, 9.13, 16.1 och 16.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1735 av den 13 juni 2024 om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknik och om ändring av förordning (EU) 2018/1724, och* *3. förordningen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri.*

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2026.

Doknr: E2026-00237-1

1.17 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Härigenom föreskrivs att det i förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ska införas en ny paragraf, 23 b §, och närmast före 23 b § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	Handläggning av strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt
	23 b §
	Särskilda bestämmelser om tidsfrister för och handläggning av ärenden som rör verksamheter och åtgärder som ingår i strategiska råmaterialprojekt eller nettonollprojekt finns i
	1. artikel 11.1, 11.2 och 11.10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020,
	2. artiklarna 9.1, 9.2, 9.12, 9.13, 16.1 och 16.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1735 av den 13 juni 2024 om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknik och om ändring av förordning (EU) 2018/1724, och
	3. förordningen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2026.

Doknr: E2026-00237-1

1.18 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter

Härigenom föreskrivs i fråga om förordningen (1998:1388)[1] om vattenverksamheter

dels att nuvarande 22 d § ska betecknas 22 e §, nuvarande 22 e § ska betecknas 22 f § och nuvarande 22 f § ska betecknas 22 g §,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 22 d § och 23 a §, och närmast före 23 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	22 d §
	Särskilda bestämmelser om beslut om betydande miljöpåverkan för verksamheter och åtgärder som ingår i strategiska råmaterialprojekt finns i artikel 11.5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020.
	Den kontaktpunkt som avses i lagen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri ska underrättas om ett beslut enligt 22 a § som rör en verksamhet eller åtgärd som ingår i ett strategiskt råmaterialprojekt.
	Uttrycket strategiskt råmaterialprojekt har i denna förordning samma innebörd som i lagen om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri.

[1] Senaste lydelse av 22 d–22 f §§ 2025:752.

Doknr: E2026-00237-1

Handläggning av strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt

23 a §

Särskilda bestämmelser om tidsfrister för och handläggning av ärenden som rör verksamheter och åtgärder som ingår i strategiska råmaterialprojekt eller nettonollprojekt finns i

1. artikel 11.1, 11.2 och 11.10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252,

2. artiklarna 9.1, 9.2, 9.12, 9.13, 16.1 och 16.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1735 av den 13 juni 2024 om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknik och om ändring av förordning (EU) 2018/1724, och

3. förordningen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2026.

Doknr: E2026-00237-1

1.19 Förslag till förordning om ändring i artskyddsförordningen (2007:845)

Härigenom föreskrivs att det i artskyddsförordningen (2007:845) ska införas en ny paragraf, 15 a §, och närmast före 15 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	Handläggning av strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt
	15 a §
	Särskilda bestämmelser om tidsfrister för och handläggning av ärenden som rör verksamheter och åtgärder som ingår i strategiska råmaterialprojekt eller nettonollprojekt finns i
	1. artikel 11.1, 11.2 och 11.10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020,
	2. artiklarna 9.1, 9.2, 9.12, 9.13, 16.1 och 16.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1735 av den 13 juni 2024 om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknik och om ändring av förordning (EU) 2018/1724, och
	3. förordningen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2026.

Doknr: E2026-00237-1

1.20 Förslag till förordning om ändring i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641)

Härigenom föreskrivs att bilagan till offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641) ska ha följande lydelse.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2026.

Doknr: E2026-00237-1

Bilaga[1]

Verksamheten består i	Särskilda begränsningar i sekretessen
Föreslagen lydelse	
173. tillståndsgivning för sådan verksamhet som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1735 av den 13 juni 2024 om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknik och om ändring av förordning (EU) 2018/1724 och lagen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri	*sekretessen gäller inte beslut i ärenden* *sekretessen enligt 9 § första stycket 1 gäller inte om intresset av allmän kännedom om något förhållande som rör människors hälsa, miljön, redligheten i handeln eller ett liknande allmänintresse har sådan vikt att uppgiften bör lämnas ut*

Sakregister till bilagan
Siffrorna avser punkter i bilagan.

Krisberedskap	31, 123
Kritiska råmaterial	*173*
Kustbevakningen	24
Naturvårdsverket	45, 55, 146, 147
Nettonollteknik	*173*
Olja	26, 60

[1] Senaste lydelse 2025:956.

Doknr: E2026-00237-1

1.21 Förslag till förordning om ändring i vägförordningen (2012:707)

Härigenom föreskrivs att det i vägförordningen (2012:707) ska införas en ny paragraf, 6 kap. 6 a §, och närmast före 6 kap. 6 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	6 kap.
	Handläggning av strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt
	6 a §
	Särskilda bestämmelser om tidsfrister för och handläggning av ärenden som rör verksamheter och åtgärder som ingår i strategiska råmaterialprojekt eller nettonollprojekt finns i
	1. artikel 11.1, 11.2 och 11.10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020,
	2. artiklarna 9.1, 9.2, 9.12, 9.13, 16.1 och 16.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1735 av den 13 juni 2024 om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknik och om ändring av förordning (EU) 2018/1724, och
	3. förordningen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2026.

Doknr: E2026-00237-1

1.22 Förslag till förordning om ändring i miljöbedömningsförordningen (2017:966)

Härigenom föreskrivs att det i miljöbedömningsförordningen ska införas en ny paragraf, 14 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	14 a §
	Särskilda bestämmelser om beslut om betydande miljöpåverkan för verksamheter och åtgärder som ingår i strategiska råmaterialprojekt finns i artikel 11.5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020.
	Den kontaktpunkt som avses i lagen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri ska underrättas om ett beslut enligt 14 § som rör en verksamhet eller åtgärd som ingår i ett strategiskt råmaterialprojekt.
	Uttrycket strategiskt råmaterialprojekt har i denna förordning samma innebörd som i lagen om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2026.

Doknr: E2026-00237-1

2 Bakgrund

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020 (EU-förordningen om kritiska råmaterial hos eur-lex.europa.eu) trädde i kraft den 23 maj 2024. Målet med förordningen är att säkra EU:s tillgång till en hållbar försörjning av kritiska råmaterial och minska EU:s importberoende från enskilda länder. Kritiska råmaterial är av avgörande betydelse för industrin i unionen och har stor betydelse för den gröna och digitala omställningen. Vad som utgör ett kritiskt råmaterial framgår av en bilaga till EU-förordningen om kritiska råmaterial, t.ex. är litium, kobolt, nickel, gallium, bor, titan och volfram sådana råmaterial. Dessa råmaterial behövs bland annat för att tillverka batterier, solceller, vindkraftverk och några av varorna används också i rymd- och försvarsindustrin. Målet är att EU senast 2030 ska producera minst tio procent av EU:s årliga användning av kritiska råmaterial genom utvinning, 40 procent genom bearbetning och 25 procent genom återvinning. Därtill ska högst 65 procent av EU:s årliga användning av en råvara, oavsett bearbetningsskede, komma från ett enskilt land utanför EU.

Av de kritiska råmaterialen har några pekats ut som strategiska råmaterial och Europeiska kommissionen kan efter ansökan erkänna vissa projekt verksamma inom utvinning, förädling eller materialåtervinning av strategiska råmaterial som strategiska projekt. EU-förordningen om kritiska råmaterial ålägger också medlemsstaterna att utse en eller flera kontaktpunkter som ska underlätta och samordna tillståndsprocessen för kritiska råmaterialprojekt. Tillståndsprocessen omfattar enligt EU-förordningen alla relevanta tillstånd för att bygga och driva projekt för kritiska råmaterial, som meddelas i första instans. För strategiska råmaterialprojekt finns det bland annat tidsfrister för tillståndsprocessen. EU-förordningen innehåller även bestämmelser om återvinning av kritiska råmaterial och certifiering och miljöavtryck. Dessa bestämmelser behandlas inte i denna promemoria.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1735 om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknik och om ändring av förordning (EU) 2018/1724 (EU-förordningen om nettonollindustri hos eur-lex.europa.eu) trädde i kraft den 29 juni 2024. EU-förordningen om nettonollindustri syftar till att säkra EU:s tillgång till en trygg och hållbar försörjning av nettonollteknik och innehåller bland annat bestämmelser för att öka tillverkningskapaciteten av nettonollteknik och därigenom bidra till att nå unionens klimatmål, att öka antalet arbetstillfällen och att öka unionens konkurrenskraft. EU-förordningen om nettonollindustri innehåller bland annat bestämmelser som rör tillståndsprocessen för anläggningar för tillverkning av nettonollteknik, anläggningar inom energiintensiva industrier som på ett betydande och varaktigt sätt kommer att minska utsläppen av koldioxid och anläggningar som krävs för driften av en anläggning för geologisk lagring av koldioxid. För dessa anläggningar föreskriver EU-förordningen tidsfrister för tillståndsprocessen. Tillstånds-

Doknr: E2026-00237-1

processen omfattar enligt EU-förordningen om nettonollindustri alla relevanta tillstånd för att bygga, utvidga, omvandla och driva tillverkningsprojekt för nettonollteknik och strategiska nettonollprojekt, som meddelas i första instans. EU-förordningen om nettonollindustri ålägger också medlemsstaterna att utse en eller flera kontaktpunkter som ska underlätta och samordna tillståndsprocessen för projektägaren. Medlemsstaterna ska erkänna vissa projekt som strategiska projekt. För dessa projekt föreskrivs särskilda regler, bland annat kortare tidsfrister för tillståndsprocessen.

EU-förordningarna innehåller även bestämmelser om att främja marknadstillträde, arbetstillfällen och innovation. Dessa bestämmelser behandlas inte i denna promemoria, utan bereds vidare inom Regeringskansliet.

Denna promemoria har tagits fram av Klimat- och näringslivsdepartementet och innehåller förslag lag- och förordningsändringar som kompletterar EU-förordningarna i vissa delar. EU-förordningarna har trätt i kraft. Kompletterande bestämmelser till förordningarna behöver därför komma på plats så snart som möjligt.

Förslagen i promemorian kommer att samordnas med andra pågående lagstiftningsprojekt som Klimat- och näringslivsdepartementet ansvarar för, t.ex. genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/2413 av den 18 oktober 2023 om ändring av direktiv (EU) 2018/2001, förordning (EU) 2018/1999 och direktiv 98/70/EG vad gäller främjande av energi från förnybara energikällor, och om upphävande av rådets direktiv (EU) 2015/652 (förnybartdirektivet). Det innebär att förslagen till bestämmelser i denna promemoria kan komma att ges andra paragrafnummer i det fortsatta arbetet. Bestämmelserna i förordningen (2025:1005) om kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om nettonollindustri, som trädde i kraft den 1 december 2025, kommer i det fortsatta arbetet att sammanföras med förslagen till ny nationell förordning som föreslås i denna promemoria.

Miljötillståndsutredningen (KN 2023:02) redovisade i januari 2025 sitt betänkande En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess (SOU 2024:98). Miljötillståndsutredningen har lämnat ett stort antal förslag för att tillståndsprocesserna ska bli mer effektiva och förutsebara, t.ex. att bilda en ny myndighet för miljöprövning och att ändra processen för miljöbedömning. Miljötillståndsutredningen har gjort bedömningen att den nya myndigheten skulle kunna vara en lämplig kontaktpunkt, men inte lämnat något sådant förslag. Det ingick inte i utredningens uppdrag att lämna sådana förslag.

Regeringen har avsatt medel för att bilda en ny myndighet för miljöprövning (prop. 2025/26:1) och remitterat författningsförslag som behövs för att bilda en ny myndighet som kan ta över de ärenden som i dag handläggs av länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer (Promemoria Klimat- och näringslivsdepartementet Ny myndighet för miljöprövning Dnr KN2025/01878). Därtill bereds Miljötillståndsutredningens förslag som innebär ändringar av miljöprövningen. Förslagen i denna promemoria utgår från befintligt prövningssystem. Det behöver analyseras vidare om den nya myndigheten kan ta över uppgiften som kontaktpunkt enligt EU-förordningarna.

Doknr: E2026-00237-1

Av bifogat utkast till faktablad finns en förenklad beskrivning av hur kontaktpunkten är avsedd att fungera i det svenska prövningssystemet, se bilagan. Faktabladet beskriver inte prövningsinstansernas roll. Faktabladet riktar sig främst till företag och branschorganisationer.

3 EU-förordningen om kritiska råmaterial

3.1 Kritiska och strategiska råmaterial

Kritiska råmaterial har stor betydelse för den gröna och digitala omställningen. Efterfrågan på kritiska råmaterial förväntas därför öka i världen under de närmaste årtiondena. Det övergripande målet med EU-förordningen om kritiska råmaterial är att säkra tillgången till en trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial inom unionen. EU-förordningen om kritiska råmaterial innehåller en förteckning över kritiska råmaterial (bilaga II). Av dessa råmaterial har några pekats ut som strategiska råmaterial (bilaga I). Europeiska kommissionen ska se över och uppdatera förteckningen över strategiska råmaterial senast den 24 maj 2027, och därefter vart tredje år (artikel 3.3). Den strategiska betydelsen av ett råmaterial bestäms utifrån råmaterialets relevans för den gröna och digitala omställningen och för försvars-, flyg- och rymdtillämpningar, förutspådd efterfrågan och svårighet att öka produktionen (artikel 3.2 och bilaga I, avsnitt 2). Följande råmaterial betraktas som strategiska enligt förordningen:

– bauxit/aluminiumoxid/aluminium,
– vismut,
– bor – metallurgisk kvalitet,
– kobolt
– koppar
– gallium
– germanium
– litium – batterikvalitet
– magnesiummetall
– mangan – batterikvalitet
– grafit – batterikvalitet
– nickel – batterikvalitet
– platinagruppens metaller
– sällsynta jordartsmetaller för permanentmagneter (Nd, Pr, Tb, Dy, Gd, Sm och Ce)
– kiselmetall
– titanmetall, och
– volfram.

Med ”råmaterial” avses ett ämne i förädlat eller oförädlat tillstånd som används som insatsvara vid tillverkning av intermediära produkter eller slutprodukter, med undantag för ämnen som huvudsakligen används som

Doknr: E2026-00237-1

livsmedel, foder eller bränsle (artikel 2.1). Kommissionen får genom delegerade akter uppdatera förteckningarna (artiklarna 3.2 och 4.2).

Flera av bestämmelserna i förordningen avser ”projekt för kritiska råmaterial” med vilket avses varje planerad anläggning eller planerad betydande utvidgning eller ändrad användning av en befintlig anläggning som är verksam inom utvinning, förädling eller materialåtervinning av kritiska råmaterial. Även uttrycket ”råmaterialprojekt” förekommer i EU-förordningen om kritiska råmaterial men det är inte definierat.

Med ”utvinning” avses utvinning av malmer, mineral och växtprodukter från den ursprungliga källan som en huvudprodukt eller en biprodukt, även från mineralförekomster under jord och under och i vatten och från saltlösning och träd (artikel 2.4). Anläggningar för utvinning av kritiska råmaterial kan till exempel avse anläggningar för gruvdrift av malm, mineral, täkter av berg, naturgrus eller andra jordarter, eller anläggningar för utvinning av naturtillgångar under havsytan.

”Förädling” avser alla fysiska, kemiska och biologiska processer som ingår i omvandlingen av ett råmaterial från malm, mineral, växtprodukter eller avfall till rena metaller, legeringar eller andra ekonomiskt användbara former, bland annat anrikning, separation, smältning och raffinering. Metallbearbetning och vidare omvandling till intermediära produkter och slutprodukter ingår inte i ”förädling” enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial (artikel 2.8). Anläggningar för förädling av kritiska råmaterial kan till exempel avse anläggningar för rostning och sintring av metallhaltig malm, anläggningar för att genom kemisk eller biologisk reaktion i industriell skala tillverka enkla eller sammansatta gödselmedel baserade på fosforanläggningar för att tillverkning av batterier eller ackumulatorer.

Med ”materialåtervinning” avses materialåtervinning enligt den definition som framgår av Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG av den 19 november 2008 om avfall och om upphävande av vissa direktiv (avfallsdirektivet, artikel 3.17 i det direktivet), dvs. varje form av återvinningsförfarande genom vilket avfallsmaterial upparbetas till produkter, material eller ämnen, antingen för det ursprungliga ändamålet eller för andra ändamål (artikel 2.10). Anläggningar för materialåtervinning av kritiska råmaterial kan till exempel avse återvinning av koppar och litium.

Av de råmaterial som listas till EU-förordningen om kritiska råmaterial går de flesta att hitta i Sverige.

Statistik över verksamheter i Sverige rapporteras enligt svensk standard för näringsgrensindelning (SNI). Det finns ingen direkt korrespondens mellan statistik över verksamheter uppdelat per SNI-koder och de verksamheter som omfattas av EU-förordningen om kritiska råmaterial. Detta gör att det inte går att peka på antalet företag i Sverige som omfattas av EU-förordningens tillämpningsområde.

Verksamheter som täcks av EU-förordningen om kritiska råmaterial skulle dock kunna finnas inom följande SNI-koder: 05 – Kolutvinning, 07 – Utvinning av metallmalmer, 08 – Annan utvinning av mineral, 23 – tillverkning av andra icke-metalliska mineraliska produkter, 24 – Stål och metallframställning, 25 – Tillverkning av metallvaror utom maskiner och apparater.

Doknr: E2026-00237-1

3.1.1 Fältspat och kisel

Av de kritiska råmaterialen enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial är samtliga förutom fältspat och kiselmetall klassificerade som koncessionsmineral enligt minerallagen (1991:45) i Sverige. Det innebär att fältspat och kisel utgör så kallade jordägarmineral som kräver markägarens samtycke för att kunna undersökas och utvinnas.

För koncessionsmineral behövs tillstånd enligt både minerallagen (undersökningstillstånd och bearbetningskoncession) och miljöbalken (miljöfarlig verksamhet). För att bryta icke-koncessionsmineral behövs bara ett tillstånd enligt miljöbalken (miljöfarlig verksamhet), vilket kan göra det enklare för verksamhetsutövaren att få i gång projektet, men det krävs tillgång till marken för att bryta mineralen, antingen genom att äga fastigheten eller ha tillstånd från fastighetsägaren, vilket kan utgöra ett hinder för brytningen. Markägarna har alltså kontroll över vilka mineral som kan brytas.

För koncessionsmineral däremot är det staten som ger en viss verksamhetsutövare ensamrätt till en fyndighet oavsett vem som äger marken. Det ger staten mer kontroll över vilka mineral som kan brytas, var någonstans och av vilka bolag. Det går till så att verksamhetsutövaren först ansöker om undersökningstillstånd för att undersöka om det finns koncessionsmineral. Därefter kan verksamhetsutövaren ansöka om bearbetningskoncession för att få bryta mineralen, som är en ensamrätt att bryta fyndigheten som gäller i 25 år. För att hitta kritiska råmaterial behövs alltså undersökning, men är mineralen inte utpekad som koncessionsmineral går det inte att undersöka utan fastighetsägarens godkännande. Man måste undersöka för att hitta, men undersöker man inte så kan man ju inget hitta. Vidare, för investerare kan det vara tryggt att veta tex att bolaget har ensamrätten i 25 år.

Förutsättningarna för att klassificera fältspat och kisel som koncessionsmineral bereds för närvarande i Regeringskansliet. Klassificeringen som koncessionsmineral bedöms inte som en nödvändig förutsättning för att leva upp till kraven enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial. En klassificering skulle dock ge staten större möjligheter att styra tillgången på kritiska råmaterial.

3.2 Tillståndsprocessen för projekt för kritiska råmaterial

3.2.1 Kontaktpunkt och tillståndsprocessen

Enligt artikel 9.1 i EU-förordningen om kritiska råmaterial ska medlemsstaterna senast den 24 februari 2025 inrätta eller utse en eller flera myndigheter till kontaktpunkter. Kontaktpunkterna ska ansvara för att underlätta och samordna tillståndsprocessen för projekt för kritiska råmaterial. Uppdraget att underlätta och samordna tillståndsprocessen omfattar alltså tillståndsprocessen för alla projekt för kritiska råmaterial och är inte begränsat till de projekt som kommissionen erkänt som strategiska.

Doknr: E2026-00237-1

En kontaktpunkt ska vara den enda kontaktpunkten för projektägaren och hjälpa projektägaren att förstå administrativa frågor av relevans för tillståndsprocessen. Kontaktpunkten ska vidare samordna och underlätta inlämnandet av relevanta handlingar och all relevant information. Medlemsstaterna ska säkerställa att kontaktpunkten har tillräckliga resurser i form av utbildad personal, finansiering och tekniska lösningar. Regeringen har i beslut den 16 december 2024 gett Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Länsstyrelsen i Dalarnas län och Länsstyrelsen i Västerbottens län i uppdrag att vara kontaktpunkter enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial (KN2024/02517).

För att uppnå syftet att öka tillgången till kritiska råmaterial i unionen innehåller EU-förordningen om kritiska råmaterial bland annat bestämmelser om tidsfrister, ärendehandläggning och miljöbedömning. Enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial avses med ”tillståndsprocess” en process som omfattar alla relevanta tillstånd för att bygga och driva ett projekt för kritiska råmaterial, däribland bygglov, kemikalietillstånd och tillstånd för nätanslutning samt miljötillstånd och miljöbedömningar där sådana krävs. Tillståndsprocessen omfattar alla ansökningar och förfaranden, från bekräftelsen på att ansökan är fullständig till meddelandet om det övergripande beslutet om utfallet av förfarandet från kontaktpunkten (artikel 2.18).

Med det ”övergripande beslutet” avses ett beslut eller en samling av beslut av myndigheterna i en medlemsstat där det avgörs om en projektägare ska få tillstånd att genomföra ett projekt för kritiska råmaterial, utan att det påverkar ett beslut som fattas inom ramen för ett överklagandeförfarande (artikel 2.19). Det åligger kontaktpunkten att underrätta projektägaren om det övergripande beslutet (jfr artikel 2.18).

Medlemsstaterna ska också se till att sökanden enkelt har tillgång till information om och förfaranden för att lösa tvister som rör tillståndsprocessen för projekt för kritiska råmaterial (artikel 9.8).

3.2.2 Tidsfrister för tillståndsprocessen

Enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial får tillståndsprocessen för strategiska råmaterialprojekt i unionen, från bekräftelse av en fullständig ansökan till beslut i första instans, inte ta längre tid än 15 eller 27 månader, beroende på om projektet avser förädling och materialåtervinning eller utvinning (artikel 11.1). För strategiska projekt som var föremål för tillståndsprocessen innan de erkändes som strategiska projekt, och förlängningar av befintliga strategiska projekt som redan har beviljats tillstånd, får tillståndsprocesser, efter det att projektet erkänts som strategiskt, inte ta längre tid än 24 månader för strategiska projekt som omfattar utvinning och 12 månader för strategiska projekt som endast omfattar förädling eller materialåtervinning (artikel 11.2). Tidsfristerna får i undantagsfall förlängas av medlemsstaterna med hänsyn till projektets karaktär eller komplexitet (artikel 11.4).

Tidsfristerna gäller alltså enbart strategiska projekt. Syftet med tidsfristerna är att ge projektägare och andra investerare den trygghet och klarhet som krävs för att öka utvecklingen av strategiska råmaterialprojekt.

Doknr: E2026-00237-1

Tidsfristerna binder i första hand prövningsmyndigheterna men innebär också förutsebarhet för projektägare. Medlemsstaterna ska säkerställa att tillståndsprocessen för sådana projekt inte överskrider angivna tidsfrister (skäl 32).

Tillståndsprocessen inleds genom kontaktpunktens bekräftelse av att ansökan är fullständig och det är också då som tidsfristen startar (artikel 11.6). Tillståndsprocessen avslutas genom att kontaktpunkten underrättar projektägaren om det som kallas för det övergripande beslutet, dvs. det beslut av en myndighet i första instans, där det avgörs om en projektägare ska få tillstånd att genomföra ett projekt för kritiska råmaterial se avsnitt 3.2.1. Projektägare ska ha rätt att lämna in handlingar som är relevanta för tillståndsprocessen i elektronisk form (artikel 9.6)

Enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial omfattar tillståndsprocessen miljöbedömningar och miljötillstånd när sådana krävs (artikel 2.18). Den tid som behövs för framtagandet av en miljökonsekvensbeskrivning, enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU av den 13 december 2011 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (MKB-direktivet), ska dock inte räknas in i tidsfristen för tillståndsprocessen. (artikel 11.3). Om ett sådant samråd som avses i artiklarna 1.2 g ii och 6 och, i tillämpliga fall artikel 7 i MKB-direktivet, leder till att miljökonsekvensbeskrivningen behöver kompletteras behöver perioden mellan den dag då ytterligare information senast ska lämnas in och den dag då informationen lämnas inte räknas med i tidsfristen (artikel 11.9). Tidsfristerna gäller inte heller för överklaganden (artikel 11.10, se även artikel 2.18 och 2.19 av vilka det framgår att beslut som fattas inom ramen för ett överklagandeförfarande inte ingår i tillståndsprocessen). Det innebär att det endast är prövningen i första instans som omfattas av tidsfristerna.

Tidsfristerna påverkar vidare inte skyldigheter som följer av unionsrätten och internationell rätt. Tidsfristerna ska inte heller påverka tillämpligheten av eventuella kortare tidsfrister som fastställs av medlemsstaterna (artikel 11.10).

EU-förordningen om kritiska råmaterial påverkar enligt artikel 14.1 inte skyldigheter enligt UNECE:s konvention om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (Århuskonventionen) eller UNECE:s konvention om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang, som undertecknades i Esbo den 25 februari 1991, och dess protokoll om strategiska miljöbedömningar, som undertecknades i Kiev den 21 maj 2003 (Esbokonventionen).

Medlemsstaterna ska säkerställa att tillståndsprocessen för strategiska råmaterialprojekt inte överskrider angivna tidsfrister (skäl 32).

3.3 Strategiska projekt har en särskild prioritetsstatus

En projektägare som vill få sitt projekt för kritiska råmaterial erkänt som strategiskt kan ansöka om detta hos Europeiska kommissionen. Med projektägare avses varje företag eller konsortium av företag som utvecklar

Doknr: E2026-00237-1

råmaterialprojekt (artikel 2.17). Kommissionen ska erkänna ett projekt som strategiskt projekt om det uppfyller vissa angivna urvalskriterier (artikel 6). En första förutsättning för ett sådant erkännande är att projektet kan bidra till att säkra tillgången till strategiska råmaterial i unionen. Ett erkännande av ett strategiskt projekt ska inte påverka de krav som är tillämpliga på projektet eller projektägaren enligt unionsrätten, nationell rätt eller internationell rätt (artikel 6.3).

Som konstaterats ovan gäller tidsfristerna för tillståndsprocessen endast för strategiska projekt. Därutöver har ett projekt som kommissionen erkänt som strategiskt en särskild prioritetsstatus enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial (artikel 10). Statusen innebär bland annat att projektägare och berörda myndigheter ska säkerställa att tillståndsprocessen genomförs så snabbt som möjligt i enlighet med unionsrätten och nationell rätt (artikel 10.3). Strategiska projekt ska också, utan att det påverkar de skyldigheter som föreskrivs i unionsrätten, tilldelas statusen högsta möjliga nationella betydelse, om det finns en sådan status i nationell rätt, och behandla projekten i enlighet med det i tillståndsprocessen (artikel 10.4).

Medlemsstaterna ska också se till att sökanden enkelt har tillgång till information om och förfaranden för att lösa tvister som rör tillstånds-processen för projekt för kritiska råmaterial. Därutöver ska alla tvistlösningsförfaranden, rättstvister, överklaganden och rättsmedel i samband med tillståndsprocessen för tillståndsgivning och utfärdandet av tillstånd för strategiska projekt i unionen inför nationella domstolar, och eller paneler, inbegripet när det gäller medling eller skiljeförfaranden, om sådana finns i nationell rätt, behandlas som brådskande, om och i den utsträckning sådana brådskande förfaranden föreskrivs i nationell rätt och förutsatt att normalt tillämplig rätt till försvar av individer eller av lokalsamhällen respekteras (artikel 10.5).

Erkännandet av ett projekt som strategiskt får även betydelse när det gäller miljöpåverkan och miljöskyldigheter som avses i artiklarna 6.4 och 16.1 i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet) artikel 4.7 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område (ramdirektivet för vatten), artikel 9.1 a i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar (fågeldirektivet). Strategiska projekt ska vid tillämpning av dessa artiklar anses vara av ett allmänintresse eller av vikt för människors hälsa och säkerhet (artikel 10.2). Projekten får vidare anses vara av ett allt överskuggande allmänintresse (eng. *overriding public interest*), förutsatt att alla villkor i rättsakterna är uppfyllda. Detsamma gäller i förhållande till miljöpåverkan eller miljöskyldigheter som avses i unionslagstiftningsakter om restaurering av natur.

Genom förordningen inrättas Europeiska nämnden för kritiska råmaterial (artikel 36). Nämnden ska inrätta ett antal arbetsgrupper, bland annat en arbetsgrupp för att diskutera och samordna finansieringen av strategiska projekt (artikel 36.8a). Projektägare till strategiska råmaterialprojekt har möjlighet att begära att arbetsgruppen sammanträder

Doknr: E2026-00237-1

och diskuterar och ger råd om hur finansieringen av ett projekt kan slutföras (artikel 16).

Kommissionen får, med beaktande av ett yttrande av Europeiska nämnden för kritiska råmaterial, återkalla ett erkännande av ett projekt som strategiskt om den anser att ett strategiskt projekt inte längre uppfyller kriterierna i EU-förordningen om kritiska råmaterial, eller om ansökan innehöll felaktiga uppgifter (artikel 7.11). Innan kommissionen återkallar ett erkännande ska den ge projektägaren möjlighet att yttra sig. Projektägarens svar ska beaktas av kommissionen. Projekt som inte längre erkänns som strategiska ska förlora alla rättigheter som är förenade med statusen enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial (artikel 7.12). Strategiska projekt som inte längre uppfyller kriterierna i förordningen enbart på grund av en uppdatering av bilaga I och listan över strategiska projekt, får behålla sin status som strategiska projekt i tre år från dagen för den uppdateringen (artikel 7.13).

3.4 Bestämmelser om miljöbedömningar

Det finns ett antal bestämmelser som reglerar miljöbedömningar i EU-förordningen om kritiska råmaterial. Om en miljökonsekvensbedömning krävs enligt MKB-direktivet för ett strategiskt projekt ska projektägaren, innan ansökan lämnas in begära ett yttrande om miljö-konsekvensbeskrivningens omfattning och detaljnivå från kontaktpunkten senast 30 dagar efter det ifrågavarande projektet erkänts som strategiskt (artikel 12.1). Kontaktpunkten ska säkerställa att yttrandet lämnas så snart som möjligt dock senast inom 45 dagar från det datum då begäran lämnades in.

När det gäller strategiska projekt för vilka skyldigheter att göra bedömningar av miljöpåverkan (eng. *assments of the effects on the environment)* samtidigt följer av art- och habitatdirektivet, ramdirektivet för vatten, avfallsdirektivet, fågeldirektivet, Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU av den 24 november 2010 om industriutsläpp (samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar) (industriutsläppsdirektivet), MKB-direktivet eller Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/18/EU av den 4 juli 2012 om åtgärder för att förebygga och begränsa faran för allvarliga olyckshändelser där farliga ämnen ingår och om ändring och senare upphävande av rådets direktiv 96/82/EG (Sevesodirektivet), ska medlemsstaterna säkerställa att ett samordnat eller gemensamt förfarande som uppfyller samtliga krav i den unionslagstiftningen tillämpas (artikel 12.2). Det finns även krav på att den motiverade slutsats som avses i artikel 1.2 g iv MKB-direktivet rörande miljökonsekvensbedömningen av strategiska råmaterialprojekt ska utfärdas inom 90 dagar efter det att all nödvändig information erhållits.

Genom undantag från artikel 4.6 i MKB-direktivet anges att fast-ställandet av om ett strategiskt råmaterialprojekt ska bli föremål för en miljökonsekvensbedömning enligt MKB-direktivet ska göras inom 30 dagar från den dag då exploatören lämnat in all information som krävs enligt artikel 4.4 i MKB-direktivet.

Doknr: E2026-00237-1

3.5 Planering

Planer och program ingår inte i tillståndsprocessen enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial och framtagandet av sådana omfattas därmed inte av tidsfristerna i förordningen. Förordningen innehåller dock krav på att nationella, regionala och lokala myndigheter som ansvarar för att utarbeta planer, inbegripet zonindelning, fysisk planering och markanvändningsplaner, ska överväga att i lämpliga fall inkludera bestämmelser om utveckling av projekt för kritiska råmaterial i planerna. I sådana fall ska prioritet ges åt artificiella och bebyggda ytor, industriområden, tidigare exploaterad mark och aktiva eller övergivna gruvor, inklusive identifierade mineralförekomster i förekommande fall (artikel 13.1).

För det fall att det tas in bestämmelser om utveckling av projekt för kritiska råmaterial i en plan, och planen ska bedömas enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan (SMB-direktivet) och enligt artikel 6 i art- och habitatdirektivet ska dessa bedömningar kombineras. I förekommande fall ska denna samlade bedömning även behandla inverkan på potentiellt berörda vattenförekomster enligt vad som avses i ramdirektivet för vatten. Om berörda medlemsstater är skyldiga att bedöma effekterna av befintliga och framtida verksamheter på den marina miljön, däribland samspelet mellan land och hav, enligt vad som avses i artikel 4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/89/EU av den 23 juli 2014 om upprättandet av en ram för havsplanering, ska den samlade bedömningen även omfatta dessa effekter (artikel 13.2).

4 EU-förordningen om nettonollindustri

4.1 Syfte

Den gröna omställningen och unionens klimatmål om minskade utsläpp av växthusgaser och avkarbonisering förväntas öka efterfrågan på s.k. nettonollteknik. Tillverkningskapaciteten för nettonollteknik och dess försörjningskedjor ska öka för att skydda dess motståndskraft och samtidigt bidra till att nå unionens klimatmål och klimatneutralitetsmål. Förordningen ska även bidra till arbetstillfällen av god kvalitet inom nettonollteknik.

Med nettonollteknik avses teknik som behövs för att uppnå klimatneutralitet, t.ex. solpaneler, vindturbiner, värmepumpar, batterier, elektrolysanläggningar och kärnteknik, inbegripet viktiga komponenter i sådan teknik, såsom solceller eller blad på vindturbiner. Det allmänna målet med förordningen är att förbättra den inre marknadens funktion genom att inrätta en ram för att säkra unionens tillgång till en trygg och hållbar försörjning av nettonollteknik. Målet är att minst 40 procent av EU:s årliga användning av nettonollteknik som krävs för att uppnå unionens klimat- och energimål för 2030 ska tillverkas i EU senast 2030.

Doknr: E2026-00237-1

För att stödja projekt för avskiljning och lagring av koldioxid och öka tillgången till lagringsplatser för koldioxid i Europa fastställer förordningen också ett mål på 50 miljoner ton årlig injektionskapacitet i EU:s geologiska lagringsplatser för koldioxid senast 2030.

Förordningen kompletterar EU-förordningen om kritiska råmaterial. I artikel 2 i EU-förordningen om nettonollindustri tydliggörs att EU-förordningen om nettonollindustri gäller för nettonollteknik, och att kritiska råmaterial som omfattas av EU-förordningen om kritiska råmaterial är undantagna från EU-förordningen om nettonollindustri. Det framgår också att för produktionsanläggningar som tillverkar material som omfattas av både EU-förordningen om nettonollindustri och EU-förordningen om kritiska råmaterial, avgör slutprodukten vilken förordning som ska tillämpas.

4.2 Vilka nettonolltekniker och nettonollprojekt omfattas av EU-förordningen om nettonollindustri?

Artikel 4 i EU-förordningen om nettonollindustri innehåller en förteckning över de nettonolltekniker som omfattas av förordningen. Det gäller t.ex. teknik för solenergi, vindkraft, vattenkraft och annan förnybar energi, teknik för avskiljning och lagring av koldioxid, teknik för transport och utnyttjande av koldioxid, elnätsteknik och kärnteknik. För att det ska vara fråga om nettonollteknik i förordningens mening måste tekniken återfinnas i förteckningen och utgöras av slutprodukter, särskilda komponenter eller särskilda maskiner som främst används för produktionen av dessa produkter (artikel 3.1 i EU-förordningen om nettonollindustri).

Bilagan till EU-förordningen om nettonollindustri är en icke-uttömmande förteckning över slutprodukter och särskilda komponenter som anses främst användas för produktion av nettonollteknik. I skäl 12 i EU-förordningen om nettonollindustri anges att projektägare som ska tillverka särskilda komponenter eller särskilda maskiner som inte pekas ut i bilagan kan bevisa att komponenterna eller maskinerna främst används för produktion av nettonollteknik. Det går också att utläsa av definitionen av ”som främst används” i artikel 3.10. Bevisningen kan vara t.ex. marknadsundersökningar eller offtake-avtal (avtal om försäljning av framtida varor). I bilagan finns en uppräkning av underkategorier till de nettonolltekniker som anges i artikel 4 i EU-förordningen om nettonollindustri. Som exempel ryms under solenergiteknik bland annat solcellsteknik, solvärmeelteknik och solvärmeteknik. Syftet med listan är att identifiera slutprodukter och särskilda komponenter som är nödvändiga för produktionen av nettonollteknik och därför kan anses främst användas för all nettonollteknik som förtecknas i förordningen. Europeiska kommissionen antog 23 maj 2025 en delegerad akt som ändrar bilagan och listar slutprodukter och komponenter som främst används för nettonollteknik (artikel 46.7 i EU-förordningen om nettonollindustri).

En ”komponent” är en del av en nettonollteknikslutprodukt som tillverkas och handlas av ett företag, inbegripet förädlat material

Doknr: E2026-00237-1

(artikel 3.2 i EU-förordningen om nettonollindustri).”Förädlat material” är ett material som har förädlats på ett sådant sätt att det lämpar sig för en specifik funktion i en försörjningskedja för nettonollteknik, med undantag för kritiska råmaterial (artikel 3.11 i EU-förordningen om nettonollindustri).

Med ”som främst används” avses slutprodukter och särskilda komponenter som enligt förordningens bilaga är avgörande för produktionen av nettonollteknik, eller slutprodukter, särskilda komponenter och särskilda maskiner som är avgörande för produktionen av nettonollteknik på grundval av underlag från projektägaren, med undantag för projekt för avkarbonisering inom energiintensiv industri, för vilka sådant underlag inte krävs (artikel 3.10 i EU-förordningen om nettonollindustri). Det senare får anses innebära att slutprodukter, särskilda komponenter och särskilda maskiner som inte ingår i bilagan till förordningen kan omfattas av förordningen om projektägare till en nationell behörig myndighet lämnar in underlag för att styrka att deras projekt tillverkar komponenter eller särskilda maskiner som främst används för produktion av nettonollteknik (se definitionen av ”som främst används” i artikel 3.10 och skäl 12).

Med ”projektägare” avses ett företag eller ett konsortium av företag som utvecklar ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik eller ett strategiskt nettonollprojekt (artikel 3.21 i EU-förordningen om nettonollindustri). Med ”tillverkningsprojekt för nettonollteknik” avses en planerad kommersiell anläggning eller utvidgning eller ombyggnad av en befintlig anläggning för tillverkning av nettonollteknik, eller ett projekt för avkarbonisering inom energiintensiv industri (artikel 3.16). Anläggningar för tillverkning av nettonollteknik kan till exempel avse tillverkning av batterier, solceller, värmepumpar, bränsleceller elnätsteknik såsom kablar för elöverföring och transformatorer. Dessa anläggningar kan också avse tillverkning av komponenter som främst används för produktion av slutprodukter för nettonollteknik såsom rotorblad och torn för vindkraftverk eller aktiva anod- och katodmaterial för batterier. Med ett projekt för avkarbonisering inom energiintensiv industri, avses uppförande eller omvandling av en kommersiell anläggning tillhörande ett energiintensivt företag (enligt definitionen i artikel 17.1 a Rådets direktiv 2003/96/EG av den 27 oktober 2003 om en omstrukturering av gemenskapsramen för beskattning av energiprodukter och elektricitet). Anläggningen ska vara en del av försörjningskedjan för en nettonollteknik inom någon av sektorerna stål, aluminium, icke-järnmetaller, kemikalier, cement, kalk, glas, keramik, gödselmedel samt pappersmassa och papper. Uppförandet eller omvandlingen ska på ett betydande och varaktigt sätt komma att minska utsläppsnivåerna av koldioxidekvivalenter i industriella processer i den utsträckning som detta är tekniskt genomförbart (artikel 3.17).

Med ett ”strategiskt nettonollprojekt” avses ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik, ett projekt för koldioxidavskiljning, ett projekt för koldioxidlagring eller ett projekt för infrastruktur för koldioxidtransport inom unionen, som en medlemsstat har erkänt som strategiskt nettonollprojekt (artikel 3.18). I EU-förordningen preciseras också att med ”infrastruktur för koldioxidtransport” avses nätet av rörledningar, inklusive tillhörande kompressorstationer, för transport av koldioxid till

Doknr: E2026-00237-1

lagringsplatsen, samt alla typer av fartygs-, väg- eller järnvägstransporter, däribland kondenseringsanordningar och anläggningar för tillfällig lagring, vid behov, för transport av koldioxid till hamnanläggningarna och lagringsplatsen (artikel 3.29).

När det gäller geologisk lagring av koldioxid avses tillståndsprocessen för lagring som även innefattar behandling av alla nödvändiga tillstånd för anläggningar ovan jord som krävs för driften av en lagringsanläggning, även bygglov och tillstånd för rör (artikel 3.19). I tillståndsprocessen för lagring ingår även miljötillståndet för injektion och lagring av koldioxid i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/31/EG av den 23 april 2009 om geologisk lagring av koldioxid och ändring av rådets direktiv 85/337/EEG, Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG, 2001/80/EG, 2004/35/EG, 2006/12/EG och 2008/1/EG samt förordning (EG) nr 1013/2006 (CCS-direktivet). En sådan anläggning skulle, förutsatt att det bedöms tillåtet i Sverige att ha en del av lagringsanläggningen på land (lagring av större volymer får idag inte ske på land enligt 10 § förordningen (2014:21) om geologisk lagring av koldioxid), till exempel kunna vara injekteringsanläggning och rörledningssystem, och eventuellt även avskiljningsanläggning beroende på var anläggningen ligger.

Statistik över verksamheter i Sverige rapporteras enligt svensk standard för näringsgrensindelning (SNI). För tillverkningsprojekt inom nettonollteknik bedöms SNI-koder i de flesta fall inte vara användbara för att ta fram statistik. Det beror bland annat på att SNI-koder, även på en femsiffrig nivå, kan inkludera slutprodukter eller komponenter som inte utgör en nettonollteknik. Detta gör att det inte går att dra slutsatser om antalet verksamheter i Sverige som omfattas av förordningen utifrån tillgänglig statistik.

För projekt för avkarbonisering inom energiintensiv industri kan vissa verksamhetsutövare inom bland annat sektorerna för stål, kemikalier, cement, kalk samt pappersmassa och papper omfattas. Enligt Naturvårdsverkets statistik för utsläpp inom systemet för handel med utsläppsrätter för 2024 finns det i Sverige över 60 företag med anläggningar som omfattas av EU:s utsläppshandel (EU ETS) inom branscherna pappers- och massaindustri samt tryckerier, kemiindustri samt järn- och stålindustri. För att omfattas av EU-förordningen om nettonollindustri krävs dock att verksamhetsutövarens anläggning uppfyller EU-förordningens krav för projekttypen. Det innebär bland annat att anläggningen ska vara en del av försörjningskedjan för en nettonollteknik samt på ett betydande och varaktigt sätt bidrar till minskade utsläppsnivåer av koldioxidekvivalenter i industriella processer i den utsträckning som detta är tekniskt genomförbart. Därmed kommer inte alla verksamhetsutövare till nya eller omvandlade anläggningar inom de energiintensiva sektorerna att omfattas.

Vad gäller projekt för koldioxidavskiljning, för koldioxidlagring eller för infrastruktur för koldioxidtransport är det troligt att det främst är verksamheter med mycket förbränning som omfattas. Det är där det kan vara aktuellt med koldioxidavskiljning, såsom kraftvärmeverk, industrier med cementproduktion, pappersbruk, kalkverk och stålverk. Inte heller för CCS-relaterade projekt kan statistik tas fram baserat på SNI-koder. Det finns dock vissa SNI-koder som kan användas för att söka sådana CCS-

Doknr: E2026-00237-1

relaterade projekt, t.ex. D35 försörjning av el, gas, värme och kyla (där kraftvärmeverk ingår), C17 där pappers- och pappersvarutillverkning ingår, C19 tillverkning av stenkolsprodukter och raffinerade petroleumprodukter, eventuellt C22 tillverkning av gummi- och plastvaror, C23 tillverkning av andra icke-metalliska mineraliska produkter, C24 stål- och metallframställning, och C25 tillverkning av metallvaror utom maskiner och apparater.

4.3 Tillståndsprocessen för nettonollprojekt

4.3.1 Kontaktpunkt och tillståndsprocessen

Enligt artikel 6 i EU-förordningen om nettonollindustri ska medlemsstaterna senast den 30 december 2024, inrätta eller utse en eller flera myndigheter till kontaktpunkter. Kontaktpunkterna ska ansvara för att underlätta och samordna tillståndsprocessen för tillverkningsprojekt för nettonollteknik och för strategiska nettonollprojekt. En sådan kontaktpunkt ska vara den enda kontaktpunkten för projektägaren och underlätta och samordna inlämnandet av alla relevanta handlingar. De myndigheter som är involverade i tillståndsprocessen och andra berörda ska för kontaktpunkten specificera och tillgängliggöra kraven och omfattningen på den information som begärs av en projektägare innan tillståndsprocessen inleds. Medlemsstaterna ska säkerställa att kontaktpunkten har tillräckliga resurser i form av utbildad personal, finansiering och tekniska lösningar. Regeringen har i beslut den 16 december 2024 gett sex länsstyrelser i uppdrag att vara kontaktpunkter enligt EU-förordningen om nettonollindustri (KN2024/02517), se avsnitt 3.2.1.

Ett av syftena med förordningen är att öka tillverkningskapaciteten av nettonollteknik i unionen. EU-förordningen om nettonollindustri innehåller därför bestämmelser som enligt förordningen syftar till att skapa ett regelverk som förenklar och effektiviserar tillståndsprocessen för nya tillverkningsanläggningar av nettonollteknik. Det handlar om bestämmelser om tidsfrister för tillståndsprocessen och bestämmelser som rör ärendehandläggning och miljöbedömning. Enligt EU-förordningen om nettonollindustri avses med ”tillståndsprocess” den process som omfattar alla relevanta tillstånd att bygga, omvandla och driva tillverkningsprojekt för nettonollteknik och strategiska nettonollprojekt, bland annat bygglov, kemikalietillstånd, tillstånd för nätanslutningar, miljötillstånd och miljöbedömningar där sådana krävs. Tillståndsprocessen omfattar ansökningar och förfaranden från bekräftelsen på att ansökan är fullständig till meddelandet om det övergripande beslutet om utfallet av förfarandet från kontaktpunkten. När det gäller geologisk lagring av koldioxid avses vidare tillståndsprocessen för lagring som även innefattar behandling av alla nödvändiga tillstånd för anläggningar ovan jord som krävs för driften av en lagringsanläggning, även bygglov och tillstånd för rör. I tillståndsprocessen för lagring ingår även miljötillståndet för injektion och lagring av koldioxid i enlighet CCS-direktivet (artikel 3.19.)

Doknr: E2026-00237-1

Med ”övergripande beslut” avses ett beslut eller en samling av beslut av myndigheterna i en medlemsstat där det avgörs om en projektägare ska få tillstånd att genomföra ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik, utan att det påverkar ett beslut som fattas inom ramen för ett överklagande-förfarande (artikel 3.20). Det åligger kontaktpunkten att underrätta projektägaren om resultatet av det övergripande beslutet (artikel 6.3).

Medlemsstaterna ska också se till att sökanden enkelt har tillgång till information om och förfaranden för att lösa tvister som rör tillståndsprocessen för projekt för kritiska råmaterial (artikel 6.6).

4.3.2 Tidsfrister för tillståndsprocessen

Även genom EU-förordningen om nettonollindustri införs tidsfrister för tillståndsprocessen. Tidsfristerna skiljer sig åt beroende på typ av projekt och om projektet erkänts som strategiskt eller inte och varierar mellan nio och arton månader (artiklarna 9 och 16). Tillståndsprocesser för uppförande eller utvidgning av tillverkningsprojekt för nettonollteknik med en årlig tillverkningskapacitet på mindre än 1 gigawatt (GW), från fullständig ansökan till beslut i första instans, får inte ta längre tid än 12 månader (artikel 9.1 a). Motsvarande tillståndsprocess för uppförande eller utvidgning av tillverkningsprojekt för nettonollteknik med en årlig tillverkningskapacitet på 1 GW eller mer får inte ta längre tid än 18 månader (artikel 9.1 b). Fristen på 18 månader gäller också för tillverkningsprojekt för nettonollteknik för vilka en årlig tillverkningskapacitet inte mäts i GW (artikel 9.2).

För nettonollprojekt som medlemsstaten har erkänt som strategiska nettonollprojekt gäller särskilda, i vissa fall snävare, tidsfrister för tillståndsprocessen. En tillståndsprocess som avser uppförande eller utvidgning av ett strategiskt nettonollprojekt med en årlig tillverkningskapacitet på mindre än 1 GW får inte ta längre tid än 9 månader. En motsvarande tillståndsprocess för ett strategiska nettonollprojekt vars årliga tillverkningskapacitet är 1 GW eller mer är tidsfristen 12 månader. Samma tidsfrist gäller för strategiska nettonollprojekt för vilka en årlig tillverkningskapacitet inte mäts i GW (artikel 16.1 a och b samt 16.2).

Med ”tillverkningskapacitet” avses den totala produktionskapacitet för den nettonollteknik som framställs i ett tillverkningsprojekt eller, om ett tillverkningsprojekt producerar särskilda komponenter eller särskilda maskiner som främst används när sådana produkter produceras snarare än själva slutprodukterna, produktionskapaciteten för de slutprodukter för vilka sådana komponenter eller särskilda maskiner produceras (artikel 3.33).

För alla tillstånd som krävs för att som ett strategiskt nettonollprojekt driva en lagringsplats för koldioxid i enlighet med CCS-direktivet är tidsfristen för tillståndsprocessen 18 månader (artikel 16.1 c i EU-förordningen om nettonollindustri). Enligt skäl 25 i EU-förordningen om nettonollindustri gäller tidsfristen om 18 månader också för alla nödvändiga tillstånd för utbyggnad av och därtill hörande projekt för avskiljning och transport av koldioxid.

Om det för projekt för avkarbonisering inom energiintensiv industri krävs att flera anläggningar eller enheter anläggs på en plats, får

Doknr: E2026-00237-1

projektägaren och kontaktpunkten komma överens om att dela upp projektet i flera mindre projekt så att de tillämpliga tidsfristerna kan hållas (artikel 9.3). Bestämmelsen tar sikte på en viss typ av projekt som kan antas vara särskilt omfattande. Motsatsvis bör bestämmelsen innebära att det inte går att dela upp andra projekt, än de som pekas ut i artikeln, i mindre projekt för att innehålla tidsfristerna.

Undantagsregler tillåter att tidsfristerna förlängs med hänsyn till projektets karaktär eller komplexitet och med hänsyn till risker för arbetstagares eller allmänhetens hälsa och säkerhet (artikel 9.6 och 9.7). Möjligheterna till förlängning gäller både för tidsfristerna för tillverkningsprojekten och de strategiska projekten.

I likhet med vad som gäller enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial ska tidsfristen räknas från dagen för kontaktpunktens bekräftelse av att ansökan är fullständig (artikel 9.10). Tidsfristerna gäller inte förfarande för överklaganden av förvaltningsbeslut och rättsmedel inför domstol (artikel 9.12, se även artikel 3.19 och 3.20 av vilka det framgår att beslut som fattas inom ramen för ett överklagandeförfarande inte ingår i tillståndsprocessen). Projektägaren ska ha rätt att lämna in handlingar som är relevanta för tillståndsprocessen i elektronisk form (artikel 6.4).

Den tid som behövs för framtagandet av en miljökonsekvensbeskrivning enligt artiklarna 1.2 g i, 5.1 och 5.2 i MKB-direktivet ska inte räknas in i tidsfristen för tillståndsprocessen. Om ett sådant samråd som avses i artiklarna 1.2 g ii och 6 och, i tillämpliga fall, artikel 7 i MKB-direktivet leder till att miljökonsekvensbeskrivningen behöver kompletteras får den period mellan den dag då ytterligare information senast ska lämnas in och den dag då informationen lämnas inte räknas med i tidsfristen (artikel 9.5).

Tidsfristerna gäller inte heller för överklaganden av förvaltningsbeslut eller rättsmedel inför domstol (artikel 9.12, se även artiklarna 3.19 och 3.20 av vilka det framgår att beslut som fattas inom ramen för ett överklagandeförfarande inte ingår i tillståndsprocessen). Det innebär att det endast är prövningen i första instans som omfattas av tidsfristerna.

Tidsfristen påverkar vidare inte skyldigheter som följer av unionsrätten och internationell rätt (artikel 9.12). Tidsfristerna ska inte påverka tillämpligheten av eventuella kortare tidsfrister som fastställs av medlemsstaterna (artikel 9.13).

EU-förordningen om nettonollindustri påverkar inte skyldigheter enligt FN:s konvention om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (Århuskonventionen) eller UNECE:s konvention om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang, som undertecknades i Esbo den 25 februari 1991, och dess protokoll om strategiska miljöbedömningar, som undertecknades i Kiev den 21 maj 2003 (artikel 12.1). Medlemsstaterna ska säkerställa att tillståndsprocessen för nettoprojekt inte överskrider angivna tidsfrister (skäl 25).

Doknr: E2026-00237-1

4.4 Strategiska nettonollprojekt har en särskild prioritetsstatus

Enligt EU-förordningen om nettonollindustri har ett projekt som erkänts som ett strategiskt nettonollprojekt en särskild prioritetsstatus (artikel 15). För strategiska nettonollprojekt gäller enligt EU-förordningen om nettonollindustri kortare tidsfrister för tillståndsprocessen jämfört med andra nettonollprojekt (artikel 16). För sådana projekt ska projektägare och berörda myndigheter säkerställa att relevanta förfaranden hanteras på snabbast möjligaste sätt i enlighet med unionsrätten och nationell rätt (artikel 15.1). Medlemsstaterna ska också tilldela strategiska nettonoll-projekt statusen högsta möjliga nationella betydelse, om det finns en sådan status i nationell rätt, och behandla projekten i enlighet med det i tillståndsprocessen (artikel 15.2). Därutöver ska alla tvistlösnings-förfaranden, rättstvister, överklaganden och rättsmedel i samband med strategiska nettonollprojekt inför nationella domstolar, och eller paneler, inbegripet medling eller skiljeförfaranden, om sådana finns i nationell rätt, behandlas som brådskande, om och i den utsträckning sådana brådskande förfaranden föreskrivs i nationell rätt och förutsatt att normalt tillämplig rätt till försvar av individer eller av lokalsamhällen respekteras (artikel 15.4).

Erkännandet av ett projekt som strategiskt får även betydelse när det gäller miljöpåverkan och miljöskyldigheter som avses i artikel 4.7 i ramdirektivet för vatten, artikel 9.1 a fågeldirektivet och artikel 6.4 och 16.1 i art- och habitatdirektivet. Strategiska nettonollprojekt kan vid tillämpning av dessa artiklar anses vara av ett allt överskuggande allmänintresse (eng. *overriding public interest*) och till gagn för allmän hälsa och säkerhet, förutsatt att alla villkor i rättsakterna är uppfyllda. Detsamma gäller i förhållande till miljöpåverkan eller miljöskyldigheter som avses i unionslagstiftningsakter om restaurering av natur (artikel 15.3)

Genom EU-förordningen om nettonollindustri inrättas en plattform för ett nettonoll-Europa för att främja nettonollteknik. Projektägare till strategiska nettonollprojekt gynnas särskilt av plattformen genom möjlighet att få råd om finansiering för projektet

Enligt artikel 14.7 i EU-förordningen om nettonollindustri får en medlemsstat upphäva ett erkännande av ett projekt som strategiskt nettonollprojekt, om den finner att projektet genomgått betydande ändringar, inte längre uppfyller urvalskriterierna eller om erkännandet byggde på en ansökan som innehöll felaktiga uppgifter. Om kommissionen eller medlemsstaten bedömer det finns förutsättningar för upphävande av ett erkännande ska projektägaren informeras. Det är dock bara medlemsstaten som får besluta om upphävande. Medlemsstaten måste höra projektägaren innan ett upphävande får beslutas.

Ett projekt som inte längre erkänns som strategiskt nettonollprojekt förlorar alla rättigheter med koppling till den statusen (artikel 14.8 i EU-förordningen om nettonollindustri).

Doknr: E2026-00237-1

4.5 Bestämmelser om miljöbedömningar

Om en miljökonsekvensbedömning krävs enligt MKB-direktivet får projektägaren innan ansökan lämnas in, begära ett yttrande från kontaktpunkten om miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljnivån. Kontaktpunkten ska säkerställa att yttrandet lämnas så snart som möjligt dock senast inom 45 dagar från det datum då begäran lämnades in (artikel 10.1). Bestämmelsen gäller både för strategiska nettonollprojekt och tillverkningsprojekt för nettonollteknik som inte erkänts som strategiska

Vidare är medlemsstaterna skyldiga att säkerställa ett samordnat eller gemensamt förfarande när skyldigheter att göra bedömningar av miljöpåverkan (eng. *assess the effects on the environment)* följer samtidigt av ett antal uppräknade EU-rättsakter. Uppräkningen i EU-förordningen om nettonollindustri motsvara uppräkningen i EU-förordningen om kritiska råmaterial (se avsnitt 3.4) men inkluderar även SMB-direktivet. Därutöver är bestämmelsen i EU-förordningen om nettonollindustri inte begränsad till strategiska nettonollprojekt (artikel 10.2) utan gäller för alla projekt som omfattas av EU-förordningen om nettonollindustri. EU-förordningen om nettonollindustri anger dessutom att tillämpningen av det gemensamma eller samordnade förfarandet inte får påverka miljökonsekvensbedömningens innehåll. Det finns även krav på att det ska utfärdas en motiverade slutsats som avses i artikel 1.2 g iv i MKB-direktivet rörande miljökonsekvensbedömningen av strategiska projekt inom 90 dagar efter det att all nödvändig information erhållits.

4.6 Planering

Planer och program ingår inte i tillståndsprocessen enligt EU-förordningen om nettonollindustri och framtagandet av sådana omfattas därmed inte heller av tidsfristerna i förordningen. Nationella, regionala och lokala myndigheter som ansvarar för utarbetandet av planer, däribland fysisk planering och markanvändning, ska i tillämpliga fall överväga att i dessa planer inkludera bestämmelser för utveckling av tillverkningsprojekt för nettonollteknik, även strategiska nettonollprojekt. Om sådana bestämmelser övervägs ska artificiella och bebyggda ytor, industriområden och tidigare exploaterad mark prioriteras (artikel 11.1).

Om planerna innehåller bestämmelser om utveckling av tillverkningsprojekt för nettonollteknik eller strategiska nettonollprojekt, och planen omfattas av en bedömning enligt SMB-direktivet och enligt artikel 6 i art- och habitatdirektivet, ska dessa bedömningar kombineras. I förekommande fall ska den kombinerade bedömning även behandla inverkan på potentiellt berörda vattenförekomster enligt vad som avses i ramdirektivet för vatten. Om de berörda medlemsstaterna är skyldiga att bedöma effekterna av befintliga och framtida verksamheter på den marina miljön, däribland samspelet mellan land och hav, enligt vad som avses i artikel 4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/89/EU, ska den kombinerade bedömningen även omfatta dessa effekter. Att bedömningarna kombineras enligt denna punkt får inte påverka deras

Doknr: E2026-00237-1

innehåll eller kvalitet. Den kombinerade bedömningen ska utföras på ett sätt som inte leder till att de tidsfrister som fastställs i denna förordning förlängs (artikel 11.2).

För att underlätta utvecklingen av tillverkningsprojekt för nettonollteknik är medlemsstaterna skyldiga att säkerställa att alla relevanta uppgifter om fysisk planering är tillgängliga online (artikel 11.1).

5 Kompletterande bestämmelser i nationell rätt

5.1 En ny lag och förordning

Förslag: De lagregler som behövs för att komplettera EU-förordningen om kritiska råmaterial och EU-förordningen om nettonollindustri ska huvudsakligen tas in i en ny lag om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri.

En ny förordning om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri ska komplettera den nya lagen och EU-förordningarna.

Hänvisningarna till EU-förordningarna ska avse EU-förordningarna i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

Skälen för förslaget

Behov av en ny kompletterande reglering

En EU-förordning är i alla delar bindande och direkt tillämplig i varje medlemsstat från den dag då den träder i kraft (artikel 288 andra stycket fördraget om Europeiska unionens funktionssätt). Den ska inte och får inte genomföras i nationell rätt. Medlemsstaterna får som utgångspunkt inte heller med normgivande verkan uttala sig om tillämpningen av en EU-förordning eller förtydliga innebörden av begrepp som förekommer i förordningen. Tolkningen av en EU-förordning är förbehållen de myndigheter och domstolar som tillämpar förordningen i medlemsstaterna. I sista hand är det EU-domstolen som genom sin praxisbildning har tolkningsrätt över en EU-förordning.

Ändringar i svensk rätt på grund av bestämmelser i en EU-förordning är endast aktuella om svensk rätt bedöms stå i konflikt med EU-förordningen, om förordningen kräver eller tillåter att nationella lagstiftningsåtgärder vidtas, eller om andra åtgärder behövs för att förordningen ska få den nationella effekt som EU-lagstiftaren har avsett. En sådan åtgärd kan exempelvis vara att införa regler av verkställande karaktär för att en EU-förordnings bestämmelser ska fungera i praktiken i medlemsstaten.

I de nu aktuella EU-förordningarna överlämnas uttryckligen vissa frågor till medlemsstaterna att reglera. Det handlar exempelvis om att medlems-

Doknr: E2026-00237-1

staterna ska inrätta eller utse en eller flera kontaktpunkter för att underlätta och samordna tillståndsprocesserna för projekt som omfattas av EU-förordningarna. Även den närmare utformningen av kontaktpunkten har överlämnats till medlemsstaterna.

Av EU-förordningarna följer att kontaktpunkten ska underlätta och samordna tillståndsprocessen för projekt för kritiska råmaterial och nettonollprojekt och att kontaktpunktens bekräftelse av ansökans fullständighet startar tidsfristerna enligt EU-förordningarna. Tillståndsprocessen och tidsfristerna enligt EU-förordningarna omfattar många olika typer tillståndsförfaranden och det finns olika tidsfrister för olika typer av projekt. Det innebär att kontaktpunkten kommer att vara inblandad i olika typer av ansökningar om tillstånd och dispenser och anmälningar som hanteras av olika prövningsmyndigheter, t.ex. kommuner, förvaltningsmyndigheter och domstolar. EU-förordningarna innehåller också relativt detaljerade bestämmelser om kontaktpunktens handläggning, t.ex. att kontaktpunkten ska bekräfta att en ansökan är fullständig och när det ska ske och att kontaktpunkten ska informera projektägare om olika frågor i pågående tillstånds-, dispens- och anmälningsförfaranden som hanteras av olika prövningsmyndigheter. För att kontaktpunkten ska kunna fungera i praktiken och i enlighet med syftet med EU-förordningen om kritiska råmaterial och EU-förordningen om nettonollindustri och för att möta behovet av förutsägbarhet bedöms det finnas ett långtgående behov av såväl upplysningsbestämmelser som kompletterande bestämmelser som reglerar kontaktpunktens roll.

De kompletterande bestämmelser som är nödvändiga syftar till att säkerställa en effektiv och ändamålsenlig kontaktpunktsfunktion och tillämpning av EU-förordningarnas bestämmelser om miljöbedömningar och tidsfrister som bidrar till att EU-förordningarna kan följas och tillämpas i Sverige.

Det finns inte någon samlad nationell reglering på området utan de olika tillstånds-, dispens- och anmälningsförfaranden som kommer att omfattas av EU-förordningarnas bestämmelser finns i en mängd olika författningar. För att samla de kompletterande bestämmelser som EU-förordningarna ger upphov till bör det införas ett nytt sektorsövergripande regelverk i form av en ny lag och förordning. En sådan lösning är att föredra framför att göra alla ändringar i flera olika befintliga regelverk. Det bedöms dock även finnas ett behov av ändringar i befintliga regelverk och ett behov av upplysningsbestämmelser i dessa, se avsnitt 5.4 och 8.2.

Flera av de bestämmelser som föreslås innehåller en hänvisning till EU-förordningarna. För att säkerställa att ändringar av EU-förordningarna får omedelbart genomslag i Sverige bör hänvisningarna till EU-förordningarna utformas på så sätt att de avser EU-förordningarna i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen, s.k. dynamisk hänvisning.

Utgångspunkter för de kompletterande bestämmelserna

EU-förordningarna kräver inte att projektägare går via kontaktpunkten för att ansöka om tillstånd eller dispens eller gör en anmälan för ett projekt som omfattas av EU-förordningarna, utan det står projektägaren fritt att vända sig direkt till prövningsmyndigheterna eller mark- och miljödomstolen med sina ansökningar eller anmälningar, under

Doknr: E2026-00237-1

förutsättning att de inte är intresserade av de tidsfrister som finns i EU-förordningarna. Om projektägaren inte är intresserad av tidsfrister kan projektägaren välja att ge in ansökan eller anmälan för sitt projekt direkt hos prövningsmyndigheten. Därmed värnas flexibiliteten och valfriheten för projektägaren. Däremot behöver projektägaren ge in sin ansökan eller anmälan till kontaktpunkten för att starta en tidsfrist enligt någon av EU-förordningarna. För att starta en sådan tidsfrist krävs nämligen kontaktpunktens bekräftelse av ansökan. Det är mest förenligt med EU-förordningarnas syfte och ger de bästa förutsättningarna för kontaktpunkten att uppfylla sina skyldigheter enligt EU-förordningarna. Detta utvecklas i avsnitt 6.3. För projekt som erkänns som strategiska projekt när det redan pågår ett tillståndsförfarande gäller tidsfristerna från beslutet om erkännande, se avsnitt 13.4.

I EU-förordningarna anges inte vad som avses med en fullständig ansökan, eller vilken ansökan som startar en tidsfrist enligt EU-förordningarna. Det får i stället avgöras av nationell rätt. I promemorian föreslås att varje ansökan eller anmälan som avser ett strategiskt råmaterialprojekt eller nettonollprojekt ska bekräftas som fullständig av en kontaktpunkt för att omfattas av en tidsfrist. Innebörden av detta är att en projektägare kan ge in varje ansökan eller anmälan var för sig till kontaktpunkten men är oförhindrad att lämna in samtliga ansökningar som krävs för ett projekt till kontaktpunkten för bekräftelse vid samma tidpunkt. I en sådan situation bör dock inte ansökan anses fullständig förrän samtliga ingivna ansökningar eller anmälningar innehåller vad som behövs för att påbörja handläggningen hos respektive prövningsmyndighet eller mark- och miljödomstol. Ansökan får i ett sådant sammanhang närmast förstås som ”ansökan för projektet” som kan omfatta flera olika ansökningar och anmälningar. När kontaktpunkten bekräftar att samtliga ingivna ansökningar och anmälningar är fullständiga startar en och samma tidsfrist för handläggningen hos samtliga berörda prövningsmyndigheter. Lämnar projektägaren i stället in ansökningarna eller anmälningarna till kontaktpunkten för bekräftelse vid olika tidpunkter startar i stället en tidsfrist per fullständig ansökan. Det innebär att flera tidsfrister kan löpa för ett projekt. Detta utvecklas i avsnitt 5.1 och 9.1.

5.2 Förklaring av vissa ord och uttryck i den nya lagen och förordningen

Förslag: Med strategiskt råmaterialprojekt avses i den nya lagen ett råmaterialprojekt som kommissionen har erkänt som strategiskt, och med nettonollprojekt avses ett strategiskt nettonollprojekt eller ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik som inte är strategiskt.

Med prövningsmyndighet avses i den nya förordningen en förvaltningsmyndighet eller kommun som handlägger en ansökan om tillstånd eller dispens eller en anmälan som avser ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt.

Övriga ord och uttryck i den nya lagen och förordningen ska ha samma betydelse som i EU-förordningarna.

Doknr: E2026-00237-1

Skälen för förslaget

Ord och uttryck i de kompletterande nationella bestämmelserna ska som utgångspunkt ha samma betydelse som i EU-förordningarna. För att vissa av uttrycken ska gå att förstå i en svensk kontext bör de dock ges ett svenskt uttryck.

Vad avses med ett projekt?

Med projekt enligt EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri avses olika typer av planerade, dvs. ännu icke uppförda, anläggningar och olika typer av infrastruktur för koldioxidtransport. Med projekt avses även utbyggnad, ombyggnad, uppförande och omvandling av vissa befintliga anläggningar.

Strategiskt råmaterialprojekt

I avsnitt 3.1 beskrivs de projekttyper som förekommer i EU-förordningen om kritiska råmaterial. Strategiska projekt enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial bör i den nya lagen och förordningen benämnas strategiska råmaterialprojekt för att tydligare skilja dem från strategiska nettonollprojekt.

Nettonollprojekt

I avsnitt 4.2 beskrivs de projekttyper som förekommer i EU-förordningen om nettonollindustri. Till skillnad från EU-förordningen om kritiska råmaterial omfattar bestämmelserna om tillståndsprocessen i EU-förordningen om nettonollindustri såväl strategiska nettonollprojekt som tillverkningsprojekt för nettonollteknik som inte erkänts som strategiska.

Det föreslås att samtliga projekt enligt EU-förordningen om nettonollindustri benämns nettonollprojekt i den nya lagen och förordningen. Ordet nettonollprojekt skulle därmed omfatta såväl strategiska nettonollprojekt som icke-strategiska tillverkningsprojekt för nettonollteknik. I övrigt bör de projektdefinitioner som förekommer i EU-förordningen användas i den nya lagen och förordningen.

Tillståndsprocessen

EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri innehåller ett antal bestämmelser som rör tillståndsprocessen, exempelvis får tillståndsprocessen för strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt inte överskrida vissa angivna tidsfrister och kontaktpunkten ska underlätta och samordna tillståndsprocessen. Enligt EU-förordningarna avses med uttrycket tillståndsprocessen alla relevanta tillstånd för att bygga och driva anläggningar som ingår i projekt för kritiska råmaterial och alla relevanta tillstånd för att bygga, utvidga, omvandla och driva anläggningar och infrastruktur som ingår i nettonollprojekt. Vad som avses med projekt för kritiska råmaterial och nettonollprojekt utvecklas i avsnitt 3.1 och 4.2. Vilka svenska tillståndsförfaranden som kan omfattas av uttrycket utvecklas i avsnitt 8.1. Utgångspunkten är att ordet tillstånd i EU-förordningarna har en vid innebörd och att även koncessioner, dispenser och anmälningsförfaranden som behövs för att möjliggöra byggnation, utvidgning, omvandling eller drift av anläggningen på den aktuella platsen

Doknr: E2026-00237-1

kan omfattas. Vilka tillstånds-, dispens- och anmälningsförfaranden som är aktuella för ett visst projekt som omfattas av någon av EU-förordningarna, behöver dock avgöras i den enskilda fallet och bestäms utifrån nationell rätt och projektets egenskaper och lokalisering.

Prövningsmyndigheten

Av avsnitt 8.1 framgår att ett stort antal olika tillstånds-, dispens- och anmälningsförfaranden omfattas av tillståndsprocessen enligt EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri och därmed av tidsfristerna i EU-förordningarna. Det innebär att flera olika myndigheter, kommuner och mark- och miljödomstolar ansvarar för handläggningen av ansökningar om tillstånd eller dispens eller anmälningar som avser strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt. Det föreslås att ordet prövningsmyndigheten används för de förvaltningsmyndigheter och kommuner som handlägger sådana mål och ärenden. Mark- och miljödomstolarna föreslås dock inte omfattas, i stället föreslås att det särskilt anges när dessa omfattas av de föreslagna bestämmelserna. Vilken myndighet eller domstol som är behörig att handlägga en ansökan om tillstånd eller dispens eller anmälan i det enskilda tillståndsförfarandet bestäms utifrån det för ansökan eller anmälan tillämpliga nationella regelverket.

5.3 Handläggning i mark- och miljödomstol och bemyndiganden i den nya lagen

Förslag: Den nya lagen ska innehålla kompletterande bestämmelser till EU-förordningarna när det gäller mark- och miljödomstolens handläggning i första instans av mål och ärenden som rör strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt och omfattas av en tidsfrist.

Regeringen ska få utse kontaktpunkter enligt EU-förordningarna. Regeringen ska även få meddela föreskrifter om dels en skyldighet för kommuner att bistå kontaktpunkten med att underlätta och samordna tillståndsprocessen för strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt, dels en skyldighet för en kontaktpunkt att informera berörda myndigheter om förhållanden som skulle kunna påverka bedömningen av om erkännande av ett strategiskt nettonollprojekt bör upphävas. Regeringen ska även få meddela föreskrifter om skyldighet för kommuner som prövar ärenden som gäller kritiska råmaterial eller nettonollindustri att årligen rapportera uppgifter om handläggningstider.

Skälen för förslaget

Mark- och miljödomstolens prövning i första instans

För att det ska bli tydligt att mark- och miljödomstolens prövning av ansökningsmål i första instans kan omfattas av EU-förordningarnas tidsfrister bör det i den nya lagen finnas upplysningsbestämmelser om EU-förordningarnas tidsfrister. Av den nya lagen bör det även framgå att mark-

Doknr: E2026-00237-1

och miljödomstolen får bistå kontaktpunkten med en bedömning av en ansökan och ska ta fram en tidsplan för handläggningen av ett mål. Det bör även framgå av lagen att mark- och miljödomstolen får förlänga en tidsfrist och tillfälligt stoppa en tidsfrist på de villkor som framgår av EU-förordningarna. Detta utvecklas i avsnitt 12.1.

Regeringen kan utse kontaktpunkter

Medlemsstaterna är skyldiga att utse kontaktpunkter enligt EU-förordningarna (artikel 9.1 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 6.1 i EU-förordningen om nettonollindustri). Regeringen har i beslut den 16 december 2024 gett sex länsstyrelser i uppdrag att vara kontaktpunkter enligt EU-förordningarna (KN2024/02517), se avsnitt 3.2.1. För att möta behovet av förutsebarhet och tydlighet bör uppgiften som kontaktpunkt framöver regleras i författning. Sådan reglering är lämplig att införa i förordning för att möta behovet av flexibel styrning, se avsnitt 6.1. Det bör vidare framgår i den nya lagen att regeringen kan utse kontaktpunkter enligt EU-förordningarna.

Bemyndigande för kommuner att bistå kontaktpunkten

Mot bakgrund av den stora mängd tillstånds-, dispens- och anmälningsförfaranden (tillståndsförfaranden) som kan aktualiseras för strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt och som kan behöva hanteras av kontaktpunkten, behöver berörda myndigheter bistå kontaktpunkten med information om vilka krav som gäller för ansökningar om tillstånd eller dispens eller anmälningar. Även kommuner hanterar tillståndsförfaranden som kan bli aktuella. För att säkerställa att kommuner ska kunna bistå kontaktpunkten med nödvändig information om tillståndsförfaranden bör regeringen ges ett bemyndigande att meddela föreskrifter om skyldighet för kommuner att bistå kontaktpunkten med att underlätta och samordna tillståndsprocessen för strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt. Förslaget att bistå kontaktpunkten med uppgifter utvecklas i avsnitt 6.2.

Bemyndigande för kommuner om statistikuppgifter

Vissa ärendetyper som kan omfattas av en tidsfrist enligt EU-förordningarna prövas av kommuner, t.ex. ärenden om bygglov. Regeringen bör därför ges ett bemyndigande att meddela föreskrifter om skyldighet för kommuner som prövar ärenden som rör strategiska råmaterialprojekt eller nettonollprojekt och som omfattas av en tidsfrist enligt någon av EU-förordningarna att årligen rapportera uppgifter om handläggningstider för sådana mål och ärenden. Bemyndigandet krävs för att Sverige ska kunna säkerställa att tidsfristerna i EU-förordningarna följs (se skäl 32 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och skäl 25 i EU-förordningen om nettonollindustri.

I avsnitt 6.8 utvecklas förslaget om att lämna statistikuppgifter.

Doknr: E2026-00237-1

Bemyndigande för kontaktpunkten att informera om skäl för upphävande av erkännandebeslut

Enligt EU-förordningen om nettonollindustri får ett erkännandebeslut upphävas om projektet ändrats, antingen på ett betydande sätt eller så att det inte längre uppfyller relevant urvalskriterium, eller att ansökan innehöll felaktiga uppgifter (artikel 14.7). Kontaktpunkten förväntas få en central roll när det gäller tillståndsförfaranden för strategiska nettonollprojekt. Det kan antas att kontaktpunkten därmed kommer att ha god kännedom om sådana projekt. Om kontaktpunkten får kännedom om förhållanden som skulle kunna vara grund för upphävande av erkännandet som strategiskt nettonollprojekt bör de informera de myndigheter som ansvarar för erkännanden om strategiska nettonollprojekt i Sverige, dvs. Tillväxtverket och Sveriges geologiska undersökning. Enligt EU-förordningen om nettonollindustri gäller att ett projekt som inte längre erkänns som ett strategiskt nettonollprojekt förlorar alla rättigheter med koppling till den statusen enligt förordningen (artikel 14.8). Regeringen bör därför ges ett bemyndigande att meddela föreskrifter för en kontaktpunkt att informera berörda myndigheter om förhållanden som kan påverka bedömningen av om erkännande av strategiska nettonollprojekt bör upphävas. Bemyndigandet bedöms krävas eftersom som det kan vara betungande för enskilda att förlora ett erkännande som strategiskt nettonollprojekt. Återkallelse och upphävande av erkännanden utvecklas i avsnitt 13.5.

5.4 Kompletterande bestämmelser behövs även i annan lagstiftning

Bedömning: Det behövs upplysningar i miljöbalken och annan lagstiftning, som reglerar tillståndsförfaranden som kan omfattas av EU-förordningarnas tidsfrister, om att EU-förordningarna innehåller bestämmelser om miljöbedömningar och tidsfrister för handläggning av mål och ärenden som rör strategiska råmaterialprojekt eller nettonollprojekt. Därtill behövs kompletterande bestämmelser till EU-förordningarna i miljöbalken.

Det behövs även en upplysning i plan- och bygglagen om att EU-förordningarna innehåller bestämmelser om planläggning.

Skälen för bedömningen: Utöver en ny lag och förordning finns det ett behov av upplysningar till EU-förordningarnas bestämmelser och andra ändringar i befintliga regelverk för att bestämmelserna i EU-förordningarna ska få avsett genomslag. För att det ska bli tydligt för såväl verksamhetsutövare som de kommuner, statliga myndigheter och domstolar vars granskningar och prövningar kommer att omfattas av tidsfristerna att tidsfrister gäller bör det införas upplysningsbestämmelser om tidsfristerna i varje berört regelverk. Se avsnitt 8.2 för en uppräkning av berörda regelverk. Eftersom vissa bestämmelser avser domstolarna bör några bestämmelser meddelas i lag. Se avsnitt 12.1.

Även när det gäller EU-förordningarnas bestämmelser om miljöbedömningar bedöms det finnas behov av kompletterande

Doknr: E2026-00237-1

bestämmelser i svensk lagstiftning för att säkerställa en effektiv och enhetlig tillämpning av EU-förordningarna. EU-förordningarna innehåller bestämmelser som ändrar gällande direktiv på miljöområdet för projekt som omfattas av EU-förordningarna, utan att direktiven i fråga ändras. För att bestämmelserna ska få avsett genomslag bör miljöbalken och tillhörande förordningar ändras, se avsnitt 10.

Även när det gäller EU-förordningarnas bestämmelser om planläggning bedöms det finnas ett behov av att upplysa om att EU-förordningarna innehåller särskilda bestämmelser om planläggning, se avsnitt 11.1.

6 Kontaktpunkter

6.1 Sex länsstyrelser ska vara kontaktpunkter

Förslag: Länsstyrelserna i Stockholms län, Skåne län, Västra Götalands län, Örebro län, Dalarnas län och Västerbottens län ska utses till kontaktpunkter enligt EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri.

Respektive länsstyrelse ska vara kontaktpunkt för verksamheter och åtgärder som ingår i projekt för kritiska råmaterial eller nettonollprojekt som i huvudsak bedrivs eller vidtas, eller avses att bedrivas eller vidtas, i länet. Därutöver ska

- Stockholms län vara kontaktpunkt för sådana projekt i Uppsala, Gotlands, Västmanlands och Södermanlands län,
- Skåne län vara kontaktpunkt för sådana projekt i Kronobergs, Kalmar och Blekinge län.
- Västra Götalands län vara kontaktpunkt för sådana projekt i Hallands och Jönköpings län,
- Örebro län vara kontaktpunkt för sådana projekt i Värmlands och Östergötlands län,
- Dalarnas län vara kontaktpunkt för sådana projekt i Gävleborgs och Jämtlands län, och
- Västerbottens län vara kontaktpunkt för sådana projekt i Norrbottens län och Västernorrlands län.

De länsstyrelser som utsetts till kontaktpunkter ska samverka med varandra i frågor som rör uppgiften som kontaktpunkt.

Skälen för förslaget

Krav enligt EU-förordningarna – medlemsstaterna ska inrätta eller utse en eller flera kontaktpunkter

Medlemsstaterna är skyldiga att inrätta eller utse en eller flera myndigheter som kontaktpunkter för att underlätta och samordna tillståndsprocessen för projekt för kritiska råmaterial och nettonollprojekt (artikel 9 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 6 i EU-förordningen om nettonollindustri). Om mer än en kontaktpunkt inrättas eller utses enligt

Doknr: E2026-00237-1

EU-förordningen om kritiska råmaterial ska medlemsstaten säkerställa att det bara finns en kontaktpunkt för varje relevant administrativ nivå och led i värdekedjan för kritiska råmaterial (artikel 9.1 i EU-förordningen om kritiska råmaterial). Medlemsstaten är också skyldig att tillhandahålla en enkel, tillgänglig webbplats där alla kontaktpunkter listas och kategoriseras (artikel 9.2 i EU-förordningen om kritiska råmaterial). Om mer än en kontaktpunkt inrättas eller utses enligt EU-förordningen om nettonollindustri ska medlemsstaterna tillhandahålla verktyg för att hjälpa projektägare att identifiera den lämpliga kontaktpunkten på en webbplats (artikel 6.2 i EU-förordningen om nettonollindustri).

Enligt båda EU-förordningarna får medlemsstaterna avgöra om kontaktpunkten ska vara en myndighet som beslutar om tillstånd eller inte (skäl 28 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och skäl 23 i EU-förordningen om nettonollindustri).

Krav enligt EU-förordningarna – en enda kontaktpunkt

EU-förordningen om kritiska råmaterial anger att den berörda kontaktpunkten ska vara den enda kontaktpunkten (eng. *sole point of contact*) för projektägaren och ska hjälpa projektägaren att förstå administrativa frågor av relevans för tillståndsprocessen (artikel 9.4). Bestämmelsen riktar sig till medlemsstaterna och ställer krav på att medlemsstaterna, när de inrättar eller utser en kontaktpunkt, behöver se till att det tillskapas ett system som lever upp till kravet på en enda kontaktpunkt.

Även EU-förordningen om nettonollindustri anger att kontaktpunkten ska vara den enda kontaktpunkten för projektägaren under tillståndsprocessen (artikel 6.3).

Kompletterande bestämmelser – vilka myndigheter som utsetts till kontaktpunkter bör framgå i den nya förordningen

En grundläggande utgångspunkt vid inrättandet av kontaktpunkter enligt EU-förordningarna bör vara att skapa ett system som i så stor utsträckning som möjligt leder till ett mervärde för projektägarna och samtidigt eftersträva en ändamålsenlig och kostnadseffektiv organisering av statsförvaltningen. För att främja ett sammanhängande och enkelt system som syftar till att hålla nere de administrativa kostnaderna, bör EU-förordningarnas krav på kontaktpunkter genomföras samlat genom att samma kontaktpunkter utses enligt båda EU-förordningarna.

Regeringen har i beslut den 16 december 2024 gett Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Länsstyrelsen i Dalarnas län och Länsstyrelsen i Västerbottens län i uppdrag att vara kontaktpunkter enligt EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri (KN2024/02517). Respektive länsstyrelse är kontaktpunkt för projekt som i huvudsak är belägna i länet. Därutöver är

– Stockholms län kontaktpunkt för sådana projekt i Uppsala, Gotlands, Västmanlands och Södermanlands län,
– Skåne län kontaktpunkt för sådana projekt i Kronobergs, Kalmar och Blekinge län,

Doknr: E2026-00237-1

– Västra Götalands län kontaktpunkt för sådana projekt i Hallands och Jönköpings län,
– Örebro län kontaktpunkt för sådana projekt i Värmlands och Östergötlands län
– Dalarnas län kontaktpunkt för sådana projekt i Gävleborgs och Jämtlands län, och
– Västerbottens län kontaktpunkt för sådana projekt i Norrbottens län och Västernorrlands län.

Reglerna om kontaktpunkter i EU-förordningarna är inte tillfälliga och de utpekade länsstyrelserna bedöms vara de lämpligaste myndigheterna för uppgiften som kontaktpunkter. Det ska i den nya förordningen därför framgå vilka myndigheter som utsetts till kontaktpunkter. Denna bedömning utgår från befintligt prövningssystem. Det behöver analyseras vidare om den nya myndigheten för miljöprövning kan ta över uppgiften som kontaktpunkt enligt EU-förordningarna.

Länsstyrelserna är lämpade att ansvara för uppgiften som kontaktpunkt av flera olika skäl. Fullgörandet av uppgiften som kontaktpunkt kräver kompetens i fråga om tillståndsprocesser. Länsstyrelserna har redan ansvar i flera sådana processer. Idag finns vid tolv länsstyrelser miljöprövningsdelegationer som prövar B-verksamheters miljötillstånd enligt miljöbalken.

Länsstyrelsen deltar även i undersöknings- och avgränsningsområden som sker innan en tillståndsansökan enligt miljöbalken lämnas in. Inom ramen för avgränsningsområdet ska länsstyrelserna bland annat verka för att innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen får den omfattning och detaljeringsgrad som behövs för tillståndsprövningen. Länsstyrelsens har också en roll som tillsynsmyndighet och som företrädare av miljöintressen. Länsstyrelserna deltar även i processen för bearbetningskoncession enligt minerallagen (1991:45) exempelvis genom att bergmästaren samråder med länsstyrelsen i det län där koncessionsområdet ligger. Även när det gäller plan- och bygglagen (2010:900) ska samråd i flera avseenden ske med länsstyrelserna som i den processen har ett ansvar för att tillvarata statliga intressen. Länsstyrelserna har därmed redan inblick i flera tillståndsprocesser som kan bli aktuella för ett kritiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt. Det är därför en naturlig utvidgning av länsstyrelsernas befintliga uppgifter att utse dem till kontaktpunkter enligt EU-förordningarna. En sådan lösning bidrar även till att hålla nere kostnaderna eftersom kompetensen och liknande uppgifter redan finns på länsstyrelserna.

Vid genomförandet av kontaktpunktens uppgifter är en regional förankring relevant och även det kan säkerställas genom att utse länsstyrelserna till kontaktpunkter.

Genom att i den nya förordningen ange att sex länsstyrelser utsetts till kontaktpunkter framgår att det är myndigheten länsstyrelsen som avses. Det är således den berörda länsstyrelsen som ska utföra de uppgifter som ankommer på kontaktpunkten enligt EU-förordningarna och den kompletterande reglering som föreslås i denna promemoria.

Doknr: E2026-00237-1

Kompletterande bestämmelser – kontaktpunktsuppdraget bör koncentreras till ett färre antal länsstyrelser

Uppdraget att vara kontaktpunkter föreslås koncentreras till ett färre antal länsstyrelser för att bidra till en mer likformig tillämpning av EU-förordningarna. Kontaktpunktsuppdraget enligt EU-förordningarna bör läggas på ett fåtal länsstyrelser spridda över landet. För att dra nytta av den regionala förankringen och samtidigt stärka förutsättningarna för en enhetlig tillämpning av EU-förordningarna har uppdraget getts till sex länsstyrelser i olika delar av landet.

Uppgiften som kontaktpunkt kräver att kontaktpunkterna har kompetens att hantera rådgivning om och bekräftelse av olika typer av ansökningar om tillstånd och dispenser och anmälningar. Om antalet kontaktpunktsärenden blir för få per länsstyrelse försvåras möjligheten att bygga upp den kompetens som behövs för att hantera olika typer av tillstånd och de verksamheter som kommer använda sig av kontaktpunkten. Det är även av vikt att uppgiften som kontaktpunkt utförs enhetligt vilket gör att det är lämpligt att ett färre antal länsstyrelser utför uppgiften. Att kontaktpunktsuppdraget genomförs av ett färre antal länsstyrelser kan även bidra till att skapa förutsättningar för en högre effektivitet, samt en mer rationell användning av ekonomiska och personella resurser jämfört med om kontaktpunktsuppdraget skulle fördelas på samtliga länsstyrelser. För närvarande har tolv länsstyrelser uppgiften att vara miljöprövningsdelegation. Sex av dessa har fått uppdrag som kontaktpunkt. Länsstyrelserna som har utsetts till kontaktpunkter har valts ut för att uppnå en jämn fördelning av ärenden mellan kontaktpunkterna och med hänsyn till storlek på geografiska områden samt för att underlätta kompetensförsörjningen.

De länsstyrelser som utsetts till kontaktpunkter bör samverka i frågor som rör uppgiften som kontaktpunkt för att eftersträva en enhetlig kontaktpunktsfunktion och tillämpning av EU-förordningarna.
Kompletterande bestämmelser – en kontaktpunkt per projekt

Projekt för kritiska råmaterial och nettonollprojekt kräver flera olika tillstånd och anmälningar för att realiseras. Dessa ansökningar och anmälningar handläggs av olika myndigheter och domstolar. Bestämmelserna i EU-förordningarna om en enda kontaktpunkt hindrar att varje relevant prövningsmyndighet utses till kontaktpunkter.

Enligt EU-förordningarna är syftet med att ålägga medlemsstaterna att utse eller inrätta en eller flera kontaktpunkter att minska komplexiteten samt öka effektiviteten och öppenheten i tillståndsprocessen (skäl 28 EU-förordningen om kritiska råmaterial och skäl 23 EU-förordningen om nettonollindustri). Enligt svensk rätt har en prövningsmyndigheten eller domstolen direktkontakt med berörda enskilda, myndigheter och organisationer inom ramen för en prövningsprocess. EU-förordningarna bedöms inte påverka denna ordning. Kontaktpunktens uppgift att bekräfta en ansökan får anses ligga i tiden innan prövningsprocessen startar.

Det bör i den nya förordningen införas bestämmelser som tydligt pekar ut vilken kontaktpunkt en projektägare kan vända sig till för ett projekt. Projektets huvudsakliga lokalisering bör avgöra vilken av länsstyrelserna som är utsedd till kontaktpunkt som är ansvarig.

Doknr: E2026-00237-1

Är ett projekt beläget i flera län bör projektets huvudsakliga lokalisering avgöra vilken länsstyrelse som är behörig kontaktpunkt enligt EU-förordningarna. I osäkra fall, eller då flera län som faller inom olika länsstyrelsers ansvarsområde berörs, bör länsstyrelserna i samråd avgöra vilken länsstyrelse som ska vara ansvarig kontaktpunkt för ett visst projekt.

6.2 Kontaktpunkten ska underlätta och samordna tillståndsprocessen

Förslag: Det ska införas en upplysning i den nya förordningen till de bestämmelser i EU-förordningarna som anger kontaktpunktens uppgifter och skyldigheten för myndigheter att bistå kontaktpunkten. Kontaktpunkten ska informera projektägare till strategiska projekt om innebörden av att ett projekt erkänns som strategiskt.

Tillväxtverket ska tillhandahålla en webbplats med den information som anges i EU-förordningarna.

Kommunerna och ett antal uppräknade myndigheter ska bistå kontaktpunkterna och Tillväxtverket med information om vilka krav som ställs på en ansökan om tillstånd eller dispens eller en anmälan som handläggs av kommunen eller myndigheten. Boverket ska bistå Tillväxtverket med information om fysisk planering. Tillväxtverket ska även bistå kontaktpunkten med stöd för att bedöma vad som utgör nettonollteknik.

Bedömning: Projektägare till strategiska råmaterialprojekt är skyldiga att begära ett yttrande över miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljnivå från kontaktpunkten. I övrigt är det frivilligt för projektägare till projekt för kritiska råmaterial eller nettonollprojekt att vända sig till kontaktpunkten för stöd i tillståndsprocessen.

Skälen för förslaget och bedömningen

Krav enligt EU-förordningarna – kontaktpunkten ska underlätta och samordna tillståndsprocessen

När det gäller kontaktpunktens ansvar för att underlätta och samordna tillståndsprocessen enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial är ansvaret inte begränsat till strategiska projekt utan gäller för alla projekt för kritiska råmaterial, dvs. även för sådana projekt som inte omfattas av förordningens bestämmelser om tidsfrister.

Enligt EU-förordningen om nettonollindustri omfattar skyldigheten att underlätta och samordna tillståndsprocessen både strategiska nettonollprojekt och tillverkningsprojekt för nettonollteknik som inte erkänts som strategiska.

En del i arbetet att underlätta och samordna tillståndsprocesserna är att kontaktpunkten ska hjälpa projektägaren att förstå administrativa frågor av relevans för tillståndsprocessen och att samordna och underlätta inlämnandet av alla relevanta handlingar och all relevant information

Doknr: E2026-00237-1

(artikel 9.3 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 6.3 i EU-förordningen om nettonollindustri).

EU-förordningen om nettonollindustri innehåller vidare ett krav på att de myndigheter som är involverade i tillståndsprocessen och andra berörda myndigheter ska precisera och för kontaktpunkten tillgängliggöra kraven och omfattningen på den information som begärs av en projektägare innan tillståndsprocessen inleds (artikel 6.9 i EU-förordningen om kritiska råmaterial).

Krav enligt EU-förordningarna – kontaktpunktens informations-skyldighet

Utöver att underlätta och samordna tillståndsprocessen ska kontakt-punkten informera projektägaren i olika avseenden som preciseras i EU-förordningarna. Kontaktpunktens informationsskyldighet omfattar både finansieringstjänster och affärsstöd samt tillståndsprocessen och tidsfristerna enligt följande:

– tillståndsprocessen och tillhörande administrativa processer som krävs för att erhålla relevanta tillstånd,
– finansierings- och investeringstjänster,
– finansieringsmöjligheter på unionsnivå eller medlemsstatsnivå, och
– tjänster för affärsstöd, bland annat deklaration av bolagsskatt, lokal skattelagstiftning eller arbetsrätt (artikel 9.3 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 6.1 i EU-förordningen om nettonollindustri).

Medlemsstaterna ska se till att denna information finns tillgänglig online på ett centraliserat och lättillgängligt sätt (artikel 18 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 7 i EU-förordningen om nettonollindustri).

Enligt EU-förordningen om nettonollindustri ska kontaktpunkten vidare tillhandhålla information om effektivisering av administrativa processer (artikel 6.1 i EU-förordningen om nettonollindustri).

Gällande rätt

Enligt förvaltningslagen (2017:900) är en myndighet skyldig att se till att kontakterna med enskilda blir smidiga och enkla och myndigheten ska lämna sådan hjälp att en enskild kan ta till vara sina intressen. Hjälpen ska ges i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet. Den ska ges utan onödigt dröjsmål (6 §). En myndighet är skyldig att inom sitt verksamhetsområde samverka med andra myndigheter och tillhandahålla information om myndighetens verksamhet (8 § förvaltningslagen och 6 § myndighetsförordningen 2007:515).

Kompletterande bestämmelser – underlätta och samordna tillståndsprocessen

Utöver skyldigheten för projektägare till strategiska råmaterialprojekt att begära ett yttrande över miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljnivå från kontaktpunkten (artikel 12.1 i EU-förordningen om kritiska råmaterial), som utvecklas i avsnitt 10.4, innehåller EU-förordningarna inte någon uttrycklig skyldighet för projektägare att vända sig till

Doknr: E2026-00237-1

kontaktpunkten. Det är således i huvudsak frivilligt att vända sig till kontaktpunkten för stöd.

EU-förordningarna ställer krav på kontaktpunkten att underlätta och samordna tillståndsprocessen och att informera projektägaren i olika avseenden. Kontaktpunktens skyldighet att samordna tillståndsprocessen i förhållande till alla relevanta tillstånd bör ses som att kontaktpunkten har ett ansvar att vägleda projektägaren i alla relevanta tillståndsprocesser. Kontaktpunkten kan därmed vägleda projektägaren såväl inför att en ansökan lämnas in, som fortlöpande.

En myndighet ska lämna sådan hjälp att en enskild kan ta tillvara sina intressen. Svensk rätt bedöms därför uppfylla EU-förordningarnas krav. För att underlätta för projektägare och kontaktpunkter föreslås dock att det införs en bestämmelse i den nya förordningen som samlat anger vilka uppgifter som kontaktpunkten har enligt EU-förordningarna. Det bedöms kunna leda till en mer enhetlig tillämpning av EU-förordningarna inte minst eftersom det tydliggör kontaktpunktens uppgifter för projektägare. Kontaktpunktens uppgifter när det gäller att tillfälligt stoppa en tidsfrist enligt artikel 11.9 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.5 i EU-förordningen om nettonollindustri bör inte ingå i uppräkningen eftersom det i avsnitt 9.3 föreslås att prövningsmyndigheten ska ges möjlighet att tillfälligt stoppa en tidsfrist.

För att kontaktpunkterna ska kunna fullgöra sitt uppdrag att ge stöd till projektägare i tillståndsförfaranden behöver de stöd från de myndigheter som hanterar mål och ärenden om tillstånd, dispens eller anmälan. Enligt EU-förordningen om nettonollindustri är myndigheter som hanterar tillstånd som avser nettonollprojekt skyldiga att ge information om de krav som ställs på en ansökan om tillstånd (artikel 6.9). Skyldigheten inträder innan tillståndsprocessen inleds och alltså innan kontaktpunkten bekräftar att en ansökan är fullständig, och är inte kopplad till specifika ansökningar eller projekt. Bestämmelsen äger därmed generell tillämpning och ålägger berörda myndigheter att bistå kontaktpunkten med allmän information om prövningsprocesser för att underlätta dess arbete.

En myndighet är skyldig att inom sitt verksamhetsområde samverka med andra myndigheter och tillhandahålla information om myndighetens verksamhet. Detta bedöms dock inte tillräckligt för att säkerställa att kontaktpunkten får den information den behöver och en enhetlig tillämpning av informationskravet. En upplysning om artikel 6.9 i EU-förordningen om nettonollindustri bör införas i den nya förordningen. Det bör även införas en bestämmelse som pekar ut vilka myndigheter som är skyldiga att bistå kontaktpunkterna med information om de krav som ställs på en ansökan om tillstånd eller dispens eller en anmälan som handläggs av myndigheten. De myndigheter som bör pekas ut är Boverket, Havs- och vattenmyndigheten, länsstyrelserna, Naturvårdsverket, Regeringskansliet, Riksantikvarieämbetet, Skogsstyrelsen, Sveriges geologiska undersökning, Statens jordbruksverk, Strålsäkerhetsmyndigheten och Trafikverket. Dessa myndigheter hanterar tillståndsförfaranden som kan krävas för projekt enligt EU-förordningarna, antingen i egenskap av prövningsmyndighet eller som ansvarig myndighet inom berörda områden. Eftersom även kommunerna hanterar tillståndsförfaranden som kan krävas för nettonollprojekt bör skyldigheten att tillhandahålla information även gälla för kommunerna (se förslaget om bemyndigande i

Doknr: E2026-00237-1

avsnitt 5.1). En svårighet i kontaktpunktens arbete kan vara att bedöma vad som utgör nettonollteknik och tillverkningsprojekt för nettonollteknik enligt EU-förordningen om nettonollindustri. Tillväxtverket bör bistå kontaktpunkterna med stöd i bedömningen av vad som utgör sådan teknik och sådana projekt.

För att säkerställa att kontaktpunkten fungerar ändamålsenligt även för projekt för kritiska råmaterial bör en motsvarande skyldighet för utpekade myndigheter och kommuner att bistå med information även införas för sådana projekt. Bestämmelsen bedöms nödvändig för att kontaktpunkten ska kunna genomföra sin informationsskyldighet enligt EU-förordningarna.

Vilka tillståndsförfaranden som kan komma i fråga enligt EU-förordningarna, utvecklas i avsnitt 8. Den information som ska tillhandahållas är information och vägledning om de tillstånd, anmälningar och dispenser som kan vara aktuella för projekt för kritiska råmaterial och nettonollprojekt och vilka krav som ställs på ansökningar och anmälningar för dessa. Det är tillräckligt informationen tillhandahålls på en egen webbplats. I artikel 10 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 15 i EU-förordningen om nettonollindustri ges information om prioritetsstatusen för strategiska projekt. Det är av vikt att kontaktpunkten förmedlar denna information till projektägare till strategiska projekt, bland annat om förutsättningarna för att ett projekt ska anses vara av ett allt överskuggande allmänintresse.

Kompletterande bestämmelser – en webbplats med generell information

Tillväxtverket har i regleringsbrevet för 2025 fått i uppdrag att samlat tillhandahålla en webbplats med den information som preciseras i artikel 18 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 7 (Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Tillväxtverket, avsnitt 1.7). Av webbplatsen ska det även framgå vilka som är kontaktpunkter i Sverige enligt EU-förordningarna.

Den information som ska framgå av webbplatsen behöver uppdateras och följas upp för att vara relevant. Det föreslås därför att Tillväxtverkets uppdrag att tillhandahålla webbplatsen tas in i den nya förordningen och görs permanent. Enligt EU-förordningarna ingår det i kontaktpunktens uppgifter att informera projektägare om uppgifter som kommer att finnas på Tillväxtverkets webbplats (artikel 9.3 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 6.1 i EU-förordningen om nettonollindustri). Tillväxtverket ska även tillgängliggöra information om fysisk planering på webbplatsen. Detta utvecklas i avsnitt 11.3.

För att Tillväxtverket ska kunna tillhandahålla en webbplats med relevant information bör även myndigheten få del av information om tillståndsprocesser från andra relevanta myndigheter. Skyldigheten för utpekade myndigheter och kommuner att tillhandahålla information om tillståndsprocessen bör därför även innefatta ett krav på att informationen ska lämnas till Tillväxtverket. Dessutom bör Boverket få i uppgift att bistå Tillväxtverket med den information om fysisk planering som avses i artikel 11.1 i EU-förordningen om nettonollindustri. Det bör vara tillräckligt att Tillväxverket kan länka till den information som finns på Boverkets hemsida om fysisk planering, se även avsnitt 11.3

Doknr: E2026-00237-1

6.3 För att starta en tidsfrist ska projektägaren begära att kontaktpunkten bekräftar att ansökan är fullständig

Förslag: En projektägare som vill att en tidsfrist enligt någon av EU-förordningarna ska gälla för handläggningen av ett mål eller ärende, ska lämna in en ansökan om tillstånd eller dispens eller en anmälan till kontaktpunkten för bekräftelse av dess fullständighet.

Skälen för förslaget

Krav enligt EU-förordningarna – kontaktpunkten ska bedöma om en ansökan är fullständig

Enligt EU-förordningarna startar tillståndsprocessen, och därmed tidsfristen, den dag då kontaktpunkten bekräftar att ansökan är fullständig (artiklarna 2.18 och 11.6 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artiklarna 3.19, 6.3 och 9.10 i EU-förordningen om nettonollindustri).

Kontaktpunkten ska bekräfta en ansökans fullständighet senast 45 dagar från det att kontaktpunkten tog emot ansökan. Om projektägaren inte har lämnat in all information som krävs för att behandla ansökan (eng. *process an application*) ska kontaktpunkten begära att projektägaren lämnar in en fullständig ansökan utan oskäligt dröjsmål. Om den inlämnade ansökan anses ofullständig en andra gång får kontaktpunkten bara begära in kompletterande information inom områden som omfattades av den första begäran om komplettering.

Enligt EU-förordningen om nettonollindustri ska begäran om en andra komplettering göras inom 30 dagar från det att den första kompletterande informationen lämnades in. Det innebär att kontaktpunkten måste granska den första kompletteringen inom 30 dagar. EU-förordningen om kritiska råmaterial saknar tidsfrist för att granska kompletteringarna och begära ytterligare kompletteringar.

Gällande rätt

Som konstateras i avsnitt 8 kräver strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt flera olika tillstånd och anmälningar för att realiseras. Dessa tillstånds- och anmälningsförfaranden inleds hos olika prövningsmyndigheter. Exempelvis inleds ett mål eller ett ärende vid en mark- och miljödomstol genom en ansökan till mark- och miljödomstolen (1 kap. 3 § lagen [2010:921] om mark- och miljödomstolar) och ett ärende om bearbetningskoncession genom en ansökan om bearbetningskoncession till bergmästaren (17 § mineralförordningen [1992:285]). Byggnadsnämnden prövar ansökningar om bygglov, rivningslov, marklov och förhandsbesked (9 kap. 85 § plan- och bygglagen). EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri innehåller inte några bestämmelser som ändrar på detta.

Av 19 § förvaltningslagen följer att en enskild kan inleda ett ärende hos en myndighet genom en ansökan, anmälan eller annan framställning. I en framställning till en myndighet ska det bland annat framgå vad ärendet gäller och vad den enskilde vill att myndigheten ska göra.

Doknr: E2026-00237-1

Kompletterande bestämmelser – projektägaren ska begära kontaktpunktens bekräftelse

Enligt EU-förordningarna måste, som utgångspunkt, en kontaktpunkt involveras för att tidsfristerna ska starta. Det innebär att tidsfristerna enligt EU-förordningarna inte gäller direkt för nya tillståndsförfaranden, utan kräver att kontaktpunkten involveras (se avsnitt 13.4 för en beskrivning av tidsfristerna för projekt som erkänns som strategiska när det redan pågår ett tillståndsförfarande).

Varken EU-förordningen om kritiska råmaterial eller EU-förordningen om nettonollindustri anger hur kontaktpunkten ska få del av en ansökan för att kunna bedöma om den är fullständig. EU-förordningarna har således i stora delar överlämnat till medlemsstaterna att avgöra hur kontaktpunkten närmare ska utformas och hur de ska passas in i det nationella prövningssystemet. För att tydliggöra kontaktpunktens funktion och för att reglera hur dess bekräftelse ska inhämtas i den svenska prövningsprocessen krävs kompletterande nationella regler.

Det huvudsakliga syftet med bestämmelserna om att kontaktpunkten ska bekräfta ansökans fullständighet är att bestämma ett startdatum för tidsfristerna i EU-förordningarna. Det förslås att projektägare åläggs att lämna in sin ansökan till kontaktpunkten för att få en sådan bekräftelse. Det bör framgå av den nya förordningen att projektägaren, för att starta en tidsfrist enligt EU-förordningarna, måste ge in sin ansökan till kontaktpunkten för bekräftelse. På sätt framgår det tydligt vad det är projektägaren vill att kontaktpunkten ska ta ställning till när den ger in en ansökan som handläggs av en annan myndighet (jfr 19 § förvaltningslagen).

Genom förslaget ges projektägaren möjlighet att aktivt välja om och när den vill att en tidsfrist enligt någon av EU-förordningarna ska inledas. Det blir också möjligt för projektägaren att ge in ansökningar till en myndighet – kontaktpunkten – i stället för flera prövningsmyndigheter, vilket ligger i linje med EU-förordningarnas syfte att förenkla. Projektägaren är med detta förslag dock oförhindrad att ge in sin ansökan direkt till prövningsmyndigheten, t.ex. om det inte finns behov av någon tidsfrist.

Förslaget bedöms ge de länsstyrelser som utsett till kontaktpunkter förutsättningar att bygga upp relevant kompetens, vilket förväntas förbättra möjligheten att vägleda, samordna och underlätta tillståndsprocessen och i övrigt fullgöra sina uppgifter enligt EU-förordningarna. Förslaget värnar även projektägarens möjligheter att planera sin tillståndsprocess. Det bedöms dock angeläget att prövningsmyndigheten ges möjlighet att delta i den inledande granskningen av ansökningar och anmälningar. Därför föreslås i avsnitt 6.4.2 att kontaktpunkten får inhämta prövningsmyndighetens yttrande över ansökan. I avsnitt 6.4.3 föreslås vidare att kontaktpunkten ska bekräfta en ansökans fullständighet bland annat genom att överlämna ansökan till en mark- och miljödomstol eller en prövningsmyndighet.

Kompletterande bestämmelser – varje ansökan eller anmälan ska bekräftas av kontaktpunkten för att omfattas av en tidsfrist

EU-förordningarna preciserar inte vilken bekräftad ansökan som startar tillståndsprocessen och därmed en tidsfrist enligt EU-förordningarna, trots

Doknr: E2026-00237-1

att ett strategiskt råmaterialprojekt och ett nettonollprojekt kräver flera olika typer av tillstånd och anmälningar. Eftersom tillståndsprocessen i EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri är definierad som ”alla relevanta tillstånd” och kontaktpunktens bekräftelse av att ”ansökan är fullständig” startar tillståndsprocessen kan bestämmelserna förstås som att kontaktpunkten endast ska bekräfta en, av flera, ansökningar och att den bekräftelsen startar en tidsfrist för att pröva alla relevanta tillståndsansökningar, oavsett om dessa lämnats in till en myndighet för handläggning eller inte. Det kan dock också förstås som att ”ansökan” omfattar alla för ett projekt relevanta ansökningar och att dessa måste lämnas in till kontaktpunkten samtidigt, och att ”ansökan” inte kan anses fullständig förrän alla nödvändiga ansökningar och anmälningar lämnats in. Det finns dock inget krav i EU-förordningarna om att en projektägare måste lämna in alla relevanta ansökningar för ett projekt vid en och samma tidpunkt.

Mot denna bakgrund bedöms tidsfristerna i EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri gälla per ansökan eller anmälan och startar när är en specifik ansökan eller anmälan bekräftats vara fullständig. Det innebär att flera tidsfrister kan löpa för olika tillståndsförfaranden för samma projekt. Det innebär också att kontaktpunktens bekräftelse krävs för varje ansökan eller anmälan för att handläggningen ska omfattas av tidsfristen. Det bör alltså åtminstone krävas att en ansökan för ett specifikt tillstånd har lämnats in för att tidsfristen för att pröva just den ansökan ska börja löpa, och bestämmelserna om tidsfristerna i EU-förordningarna bör förstås utifrån detta. Om en projektägare lämnar in alla ansökningar för ett projekt samtidigt och dessa bekräftas vara fullständiga vid samma tidpunkt, börjar tidsfristen löpa parallellt för alla förfarandena. Om däremot kontaktpunktens bekräftelse lämnas vid olika tidpunkter, trots att ansökningarna lämnas in samtidigt, bör även tidsfristen börja löpa vid olika tidpunkter. Se även avsnitt 9.1.

6.4 Kontaktpunktens handläggning

Bedömning: Det bör införas en upplysning i den nya förordningen om att EU-förordningarna innehåller handläggningsregler för ansökningar. Den nya förordningen ska också innehålla kompletterande regler om ärendehandläggning hos kontaktpunkten.

Förvaltningslagens regler om ärendehandläggning, i den del de inte avviker från reglerna i EU-förordningarna, kan tillämpas vid kontaktpunktens handläggning av ärenden om bekräftelse av en fullständig ansökan och om inte annat följer av den nya förordningen.

Skälen för bedömningen: I förvaltningslagen finns bestämmelser om handläggningen av ett ärende hos en myndighet (1 §). Om en annan lag eller en förordning innehåller någon bestämmelse som avviker från den lagen, tillämpas dock den bestämmelsen (4 §). Regler om kontaktpunktens handläggning av en ansökan finns också i EU-förordningarna (artikel 11.6 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.10 i EU-förordningen om nettonollindustri). För att tydliggöra detta bör det inför

Doknr: E2026-00237-1

en upplysning till bestämmelserna i den nya förordningen. Reglerna i EU-förordningarna om kontaktpunktens handläggning av en ansökan beskrivs i avsnitt 6.3.

För att tydliggöra handläggningen av ärenden enligt EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri bör det införas handläggningsregler i den nya förordningen om detta som ska tillämpas i första hand. Detta bedöms nödvändigt för att säkerställa en enhetlig tillämpning av EU-förordningarna i Sverige. I det följande presenteras de kompletterande bestämmelser som föreslås.

6.4.1 Begärans innehåll

Förslag: En ansökan som ges in till kontaktpunkten för bekräftelse enligt EU-förordningarna, ska innehålla den ansökan eller anmälan som begäran avser och de uppgifter som krävs enligt det regelverk som gäller för ansökan eller anmälan, inklusive uppgifter om vilken prövningsmyndighet eller mark- och miljödomstol som ska handlägga ansökan eller anmälan. När det är aktuellt, ska även beslutet om att projektet erkänts som strategiskt lämnas in till kontaktpunkten.

Om begäran avser ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik med en årlig tillverkningskapacitet som mäts i gigawatt, ska det framgå av handlingarna hur stor den årliga tillverkningskapaciteten är och hur den beräknas.

Om begäran avser ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik, som inte har erkänts som strategiskt, ska den innehålla uppgifter om att begäran avser ett sådant projekt och utredning som visar detta.

Skälen för förslaget: Vad en ansökan eller anmälan om tillstånd ska innehålla regleras inte i EU-förordningarna utan följer av nationell rätt. Kompletterande bestämmelser om vad en begäran som lämnas in till kontaktpunkten ska innehålla behövs för att säkerställa en enhetlig handläggning hos kontaktpunkterna.

För alla typer av projekt behöver det göras en bedömning av om det projekt som ansökan eller anmälan avser utgör ett projekt enligt någon av EU-förordningarna. Det behöver också bedömas om den inlämnade ansökan eller anmälan avser ett tillstånds- eller anmälningsförfarande som omfattas av EU-förordningarnas tidsfrister och vilken tidsfrist som i så fall är tillämplig. Underlaget som ges in till kontaktpunkten behöver innehålla uppgifter som gör det möjligt för kontaktpunkten att ta ställning till nu nämnda faktorer.

För att kontaktpunkten ska kunna granska om en ansökan eller anmälan är fullständig behöver den ges in till kontaktpunkten med uppgift om vilken prövningsmyndighet eller mark- och miljödomstol som ska handlägga ansökan eller anmälan. Den ansökan eller anmälan som begäran avser bör innehålla de uppgifter som följer av det tillämpliga nationella regelverket. Även ett beslut att erkänna ett projekt som strategiskt enligt någon av EU-förordningarna bör ges in av projektägaren. Kontaktpunkten behöver få del av detta för att kunna ta ställning till om ansökan avser ett strategiskt projekt enligt någon av EU-förordningarna. Om ansökan i stället avser ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik, som inte har

Doknr: E2026-00237-1

erkänts som strategiskt, bör projektägare åläggas att ange att projektet är ett sådant projekt och ge in underlag som visar detta. Detta behövs för att kontaktpunkten ska kunna ta ställning till om ansökan avser ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik enligt EU-förordningen om nettonollindustri. Det är endast om ansökan avser ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik, som inte erkänts som strategiskt, som det behöver göras en bedömning av om ansökan avser ett sådant projekt. Projektägaren bör även ange vilken tidsfrist enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial eller EU-förordningen om nettonollindustri som denne anser är tillämplig för handläggningen av ansökan eller anmälan. Det innebär att om projektet har en årlig tillverkningskapacitet som mäts i gigawatt ska projektägaren ange kapacitetens storlek och hur den beräknas. Det bör även framgå av begäran till kontaktpunkten vilken prövningsmyndighet som är behörig att handlägga ansökan eller anmälan.

Genom förslaget i denna promemoria kommer således kontaktpunkten, i stället för flera olika prövningsmyndigheter, att avgöra om en ansökan avser ett projekt som omfattas av någon av EU-förordningarna och vilken tidsfrist som är tillämplig för handläggningen. På så sätt minskar risken för att prövningsmyndigheterna bedömer samma projekt på olika sätt. Det gör sig särskilt gällande när det gäller tillverkningsprojekt för nettonollteknik. För strategiska råmaterialprojekt och strategiska nettonollprojekt är frågan om ett projekt omfattas av förordningarna redan avgjord genom erkännandebeslutet, som såväl kontaktpunkten som prövningsmyndigheten är bundna av. För de strategiska projekten görs bedömningen av om projektet omfattas av förordningarna alltså genom erkännandebeslutet.

6.4.2 Prövningsmyndighetens yttrande över ansökans fullständighet

Förslag: Om en begäran om bekräftelse av en ansökan inte omedelbart avvisas eller avslås får kontaktpunkten inhämta ett yttrande från prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen över om ansökan eller anmälan är fullständig. Prövningsmyndigheten får yttra sig och ange om kompletteringar behövs.

Bedömning: Det bör inte införas något krav för kontaktpunkten att kommunicera eller samråda med andra myndigheter inför ett beslut om att bekräfta en ansökans fullständighet.

Skälen för förslaget och bedömningen: Det bör införas en bestämmelse i den nya förordningen om att kontaktpunkten får inhämta prövningsmyndighetens eller mark- och miljödomstolens yttrande. Yttrandet ska inte inhämtas om kontaktpunkten vid den inledande granskningen kan konstatera att begäran ska avvisas eller avslås. Det skulle kunna vara fallet om det finns god anledning för kontaktpunkten att anta att ansökan som begäran avser inte omfattar, och inte heller efter kompletteringar kan anses omfatta, ett projekt enligt någon av EU-förordningarna. I övrigt bör utgångspunkten vara att prövningsmyndighetens yttrande inhämtas. Det bör dock vara upp till kontaktpunkten att ytterst avgöra om ett yttrande bör inhämtas. Även om

Doknr: E2026-00237-1

ett yttrande inhämtas är kontaktpunkten oförhindrad att göra en annan bedömning av kompletteringsbehovet.

Kontaktpunkten är skyldig att hantera begäran inom en tidsfrist om 45 dagar. Kontaktpunkten bör därför skyndsamt inhämta prövningsmyndighetens yttrande. Skyldigheten att inhämta yttrandet inom viss tid behöver dock inte regleras särskilt utan följer direkt av EU-förordningarna om tidsfristen om 45 dagar för att ta ställning till en mottagen ansökan.

Prövningsmyndigheten får avgöra om den bör yttra sig. Prövningsmyndighetens deltagande i den inledande granskningen av en ansökan eller anmälan skulle dock kunna möjliggöra en mer detaljerad bedömning av en ansökan eller anmälan än om enbart kontaktpunkten genomför granskningen. Detta skulle kunna leda till att behovet av kompletteringar efter att tidsfristen börjat löpa minskar, vilket förväntas bidra till mer effektiva tillstånds- och anmälningsförfaranden. Exempelvis skulle större kompletteringar kunna klaras av innan en tidsfrist enligt någon av EU-förordningarna börjar löpa och prövningsmyndigheten skulle kunna koncentrera myndighetens handläggning under tidsfristen på den materiella prövningen av målet eller ärendet. En nackdel är att prövningsmyndigheterna har kort tid på sig (kontaktpunkten ska enligt EU-förordningarna klara av den inledande granskningen senast 45 dagar från det att ansökan togs emot) att granska ansökningarna och det faktiska mervärdet av en översiktlig granskning kan ifrågasättas. Att prövningsmyndigheten ges möjlighet att delta i den inledande granskningen av en ansökan bedöms dock vara mest effektivt för den efterföljande prövningen, vilket ligger i linje med EU-förordningarnas syfte att effektivisera tillståndsprocessen.

Det är lämpligt att prövningsmyndigheten yttrar sig över om ansökan uppfyller kraven i det för ansökan eller anmälan gällande regelverket och om myndigheten är behörig att handlägga ansökan eller anmälan. Prövningsmyndigheten kan också yttra sig över om ansökan eller anmälan avser ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik. För det fall att prövningsmyndigheten bedömer att ansökan eller anmälan behöver kompletteras bör prövningsmyndigheten precisera vilken information som saknas.

När kontaktpunkten mottagit yttrandet får den utfärda ett föreläggande om komplettering med beaktande av prövningsmyndighetens yttrande. Kontaktpunkten är dock oförhindrad att göra en annan bedömning än prövningsmyndigheten. Se avsnitt 12.1 för en redogörelse för mark- och miljödomstolens möjlighet att yttra sig över en ansökan.

När det gäller frågan om behov av kommunicering med andra myndigheter inför beslut om att bekräfta en ansökans fullständighet bedöms kontaktpunkten kunna avgöra om sådan kommunicering behöver ske. Den korta handläggningstiden och att den enda verkan av bekräftelsen är att tidsfristen startar (se avsnitt 6.4.3), talar mot att införa en bestämmelse om att kontaktpunkten bör höra andra myndigheter än prövningsmyndigheten.

Kontaktpunkten är dock inte förhindrad att kommunicera med andra myndigheter eller andra relevanta nationella, regionala och lokala aktörer, t.ex. kommuner eller regioner. Enligt 26 § förvaltningslagen kan en myndighet inom ramen för sitt utredningsansvar begära ett yttrande från en annan myndighet eller från någon enskild (remiss). Enligt artikel 46.1 i

Doknr: E2026-00237-1

EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 47.1 i EU-förordningen om nettonollindustri får uppgifter som inhämtats vid tillämpningen av förordningen endast användas för de ändamål som anges i förordningen och ska skyddas av relevant unionsrätt och nationell rätt, se avsnitt 15. Användarbegränsningen innebär i sig inte att de ansvariga myndigheterna saknar möjlighet att dela med sig av uppgifter till andra, så länge som uppgifterna även hos mottagaren används för förordningens ändamål och skyddas av relevant unionsrätt och nationell rätt.

6.4.3 Kontaktpunktens bekräftelse av en fullständig ansökan

Förslag: En ansökan om tillstånd eller dispens eller en anmälan ska anses fullständig enligt EU-förordningarna när projektägaren har lämnat in de uppgifter till kontaktpunkten som krävs för att handläggningen av målet eller ärendet ska kunna inledas hos prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen och tidsfristen kunna starta.

När kontaktpunkten bedömer att en ansökan eller anmälan är fullständig ska kontaktpunkten bekräfta detta genom att överlämna ansökan eller anmälan till den kommun eller förvaltningsmyndighet (prövningsmyndighet) eller mark- och miljödomstol som ska pröva ansökan och informera myndigheten om den tidsfrist som gäller för handläggningen enligt EU-förordningarna. Detta startar tidsfristen för handläggningen enligt EU-förordningarna. Kontaktpunkten ska samtidigt skriftligen informera projektägaren om att handläggningen av ärendet har påbörjats hos prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen och vilken tidsfrist enligt EU-förordningarna som gäller för handläggningen.

Ansökan ska anses inlämnad till prövningsmyndigheten när kontaktpunkten har överlämnat den. Detta ska framgå av den nya förordningen. I fråga om företräde till bearbetningskoncession enligt minerallagen ska dock ansökan anses inkommen redan när den lämnas in till kontaktpunkten för bekräftelse.

Bedömning: Kontaktpunktens bekräftelse varken ersätter eller inskränker den prövning av ansökan som ska ske hos prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen enligt nationell rätt, utan startar endast en tidsfrist. Prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen är därmed oförhindrad att begära kompletteringar efter att en tidsfrist börjat löpa. Prövningsmyndigheten och mark- och miljödomstolen är dock bunden av kontaktpunktens bedömning av om ansökan avser ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik och vilken tidsfrist enligt förordningarna som gäller för prövningen.

Skälen för förslaget och bedömningen

Gällande rätt

EU-förordningarna innehåller inte några bestämmelser om vad ansökan ska innehålla eller när en ansökan anses fullständig (se artikel 11.6 i EU-

Doknr: E2026-00237-1

förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.10 i EU-förordningen om nettonollindustri). Det följer i stället av nationell rätt.

När en ansökan om tillstånd eller dispens eller en anmälan inkommer till en myndighet eller domstol i Sverige ska det göras en granskning av om ansökan uppfyller kraven i det för ansökan relevanta regelverket, exempelvis miljöbalken. I ett ansökningsmål hos mark- och miljödomstolen ska domstolen bedöma både om ansökan har det innehåll som krävs enligt 22 kap. 1–1 f §§ och den omfattning som behövs för att prövningen ska fylla sitt syfte enligt miljöbalkens hänsynsregler. Ofta översänder domstolen ansökan till de regionala och lokala miljömyndigheterna med förfrågan om ansökan behöver kompletteras. Om ansökningshandlingarna inte har getts in i tillräckligt antal exemplar eller om mark- och miljödomstolen finner att ansökan är ofullständig ska domstolen förelägga sökanden att avhjälpa bristen inom viss tid. Följer sökanden inte ett sådant föreläggande, får domstolen, om bristen är så väsentlig att ansökan inte kan ligga till grund för prövning av målet, avvisa ansökan (22 kap. 2 § andra stycket miljöbalken). Om en tillståndsansökan tas upp till prövning ska mark- och miljödomstolen utfärda kungörelse med visst innehåll och snarast införa kungörelsen i ortstidning (22 kap. 3 § första och tredje styckena miljöbalken). Det finns ingen uttrycklig regel i miljöbalken som anger när en ansökan ska anses vara fullständig. Andra krav framgår av gällande sektorslagstiftning om tillstånd, exempelvis minerallagen.

Kompletterande bestämmelser – vad avses med en fullständig ansökan enligt EU-förordningarna?

Av EU-förordningarna följer att en ansökan är fullständig när projektägaren lämnat in all information som krävs för att behandla ansökan. Det framgår dock inte av EU-förordningarna när en ansökan kan behandlas, eller vilken av alla ansökningar som kan krävas för ett projekt som avses. Den enda följden av att en ansökan är fullständig enligt EU-förordningarna är att tillståndsprocessen och därmed tidsfristen startar. Det primära syftet med kontaktpunktens bekräftelse är således att bestämma ett startdatum för tidsfristerna i EU-förordningarna. Det har överlämnats till respektive medlemsstat att, utifrån sitt nationella prövningssystem, bestämma när en ansökan är fullständig. Bestämmelserna kan därför inte anses hindra prövningsmyndigheten från att begära kompletteringar efter att kontaktpunkten har bekräftat att ansökan är fullständig. Sådana kompletteringar kommer dock att göras inom ramen för en tidsfrist enligt EU-förordningarna. Kontaktpunktens bekräftelse kan således varken anses ersätta eller inskränka den prövning av ansökan som ska ske hos prövningsmyndigheten enligt nationell rätt.

I avsnitt 6.4.2 föreslås att kontaktpunkten får inhämta prövningsmyndighetens eller mark- och miljödomstolens yttrande över om ansökan är fullständig. Det yttrandet inhämtas i syfte att klargöra om handläggningen av ärendet i sak kan påbörjas inom tidsfristen och bör inte påverka prövningsmyndighetens eller mark- och miljödomstolens möjligheter att begära kompletteringar efter det att tidsfristen startat.

Det innebär att svenska regler i exempelvis miljöbalken och mineralförordningen som anger att brister i en ansökan som är så väsentliga att

Doknr: E2026-00237-1

ansökan inte kan ligga till grund för prövning av målet *får* enligt miljöbalken, eller *ska* enligt mineralförordningen, avvisas är förenliga med EU-förordningen om kritiska råmaterial och fortsatt ska äga full tillämpning även för projekt som omfattas av EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri. Det förhållandet att en prövningsmyndighet eller mark- och miljödomstol har begärt in kompletteringar efter att tidsfristen har börjat löpa är som utgångspunkt inte ett skäl för att förlänga tidsfristen (se avsnitt 9.2 om förlängning av en tidsfrist). Att förlägga majoriteten av kompletteringarna till tiden innan tidsfristen startar skulle delvis kunna motverka förordningarnas syfte som är att effektivisera och skynda på tillståndsprocessen. Kompletteringar av tillståndsansökningar kan ta tid, genom att hantera dem inom ramen för en tidsfrist finns det ett incitament för såväl prövningsmyndigheten som projektägaren att hantera kompletteringarna skyndsamt.

För att tydliggöra att kontaktpunktens bekräftelse inte ersätter eller inskränker den prövning av ansökan som prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen ska göra enligt nationell rätt bör det tydliggöras i den nya förordningen att med en fullständig ansökan enligt EU-förordningarna avses att ansökan innehåller de uppgifter som krävs för att tidsfristen för prövningsmyndighetens handläggning kan starta. Detta bör framgå direkt av den nya förordningen och syftar till att tydliggöra vad som avses med ”behandla ansökan” i svensk rätt och bedöms vara ett nödvändigt tydliggörande för att åstadkomma en enhetlig tillämpning av EU-förordningarna i Sverige. Vad som avses med ”ansökan” utvecklas i avsnitt 9.1.

I avsnitt 6.4.3 beskrivs att kontaktpunkten inom ramen för sin bedömning av om ansökan är fullständig kommer att behöva ta ställning till om någon av EU-förordningarna är tillämpliga och bedöma vilken tidsfrist som gäller för ett ärende. I denna bedömning ingår det att avgöra om ansökan avser ett tillståndsförfarande som omfattas av tidsfristerna. En kontaktpunkt kan även behöva avgöra om ansökan avser ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik, när projektet inte erkänts som ett strategiskt nettonollprojekt. Kontaktpunktens ställningstagande i dessa delar bör vara bindande för prövningsmyndigheten och mark- och miljödomstolen på samma sätt som ett beslut om att erkänna ett projekt som strategiskt enligt någon av EU-förordningarna är bindande för kontaktpunkten, prövningsmyndigheterna och mark- och miljödomstolarna. Kontaktpunktens bekräftelse bör således innebära att kontaktpunkten fattar ett beslut (enligt SOU 2010:29, s. 612–613 kännetecknas ett förvaltningsbeslut av att det innefattar ett uttalande, varigenom en myndighet vill påverka andra förvaltningsorgans eller enskildas handlande och genom uttalandet klargör myndigheten hur den anser, att en viss fråga bör lösas). I fråga om beslutet bör gå att överklaga se avsnitt 6.4.5. Innehållet i kontaktpunktens bekräftelse behöver tydliggöras i en nationell regel.

Det anges inte i EU-förordningen om kritiska råmaterial eller EU-förordningen om nettonollindustri hur ansökans fullständighet ska bekräftas. I kravet på bekräftelse ligger dock att informationen behöver förmedlas till projektägaren på något sätt. Det finns inget krav på att det sker skriftligen, men eftersom rättsverkan av bekräftelsen är att tidsfristen börjar löpa är det lämpligt. Det bör framgå av den nya förordningen hur

Doknr: E2026-00237-1

kontaktpunkten ska bekräfta ansökans fullständighet enligt EU-förordningarna.

Av bestämmelserna bör det framgå att kontaktpunkten ska informera projektägaren om att handlingarna i ärendet har överlämnats till prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen och att en tidsfrist enligt EU-förordningarna löper för handläggningen. Kontaktpunkten ska alltså bedöma vilken tidsfrist enligt EU-förordningarna som är tillämplig för ärendet eller målet.

Kontaktpunkten bör i samband med bekräftelsen överlämna handlingarna i ärendet till den prövningsmyndighet eller mark- och miljödomstol som handlingarna visar är behörig att handlägga ansökan eller anmälan tillsammans med information om vilken tidsfrist som gäller enligt EU-förordningarna. Även det bör framgå av kompletterande nationella bestämmelser. Genom överlämnandet bör ansökan ses som inlämnad till prövningsmyndigheten. Detta bör framgå av den nya förordningen och får betydelse framför allt i de fall då det ska betalas en ansökningsavgift. Skyldigheten att betala denna inträder först när kontaktpunkten överlämnat ansökan till prövningsmyndigheten. En kontaktpunkt kan alltså bekräfta att en ansökan är fullständig enligt EU-förordningarna utan att ansökningsavgiften har erlagts. Ansökningsavgiften kommer med detta förslag betalas efter det att en tidsfrist börjat löpa. När det gäller företräde till bearbetningskoncession enligt minerallagen (4 kap. 3 § minerallagen) bör dock ansökan anses inkommen redan när den lämnas till kontaktpunkten för bekräftelse. En sökande som inleder ett ansökningsförfarande hos en kontaktpunkt bör inte få nackdelar av det i företrädeshänseende, vilket bedöms vara i linje med syftet med EU-förordningen om kritiska råmaterial. Detta bör framgå direkt av minerallagen.

Kompletterande bestämmelser – vilken prövningsmyndighet eller mark- och miljödomstol bör yttra sig?

En svårighet för en kontaktpunkt kan vara att avgöra vilken prövningsmyndighet eller mark- och miljödomstol som bör yttra sig över en ansökans fullständighet och senare ta emot ansökan för handläggning, inte minst om projektägaren skickar in flera olika ansökningar avseende samma projekt vid samma tidpunkt. I avsnitt 6.4.2 och 12.1 föreslås att prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen ska få yttra sig över en ansökans eller anmälans fullständighet. Det är lämpligt att prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen i samband därmed yttrar sig över myndighetens eller domstolens behörighet att pröva en ansökan eller handlägga en anmälan. Ett sådant yttrande kan dock endast vara vägledande och befriar inte prövningsmyndigheten eller domstolen från kravet att bedöma myndighetens eller domstolens behörighet att handlägga ett mål eller ärende när en ansökan eller anmälan inkommer till myndigheten eller domstolen. Det kan exemplifieras genom mark- och miljödomstolarnas prövning. En domstol ska göra en självständig bedömning av forumfrågan, det vill säga om de är behöriga att ta upp ett mål eller ärende till prövning. Denna prövning görs när en ansökan ges in till rätten (10 kap. 20 a § rättegångsbalken). En ansökan kan inte anses inkommen till domstolen förrän den överlämnas för prövning från

Doknr: E2026-00237-1

kontaktpunkten, dvs. ett mål eller ett ärende hos domstolen kan inte anses ha inletts genom kontaktpunktens begäran om yttrande. Att domstolen i förväg yttrar sig i forumfrågan bör alltså inte påverka kravet på domstolen att pröva forumfrågan när ansökan inkommer. Konsekvensen av att en domstol finner att den saknar behörighet att pröva en ansökan men att en annan domstol skulle vara behörig blir att ansökan kan överlämnas till den domstolen om vissa förutsättningar är uppfyllda.

Arkeologisk utredning enligt kulturmiljölagen

Tillstånd enligt kulturmiljölagen kan krävas för ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt, se avsnitt 8. Vid exploatering av mark eller uppförande av byggnader kan det påträffas fornlämningar som kan skadas av byggprojektet. Den som avser att uppföra en anläggning ska därför i god tid samråda med länsstyrelsen om någon fornlämning kan beröras. Om en fornlämning påträffas under arbetet med att uppföra en anläggning ska arbetet avbrytas och en anmälan göras till länsstyrelsen (2 kap. 10 § kulturmiljölagen). Det kan behövas en arkeologisk utredning för att avgöra om en fornlämning berörs av ett byggprojekt. Länsstyrelsen kan fatta beslut om en sådan utredning (2 kap. 11 § kulturmiljölagen). För att få ändra eller skada en fornlämning, exempelvis genom att gräva ut eller täcka över lämningen, krävs tillstånd från länsstyrelsen (2 kap. 12 § kulturmiljölagen). Ett sådant tillstånd kan villkoras av att det görs en arkeologisk undersökning av fornlämningen. Länsstyrelsen får också kräva en arkeologisk förundersökning för att få ett tillräckligt underlag inför att den prövar ansökan (2 kap. 13 § kulturmiljölagen).

Det är endast tillståndsförfarandet som avser borttagande av fornlämning, med eller utan villkor om arkeologisk slutundersökning, som bedöms kunna omfattas av tidsfristerna i EU-förordningarna. Själva genomförandet av åtgärder enligt kulturmiljölagen bedöms inte kunna omfattas. Förslagen i denna promemoria innebär att om en ansökan om att ändra eller skada en fornlämning som rör ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt ges in till kontaktpunkten för att starta en tidsfrist får kontaktpunkten inhämta en annan länsstyrelses yttrande över ansökan (i egenskap av prövningsmyndighet) eller ta in ett sådant yttrande från den egna myndigheten. För det fall att berörd länsstyrelse bedömer att det krävs en arkeologisk förundersökning enligt 2 kap. 13 § tredje stycket kulturmiljölagen bör den informera kontaktpunkten om detta i sitt yttrande. Länsstyrelsen kan därefter besluta om att det ska utföras en arkeologisk förundersökning enligt kulturmiljölagen. Ansökan om tillstånd att ändra eller skada en fornlämning bör inte anses som fullständig förrän sökanden har gett in den arkeologiska förundersökningen. I avsnitt 9.1 under rubriken ”Kortare tidsfrister” beskrivs tidsfristernas och handläggningsreglernas påverkan på bygglovsprocessen.

Doknr: E2026-00237-1

6.4.4 Kontaktpunkten kan avvisa ett ärende eller avgöra ärendet i befintligt skick

Bedömning: Kontaktpunkten kan med stöd av förvaltningslagen avvisa ett ärende eller avgöra det i befintligt skick om begäran om bekräftelse inte avser ett strategiskt projekt för kritiska råmaterial eller ett nettonollprojekt eller om ansökan eller anmälan inte är fullständig även efter att kompletteringar har begärts.

Skälen för bedömningen: Reglerna i EU-förordningarna om kontaktpunktens handläggning av ansökningar, ansökans fullständighet och möjlighet att begära kompletteringar beskrivs i avsnitt 6.4 (artikel 11.6 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.10 i EU-förordningen om nettonollindustri). EU-förordningarna reglerar inte vad kontaktpunkten ska göra om ansökan inte kan bekräftas som fullständig även efter att kontaktpunkten nyttjat möjligheten att begära kompletteringar, eller om ansökan eller anmälan inte avser ett projekt som omfattas av förordningarna. Detta följer i stället av nationell rätt.

För det fall att kontaktpunkten även efter begärda kompletteringar anser att ansökan inte innehåller den information som behövs för att den ska kunna bekräftas som fullständig enligt någon av EU-förordningarna bör det i första hand komma i fråga för kontaktpunkten att avslå begäran om bekräftelse. Det kan dock även uppkomma situationer där bekräftelsen i stället bör avvisas. Det kan vara fallet om det inte är fråga om en ansökan som avser ett projekt enligt någon av EU-förordningarna. Det regelverk som är tillämpligt för att pröva en specifik ansökan, exempelvis miljöbalken, innehåller regler om när en ofullständig ansökan kan avvisas. Dessa regler är dock inte tillämpliga för en kontaktpunkts bekräftelse av en ansökan utan att det föreskrivs särskilt. Om inte något annat är föreskrivet gäller i stället förvaltningslagens bestämmelser. Även enligt förvaltningslagen är följden av att en ansökan är så ofullständig att den inte kan tas upp till prövning att den kan avvisas, dvs. inte tas upp till prövning (20 § andra stycket).

Oavsett om en begäran om bekräftelse avvisas eller avslås bör projektägaren vara oförhindrad att återkomma till kontaktpunkten med en ny begäran om bekräftelse avseende samma ansökan. Projektägaren är också oförhindrad att skicka in sin ansökan direkt till prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen. Den huvudsakliga följden av att inte få en ansökan bekräftad som fullständig eller att vända sig direkt till en prövningsmyndighet eller mark- och miljödomstol är att det inte kommer att gälla någon tidsfrist för handläggningen enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial eller EU-förordningen om nettonollindustri.

6.4.5 Kontaktpunktens beslut om bekräftelse får överklagas

Förslag: Andra beslut än kontaktpunktens bekräftelse ska inte få överklagas.

Doknr: E2026-00237-1

Bedömning: Ärenden om bekräftelse av en fullständig ansökan enligt EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri utgör inte en beslutsprocess om miljön enligt Århuskonventionen.

Skälen för förslaget och bedömningen

Gällande rätt

Den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) är inkorporerad i svensk rätt och gäller sedan 1995 som svensk lag (lagen [1994:1219] om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheter). Av 2 kap. 19 § regeringsformen följer att en lag eller annan föreskrift inte får meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av konventionen.

Europakonventionen ger var och en rätt till domstolsprövning av ett beslut som innefattar en prövning av någons civila rättigheter eller skyldigheter (artikel 6.1).

Rätten till domstolsprövning slås även fast i artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna av den 7 december 2000 (EU:s rättighetsstadga). Enligt artikel 51.1 i EU:s rättighetsstadga riktar sig denna till medlemsstaterna endast när dessa tillämpar unionsrätten.

Enligt artikel 14 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och enligt artikel 12 i EU-förordningen om nettonollindustri påverkar förordningarna inte skyldigheterna enligt FN:s konvention om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (Århuskonventionen). Konventionen, som antogs inom ramen för FN:s ekonomiska kommission för Europa (UNECE), trädde i kraft 2001 och ratificerades av Sverige 2005. Även EU och unionens övriga medlemsstater har ratificerat Århuskonventionen.

Århuskonventionens övergripande syfte är att skydda allas rättighet att leva i en miljö som är förenlig med hälsa och välbefinnande. Med begreppet miljö avses miljö i vid bemärkelse och det omfattar t.ex. luft och atmosfär, vatten, jord, mark, landskap, naturområden och biologisk mångfald, dvs. både natur- och kulturmiljöer. En central utgångspunkt är att gynna ansvarstagande och öppenhet i beslutsprocesser och stärka allmänhetens stöd för beslut om miljön genom att se den viktiga roll enskilda medborgare, icke-statliga organisationer och den privata sektorn kan ha på miljöskyddsområdet.

Konventionen består av tre olika delar (pelare):

- allmänhetens rätt att ta del av miljöinformation som finns hos myndigheter,
- allmänhetens rätt till delaktighet i beslutsprocesser som har inverkan på miljön, och
- allmänhetens tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor.

Med allmänhet avses i konventionen en eller flera fysiska eller juridiska personer. Även organisationer eller grupper bestående av fysiska eller

Doknr: E2026-00237-1

juridiska personer ska, i enlighet med nationell lagstiftning eller praxis, omfattas av begreppet allmänhet (artikel 2.4).

Kompletterande bestämmelser – kontaktpunktens beslut om bekräftelse bör få överklagas

Kontaktpunktens bekräftelse av en fullständig ansökan, startar en tidsfrist enligt EU-förordningarna för handläggning hos prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen. Bekräftelsen tydliggör att EU-förordningarna gäller och när ett beslut senast ska fattas men påverkar vare sig prövningsmyndighetens möjlighet att bedöma om ansökan behöver kompletteras eller själva prövningen av ansökan hos prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen. Kontaktpunktens bekräftelse inskränker alltså inte prövningsmyndighetens eller mark- och miljödomstolens handläggning eller prövning av ärendet om tillstånd eller dispens. Någon annan än projektägaren bedöms inte vara berörd av beslutet.

En projektägare är vidare oförhindrad att ansöka om tillstånd eller dispens eller anmäla ett projekt direkt hos en prövningsmyndighet eller mark- och miljödomstol, även om kontaktpunkten skulle avslå eller avvisa en begäran om bekräftelse. Detsamma gäller om kontaktpunkten kommer fram till att ansökan eller anmälan som bekräftelsen avser inte utgör ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik. Projektägaren är också oförhindrad att lämna in en ny kompletterad ansökan till kontaktpunkten för bekräftelse. De faktiska verkningarna för projektägaren av kontaktpunktens beslut är således begränsade.

Enligt förslagen i denna promemoria kommer dock kontaktpunkten, i samband med bekräftelsen av om en ansökan är fullständig, att behöva ta ställning till om ansökan avser ett projekt som omfattas av någon av EU-förordningarna, se avsnitt 6.3 och 6.4.3. För strategiska projekt kommer den frågan vara enkelt avgjord, eftersom det redan följer av erkännandebeslutet. För ansökningar som avser tillverkningsprojekt för nettonollteknik kommer dock en bedömning att behöva göras av kontaktpunkten. Det gäller särskilt i de fall bekräftelsen avser ett projekt som tillverkar särskilda komponenter eller särskilda maskiner som inte ingår i uppräckningen i bilagan till EU-förordningen om nettonollindustri, men som projektägaren ändå, med stöd av underlag som lämnas in, påstår främst används för produktion av nettonollteknik (skäl 12 och artikel 3.10 i EU-förordningen om nettonollindustri).

EU-förordningarnas tidsfrister innebär en viss förmån för projektägaren, som inte beviljas på rent skönsmässiga grunder. Det kan antas att bekräftelsen kommer att ha viss ekonomisk betydelse för projektägaren. Kontaktpunktens beslut om bekräftelse bör därför gå att överklaga av projektägaren.

Andra beslut som kan fattas med stöd av den nya förordningen är handläggningsbeslut, t.ex. kontaktpunktens beslut att inhämta ett yttrande från prövningsmyndigheten och prövningsmyndighetens beslut att avge ett sådant yttrande. Syftet med EU-förordningarna är att åstadkomma en skyndsam hantering och det saknas skäl för att sådana beslut ska gå att överklaga särskilt.

Doknr: E2026-00237-1

Kompletterande bestämmelser – förvaltningslagens regler kan tillämpas vid överklagandet

EU-förordningarna innehåller inga bestämmelser som reglerar överklaganden. Regler om överklaganden finns i 40–48 §§ förvaltningslagen. I bestämmelserna regleras att beslut överklagas till allmän förvaltningsdomstol, vilka beslut som får överklagas och vem som får överklaga ett beslut. Slutliga beslut i ärenden om erkännanden av ett projekt som strategiskt nettonollprojekt och upphävande av ett sådant överklagande får överklagas till regeringen (11 § förordningen med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om nettonollindustri).

Till skillnad från prövningen av erkännande av projekt som strategiska nettonollprojekt aktualiserar inte kontaktpunktens bekräftelse av en fullständig ansökan några politiska överväganden som bör hanteras av regeringen. Förvaltningslagens regler om överklagande är därför lämpliga och ändamålsenliga att tillämpa för överklaganden av kontaktpunktens beslut om bekräftelse. En upplysningsbestämmelse bör tas in i den nya förordningen som hänvisar till 40 § förvaltningslagen. Det bör anges att andra beslut än beslut om bekräftelse inte ska få överklagas.

Kompletterande bestämmelser – ärenden om bekräftelse av ansökan utgör inte beslutsprocesser om miljön enligt Århuskonventionen

Beslut genom vilket en kontaktpunkt bekräftar att en ansökan är fullständig enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial eller EU-förordningen om nettonollindustri får endast betydelse för efterföljande prövningar av projektet genom att bekräftelsen startar tidsfristen för handläggningen (se avsnitt 6.4.3). Bekräftelsen innefattar inte något ställningstagande i fråga om projektet kan tillåtas eller inte, eller i fråga om projektets påverkan på miljön. Bekräftelsen utgör inte heller något förhandsbesked i dessa frågor eller i fråga om en projektets lokalisering, eller om villkor för projektet. Bekräftelsen varken ersätter eller inskränker den prövning av projektet som ska ske i enlighet med miljöbalken och annan tillämplig lagstiftning. Vidare innebär bekräftelsen inte att projektägaren är förhindrad att ändra projektets utformning.

Bekräftelsen bedöms därför inte vara ett beslut av sådant slag som avses i artikel 6 i Århuskonventionen. Konventionen innebär alltså inte att allmänheten ska ges rätt delta i eller överklaga ärenden om bekräftelse av en ansökan eller anmälan.

6.5 Kontaktpunktens tidsplan

Förslag: Det ska införas en upplysning i den nya förordningen om att EU-förordningarna innehåller bestämmelser om att kontaktpunkten ska utarbeta en tidsplan för tillståndsprocessen. Det ska även upplysas om att projektägaren eller kontaktpunkten ska offentliggöra tidsplanen.

Prövningsmyndigheten ska senast 30 dagar från det att en ansökan eller anmälan överlämnas till prövningsmyndigheten från kontaktpunkten ta fram en tidsplan för handläggningen av ärendet hos prövningsmyndigheten. Prövningsmyndigheten ska informera kontaktpunkten om tidsplanen och om betydande ändringar av

Doknr: E2026-00237-1

tidsplanen. Kontaktpunkten ska offentliggöra tidsplanen för ett strategiskt råmaterialprojekt på en webbplats som kontaktpunkten tillhandhåller.

Kontaktpunkten får i samråd med projektägaren upprätta en tidsplan som innehåller alla tillståndsförfaranden som krävs för ett projekt i syfte att planera tillståndsprocessen så att prövningen och handläggningen av relevanta ansökningar och anmälningar ska kunna genomföras så snart som möjligt.

Skälen för förslaget

Krav enligt EU-förordningarna – kontaktpunkten ska utarbeta en tidsplan

Enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial ska kontaktpunkten senast en månad efter den dag då kontaktpunkten bekräftade att en ansökan är fullständig, utarbeta en utförlig tidsplan för tillståndsprocessen i nära samarbete med projektägaren och andra berörda myndigheter. Planen ska offentliggöras av projektägaren på den projektspecifika webbplats som det åligger projektägaren att upprätta enligt artikel 8.5 i EU-förordningen om kritiska råmaterial. Kontaktpunkten ska uppdatera tidsplanen om det sker betydande förändringar som eventuellt kan påverka tidpunkten för det övergripande beslutet, dvs. det eller de beslut av en myndighet i första instans, där det avgörs om en projektägare ska få tillstånd att genomföra ett projekt för kritiska råmaterial (artikel 11.7 i EU-förordningen om kritiska råmaterial).

Enligt EU-förordningen om nettonollindustri ska kontaktpunkten senast två månader efter dagen för mottagandet av ansökan, i nära samarbete med andra berörda myndigheter, utarbeta, och på en fritt tillgänglig webbplats offentliggöra, en utförlig tidsplan för tillståndsprocessen. Tidsplanen ska inledas från den tidpunkt då kontaktpunkten bekräftar att ansökan är fullständig (artikel 9.11 i EU-förordningen om nettonollindustri). Tidsfristen om två månader för att upprätta tidsplanen löper från mottagandet av ansökan. Samtidigt ska tidsplanen inledas från kontaktpunktens bekräftelse av en fullständig ansökan. EU-förordningen om nettonollindustri reglerar inte vad som händer om det tar mer än två månader att bekräfta att en ansökan är fullständig.

Det bör noteras att tidsfristen för när tidsplanen senast ska vara upprättad, och när den startar, skiljer sig åt mellan EU-förordningarna, liksom vem som är skyldig att tillgängliggöra planen. Det preciseras inte vad som avses med en utförlig tidsplan i någon av EU-förordningarna.

Gällande rätt

Sedan den 1 januari 2025 gäller att mark- och miljödomstolen och miljöprövningsdelegationerna, som huvudregel i ansökningsmål enligt miljöbalken, senast i anslutning till kungörelse i målet ska upprätta en tidsplan för målets handläggning (19 kap. 5 a § och 22 kap. 11 b § miljöbalken). Om en part eller remissinstans bedömer att tidsplanen inte kan hållas, ska detta genast anmälas till domstolen. Om domstolen bedömer att tidsplanen inte kan hållas, ska parter och remissinstanser

Doknr: E2026-00237-1

underrättas om detta. Enligt bestämmelserna i miljöbalken ska tidsplanen upprättas om det inte på grund av målets beskaffenhet eller av något annat särskilt skäl är obehövligt. Exempel på när en tidsplan kan anses obehövlig är när en dom med säkerhet kan antas komma inom en näraliggande framtid eller där man av annat skäl kan förutse handläggningen även utan en plan. Ett annat exempel på mål där en tidsplan är obehövlig är när domstolen antar att målet kommer att avvisas (prop. 2023/24:152 s. 118). Som skäl för att tidsplanen ska upprättas senast i anslutning till kungörelse av ansökan anförde regeringen att det visserligen finns ett intresse av att tidsplanen inte upprättas allt för sent under förberedelsen med att det också viktigt att domstolen har hunnit få sådan kännedom om målet att tidsplanen kan utformas på ett genomförbart sätt (prop. 2023/24:152, s. 81).

Kompletterande bestämmelser – en tidsplan ska upprättas per projekt

Enligt EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri ska kontaktpunkten upprätta en utförlig tidsplan för tillståndsprocessen. Med ”tillståndsprocess” avses enligt förordningarna alla relevanta tillstånd för ett projekt, se avsnitt 8. En tidsplan för ett projekt kan därmed behöva innehålla tidsplaner för flera olika tillståndsförfaranden. Det som kommer att vara styrande för vilka tillståndsprocesser som ska ingå i tidsplanen för ett projekt är vilka ansökningar som projektägaren lämnat in till kontaktpunkten och kontaktpunkten bekräftat som fullständiga. Det innebär att tidsplanen kan uppdateras efterhand som det inkommer ansökningar.

Enligt EU-förordningarna ska tidsplanen vara ”utförlig” (eng. *detailed)*. Innebörden av detta preciseras inte närmare. Syftet med tidsplanen enligt EU-förordningarna bedöms dock vara att ge en överblick över pågående tillståndsförfaranden som avser ett projekt och när beslut i målen eller ärendena kan förväntas. Tidsplanen bör därför rimligen innehålla uppgifter som ger en överblick över processen och de åtgärder som krävs för att få målet eller ärendet till ett avgörande.

Tidsplanen bör kunna användas som ett verktyg för att lista och planera alla relevanta tillståndsförfaranden som behövs för ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt, i syfte att åstadkomma en så snabb tillståndsprocess som möjligt. För att uppnå detta syfte kan kontaktpunkten i samråd med projektägaren planera när projektägaren bör lämna in ansökningar och anmälningar. Detta bör framgå av tidsplanen. Det bör även framgå när ett avgörande i de enskilda ärendena kan förväntas. Möjligheten att använda tidsplanen på detta sätt bör framgå direkt av den nya förordningen för att, i linje med EU-förordningarnas syfte, effektivisera tillståndsprocessen för strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt och eftersträva en enhetlig tillämpning av kontaktpunkterna. Detta bedöms även vara ett led i att uppfylla kravet i EU-förordningen om nettonollindustri om att kontaktpunkten ska tillhandhålla information om effektivisering av administrativa processer (artikel 6.1 i EU-förordningen om nettonollindustri).

Doknr: E2026-00237-1

Kompletterande bestämmelser – en tidsplan ska tas fram av prövningsmyndigheten

Kontaktpunkten kan inte bedöma hur lång tid de olika momenten för ett specifikt tillståndsförfarande kan komma att ta. Mot bakgrund av att tidsplanen ska ge en översikt över handläggningen av ett ärende bör prövningsmyndigheten vara med och ta fram planen för att syftet med tidsplanen enligt EU-förordningarna ska kunna uppfyllas. Prövningsmyndigheten kan bäst bedöma vad som ska ingå i tidsplanen och tidsåtgången för de olika åtgärder som krävs för att få ärendet till ett avgörande. Det bör därför införas en kompletterande bestämmelse som ålägger prövnings-myndigheten att upprätta en tidsplan för ett tillståndsförfarande som inletts genom att överlämnas från en kontaktpunkt till prövningsmyndigheten. Tidsplanen ska upprättas inom 30 dagar från överlämnandet, detta är nödvändigt för att följa tidsfristerna för att ta fram en tidsplan som anges i EU-förordningarna. Prövningsmyndigheten bör vidare åläggas en skyldighet att informera kontaktpunkten om tidsplanen och om betydande förändringar av tidsplanen. En motsvarande skyldighet att upprätta en tidsplan och att informera om betydande förändringar av den föreslås för mark- och miljödomstolarna i avsnitt 12.1.

Kompletterande bestämmelser – när ska tidsplanen för tillståndsprocessen senast vara upprättad?

Tidsfristen för när tidsplanen senast ska vara upprättad inleds vid olika tidpunkter enligt EU-förordningarna. Enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial ska tidsplanen vara upprättad senast *en månad efter den dag ansökan bekräftas som fullständig*. Enligt EU-förordningen om nettonollindustri ska tidsplanen vara upprättad senast *två månader efter mottagandet av ansökan om tillstånd.* Hur tidsfristen på en respektive två månader ska beräknas när det är fråga om flera olika ansökningar för samma projekt, som bekräftas och mottas vid olika tidpunkter är inte reglerat i EU-förordningarna. En rimlig utgångspunkt är dock att tidsfristen för tidsplanen räknas från respektive bekräftelse av en fullständig ansökan när det gäller EU-förordningen om kritiska råmaterial och respektive mottagen ansökan när det gäller EU-förordningen om nettonollindustri.

Kompletterande bestämmelser – tidsplan enligt miljöbalken

Gör kravet på tidsplan enligt EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri att det är obehövligt att ta fram en tidsplan enligt miljöbalken? Tidsplanen enligt de olika regelverken har olika syften. Kontaktpunktens tidsplan ska ge en överblick över tillståndsförfarandena för projekt som omfattas av tidsfrister enligt EU-förordningarna medan tidsplanen enligt miljöbalken syftar till att strama upp och effektivisera förberedelsen och ge såväl parterna som domstolen eller miljöprövnings-delegationen en god överblick över processen och vilka åtgärder som återstår att vidta för att få ett mål till avgörande. För prövnings-myndigheternas enligt miljöbalken bör det inte bli fråga om något dubbelarbete eftersom samma tidsplan bör kunna användas enligt båda regelverken.

Doknr: E2026-00237-1

6.6 Kontaktpunkten ska upplysa om beslut

Förslag: Det ska införas en upplysning i den nya förordningen om att förvaltningslagen och lagen och förordningen om mål och ärenden i domstol innehåller regler om att den som är part ska underrättas om innehållet i ett beslut som meddelas av en myndighet eller domstol.

Prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen ska underrätta även kontaktpunkten om beslut i mål eller ärenden som omfattas av EU-förordningarnas bestämmelser om tidsfrister. Därutöver ska en upplysning införas om att EU-förordningarna innehåller bestämmelser om att kontaktpunkten ska informera projektägaren om prövningsmyndighetens beslut.

Kontaktpunkten ska tillgängliggöra beslut för ett projekt på en webbplats som kontaktpunkten tillhandahåller.

Skälen för förslaget

Krav enligt EU-förordningarna

Tillståndsprocessen omfattar enligt EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri ansökningar och förfaranden från bekräftelsen på att ansökan är fullständig till meddelandet om utfallet av det övergripande beslutet (artikel 2.18 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 3.19 i EU-förordningen om nettonollindustri). Av detta följer att tillståndsprocessen avslutas genom kontaktpunktens meddelande om det övergripande beslutet om utfallet av förfarandet och indirekt att kontaktpunkten ska informera om beslutet (artikel 2.19 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 3.20 i EU-förordningen om nettonollindustri). I EU-förordningen om nettonollindustri anges vidare att kontaktpunkten ska underrätta projektägaren om resultatet av det övergripande beslutet (artikel 6.3 i EU-förordningen om nettonollindustri).

Enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial ska alla beslut som fattas enligt avsnitt 3 ”Tillståndsprocessen” (artiklarna 9–14) offentliggöras (eng. *be made publicly available*) på ett lättförståeligt sätt (artikel 14.2). Dessutom ska samtliga beslut som rör ett visst projekt finnas tillgängliga (eng.*be available*) på en och samma webbplats.

Motsvarande krav finns i EU-förordningen om nettonollindustri (artikel 12.2). Där anges att beslut enligt avsnitt II ”Effektivisering av administrativa processer och tillståndsprocesser” och artiklarna 8, 15, 16 och 28 ska offentliggöras på ett lättförståeligt sätt. Det anges också att beslut som rör ett nettonollprojekt ska finnas tillgängliga på samma webbplats.

Bestämmelserna om offentliggörande är placerade i samma artiklar som bestämmelserna om att EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri inte påverkar skyldigheter enligt Århuskonventionen eller Esbokonventionen (artikel 14.1 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och EU-förordningen om nettonollindustri).

Doknr: E2026-00237-1

Kompletterande bestämmelser

Kravet på offentliggörande i EU-förordningarna gäller beslut enligt vissa särskilt uppräknade artiklar. Några av de uppräknade artiklarna innehåller inte något krav på att ett beslut ska fattas. Om ett sådant fattas ska det dock offentliggöras. EU-förordningarna innehåller också ett krav på att alla beslut som rör ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik eller ett strategiskt nettonollprojekt ska finnas tillgängliga på samma webbplats (artikel 14.2 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 12.2 i EU-förordningen om nettonollindustri). Därutöver ska kontaktpunkten meddela projektägaren om det övergripande beslutet, vilket är det sista steget i tillståndsprocessen enligt EU-förordningarna.

Det övergripande beslutet enligt EU-förordningarna får i ett svenskt sammanhang förstås som avgöranden av en prövningsmyndighet eller mark- och miljödomstol i första instans, vilket innebär att kontaktpunkten enligt EU-förordningarna är skyldig att informera projektägare om sådana avgöranden. För att kontaktpunkten ska kunna fullgöra denna informationsplikt behöver kontaktpunkten få del av avgörandena. Prövningsmyndigheten och mark- och miljödomstolen bör därför åläggas att informera kontaktpunkten om avgöranden i mål eller ärenden för vilka en tidsfrist gäller enligt EU-förordningarna. Detta bör göras samtidigt som projektägaren underrättas. Skyldigheten för prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen att informera kontaktpunkten om avgöranden bör alltså inte påverka myndighetens eller domstolens skyldighet att informera projektägare om beslut i mål eller ärenden. Det bör även tas in en upplysning om EU-förordningarnas bestämmelser om att kontaktpunkten ska informera projektägaren om det övergripande beslutet. Det bör regleras i den nya förordningen och omfatta såväl prövningsmyndigheten som mark- och miljödomstolen.

Eftersom kontaktpunkten med detta förslag kommer att ha tillgång till de beslut som meddelats av prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen i ett tillståndsförfarande som omfattats av tidsfrister enligt EU-förordningarna bör kontaktpunkten även åläggas att fullgöra kravet på offentliggörande av beslut för ett projekt en webbplats enligt artikel 14.2 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 12.2 i EU-förordningen om nettonollindustri. Även detta bör tas in i den nya förordningen.

I fråga om vilka beslut som ska offentliggöras enligt EU-förordningarna är det huvudsakligen beslut som avser enskilda projekt som bör komma i fråga. Enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial omfattar kravet på offentliggörande beslut som antas enligt avsnitt 3 ”Tillståndsprocessen”, vilket omfattar artiklarna 9–14. Men undantag för beslutet om att utse kontaktpunkter (artikel 9.1), som redan är offentliggjort, kan beslut om att förlänga olika tidsfrister komma i fråga (se t.ex. artikel 11.4 om förlängning av en tidsfrist, artikel 12.3 om förlängning av tiden för när den motiverade slutsatsen senast ska lämnas och artikel 12.5 om förlängning av tiden för när allmänheten och myndigheter senast ska yttra sig över miljökonsekvensbeskrivningen). Enligt förslagen i denna promemoria ska kontaktpunkten underrättas om sådana beslut.

I många fall bör besluten om förlängning av en tidsfrist leda till att tidsplanen uppdateras.

Doknr: E2026-00237-1

Andra beslut som omfattas av kravet på offentliggörande och antas under avsnitt 3 i EU-förordningen om kritiska råmaterial är beslutet om betydande miljöpåverkan för en verksamhet (artikel 11.5, som innehåller en tidsfrist för när beslutet senast ska vara fattat) och ett eventuellt särskilt beslut om motiverad slutsats om miljöeffekterna (artikel 12.3 och förslagen till ändringar i miljöbalken som framgår av avsnitt 10.5). Enligt förslagen i denna promemoria kommer kontaktpunkten även att informeras om sådana beslut. Det bör därför åligga kontaktpunkten att offentliggöra besluten. Det innebär att kontaktpunkten bör offentliggöra och tillgängliggöra alla beslut som omfattas av artikel 14.2 i EU-förordningen om kritiska råmaterial. Detta bör framgå av den nya förordningen.

Även enligt EU-förordningen om nettonollindustri finns det krav på att offentliggöra vissa beslut på ett lättförståeligt sätt. De beslut som avses är i likhet med EU-förordningen om kritiska råmaterial, i huvudsak projektspecifika. När det gäller beslut enligt artiklarna 8, 15, 16 och 28 ser det dock annorlunda ut eftersom det inte framgår av nämnda bestämmelser att det ska fattas ett beslut. Om ett sådant fattas omfattas det dock av kravet på offentliggörande. Kontaktpunkten bör även åläggas att offentliggöra och tillgängliggöra beslut som omfattas av artikel 12.2 i EU-förordningen om kritiska råmaterial.

6.7 Kontaktpunktens uppgifter i fråga om miljökonsekvensbeskrivningen

Förslag: Kontaktpunkten ska skyndsamt lämna över en begäran om yttrande över miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljeringsgrad till länsstyrelsen i det län där projektet i huvudsak är beläget för en bedömning av vad miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla för att en miljöbedömning ska kunna göras.

Skälen för förslaget

Krav enligt EU-förordningarna

Om en miljökonsekvensbedömning krävs för ett strategiskt råmaterialprojekt ska projektägaren, senast 30 dagar efter meddelandet om erkännande som strategiskt projekt, och innan ansökan lämnas in, begära ett yttrande från kontaktpunkten om omfattning av och detaljnivå för den information som ska ingå i miljökonsekvensbeskrivningen (artikel 12.1 i EU-förordningen om kritiska råmaterial).

EU-förordningen om nettonollindustri innehåller motsvarande bestämmelse, dock med den skillnaden att bestämmelsen är fakultativ och anger att projektägaren får begära ett sådant yttrande. Båda EU-förordningarna föreskriver att kontaktpunkten ska säkerställa att yttrandet lämnas så snart som möjligt, dock senast 45 dagar efter det att begäran framställdes (artikel 12.1 EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 10.1 EU-förordningen om nettonollindustri). Enligt EU-förordningarna ska projektägaren begära yttrandet från kontaktpunkten,

Doknr: E2026-00237-1

som ska säkerställa att yttrandet lämnas så snart som möjligt. Det framgår inte uttryckligen att kontaktpunkten ska vara den som yttrar sig.

Enligt EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettoindustrin ska kontaktpunkten underrätta en projektägare om när miljökonsekvensbeskrivningen som avses i artikel 5.1 i MKB-direktivet senast ska lämnas in (eng. *is due*) med hänsyn till hur tillståndsprocessen organiseras i den berörda medlemsstaten och behovet av tid för att bedöma beskrivningen (artikel 11.8 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.9 EU-förordningen om nettonollindustri). EU-förordningarna gör det även möjligt att undanta perioden från det att en miljökonsekvensbeskrivning senast ska lämnas in till dess att den faktiskt lämnas in från en tidsfrist.

Kompletterande bestämmelser

EU-förordningarna kräver inte att kontaktpunkten utfärdar yttrandet om miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljnivå. Kontaktpunktens uppgift är endast att ta emot begäran om yttrande och säkerställa att yttrandet lämnas inom tidsfristen. Som framgår av avsnitt 10.4 motsvarar det yttrande som avses i artikel 10.1 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 12.1 EU-förordningen om nettonollindustri, i svensk rätt den redovisning som länsstyrelsen ska göra enligt 6 kap. 32 § andra stycket miljöbalken av vad miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla. Kontaktpunkten bör därför överlämna begäran till länsstyrelsen i det län där projektet i huvudsak är beläget. Detta bör framgå av den nya förordningen.

Regeringen har utsett sex länsstyrelser till kontaktpunkter enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial och EU-förordningen om nettonollindustri. Länsstyrelserna är även den myndighet som enligt 6 kap. 32 § miljöbalken ska redovisa en bedömning av vad miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla. Det innebär att det i vissa fall kommer att vara samma länsstyrelse som tar emot en begäran om yttrande enligt EU-förordningarna och som ska redovisa en bedömning enligt 6 kap. 32 §. I andra fall kommer det röra sig om olika länsstyrelser. I de fall det är olika länsstyrelser bör kontaktpunkten lämna över begäran om yttrande till länsstyrelsen i det län där projektet är beläget. I de fall det är samma länsstyrelse som är kontaktpunkt får kontaktpunktsfunktionen lämna över begäran till den del av länsstyrelsen som hanterar miljöbedömningar.

Innan en ansökan lämnas över bör kontaktpunkten ta ställning till om begäran avser ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt, eftersom det endast är för den typen av projekt som en begäran om yttrande får göras enligt EU-förordningarna. Kontaktpunkten bör också ta ställning till om det har konstaterats att det krävs en miljökonsekvensbedömning enligt MKB-direktivet, dvs. en specifik miljöbedömning enligt svensk rätt, för projektet. Det senare innebär att frågan om projektet har en betydande miljöpåverkan behöver vara avgjord för att det ska vara möjligt att begära ett yttrande över miljökonsekvensbedömningens omfattning och detaljnivå enligt EU-förordningarna. Frågan om betydande miljöpåverkan undersöks som huvudregel. Det förekommer också att frågan avgörs genom verksamhetsutövarens egen bedömning eller regeringens föreskrifter.

Doknr: E2026-00237-1

Länsstyrelsen bör även åläggas att informera den kontaktpunkt som överlämnat begäran, om sin bedömning. Det bör framgå i anslutning till 6 kap. 32 § miljöbalken, detta utvecklas i avsnitt 10.4.

När kontaktpunkten har tagit emot länsstyrelsens bedömning av miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljeringsgrad bör den skicka vidare yttrandet till projektägaren. Det behöver dock inte regleras särskilt utan bör ses som ett led i att kontaktpunkten säkerställer att yttrandet utfärdas enligt EU-förordningarna och följer således direkt av dessa (artikel 12.1 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 10.1 i EU-förordningen om nettonollindustri). I samband med underrättelsen till projektägaren om yttrandet bör kontaktpunkten informera om när miljökonsekvensbeskrivningen senast ska ges in.

Det sätt som tillståndsprocessen är organiserad på i Sverige innebär att miljökonsekvensbeskrivningen ska ges in i samband med att en tillståndsansökan ges in. Detta innebär även att en ansökan som kräver en miljökonsekvensbeskrivning, inte kan anses fullständig enligt svensk rätt förrän en miljökonsekvensbeskrivning lämnats in. Kontaktpunktens skyldighet att informera om när miljökonsekvensbeskrivningen senast ska ges in avser alltså detta. Följaktligen kan inte en tidsfrist enlig EU-förordningarna för handläggningen av en sådan ansökan starta förrän miljökonsekvensbeskrivningen lämnats in. Därmed blir bestämmelsen i artikel 11.8 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.9 i EU-förordningen om nettonollindustri – som möjliggör undantag från tidsfristen för att lämna in miljökonsekvensbeskrivningen – inte tillämplig i Sverige.

6.8 Statistik över handläggningstider

Förslag: Prövningsmyndigheterna och Domstolsverket ska årligen rapportera uppgifter om handläggningstider för ärenden som rör strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt och som omfattas av en tidsfrist till kontaktpunkterna. Kontaktpunkterna ska årligen sammanställa statistiken över handläggningstider och redovisa statistiken till regeringen och Tillväxtverket.

Kontaktpunkterna ska analysera behovet av att utveckla statistiken och föreslå åtgärder. Analysen och åtgärderna ska årligen redovisas till regeringen.

Skälen för förslaget: Medlemsstaterna ska säkerställa att tidsfristerna enligt EU-förordningarna hålls (skäl 32 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och skäl 25 i EU-förordningen om nettonollindustri). Medlemsstaterna är också skyldiga att rapportera information till Europeiska kommissionen om tillståndsprocesser som avser nettonollteknik, bland annat längden på processerna och vilken nettonollteknik som processerna avser (artikel 42.2 EU-förordningen om nettonollindustri).

För att det ska vara möjligt för Sverige att bedöma om tidsfristerna respekteras och fullgöra rapporteringskraven bör kontaktpunkterna ges en skyldighet att sammanställa uppgifter om mål och ärenden som avser verksamheter och åtgärder som ingår i strategiska råmaterialprojekt och

Doknr: E2026-00237-1

nettonollprojekt inklusive handläggningstider för sådana mål och ärenden, och årligen redovisa statistiken över handläggningstiderna till regeringen och Tillväxtverket. Det bör framgå av uppgifterna hur många mål och ärenden som avser respektive projektkategori. När det gäller nettonollprojekten bör det även framgå vilken nettonollteknik som ärendet eller målet avser. Om tidsfristerna förlängts bör det anges tillsammans med uppgifter om längden på förlängningen. Även utgången i målet eller ärendet bör anges.

För det fall handläggningstiderna inte hålls kan regeringen genom detta förslag få information om vilka svårigheter som finns och hur dessa skulle kunna åtgärdas.

Naturvårdsverket sammanställer i dag statistik över handläggningstider i fråga om ansökningar om tillstånd för miljöfarlig verksamhet. Statistiken omfattar inte samtliga mål och ärenden som kan röra strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt. Statistiken är inte heller utformad så att det är möjligt att följa upp handläggningstiden för olika typer av mål och ärenden som rör sådana projekt. Den statistik som Naturvårdsverket tar fram är således inte tillräcklig för att det ska vara möjligt att kontrollera att tidsfristerna i EU-förordningarna följs.

Kommuner, myndigheter som prövar ansökningar som avser strategiska råmaterialprojekt eller nettonollprojekt bör därför årligen lämna uppgifter om utgången av, och handläggningstiden för, mål och ärenden som avser strategiska råmaterialprojekt eller strategiska nettonollprojekt till kontaktpunkterna. Domstolsverket bör ansvara för att lämna statistikuppgifter för mark- och miljödomstolarna. Eftersom vissa ärendetyper som kan omfattas av en tidsfrist enligt EU-förordningarna prövas av kommuner har det i avsnitt 5.1 föreslagits att regeringen ges ett bemyndigande att meddela föreskrifter om skyldighet för kommuner som prövar ärenden som rör strategiska råmaterialprojekt eller nettonollprojekt att årligen rapportera uppgifter om handläggningstider.

Kontaktpunkterna bör årligen analysera om det genom statistiken är möjligt att följa upp att tidsfristerna hålls och föreslå åtgärder som behövs för att förbättra uppföljningen. Analysen och förslagen ska lämnas till regeringen.

7 Behöriga myndigheter

Bedömning: Det behöver inte utses några behöriga myndigheter enligt EU-förordningarna.

Skälen för bedömningen: EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri hänvisar i flera artiklar till den behöriga myndigheten eller de behöriga myndigheterna. Förordningarna innehåller ingen skyldighet för medlemsstaterna att utse behöriga myndigheter. I det följande redogörs för bestämmelser med anknytning till tillståndsdelarna och behovet av att utse behöriga myndigheter i nationell rätt.

Hänvisningar till behörig myndighet förekommer i EU-förordningen om nettonollindustri för att definiera vad som avses med tillverkningsprojekt

Doknr: E2026-00237-1

för nettonollteknik. I bilagan till förordningen finns en icke uttömmande uppräkning, vars syfte är att identifiera slutprodukter och särskilda komponenter som är nödvändiga för produktionen av nettonollteknik (skäl 25). Särskilda komponenter och särskilda maskiner som inte ingår i bilagan kan ändå omfattas av EU-förordningen om nettonollindustri om projektägaren till en *nationell behörig myndighet* ger in underlag som styrker att dennes projekt tillverkar slutprodukter, särskilda komponenter eller särskilda maskiner som är avgörande för produktionen av nettonollteknik (artikel 3.10 och definitionen av ”som främst används” och skäl 25). Det kan bli aktuellt att bedöma underlag från en projektägare för att avgöra om ett projekt tillverkar nettonollteknik i olika situationer enligt EU-förordningen om nettonollindustri. Exempel på sådana situationer är att

– erkänna ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik som strategiskt (avgörs av Tillväxtverket),
– avgöra om det gäller en tidsfrist för när en motiverad slutsats enligt MKB-direktivet senast ska lämnas (avgörs av prövningsmyndigheten), och
– bekräfta att en ansökan är fullständig (avgörs av kontaktpunkten).

Vilken myndighet som är behörig kommer således att variera och behöver avgöras i varje enskilt fall. Om det skulle pekas ut en behörig myndighet till vilken underlag till stöd för att ett projekt tillverkar nettonollteknik skulle det skapas en särskild process för detta, vilket bedöms onödigt betungande för såväl projektägare som myndigheter och skulle inte gynna en effektiv prövningsprocess, vilket EU-förordningen om nettonollindustri syftar till att åstadkomma.

Enligt artikel 6.5 i EU-förordningen om nettonollindustri ska *de behöriga myndigheterna* säkerställa att alla relevanta studier som genomförts eller tillstånd eller godkännanden som utfärdats för ett visst projekt beaktas och att inga upprepade studier krävs om det inte krävs enligt unionsrätten eller nationell rätt. I den svenska processen hanteras detta av prövningsmyndigheterna, som varierar beroende på tillståndsförfarande. Detsamma gäller för artikel 11.7 i EU-förordningen om kritiska råmaterial enligt vilken kontaktpunkten ska ta fram en tidsplan för tillståndsprocessen i samarbete med bland annat *berörda behöriga myndigheter*. Enligt artikel 9.11 i EU-förordningen om nettonollindustri ska tidsplanen tas fram av kontaktpunkten i samarbete med *berörda* myndigheter. Vilka myndigheter som kan anses berörda varierar beroende på tillståndsförfarande. Vilka tillståndsförfarande som är aktuella för ett projekt avgörs vidare av projektets utformning och lokalisering. Inte heller här bör det pekas ut en behörig myndighet i nationell rätt.

Även artikel 12.2 och 12.3 i EU-förordningen om kritiska råmaterial samt artikel 10.2 och 10.3 i EU-förordningen om nettonollindustri hänvisar till behöriga myndigheter. Dessa artiklar kräver att medlemsstaterna säkerställer att miljöpåverkan bedöms genom ett samordnat eller gemensamt förfarande där *den behöriga myndigheten* spelar en roll och att de *berörda behöriga myndigheterna* utfärdar en motiverad slutsats inom 90 dagar. I avsnitt 10.2 beskrivs hur den specifika miljöbedömning som prövningsmyndigheten ska genomföra enligt svensk rätt, möjliggör ett gemensamt förfarande för att bedöma miljöpåverkan.

Doknr: E2026-00237-1

Enligt svensk rätt görs även den motiverade slutsatsen av prövningsmyndigheten, se avsnitt 10.5.

Behöriga myndigheter i de bestämmelser i EU-förordningarna som redogjorts för är således prövningsmyndigheterna. Det behöver inte utses några behöriga myndigheter enligt EU-förordningarna.

8 Tillståndsprocessen

8.1 Tillståndsprocessen enligt EU-förordningarna

Bedömning: Tillstånd enligt EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri kan omfatta alla förfaranden som innebär att en myndighet tar ställning till om en verksamhet eller åtgärd som ingår i ett projekt för kritiska råmaterial eller ett nettonollprojekt får utföras eller vidtas. Ordet ”tillstånd” kan därmed innefatta alla förfaranden som rör tillstånd, dispens eller anmälan.

Förfarandet för undersökningstillstånd enligt minerallagen, nätkoncession enligt ellagen, tillstånd till överlåtelser av farliga kemikalier enligt förordningen om kemiska produkter och biotekniska organismer eller förfarandet för att få ett start- och slutbesked enligt plan- och bygglagen bör inte kunna ses som tillstånd i den mening som avses i EU-förordningarna och kan därmed inte omfattas av EU-förordningarnas bestämmelser om tillståndsprocessen.

Skälen för bedömningen

Krav enligt EU-förordningarna – tillståndsprocessen enligt EU-förordningarna

Enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial avses med ”tillstånds-process” en process som omfattar alla relevanta tillstånd för att bygga och driva ett projekt för kritiska råmaterial (artikel 2.18). Vad som avses med ett projekt för kritiska råmaterial framgår av avsnitt 3.1.

Enligt EU-förordningen om nettonollindustri avses med ”tillstånds-process” en process som omfattar alla relevanta tillstånd för att bygga, utvidga, omvandla och driva tillverkningsprojekt för nettonollteknik och strategiska nettonollprojekt (artikel 3.19). Vad som avses med ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik och ett strategiskt nettonollprojekt framgår av avsnitt 4.2.

Tillståndsprocessen enligt båda EU-förordningarna omfattar vidare alla ansökningar och förfaranden, från kontaktpunktens bekräftelse av att ansökan är fullständig till kontaktpunktens meddelande om det övergripande beslutet. Med det ”övergripande beslutet” avses ett beslut eller en samling av beslut av myndigheterna i en medlemsstat, där det avgörs om en projektägare ska få tillstånd att genomföra ett projekt för kritiska råmaterial, utan att det påverkar ett beslut som fattas inom ramen för ett överklagandeförfarande (artikel 2.18 och 2.19 i EU-förordningen

Doknr: E2026-00237-1

om kritiska råmaterial och artikel 3.19 och 3.20 i EU-förordningen om nettonollindustri). Det är alltså bara beslut i första instans som omfattas.

Vad kan vara ett tillstånd enligt EU-förordningarna?

Uttrycket tillstånd förklaras inte i EU-förordningarna. Klart är dock att endast tillståndsförfaranden som innebär ett beslut av en myndighet i en medlemsstat och endast tillståndsförfaranden som initieras av projektägaren omfattas av uttrycket (se artikel 2.18 och 2.19 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 3.19 och 3.20 i EU-förordningen om nettonollindustri). I en svensk kontext bedöms även beslut av en mark- och miljödomstol omfattas, se avsnitt 12.1.

Tolkningen av en EU-förordning är förbehållen de myndigheter och domstolar som tillämpar EU-förordningen i respektive medlemsstat. I sista hand är det EU-domstolen som genom sin praxisbildning tolkar en EU-förordning. För att bedöma om svensk rätt är förenlig med EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri, och för att bedöma vilka prövningsmyndigheter som kan komma att omfattas av EU-förordningarnas bestämmelser om tidsfrister, bedöms det dock nödvändigt att inventera vilka nationella tillståndsförfaranden som kan omfattas av EU-förordningarnas bestämmelser om tillståndsprocessen.

Normalt avses med tillstånd beslut om tillåtlighet eller godkännande som meddelas av en myndighet. EU-domstolen har gett uttrycket tillstånd en vid innebörd (se EU-domstolens avgörande C-290/03). Uttrycket har också getts en vid innebörd i genomförandet av förnybartdirektivet i Sverige (regeringens promemoria Genomförande av bestämmelser i förnybartdirektivet om tillståndsförfaranden för förnybar energi, KN2025/00895 och lagrådsremissen Tillståndsprövning enligt förnybart direktivet [KN 2025/02315]).

”Tillstånd” enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial bör därför kunna förstås som alla förfaranden som innebär att en myndighet tar ställning till om en anläggning som behövs för utvinning, förädling eller materialåtervinning av kritiska råmaterial får byggas eller drivas. Även tillstånd som krävs för en betydande utvidgning eller ändrad användning av en befintlig anläggning bör kunna omfattas. Med ”tillstånd” bör därför inte bara avses förfaranden som i svensk rätt benämns tillstånd utan även koncessioner och dispenser bör kunna omfattas.

På motsvarande sätt bör ”tillstånd” enligt EU-förordningen om nettonollindustri kunna omfatta alla förfaranden som innebär att en myndighet tar ställning till om en anläggning som behövs för ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik eller ett strategiskt nettonollprojekt ska få byggas, utvidgas, omvandlas eller drivas. Även de tillstånd som krävs för utbyggnad eller ombyggnad av en befintlig anläggning för tillverkning av nettonollteknik skulle kunna omfattas liksom tillstånd till infrastruktur för koldioxidtransport.

En särskild fråga är om svenska anmälningsförfaranden kan anses utgöra tillstånd enligt EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri. Att förfarandet ska mynna ut i ett beslut är centralt för att det ska vara fråga om ett tillståndsförfarande enligt EU-förordningarna. I de flesta fall resulterar ett anmälningsförfarande i ett beslut, men det är inte alltid ett krav.

Doknr: E2026-00237-1

Anmälningsplikt kan aktualiseras för strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt, exempelvis anmälningar enligt 9, 11 och 12 kap. miljöbalken eller anmälningar för avverkning enligt skogsvårdslagen. En utgångspunkt i det svenska systemet för att reglera och kontrollera påverkan av verksamheter och åtgärder är krav på förprövning genom antingen ett tillstånds- eller anmälningsförfarande. Syftet med anmälningsförfarandet är således detsamma som för tillståndsförfarandet och det innefattar en form av förprövning av åtgärden eller verksamheten och innefattar även i de fall en myndighet inte fattar ett formligt beslut ett slags ställningstagande till tillåtligheten av den anmälda åtgärden eller verksamheten. Av dessa skäl bedöms ”tillstånd” enligt de nu aktuella EU-förordningarna kunna ha en vid innebörd och även kunna omfatta anmälningar om de behövs för ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt.

Ordet tillstånd bör även kunna omfatta tillstånd som avser åtgärder som behövs för att möjliggöra byggnation, utvidgning, omvandling eller drift av anläggningen på den aktuella platsen. Exempelvis bör tillstånd till vägar, kablar och rör till och från huvudanläggningen omfattas, liksom byggnader eller deponier i anslutning till huvudanläggningen, förutsatt att det är projektägaren som ska anmäla eller ansöka om tillståndet eller dispensen.

Myndighetsbeslut om upplåtelse av ledningsrätt eller servitut bör inte vara ett sådant tillståndsförfarande som omfattas, eftersom sådana beslut inte i sig innebär att anläggningen får uppföras utan endast att marken upplåts för ett visst ändamål.

I kommissionens ursprungliga förslag till EU-förordningar fanns ”planera” med i uppräkningen av vad som omfattades av tillståndsprocessen. Ordet planera finns inte kvar längre och därmed ingår inte t.ex. detaljplaneförfarandet i tillståndsprocessen även om en detaljplan kan behövas för att möjliggöra byggnation. Se även avsnitt 11.2.

Tillstånd för nätanslutning bör inte kunna ses som ett tillstånd enligt EU-förordningarna

Tillstånd för nätanslutning är ett av de exempel på tillstånd som räknas upp i definitionen av ”tillståndsprocessen” i EU-förordningarna (artikel 2.18 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 3.19 i EU-förordningen om nettonollindustri). I Sverige hanteras anslutning till elnät av elnätsföretagen. Som konstaterats ovan bedöms endast tillståndsförfaranden som initierats av projektägaren omfattas av uttrycket tillstånd enligt EU-förordningarna. Även om det finns bestämmelser om förutsättningarna för att genomföra anslutningen och övergripande bestämmelser om förfarandet i 4 kap. ellagen (1997:857), är det inte fråga om ett beslut av en myndighet, utan ett avtal som ingås mellan två parter; elnätsföretaget och verksamhetsutövaren. Ansökningar om anslutning till nätet och genomförande av sådana anslutningar bedöms därför inte kunna omfattas av bestämmelserna om tillståndsprocessen i EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri. Inte heller prövningen av en ansökan om nätkoncession enligt 2 kap. ellagen bör kunna utgöra en del av tillståndsprocessen och omfattas av EU-förordningarnas tidsfrister, eftersom ansökan hanteras av elnätsföretagen, och inte projektägaren.

Doknr: E2026-00237-1

Start- och slutbesked enligt plan- och bygglagen bör inte kunna ses som tillstånd enligt EU-förordningarna

Bygglov ingår enligt EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri i tillståndsprocessen (artikel 2.18 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 3.19 i EU-förordningen om nettonollindustri). I plan- och bygglagen (2010:900) ställs det krav på bygglov, rivningslov eller marklov för flera åtgärder. Det ställs också krav på att vissa åtgärder som inte kräver lov ska anmälas till byggnadsnämnden. Det är byggnadsnämnden som prövar om lov ska ges. Efter att bygglov, rivningslov eller marklov har getts, övergår lovprocessen till att vara en byggprocess, som syftar till att bygg-, rivnings- och markåtgärder sker i enlighet med lovet och de övriga krav som samhället ställer på åtgärden. En åtgärd som kräver lov eller omfattas av anmälningsplikt enligt plan- och bygglagen får inte påbörjas förrän byggnadsnämnden har gett ett startbesked (10 kap. 3 § plan- och bygglagen). Byggnadsnämnden ska med ett startbesked skriftligen godkänna att en åtgärd som kräver lov får påbörjas om åtgärden kan antas komma att uppfylla de krav som gäller för den (10 kap. 23 § plan- och bygglagen). För anmälningspliktiga åtgärder prövas i startbeskedet bland annat om åtgärden kan antas komma att uppfylla de tekniska egenskapskraven (10 kap. 23 c § plan- och bygglagen). Den prövning som sker inom ramen för ett startbesked skiljer sig från den prövning som sker genom bygglovet. Om det i ett senare skede framkommer att det som byggts inte överensstämmer med krav och villkor i plan- och bygglagstiftningen eller att olika beslut inte har följts kan byggnadsnämnden ingripa med tillsyn (11 kap. plan och bygglagen).

I startbeskedet ska byggnadsnämnden bland annat fastställa den kontrollplan som ska gälla för åtgärderna och villkor för att påbörja åtgärderna. Med ett slutbesked godkänner byggnadsnämnden att åtgärden ska anses slutförd och att byggnadsverket får tas i bruk (10 kap. 34 § plan- och bygglagen).

Start- och slutbeskeden utgör besked som ges under byggprocessen och som rör byggherrens utförande av projektet och bedöms inte kunna utgöra ett sådant tillstånd för att bygga, driva eller ändra anläggningar som ingår i strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt.

Skyldigheten enligt plan- och bygglagen att anmäla vissa bygglovsfria åtgärder är inte en tillståndsplikt och bör därför inte heller kunna omfattas av EU-förordningarnas bestämmelser om tillståndsprocessen.

Särskilt om kemikalietillstånd

Även kemikalietillstånd ingår i tillståndsprocessen enligt EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri (artikel 2.18 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 3.19 i EU-förordningen om nettonollindustri). Vad som avses med ett sådant tillstånd preciseras inte närmare. I Sverige krävs det tillstånd enligt miljöbalken för att bedriva miljöfarlig verksamhet som innebär en hantering av särskilt utpekade farliga ämnen (5 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet). Vidare kan verksamheter i vilka vissa farliga ämnen hanteras kräva en tillståndsprövning enligt 9 kap. 6 § miljöbalken (5 och 6 §§ förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd). Det kan också

Doknr: E2026-00237-1

krävas tillstånd för att överlåta särskilt farliga kemiska produkter (7–14 §§ förordningen (2008:245) om kemiska produkter och biotekniska organismer). Frågor om tillstånd för att överlåta särskilt farliga kemiska produkter prövas av länsstyrelsen i det län där sökanden bedriver den rörelse inom vilken hanteringen är avsedd att ske. Överlåtelser av kemikalier skulle kunna förekomma inom ramen för en verksamhet som bedrivs på en anläggning verksam inom utvinning, förädling eller materialåtervinning av kritiska råmaterial eller på en anläggning som tillhör ett nettonollprojekt. Tillståndet avser alltså verksamhet som kan förekomma vid en anläggning men bedöms inte behövas för att möjliggöra driften av själva anläggningen. Inom ramen för tillståndet för överlåtelse av kemikalierna prövas inte tillåtligheten av anläggningen. Tillstånd för överlåtelse av farliga kemiska produkter bör därför inte vara ett led i tillståndsprocessen för ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt.

Tillstånd för att tillverka eller använda vissa särskilt farliga ämnen listade i bilaga XIV till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 av den 18 december 2006 om registrering, utvärdering, godkännande och begränsning av kemikalier (Reach), inrättande av en europeisk kemikaliemyndighet, ändring av direktiv 1999/45/EG och upphävande av rådets förordning (EEG) nr 793/93 och kommissionens förordning (EG) nr 1488/94 samt rådets direktiv 76/769/EEG och kommissionens direktiv 91/155/EEG, 93/67/EEG och 2000/21/EG (REACH-förordningen) kan krävas. Ansökan om tillstånd görs hos den Europeiska kemikaliemyndigheten, ECHA. Tillståndsprocessen enligt förordningarna består av förfarandet från bekräftelse av att en ansökan är fullständig till beslut av en myndighet i medlemsstaten. Eftersom ECHA inte är en myndighet i en medlemsstat omfattas inte dess prövning av EU-förordningarnas bestämmelser om tillståndsprocessen.

Av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (Sevesolagen) följer en anmälningsskyldighet. Denna gäller dock inte för verksamheter som omfattas av tillståndsplikt enligt 9 kap. 6 § miljöbalken. De flesta verksamheter som omfattas av EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri bör vara tillståndspliktiga enligt miljöbalken och kommer därför inte i fråga för anmälan enligt Sevesolagen.

Transporter av farligt gods förekommer i olika utsträckning till och från anläggningar verksamma inom utvinning, förädling och återvinning av kritiska råmaterial och inom anläggningar som är en del av nettonollprojekt och kan i vissa fall behöva anmälan eller tillstånd. Tillståndet avser alltså verksamhet som kan förekomma vid en anläggning men bedöms inte behövas för att möjliggöra driften av själva anläggningen och bör därför inte kunna utgöra en del av tillståndsprocessen och omfattas av EU-förordningarnas tidsfrister.

Tillstånd enligt minerallagen

För att få utvinna koncessionsmineral och bedriva gruvverksamhet i Sverige krävs bearbetningskoncession enligt minerallagen. Förfarandet för bearbetningskoncession enligt minerallagen är en nödvändig förutsättning för att få utvinna mineral och bedöms därför kunna omfattas av

Doknr: E2026-00237-1

bestämmelserna om tillståndsprocessen i EU-förordningen om kritiska råmaterial. Detsamma gäller förfarandet för markanvisning enligt 9 kap. minerallagen. Markanvisning behövs för driften av en anläggning och bedöms kunna vara ett tillståndsförfarande enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial.

En markanvisningsförrättning hålls på begäran av den som har en bearbetningskoncession. Vid förrättningen bestäms vilken mark inom koncessionsområdet som tillståndshavaren får ta i anspråk för bearbetningen av fyndigheten. Det bestäms också vilken mark eller vilket utrymme inom eller utom koncessionsområdet som koncessionshavaren får ta i anspråk för den verksamhet som hänger samman med bearbetningen. Genom markanvisningen knyts rätten att utvinna mineral till rätten att nyttja den mark eller det utrymme som krävs för verksamheten. Ett beslut om markanvisning krävs även om innehavaren av koncessionen själv äger den mark som behöver tas i anspråk för gruvdriften. (Ds 2023:2 s. 22)

Vilka mineral som räknas som koncessionsmineral framgår av minerallagen (1 kap. 1 §). Koncessionsmineral är sådana mineral som är industriellt användbara, som med viss sannolikhet förekommer i Sverige i sådan omfattning och på sådant sätt att utvinning framstår som meningsfull och som kräver systematisk letning och undersökning för att kunna påvisas (prop. 1988/89:92 s. 50). Av de kritiska råmaterialen enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial utgör samtliga koncessionsmineral förutom fältspat och kisel, se avsnitt 3.1. De mineral som inte är koncessionsmineral kallas för markägarmineral. För att få undersöka eller bearbeta markägarmineral krävs antingen att prospektören träffar ett avtal med markägaren eller att prospektören själv förvärvar äganderätten till marken där verksamheten är avsedd att bedrivas. Prospektering, dvs. undersökning, kan också ske med stöd av allemansrätten under förutsättning att det inte uppstår någon skada eller görs något intrång. Det sistnämnda gäller både koncessionsmineral och markägarmineral.

Undersökningsarbeten för att påvisa en fyndighet av ett koncessionsmineral, får i normalfallet endast utföras av den som har undersökningstillstånd (1 kap. 4 § minerallagen). Ett undersökningstillstånd enligt minerallagen ger tillståndshavaren en ensamrätt i förhållande till markägaren och andra prospektörer att kartlägga det aktuella områdets berggrundsgeologi (2 kap. 4 § minerallagen). Undersökningstillstånd ska meddelas om det finns anledning att anta att en undersökning i området kan leda till fynd av koncessionsmineral (2 kap. 2 § minerallagen). Enligt minerallagen ses provbrytning som en del av det undersökningsarbete som kräver tillstånd. Provbrytning utgör tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap. miljöbalken. Ett undersökningstillstånd ger företräde till bearbetningskoncession för den fyndigheten. Det ger dock inte någon rätt att direkt påbörja undersökningsarbete. För att bedriva undersökningsarbete krävs även en gällande arbetsplan (3 kap. 5 § minerallagen). En arbetsplan blir gällande om inga invändningar inkommit mot planen efter att den delgivits ägare av fastighet där arbetet ska bedrivas, och innehavare av särskild rätt som berörs, t.ex. renskötselrätt, eller om bergmästaren fastställt planen (3 kap. 5 a, 5 c och 5 d §§ minerallagen). Inom ramen för ett undersökningstillstånd prövas inte tillåtligheten av en anläggning för utvinning och förfarandet bedöms

Doknr: E2026-00237-1

därför inte vara ett led i tillståndsprocessen enligt EU-förordningen om kritiskt råmaterial. Undersökningstillståndet avser varken byggande eller drift av en anläggning som hanterar kritiska råmaterial genom utvinning, förädling eller materialåtervinning. Detsamma gäller arbetsplanen och miljötillståndet för provbrytning, som inte heller innefattar en prövning av tillåtligheten av en anläggning.

8.2 Tillståndsförfaranden som avser projekt för kritiska råmaterial och nettonollprojekt

Förslag: De svenska tillstånds-, anmälnings-, och dispensförfaranden som kan bli aktuella för att bygga eller driva ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt ska listas i den nya förordningen. Uppräkningen ska inte vara uttömmande.

Upplysningar om att EU-förordningarna innehåller bestämmelser om tidsfrister för handläggning av mål och ärenden som avser strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt ska tas in i följande förordningar: kontinentalsockelförordningen, förordningen om vissa rörledningar, förordningen om kärnteknisk verksamhet, kulturmiljöförordningen, mineralförordningen, förordningen om Sveriges ekonomiska zon, skogsvårdsförordningen, förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, förordningen om anmälan för samråd, förordningen om miljöhänsyn i jordbruket, förordningen om områdesskydd, förordningen om vattenverksamheter, artskyddsförordningen och vägförordningen.

Skälen för förslaget

Tillståndsförfaranden i svensk rätt som kan omfattas av kraven i EU-förordningarna

Det kan krävas många olika tillstånd, koncessioner, anmälningar och dispenser för att bygga och driva anläggningar som ingår i ett strategiskt råmaterialprojekt. Detsamma gäller för att bygga, utvidga, omvandla och driva anläggningar och infrastruktur som ingår i ett nettonollprojekt. Förutom tillstånd för att uppföra eller driva en anläggning som sådan kan det krävas tillstånd för att möjliggöra uppförandet eller driften på den aktuella platsen t.ex. tillstånd för att skada en fornlämning som ligger på en plats där en anläggning som ingår i ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt ska uppföras eller anmälan för att avverka skog. Det kan också krävas tillstånd för att ansluta en enskild väg som leder till en sådan anläggning till en allmän väg.

Vilka nationella tillstånd och anmälningar som omfattas av EU-förordningarnas bestämmelser om tillståndsprocessen avgörs av nationell lagstiftning och det aktuella projektets utformning och lokalisering. Det senare innebär att det inte går att uttömmande lista ”alla relevanta tillstånd” som ett projekt för kritiska råmaterial eller ett nettonollprojekt behöver, utan det kommer att behöva avgöras från fall till fall. Det finns anledning att i den nya förordningen ha en exemplifierande lista för att

Doknr: E2026-00237-1

underlätta för projektägare, kontaktpunkten och andra myndigheter som ska pröva ansökningar och anmälningar. Även andra förfaranden än de som finns i listan/uppräkningen kan omfattas av EU-förordningarna. Detta bör framgå genom att det anges att tillståndsprocessen även kan omfatta andra ansökningar om tillstånd eller dispenser eller anmälningar som behövs för att bygga och driva anläggningar som ingår i ett strategiskt råmaterialprojekt.

De tillstånds-, anmälnings- och dispensförfaranden som bedöms kunna bli aktuella för att få utföra en verksamhet eller vidta en åtgärd som utgör ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt listas nedan. I tabellen anges även i vilka författningar det bör införas upplysningar till tidsfristerna i EU-förordningen om kritiska råmaterial och EU-förordningen om nettonollindustri. Upplysning om tidsfristerna i EU-förordningarna bör införas för att säkerställa att såväl projektägare, prövningsmyndigheter och kontaktpunkter uppmärksammas på bestämmelserna om tidsfrister i EU-förordningarna som kan gälla för handläggningen av ärenden som avser strategiska råmaterialprojekt eller nettonollprojekt och bedöms nödvändiga för att underlätta att en enhetlig tillämpning av EU-förordningarna i Sverige.

Författning	**Tillståndsförfarande**	**Författningsändringar**
Miljöbalken och förordningen (1998:1252) om områdesskydd	Ansökan om tillstånd enligt 7 kap. 28 § miljöbalken och ansökan om dispens enligt 7 kap. 29 § miljöbalken	Upplysningsbestämmelse om tidsfrister för handläggningen bör införas i förordningen om områdesskydd.
Miljöbalken och artskyddsförordningen (2007:845)	Dispens från förbud meddelade med stöd av 8 kap. miljöbalken	Upplysningsbestämmelse om tidsfrister för handläggningen bör införas i artskyddsförordningen.
Miljöbalken, förordningen (1988:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd miljöprövningsförordningen (2013:251) och industriutsläppsförordningen (2013:250)	Ansökan om tillstånd eller anmälan enligt 9 kap. miljöbalken eller dispens från förbud meddelade med stöd av 9 kap. miljöbalken	Upplysningsbestämmelse om tidsfrister för handläggningen bör införas i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd.
Miljöbalken och förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter	Ansökan om tillstånd eller anmälan enligt 11 kap. miljöbalken	Upplysningsbestämmelse om tidsfrister för handläggningen bör införas i förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter.
Miljöbalken, förordningen (1998:904) om anmälan för samråd	Anmälan för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken	Upplysningsbestämmelse om tidsfrister för handläggningen bör införas i förordningen (1998:904) om anmälan för samråd.

Doknr: E2026-00237-1

Miljöbalken och förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket	Anmälan om miljöhänsyn i jordbruket enligt 3 § förordningen om miljöhänsyn i jordbruket	Upplysningsbestämmelse om tidsfrister för handläggningen bör införas i införas i förordningen om miljöhänsyn i jordbruket.
Lagen (1966:314) om kontinentalsockeln	Ansökan om tillstånd enligt 3 eller 15 a §§ lagen om kontinentalsockeln	Upplysningsbestämmelse om tidsfrister för handläggningen bör införas i kontinentalsockelförordningen (1966:315).
Väglagen (1971:948)	Ansökan om tillstånd enligt 39, 43–45, 47 eller 48 §§ väglagen	Upplysningsbestämmelse om tidsfrister för handläggningen bör införas i vägförordningen (2012:707).
Lagen (1978:160) om vissa rörledningar	Ansökan om koncession enligt 1 § lagen om vissa rörledningar	Upplysningsbestämmelse om tidsfrister för handläggningen bör införas i förordningen (1978:164) om vissa rörledningar.
Skogsvårdslagen (1979:429) och skogsvårdsförordningen (1993:1096)	Ansökan om tillstånd enligt 15 eller 27 § skogsvårdslagen och anmälan enligt 15 § skogsvårdsförordningen	Upplysningsbestämmelse om tidsfrister för handläggningen bör införas i skogsvårdsförordningen .
Lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet och förordningen (1984:14) om kärnteknisk verksamhet	Ansökan om tillstånd enligt 5 § lagen om kärnteknisk verksamhet eller anmälan enligt 7 b lagen om kärnteknisk verksamhet	Upplysningsbestämmelse om tidsfrister för handläggningen bör införas i förordningen om kärnteknisk verksamhet.
Kulturmiljölagen (1988:1188)	Ansökan om tillstånd enligt 2 kap. 12 § kulturmiljölagen	Upplysningsbestämmelse om tidsfrister för handläggningen bör införas i kulturmiljöförordningen.
Minerallagen (1991:45) och mineralförordningen (1992:285)	Ansökan om bearbetningskoncession enligt 17 § mineralförordningen eller begäran om markanvisningsförrättning enligt 9 kap. 1 § minerallagen	Upplysningsbestämmelse om tidsfrister för handläggningen bör införas i mineralförordningen.

Doknr: E2026-00237-1

Lagen (1992:1140) om Sveriges ekonomiska zon	Ansökan om tillstånd enligt 5 § lagen om Sveriges ekonomiska zon	Upplysningsbestämmelse om tidsfrister för handläggningen bör införas i förordningen (1992:1226) om Sveriges ekonomiska zon.
Plan- och bygglagen (2010:900)	Ansökan om bygg- och marklov enligt 9 kap. plan- och bygglagen	Ingen upplysningsbestämmelse bör införas eftersom tidsfristerna för handläggning av lov är kortare än tidsfristerna i EU-förordningarna.

9 Tidsfrister för tillståndsförfaranden i första instans

9.1 Tidsfrister

Förslag: En upplysning ska införas i den nya förordningen om att EU-förordningarna innehåller tidsfrister för handläggning av mål och ärenden som avser strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt.

Skälen för förslaget och bedömningen

Tidsfristerna enligt EU-förordningarna

EU-förordningarnas bestämmelser om tidsfrister gäller för tillståndsprocessen och gäller från kontaktpunktens bekräftelse av en fullständig ansökan till kontaktpunktens meddelande om beslut i första instans (artiklarna 2.18, 11.1 och 11.2 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artiklarna 3.19, 9.1, 9.2, 16.1 och 16.2 i EU-förordningen om nettonollindustri). I avsnitt 8 beskrivs de nationella tillståndsförfaranden som kan behövas för ett kritiskt råmaterialprojekt eller nettonollprojekt och därmed kan ingå i ”tillståndsprocessen” för ett projekt och omfattas av EU-förordningarnas tidsfrister.

Tidsfristerna varierar mellan nio och tjugosju månader beroende på vilken typ av projekt det är frågan om och gäller endast för prövningen i första instans. I avsnitt 3.2.2 och 4.3.2 beskrivs tidsfristerna närmare. I undantagsfall kan tidsfristerna förlängas, se avsnitt 9.2. Tidsfristerna påverkar inte skyldigheter som följer av unionsrätten och internationell rätt (artikel 11.10 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.12 i EU-förordningen om nettonollindustri). Tidsfristerna ska inte heller påverka tillämpligheten av kortare tidsfrister som fastställs av

Doknr: E2026-00237-1

medlemsstaterna (artikel 11.10 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.13 i EU-förordningen om nettonollindustri).

Tidsfristen löper för varje tillståndsförfarande för sig

Det är EU-domstolen som med avgörande verkan kan tolka EU-rätten. EU-förordningarnas bestämmelser om tidsfrister behöver dock kompletterande nationella bestämmelser för att fungera i praktiken, vilket kräver att bestämmelserna om tidsfrister ges en innebörd efter vad som kan antas ha varit EU-lagstiftarnas avsikt. I avsnitt 6.3 föreslås att en ansökan eller anmälan måste lämnas in till en kontaktpunkt för bekräftelse och att kontaktpunkten måste bekräfta att ansökan eller anmälan är fullständig för att tidsfristen för att pröva just den ansökan eller anmälan ska starta. Det är det mest ändamålsenliga och effektiva sättet att inhämta kontaktpunktens bekräftelse i det svenska prövningssystemet och därmed leva upp till EU-förordningarnas krav. Förslaget innebär att om en projektägare söker alla relevanta tillstånd, dispenser och anmälningar som krävs för ett projekt vid en och samma tidpunkt, och kontaktpunkten bekräftar att dessa är fullständiga samtidigt, startar tidsfristerna samtidigt och löper parallellt. Om projektägaren i stället lämnar in ansökningar och anmälningar vid flera olika tillfällen och dessa bekräftas fullständiga vid olika tidpunkter startar en tidsfrist för varje bekräftad ansökan eller anmälan. Därmed kan det löpa flera tidsfrister för ett och samma projekt vilket bedöms förenligt med EU-lagstiftarens avsikt med tidsfristerna och värnar projektägarens frihet att välja det som passar det enskilda projektet bäst. Det sista steget i tillståndsprocessen enligt EU-förordningarna är kontaktpunktens meddelande om det övergripande beslutet. Det övergripande beslutet enligt EU-förordningarna får i ett svenskt sammanhang förstås som avgöranden av en prövningsmyndighet eller mark- och miljödomstol i första instans, vilket innebär att kontaktpunkten enligt EU-förordningarna är skyldig att informera projektägare om sådana avgöranden. Det är då som tidsfristen avslutas, se avsnitt 6.6.

För projekt som erkänns som strategiska projekt när det redan pågår ett tillståndsförfarande gäller tidsfristerna från beslutet om erkännande, se avsnitt 13.4.

Den nya förordningen bör innehålla en upplysning till EU-förordningarnas bestämmelser om tidsfrister. I avsnitt 8.2 föreslås att upplysningar om tidsfristerna tas in i sektorslagstiftningen och i avsnitt 12.1 föreslås att en upplysning om tidsfristerna införs i lagen om mark- och miljödomstolar.

Innebörden av att det gäller en tidsfrist för ett mål eller ärende enligt EU-förordningarna är att målet eller ärendet i första instans behöver vara avgjort av prövningsmyndigheten, eller mark- och miljödomstolen i de fall tidsfristerna är tillämpliga där, inom tidsfristen. Det betyder att prövningsmyndigheterna kan behöva prioritera de ärenden som omfattas av en tidsfrist. Tidsfristerna kan leda till att ansökningar avslås eller avvisas när det inte finns tid för tillståndsprövande myndighet eller domstol att tillse att ansökan ändras på så sätt att den kan leda till ett tillstånd inom en tidsfrist. Det gäller särskilt i de situationer då förseningar beror på projektägaren. Tidsfristerna ställer därmed krav på projektägarna att tillhandahålla fullständiga ansökningar och snabbt besvara

Doknr: E2026-00237-1

förfrågningar från prövningsmyndigheterna. Tidsfristerna får överskridas om det behövs för att inte bryta mot andra skyldigheter som följer av internationell rätt eller av unionsrätten.

Skyldigheter som följer av unionsrätten och internationell rätt

Enligt EU-förordningarna påverkar tidsfristerna inte skyldigheter som följer av unionsrätten och internationell rätt. Detta innebär att en tillståndsprocess får ta den längre tid som behövs för att inte bryta mot andra skyldigheter som följer av internationell rätt eller av unionsrätten. Vilka andra skyldigheter som avses anges inte i EU-förordningarna och beror på det aktuella projektets utformning. Det kommer således att behöva avgöras i tillämpningen av EU-förordningarna när ett tillståndsförfarande får överskrida en tidsfrist. Den nya förordningen bör innehålla en upplysning till EU-förordningarnas bestämmelser

Återförvisade mål och ärenden

Det framgår inte av EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri om mål och ärenden som återförvisats från en högre instans omfattas av tillståndsprocessen och därmed av tidsfristerna.

Av beslut från Justitieombudsmannen (JO) framgår att ärenden som har återförvisats från en överprövande instans bör handläggas med särskild skyndsamhet och med förtur (se JO:s beslut den 14 juni 2023, dnr 10151–2022 och JO:s beslut den 29 maj 2024, dnr 4452–2023). I plan- och bygglagstiftningen har detta kommit till uttryck genom att det anges att de tidsfrister som finns för ärenden om lov och förhandsbesked också gäller vid återförvisning för förnyad handläggning (9 kap. 27 b § plan- och bygglagen).

Om det löper en tidsfrist för hanteringen av det återförvisade målet får avgöras i tillämpningen och bör inte regleras särskilt.

Kortare tidsfrister –anmälningsärenden enligt miljöbalken

Av 9 kap. 6 c § miljöbalken följer att anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter får påbörjas tidigast sex veckor efter det att anmälan har gjorts om inte tillsynsmyndigheten bestämmer något annat. Tillsynsmyndigheten kan alltså förlänga fristen. Motsvarande tid för vattenverksamheter är enligt 11 kap. 9 b § miljöbalken, åtta veckor. Bestämmelser om handläggningen av anmälningsärenden finns i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd för miljöfarliga verksamheter och i förordningen om vattenverksamheter för vattenverksamheter. I förordningarna finns bestämmelser om vad en anmälan ska innehålla, skyldighet att samråda med dem som berörs av den anmälda verksamheten eller åtgärden och vad tillsynsmyndigheten får eller ska besluta om inom ramen för ett anmälningsärende. Avsikten är att tillsynsmyndigheten ska ha det underlag som behövs för handläggningen av anmälan.

Kortare tidsfrister – anmälningsärenden enligt Seveso-lagstiftningen

Av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor följer att anmälningspliktiga verksamheter,

Doknr: E2026-00237-1

s.k. sevesoverksamheter, får påbörjas tidigast sex veckor efter det att anmälan har gjorts om inte länsstyrelsen beslutar något annat. Anmälningsplikten gäller inte för verksamheter som omfattas av tillståndsplikt enligt 9 kap. 6 § miljöbalken.

Tidsfrister för anmälningsärenden

Enligt vad som föreslagits ovan i avsnitt 6.3 ska en anmälan ges in till en kontaktpunkt för att tidsfristerna enligt förordningarna ska starta för prövningsmyndighetens handläggning. Enligt EU-förordningarna ska tidsfristerna i förordningarna inte påverka tillämpningen av eventuella kortare tidsfrister i medlemsstaterna (artikel 11.10 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.13 i EU-förordningen om nettonollindustri). Incitamentet för en verksamhetsutövare att starta en tidsfrist enligt EU-förordningarna i ett anmälningsärende enligt miljöbalken bör vara litet. För det fall det ändå görs kommer tillsynsmyndigheten att behöva ta hänsyn till de kortare tidsfrister som gäller för handläggningen och ytterst avsluta handläggningen inom de längre tidsfrister som följer av EU-förordningen om kritiska råmaterial eller EU-förordningen om nettonollindustri.

När det gäller anmälningsärenden enligt Seveso-lagstiftningen bör dessa sällan aktualiseras eftersom de flesta verksamheter som ingår i projekt för kritiska råmaterial eller nettonollprojekt bör vara tillståndspliktiga enligt miljöbalken. Om ett sådant ärende skulle bli aktuellt bör det sällan finnas någon anledning för projektägaren att inleda en tidsfrist enligt EU-förordningarna. Tidsfristerna och handläggningsreglerna för anmälningsärenden bedöms förenliga med EU-förordningarna om kritiska råmaterial.

Plan- och bygglagen

I plan- och bygglagen finns exempel på bestämmelser om tidsfrister och när dessa börjar löpa. Enligt plan-och bygglagen ska en ansökan om lov och förhandsbesked avgöras skyndsamt och senast inom tio veckor från den dag ansökan kom in till nämnden eller den dag ansökan kompletterades på vissa uppräknade sätt. Om det är nödvändigt på grund av handläggningen eller utredningen i ärendet, får tioveckorsfristen i första stycket förlängas en gång med högst tio veckor (9 kap. 99 § plan- och bygglagen). Bestämmelsen är avsedd att skapa ett incitament för byggnadsnämnden att tidigt bilda sig en uppfattning om ansökan och ta ställning till om den behöver kompletteras (prop. 2017/18:210, s. 16).

Enligt vad som föreslagits ovan i avsnitt 6.3 ska en ansökan ges in till en kontaktpunkt för att tidsfristerna enligt EU-förordningarna ska starta för prövningsmyndighetens handläggning av ansökan. I avsnitt 6.4.3 föreslås vidare att kontaktpunkten ska bekräfta en ansökans är fullständighet bland annat genom att överlämna ansökan till prövningsmyndigheten. Bestämmelsen i plan- och bygglagen om att en tidsfrist för prövning av en ansökan om lov börjar löpa när ansökan kommer in till nämnden gäller även om ansökan avser ett projekt som omfattas av EU-förordningen om kritiska råmaterial eller EU-förordningen om nettonollindustri och har inletts genom att en kontaktpunkt överlämnar ansökan till prövningsmyndigheten. Enligt EU-förordningarna ska tidsfristerna i förordningarna inte påverka

Doknr: E2026-00237-1

tillämpningen av eventuella kortare tidsfrister i medlemsstaterna (artikel 11.10 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.13 i EU-förordningen om nettonollindustri). Incitamentet för en projektägare att starta en tidsfrist enligt EU-förordningarna för ett bygglovsärende bör vara litet. EU-förordningarnas tidsfrister hindrar inte att medlemsstaterna har kortare tidsfrister. Det innebär att handläggningstiderna för bygglovsärenden enligt plan- och ska följas. Byggnadsnämnden behöver dock avsluta handläggningen av ett ärende allra senast inom de längre tidsfrister som följer av EU-förordningen om kritiska råmaterial eller EU-förordningen om nettonollindustri och som löper från en annan tidpunkt än tidsfristerna enligt plan- och bygglagen.

Tidsfristen om tre veckor som gäller för att begära kompletteringar av ansökningar om lov enligt plan- och bygglagen är avsedd att uppmuntra till en snabb bedömning från byggnadsnämndens sida av om ansökan behöver kompletteras. Tidsfristerna och handläggningsreglerna för lovansökningar enligt plan- och bygglagen bedöms förenliga med EU-förordningarna om kritiska råmaterial.

Plan och bygglagen innehåller en möjlighet att vilandeförklara bygglovsärenden till dess t.ex. frågan om planarbete har avslutats om ärendet om lov avser en byggnad eller ett markområde som också omfattas av ett påbörjat arbete för att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser (9 kap. 102 §). Möjligheten att vilandeförklara ett bygglovsärende bedöms inte påverkas av EU-förordningarnas tidsfrister. Tidsfristerna bedöms dock vara tillämpliga även om ett ärende vilandeförklaras.

9.2 Prövningsmyndigheten får förlänga tidsfristen

Förslag: Prövningsmyndigheten ska få möjlighet att förlänga en tidsfrist i enlighet med villkoren i EU-förordningarna. Om en tidsfrist förlängs ska kontaktpunkten informeras om förlängningen och skälen för den. Därutöver ska en upplysning införas om att EU-förordningarna innehåller bestämmelser om att kontaktpunkten ska informera projektägaren om förlängningen och skälen för den.

Skälen för förslaget

Krav enligt EU-förordningarna

En tidsfrist som avses i artikel 11.1 och 11.2 i EU-förordningen om kritiska råmaterial får i undantagsfall förlängas med högst sex eller tre månader av medlemsstaterna med hänsyn till projektets karaktär eller komplexitet (artikel 11.4 i EU-förordningen om kritiska råmaterial). Som exempel på en situation som skulle kunna leda till förlängning av en tidsfrist anges oförutsedda omständigheter som kräver att miljöbedömningen för projektet behöver kompletteras eller slutföras (se skäl 32).

Även en tidsfrist som avses i artiklarna 9.1, 9,2, 16.1 och 16.2 i EU-förordningen om nettonollindustri får i undantagsfall förlängas en gång av

Doknr: E2026-00237-1

medlemsstaterna med högst tre månader med hänsyn till projektets karaktär eller komplexitet (artikel 9.6 i EU-förordningen om nettonollindustri). En tidsfrist får även förlängas inom sex månader från dess startpunkt med hänsyn till risker för arbetstagares eller allmänhetens hälsa och säkerhet och då med sex månader (artikel 9.7 i EU-förordningen om nettonollindustri). Förlängning av tidsfristen kan aktualiseras om oförutsedda omständigheter utlöser behov att komplettera eller slutföra miljöbedömningar i anslutning till projektet, eller om förseningar uppstår på grund av ett expropriationsförfarande (skäl 25).

Kompletterande bestämmelser

EU-förordningarna reglerar endast när en tidsfrist får förlängas och det har överlämnats till medlemsstaterna att reglera hur tidsfristerna ska förlängas och av vem.

Det bör vara den enskilda prövningsmyndigheten som har bäst möjlighet att avgöra om EU-förordningarnas förutsättningar för förlängning av en tidsfrist enligt EU-förordningarna är uppfyllda i ett enskilt ärende. Det bör därför införas en bestämmelse som gör det möjligt för prövningsmyndigheten att förlänga en tidsfrist.

Enligt EU-förordningarna ska kontaktpunkten informera projektägaren om skälen för förlängningen och tidsfristen för det övergripande beslutet, dvs. när beslut i målet eller ärendet i första instans senast ska meddelas (artikel 11.4 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.8 i EU-förordningen om nettonollindustri). Det framgår inte av EU-förordningarna hur informationen ska lämnas till projektägaren. Det behöver inte regleras särskilt utan får överlämnas till kontaktpunkten att avgöra hur det ska gå till. Prövningsmyndigheten bör åläggas att informera kontaktpunkten om förlängningen och skälen för den. Det är nödvändigt för att kontaktpunkten ska kunna fullgöra informationsskyldigheten till projektägaren enligt EU-förordningarna förlänger tidsfristen för handläggningen av ett ärende. En sådan skyldighet bör föras in i den nya förordningen. Det bör även föras in en upplysning om EU-förordningarnas bestämmelser om att kontaktpunkten är skyldig informera projektägaren om förlängningen och skälen för den. I avsnitt 12.1 föreslås att en särskild bestämmelse införs i den nya lagen som gör det möjligt för domstolen att förlänga tidsfristen. Skyldigheten för prövningsmyndigheten att informera kontaktpunkten om förlängningen bör inte påverka prövningsmyndighetens skyldighet att informera projektägare om beslutet om förlängning.

Enligt EU-förordningarna får en tidsfrist endast förlängas i undantagsfall. Det förhållandet att en prövningsmyndighet har begärt in kompletteringar efter att tidsfristen har börjat löpa borde som utgångspunkt inte vara ett skäl för att förlänga tidsfristen enligt någon av EU-förordningarna. Ett skäl att medge förlängning som särskilt tas upp i skälen till EU-förordningarna är dock om det uppstår oförutsedda omständigheter som gör att miljöbedömningen behöver kompletteras eller slutföras (skäl 32 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och skäl 25 i EU-förordningen om nettonollindustri). Vad som avses med miljöbedömning i detta sammanhang framgår inte. Bedömningen får dock anses motsvara det som kallas miljökonsekvensbedömning i MKB-

Doknr: E2026-00237-1

direktivet och specifik miljöbedömning i svensk rätt (prop. 2016/17:200 s. 116–117). I den specifika miljöbedömningen ingår avgränsningssamrådet, framtagande av en miljökonsekvensbeskrivning, ingivande av miljökonsekvensbeskrivningen till den som prövar tillståndsfrågan samt att prövningsmyndigheten ger tillfälle till synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen och därefter slutför miljöbedömningen (6 kap. 28 § miljöbalken). Av dessa moment är det endast några som ingår i tidsfristerna för tillståndsprocessen enligt EU-förordningarna, nämligen de delar som sker efter att kontaktpunkten bekräftat att en ansökan är fullständig och miljökonsekvensbeskrivningen inkommit till prövningsmyndigheten, se avsnitt 10.1. Det är således endast kompletteringar som begärs av prövningsmyndigheten som omfattas. I praktiken bör det innebära att prövningsmyndigheten får förlänga en tidsfrist om inhämtandet av synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen eller annan information behöver kompletteras till följd av oförutsedda omständigheter, när det krävs för att prövningsmyndigheten ska kunna slutföra bedömningen av projektets miljöeffekter. Vad som är en oförutsedd omständighet får avgöras i det enskilda fallet.

9.3 Prövningsmyndigheten får tillfälligt stoppa en tidsfrist

Förslag: Det ska införas en möjlighet för prövningsmyndigheten att stoppa en tidsfrist om miljökonsekvensbeskrivningen efter kungörelsen behöver kompletteras enligt artikel 11.9 i EU-förordningen om kritiska råmaterial eller artikel 9.5 i EU-förordningen om nettonollindustri. För att stoppa tidsfristen ska prövningsmyndigheten begära att projektägaren inom en viss tid kommer in med kompletteringar av miljökonsekvensbeskrivningen. Myndigheten ska samtidigt informera projektägaren och kontaktpunkten om att tidsfristen tillfälligt stoppats.

Tidsfristen ska börja löpa igen första arbetsdagen efter det att kompletteringen har inkommit till prövningsmyndigheten eller tiden för kompletteringen har löpt ut. Prövningsmyndigheten ska informera projektägaren och kontaktpunkten om att tidsfristen startat igen.

Bedömning: Det samråd enligt artikel 1.2 g ii i MKB-direktivet som det hänvisas till i artikel 11.9 i EU-förordningen om kritiska råmaterial eller artikel 9.5 i EU-förordningen om nettonollindustri motsvarar i svensk rätt kungörelse av miljökonsekvensbeskrivningen enligt 6 kap. 39 och 40 §§ miljöbalken och den efterföljande möjligheten att lämna synpunkter på de kungjorda handlingarna.

Skälen för bedömningen och förslaget

Krav enligt EU-förordningarna

EU-förordningen om kritiska råmaterial anger att om ett sådant samråd som avses i artikel 1.2 g ii i MKB-direktivet leder till att miljökonsekvensbeskrivningen måste kompletteras med ytterligare information får kontaktpunkten ge projektägaren möjlighet att komplettera miljö-

Doknr: E2026-00237-1

konsekvensbeskrivningen. I sådant fall ska den period mellan den dag då den ytterligare informationen senast ska lämnas in och den dag då informationen lämnas in inte räknas med i tidsfristen som avses i artikel 11.1 och 11.2 i EU-förordningen om kritiska råmaterial. Projektägaren ska ges minst 30 dagar för att inkomma med kompletteringen (artikel 11.9 i EU-förordningen om kritiska råmaterial).

Motsvarande bestämmelse finns i EU-förordningen om nettonollindustri, men gäller då endast för tidsfristerna som avses i artikel 9.1 och 9.2 som gäller för tillståndsprocessen för tillverkningsprojekt för nettonollteknik som inte erkänts som strategiska (artikel 9.5 i EU-förordningen om nettonollindustri). Det innebär att det inte finns någon möjlighet att tillfälligt stoppa en tidsfrist som avser strategiska nettonollprojekt och regleras i artikel 16.1 och 16.2 i EU-förordningen om nettonollindustri.

Gällande rätt

För att det i praktiken ska vara möjligt att undanta en period från en tidsfrist, behöver tidsfristen stoppas tillfälligt. I det följande används uttrycket ”stoppa tidsfristen” för att beskriva förfarandet i artikel 11.9 i EU-förordningen om kritiska råmaterial eller artikel 9.5 i EU-förordningen om nettonollindustri. En avgörande fråga är när möjligheten att stoppa tidsfristen inträder i den svenska processen. ”Samråd” enligt MKB-direktivet har en annan betydelse än i miljöbalken. Uttrycket ”samråd” i MKB-direktivet och i 6 kap. miljöbalken tar delvis sikte på olika förfaranden. I 6 kap. miljöbalken används ”samråd” i första hand för att beskriva undersökningssamrådet (6 kap. 24 § miljöbalken) och avgränsningssamrådet (6 kap. 29 § miljöbalken). I dessa samråd deltar länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten, enskilda berörda, kommunen och den berörda allmänheten. Syftet med samråden är dels att undersöka om verksamheten kan orsaka betydande miljöpåverkan, dels inhämta synpunkter på vad miljökonsekvensbeskrivningen bör innehålla. Genom undersöknings- och avgränsningssamrådet ges alltså bland annat allmänheten möjlighet att ge synpunkter på ett projekts miljöpåverkan i ett tidigt skede. Samråden i den svenska processen ligger i linje med MKB-direktivets artikel 6.4 där det anges att den berörda allmänheten på ett tidigt stadium ska få reella möjligheter att delta i beslutsprocesser på miljöområdet och för detta ändamål ha rätt att yttra sig när alla alternativ står öppna till den eller de ansvariga myndigheterna innan beslut fattas om ansökan om tillstånd. Dessa samråd sker alltså innan en ansökan lämnas in till en prövningsmyndighet, eller enligt förslagen i denna promemoria innan ansökan lämnas in för bekräftelse till en kontaktpunkt, och är en del av arbetet med att ta fram en miljökonsekvensbeskrivning och omfattas därför inte av de tidsfrister som anges i EU-förordningarna (artikel 11.3 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.4 i EU-förordningen om nettonollindustri). Tidsfristerna börjar gälla först när det har bekräftats att ansökan är fullständig och frågan om att stoppa tidsfristen för att inhämta kompletteringar under dessa samråd aktualiseras inte i den svenska processen.

Enligt artikel 1.2 g ii i MKB-direktivet avses med samråd förfarandet i enlighet artikel 6 och i tillämpliga fall artikel 7 (gränsöverskridande

Doknr: E2026-00237-1

samråd) i MKB-direktivet. I den svenska versionen av MKB-direktivet används ”samråd” för att beskriva processen när allmänheten och berörda myndigheter ges tillfälle att yttra sig över ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen (artikel 6.1 och 6.2). Detta motsvaras i den svenska processen av kungörelsen eftersom det är först då som det finns en miljökonsekvensbeskrivning och ansökan att yttra sig över (6 kap. 39–41 §§, 19 kap. 5 § 4 och 22 kap. 3 § miljöbalken). Om en miljökonsekvensbeskrivning upprättats som en del av en ansökan om tillstånd ska miljökonsekvensbeskrivningen kungöras tillsammans med ansökan, om ansökan ska kungöras (6 kap. 41 § 3 miljöbalken). Av dessa bestämmelser följer att om den som prövar tillståndsfrågan bedömer att miljökonsekvensbeskrivningen och ansökan kan läggas till grund för den fortsatta prövningen ska miljökonsekvensbeskrivningen och ansökan kungöras. Efter kungörelsen finns det möjlighet att lämna synpunkter på de kungjorda handlingarna. Enligt förarbetena har MKB-direktivets krav på samråd genomförts i svensk rätt både genom processen efter kungörelse och genom avgränsningssamrådet (prop. 1997/98:45 del 1 s. 293 och del 2 s. 64 och 65, prop. 2004/05:129 s. 56–57 och prop. 2016/17:200 s. 139). Som nyss konstaterats faller dock avgränsningssamrådet utanför tidsfristerna., eftersom det är en del av att ta fram miljökonsekvensbeskrivningen, vilket uttryckligen är undantaget från tidsfristerna (artikel 11.3 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.4 i EU-förordningen om nettonollindustri). Däremot bör kungörelsen av miljökonsekvensbeskrivningen och ansökan anses vara en del av ”tillståndsprocessen” enligt EU-förordningarna (detta utvecklas i avsnitt 10.1). Det innebär att möjligheten att tillfälligt stoppa tidsfristen – för att begära in kompletteringar av miljökonsekvensbeskrivningen enligt artikel 11.9 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.5 i EU-förordningen om nettonollindustri – bör gälla i svensk rätt om det samrådsförfarande som kungörelsen i miljöbalksprövningen innebär leder till att miljökonsekvensbeskrivningen behöver kompletteras.

Kompletterande bestämmelser

För att artikel 11.9 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.5 i EU-förordningen om nettonollindustri ska kunna tillämpas i enlighet med sitt syfte i Sverige, dvs. göra det möjligt att tillfälligt stoppa en tidsfrist, bör det införas kompletterande bestämmelser som reglerar förfarandet i Sverige.

Möjligheten att stoppa tidsfristerna enligt EU-förordningarna förutsätter att det är kontaktpunkten som begär in ytterligare information. Det avviker från hur det fungerar i Sverige i dag. Prövningsmyndigheten ska utreda ett mål eller ärende och begära in den information som saknas direkt från sökanden. Bestämmelserna om att stoppa tidsfristen i EU-förordningarna begränsar dock inte i sig prövningsmyndigheten möjligheter att begära kompletteringar av miljökonsekvensbeskrivningen. För att undvika att tillföra ytterligare administrativa uppgifter – i strid med EU-förordningarnas syfte att effektivisera tillståndsprocessen – för såväl kontaktpunkten som prövningsmyndigheten, och samtidigt göra det möjligt att tillfälligt stoppa tidsfristen enligt EU-förordningarna i den svenska miljöprövningsprocessen, bör det införas en möjlighet för

Doknr: E2026-00237-1

prövningsmyndigheten att stoppa tidsfristen i den situation som beskrivs i artikel 11.9 i EU-förordningen om kritiska råmaterial eller artikel 9.5 i EU-förordningen om nettonollindustri, dvs. efter kungörelse av miljökonsekvensbeskrivningen enligt 6 kap. 39 § miljöbalken och den efterföljande möjligheten att lämna synpunkter på de kungjorda handlingarna. Det är det mest effektiva sättet att uppnå EU-förordningarnas syfte i den svenska prövningsprocessen. Prövningsmyndigheten ska i sådant fall anses agera i stället för kontaktpunkten. Prövningsmyndigheten ska informera kontaktpunkten om denna möjlighet utnyttjas. I de fall kontaktpunkten och prövningsmyndigheten är samma länsstyrelse blir det fråga om kommunicering inom myndigheten.

För att säkerställa att tiden det tar för projektägaren att komplettera miljökonsekvensbeskrivningen inte räknas med i en tidsfrist bör tidsfristen för handläggningen kunna stoppas tillfälligt. Detta är till fördel för såväl projektägaren som prövningsmyndigheten eftersom tidsfristen för myndighetens handläggning då inte riskerar att ätas upp i väntan på kompletteringen, vilket bedöms ha varit EU-lagstiftarens avsikt med bestämmelsen. Att tidsfristen stoppas tillfälligt bör även fungera som ett incitament för en projektägare att inkomma med kompletteringen så snabbt som möjligt. Enligt EU-förordningarna ska inte perioden från den dag då den kompletterande informationen till miljökonsekvens-beskrivningen senast ska lämnas in och den dag då informationen lämnas in, inte räknas med i tidsfristen. Det får förstås som att tidsfristen kan starta igen när kompletteringen inkommer, eller tiden för att lämna in kompletteringen löpt ut. För det fall det inte inkommer någon komplettering trots begäran när tiden för kompletteringen löpt ut, startar tidsfristen igen och ärendet får avgöras på befintligt underlag.

Det bör framgå av den kompletterande bestämmelsen att tidsfristen startar igen när kompletteringen inkommit till prövningsmyndigheten. Detta bedöms nödvändigt att reglera för att säkerställa en enhetlig tillämpning av bestämmelsen.

För att säkerställa en effektiv handläggning bör tidsfristen tillfälligt stoppas den dag som prövningsmyndigheten begär kompletteringen, inte den senaste dag som kompletteringen ska komma in, vilket anges i EU-förordningarna. Bestämmelserna i EU-förordningarna anger inte hur länge tidsfristen kan pausas. Någon sådan begränsning bör inte heller införas eftersom tiden att ta fram kompletteringen kan variera beroende på vad det är frågan om. Exempelvis kan det ta lång tid att göra en inventering av en viss art i ett område.

Doknr: E2026-00237-1

10 Miljöbedömningar

10.1 Delar av den specifika miljöbedömningen ingår i tidsfristerna

Bedömning: Tidsfristerna i EU-förordningarna omfattar den del av den specifika miljöbedömningen som sker efter att kontaktpunkten har bekräftat att en ansökan är fullständig. De delar av miljöbedömningen som ligger före bekräftelsen (avgränsningssamråd och framtagandet av miljökonsekvensbeskrivningen) omfattas inte av någon tidsfrist.

Skälen för bedömningen

Krav enligt EU-förordningarna

Enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial ingår miljöbedömningar, när sådana krävs, i tillståndsprocessen och omfattas därmed av tidsfristerna (artiklarna 2.18, 11.1 och 11.2). Framtagandet av miljökonsekvensbeskrivningen är dock uttryckligen undantaget från tidsfristerna (artikel 11.3). Tidsfristerna startar genom kontaktpunktens bekräftelse av att ansökan är fullständig (artikel 11.6).

Motsvarande bestämmelser om miljöbedömningar och tidsfrister finns i EU-förordningen om nettonollindustri (artiklarna 3.19, 9.1, 9.2, 9.4, 16.1, 16.2 och 16.3).

Endast vissa delar av den specifika miljöbedömningen ingår i tidsfristerna

Det förfarande som i EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri benämns miljöbedömning motsvarar det som i MKB-direktivet kallas miljökonsekvensbedömning. Enligt MKB-direktivet omfattar detta förfarande exploatörens utarbetande av en miljökonsekvensbeskrivning, genomförande av samråd, den ansvariga myndighetens granskning av informationen i miljökonsekvensbeskrivningen och eventuell kompletterande information samt integreringen av den ansvariga myndighetens motiverade slutsats i beslutet om att bevilja eller avslå ansökan om tillstånd (se artikel 1.2 g i MKB-direktivet). I svensk rätt används uttrycket specifik miljöbedömning för att beteckna detta förfarande (prop. 2016/17:200 s. 116–117). Det är inte ett separat förfarande utan förfarandet är delvis integrerat med tillståndsprövningen och omfattar avgränsningssamråd, framtagande av en miljökonsekvensbeskrivning, ingivande av miljökonsekvensbeskrivningen till prövningsmyndigheten, att prövningsmyndigheten ger tillfälle till synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen och att prövningsmyndigheten slutför miljöbedömningen (6 kap. 28 § miljöbalken).

Trots att den specifika miljöbedömningen ingår i tillståndsprocessen enligt EU-förordningarna och omfattas av tidsfrister, är upprättandet av miljökonsekvensbeskrivningen, inklusive avgränsningssamrådet (se

Doknr: E2026-00237-1

avsnitt 9.3), uttryckligen undantaget. Tidsfristen börjar dessutom först när kontaktpunkten har bekräftat att ansökan är fullständig, vilket förutsätter att en eventuell miljökonsekvensbeskrivning ingår i ansökan.

Delar av den specifika miljöbedömningen, avgränsningssamrådet och framtagandet av miljökonsekvensbeskrivningen, omfattas således inte av tidsfristerna enligt EU-förordningarna. De måste därför förstås så att det bara är den del av miljöbedömningen som sker efter att en kontaktpunkt bekräftat att en fullständig ansökan har lämnats in som omfattas av tidsfristerna.

10.2 Ett samordnat eller gemensamt förfarande för att bedöma miljöpåverkan

Bedömning: Svensk rätt är förenlig med EU-förordningarnas krav på ett samordnat eller gemensamt förfarande för att bedöma miljöpåverkan av ett projekt.

Skälen för bedömningen

Krav enligt EU-förordningarna

När det gäller strategiska råmaterialprojekt för vilka skyldigheter att göra bedömningar av miljöpåverkan (eng. *assessments of the effects on the environment)* samtidigt följer av art- och habitatdirektivet, ramdirektivet för vatten, avfallsdirektivet, fågeldirektivet, industriutsläppsdirektivet, MKB-direktivet eller Sevesodirektivet anger EU-förordningen om kritiska råmaterial att medlemsstaterna ska säkerställa att ett samordnat eller gemensamt förfarande som uppfyller samtliga krav i den unionslagstiftningen tillämpas (artikel 12.2). Ett samordnat förfarande innebär att den behöriga myndigheten ska samordna de olika bedömningar av miljöpåverkan (eng. *coordinate the various individual assessments of the environmental impact*) av ett visst projekt som krävs enligt relevant unionslagstiftning. Ett gemensamt förfarande innebär att den behöriga myndigheten ska föreskriva (eng. *provide for*) en enda bedömning av miljöpåverkan (eng. *a single assessment of the environmental impact*) av ett visst projekt som krävs enligt relevant unionslagstiftning. Det framgår inte av EU-förordningarna vilka de behöriga myndigheterna är, se avsnitt 7.

Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att tillståndsprocesserna är förutsägbara och tar rimlig tid, utan att avkall görs på miljöskyddet (jfr skäl 34 till EU-förordningen om kritiska råmaterial).

Även EU-förordningen om nettonollindustri innehåller krav på medlemsstaterna att säkerställa ett samordnat eller gemensamt förfarande när skyldigheter att göra bedömningar av miljöpåverkan (eng. *assess the effects on the environment)* följer samtidigt av ett antal uppräknade EU-rättsakter. Uppräkningen i EU-förordningen om nettonollindustri motsvara uppräkningen i EU-förordningen om kritiska råmaterial men inkluderar även SMB-direktivet. Därutöver är bestämmelsen i EU-förordningen om nettonollindustri inte begränsad till strategiska nettonollprojekt (artikel 10.2) utan gäller för alla projekt som omfattas av

Doknr: E2026-00237-1

EU-förordningen om nettonollindustri, dvs. även sådana som inte erkänts som strategiska nettonollprojekt. EU-förordningen om nettonollindustri anger dessutom att tillämpningen av det samordnade eller gemensamma förfarandet inte får påverka miljökonsekvensbedömningens innehåll. I övrigt är de aktuella bestämmelserna i EU-förordningarna överensstämmande.

Bestämmelsen i EU-förordningen om nettonollindustri är ett led i att effektivisera bedömningar och tillstånd och syftar till att kombinera (eng. *bundle*) de nödvändiga bedömningarna för att förhindra onödig överlappning (jfr skäl 27 till EU-förordningen om nettonollindustri).

Gällande rätt – samordnat eller gemensamt förfarande

Enligt de aktuella bestämmelserna i EU-förordningarna är medlemsstaterna skyldiga att säkerställa att ett samordnat eller gemensamt förfarande tillämpas när skyldigheten att göra en bedömning av miljöpåverkan inträder samtidigt enligt ett antal uppräknade EU-rättsakter. Medlemsstaterna kan således antingen tillämpa ett samordnat eller ett gemensamt förfarande för att bedöma miljöpåverkan.

Uttrycken samordnat och gemensamt förfarande förekommer även i MKB-direktivet (artikel 2.3). Med samordnat förfarande enligt det direktivet avses en samordnad bedömning av olika individuella bedömningar, och med gemensamt förfarande avses en samlad bedömning av ett visst projekts miljöpåverkan. Kommissionen har i sin vägledning till bestämmelsen beskrivit det gemensamma förfarandet som att slå ihop flera miljöbedömningsförfaranden för ett projekt genom att medlemsstaterna gör en samlad bedömning av miljöpåverkan av ett projekt. Kommissionen har därvid uppmuntrat medlemsstater som tillämpar det gemensamma förfarandet att utarbeta en enda integrerad miljörapport, dvs. miljökonsekvensbeskrivningen enligt svensk rätt, som omfattar uppgifterna från alla de bedömningar som genomförts.

Det samordnande förfarandet går enligt kommissionens vägledning ut på att medlemsstaterna pekar ut en myndighet med ansvar för ett projekts miljöbedömning dvs. att en enda myndighet har ansvar för alla miljöbedömningar. Vid tillämpning av det samordnande förfarandet anser kommissionen att en ansvarig myndighet ska hantera de olika utvärderingar som ska utföras. Av kommissionens vägledning framgår vidare att medlemsstaterna antingen kan välja det samordnade eller gemensamma förfarandet eller att kombinera de båda förfarandena (Kommissionens vägledande dokument om effektivisering av miljöbedömningar som utförs enligt artikel 2.3 i direktivet om miljökonsekvensbedömning [Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU i dess ändrade lydelse enligt direktiv 2014/52/EU] [2016/C 273/01]).

Enligt MKB-direktivet inträder skyldigheten för medlemsstaterna att tillämpa ett samordnat eller gemensamt förfarande när det finns en skyldighet att göra en miljökonsekvensbedömning av ett projekt såväl enligt MKB-direktivet som enligt art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet (artikel 2.3 första stycket MKB-direktivet). Om skyldigheten att göra en miljökonsekvensbedömning av ett projekt föreligger enligt annan unionslagstiftning än de nyss nämnda ”får”, i stället

Doknr: E2026-00237-1

för ”ska”, medlemsstaterna se till att det finns samordnande och gemensamma förfaranden (artikel 2.3 andra stycket MKB-direktivet).

EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri går därmed längre än MKB-direktivet genom att ange att medlemsstaterna är skyldiga att säkerställa ett samordnat eller gemensamt förfarande när en bedömning av miljöpåverkan behöver göras samtidigt enligt de uppräknade rättsakterna (artikel 12.2 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 10.2 i EU-förordningen om nettonollindustri).

Även om ordalydelsen inte är helt överensstämmande mellan de nu aktuella bestämmelserna om samordnat och gemensamt förfarande i EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri å ena sidan och MKB-direktivet å andra sidan, bedöms innebörden av de beskrivna förfarandena vara densamma och bestämmelserna i EU-förordningarna bör läsas i ljuset av artikel 2 i MKB-direktivet.

Svensk rätt möjliggör ett gemensamt förfarande

Artikel 2.3 i MKB-direktivet är genomförd i svensk rätt genom ett antal olika bestämmelser om samordnade prövningar. Ett exempel är 7 kap. 29 b § miljöbalken som i första stycket föreskriver att frågor om Natura 2000-tillstånd som huvudregel ska prövas av länsstyrelsen i det län där det berörda området finns. För att undvika dubbla tillståndsförfaranden föreskrivs dock i andra stycket att om en verksamhet eller åtgärd omfattas av tillståndsplikt eller dispensprövning till följd av bestämmelserna i 9 kap. eller 11–15 kap. miljöbalken ska frågan om Natura 2000-tillstånd prövas av den myndighet som prövar den andra tillståndsfrågan eller dispensen (prop. 2000/01:111 s 52*)*. Innan myndigheten meddelar sitt beslut, ska den länsstyrelse som avses i första stycket beredas tillfälle att yttra sig.

Ett annat exempel är 21 kap. 3 § miljöbalken som föreskriver en möjlighet att handlägga mål eller ärenden enligt miljöbalken i samma rättegång, om de har samma sökande och avser samma verksamhet eller verksamheter som har samband med varandra. Motsvarande bestämmelse om gemensam handläggning finns även för miljöprövningsdelegationerna (3 § 5 förordningen (2011:1237) om miljöprövningsdelegationer).

Även i väglagen, lagen om byggande av järnväg och plan- och bygglagen förekommer regler om samordnad bedömning genom att det föreskrivs att planläggning och annan prövning enligt de nämnda lagarna som avser användning av ett mark- eller vattenområde som också har prövats eller ska prövas enligt annan lag ska samordnas med den planläggningen och prövningen, om det lämpligen kan ske (se 13 a § väglagen, 1 kap. 4 a § lagen om byggande av järnväg och 2 kap. 11 § plan- och bygglagen). Svensk rätt innehåller alltså redan flera bestämmelser som möjliggör ett samordnat eller gemensamt förfarande.

En utgångspunkt i miljöbalken är att det ska ske en samlad prövning av en verksamhets totala miljöpåverkan (prop. 1997/98:45, del 1, s. 169).

Enligt 6 kap. 35 och 37 §§ miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning bland annat innehålla en identifiering, beskrivning och bedömning av de miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra i den omfattning och med den detaljeringsgrad som behövs för att en samlad bedömning ska kunna göras av de väsentliga miljöeffekter som

Doknr: E2026-00237-1

verksamheten eller åtgärden kan antas medföra. Av praxis följer vidare att miljöeffekterna av en verksamhet eller ett projekt i dess helhet ska bedömas vid tillståndsprövningen, även när bara en del av verksamheten är tillståndspliktig (se MÖD 2007:50). När det gäller vad som är en och samma verksamhet har det i praxis fästs vikt vid om det finns geografiska, tekniska och miljömässiga samband (se MÖD 2011:51).

Det följer vidare av 16 kap. 7 § miljöbalken att prövningsmyndigheten vid en tillståndsprövning enligt miljöbalken ska beakta sådana följdföretag som nödvändiggörs av den ansökta verksamheten (1997/98:45, del 2, s. 208). Det kan vara fråga om vägar, kraftledningar och rördragningar, som kan komma att behövas för att en verksamhet ska komma till stånd eller bedrivas på ett ändamålsenligt sätt. Det innebär att även de miljöeffekter som exempelvis en rördragning, för att ansluta en anläggning som lagrar koldioxid till ett befintligt rörnät, ska redovisas i miljökonsekvens-beskrivningen och beaktas i tillståndsprövningen (se 1997/98:45, del 2, s. 208).

Följdverksamheterna som sådana kan vara tillståndspliktiga enligt annan lagstiftning, t.ex. ellagen och lagen om kontinentalsockeln. Även i sådana tillståndsärenden ska en specifik miljöbedömning göras. Miljöeffekterna av en följdverksamhet kan därmed komma att beaktas i såväl en miljöbalksprövning som vid en tillståndsprövning som ska göras enligt annan lagstiftning.

Den som gör en specifik miljöbedömning ska vidare sträva efter att samordna arbetet med andra miljöbedömningar som görs enligt miljöbalken eller med liknande arbete som görs enligt andra författningar (6 kap. 46 § miljöbalken). Bestämmelsen är allmänt utformad på så vis att den inte anger vilka steg i den specifika miljöbedömningen som avses. Det innebär att bestämmelsen riktar sig till såväl prövningsmyndigheter som sökanden. Samordning ska således ske även vid samråd och vid utformning av en miljökonsekvensbeskrivning (prop. 2016/17:200 s. 211).

Svensk rätt innebär alltså redan i dag att den specifika miljöbedömning som ska göras vid en tillståndsprövning enligt miljöbalken av någon del av ett projekt regelmässigt kommer att omfatta både huvudanläggningen och följdföretag med geografiska, tekniska och miljömässiga samband till huvudanläggningen så länge det anses vara en del av samma verksamhet.

Detta innebär att svensk rätt i stor utsträckning redan möjliggör en samlad bedömning av ett projekts miljöpåverkan. Någon ytterligare reglering för att uppfylla kraven i EU-förordningarna på ett samordnat eller gemensamt förfarande bedöms därför inte vara nödvändig.

För att en samlad bedömning av ett projekts miljöpåverkan ska kunna göras måste en miljökonsekvensbeskrivning och en tillståndsansökan utformas så att de väsentliga miljöeffekterna av ett projekt i dess helhet kan bedömas inom ramen för tillståndsprövningen enligt miljöbalken. Det är dock inget som behöver regleras särskilt utan följer redan av svensk rätt.

Doknr: E2026-00237-1

10.3 Länsstyrelsens beslut om betydande miljöpåverkan

Förslag: Det ska införas en upplysning i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, förordningen om vattenverksamhet och miljöbedömningsförordningen om att EU-förordningen om kritiska råmaterial innehåller en bestämmelse om beslut om betydande miljöpåverkan.

Kontaktpunkten ska underrättas om ett beslut om betydande miljöpåverkan för en verksamhet eller åtgärd som ingår i ett strategiskt råmaterialprojekt.

Bedömning: Fastställandet av om ett strategiskt råmaterialprojekt ska bli föremål för en bedömning i enlighet med artiklarna 5–10 i MKB-direktivet och i artikel 11.5 i EU-förordningen om kritiska råmaterial motsvarar i svensk rätt beslutet om betydande miljöpåverkan enligt 6 kap. 26 § miljöbalken, förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, förordningen om vattenverksamhet och miljöbedömningsförordningen.

Skälen för förslaget och bedömningen

Krav enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial

I EU-förordningen om kritiska råmaterial anges att fastställandet av huruvida ett strategiskt råmaterialprojekt ska bli föremål för en bedömning i enlighet med artiklarna 5–10 i MKB-direktivet ska göras inom 30 dagar från den dag då exploatören lämnat in all information som krävs enligt artikel 4.4 i det direktivet (artikel 11.5). Det anges uttryckligen att regleringen i EU-förordningen om kritiska råmaterial utgör ett undantag från artikel 4.6 i MKB-direktivet. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i EU-förordningen om nettonollindustri.

Gällande rätt

Av artikel 4.6 i MKB-direktivet följer att den ansvariga myndigheten ska fatta sitt beslut om huruvida ett projekt ska bli föremål för en bedömning i enlighet med artiklarna 5–10 i MKB-direktivet så snart som möjligt och senast inom en period om 90 dagar från det att exploatören lämnat in all information som krävs enligt artikel 4.4 i MKB-direktivet. Med en bedömning i enlighet med artiklarna 5–10 i MKB-direktivet avses det som i MKB-direktivet benämns miljökonsekvensbedömningen. I svensk rätt motsvarar miljökonsekvensbedömningen den specifika miljöbedömningen som regleras i 6 kap. miljöbalken (prop. 2016/17:200 s. 116–117), se vidare avsnitt 10.4. En specifik miljöbedömning ska göras om en åtgärd eller verksamhet kan antas medföra en betydande miljöpåverkan (6 kap. 20 § första stycket 2 miljöbalken). Frågan om betydande miljöpåverkan avgörs i svensk rätt inom ramen för undersökningssamrådet, som regleras i 6 kap. 23–27 §§ miljöbalken. Länsstyrelsen ska i ett särskilt beslut avgöra om en tillståndspliktig verksamhet eller åtgärd kan antas medföra betydande miljöpåverkan (6 kap. 26 § miljöbalken). Beslutet om

Doknr: E2026-00237-1

betydande miljöpåverkan motsvarar således det beslut som avses i artikel 11.5 EU-förordningen om kritiska råmaterial.

Artikel 4.6 i MKB-direktivet har i Sverige genomförts för tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter i 14 § miljöbedömningsförordningen (2017:966) av vilken det framgår att länsstyrelsen som huvudregel ska avgöra frågan om betydande miljöpåverkan inom 60 dagar från att samrådsunderlaget är fullständigt och undersökningssamrådet har hållits. Länsstyrelsen får förlänga handläggningstiden om det är nödvändigt på grund av verksamhetens eller åtgärdens art, komplexitet, lokalisering eller omfattning. Länsstyrelsen ska i så fall, innan den ursprungliga tidsfristen löpt ut, informera den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden om skälen för förlängningen och ange när beslutet senast kommer att meddelas (14 § andra stycket).

För vissa anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter gäller sedan den 1 augusti 2025 att frågan om betydande miljöpåverkan avgöras senast sex veckor från den dag då anmälan gjordes (26 a och 26 c §§ i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd). För anmälningspliktiga vattenverksamheter ska frågan om betydande miljöpåverkan vara avgjord senast inom åtta veckor (22 c § förordningen om vattenverksamheter). Om tillsynsmyndigheten bedömer att verksamheten eller åtgärden kan medföra en betydande miljöpåverkan ska myndigheten förelägga den som gjort anmälan att ansöka om tillstånd (26 d § förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och 22 d § förordningen om vattenverksamheter). Ändringarna i förordningen om miljöfarlig verksamhet och förordningen om vattenverksamheter har gjorts för att förbättra genomförandet av artikel 4.6 i MKB-direktivet.

Kompletterande bestämmelser

Genom EU-förordningen om kritiska råmaterial införs en tidsfrist om 30 dagar för när beslutet om betydande miljöpåverkan enligt MKB-direktivet senast ska vara fattat för strategiska råmaterialprojekt. EU-förordningen inför således ett undantag från MKB-direktivet för strategiska råmaterialprojekt. Tidsfristen om 30 dagar löper från det att exploatören lämnat all information som krävs enligt artikel 4.4 i MKB-direktivet. Som konstaterats ovan har artikel 4.6 i MKB-direktivet genomförts i flera svenska förordningar. För att säkerställa att svenska myndigheter inte överskrider den kortare tidsfristen om 30 dagar för att meddela ett beslut om betydande miljöpåverkan för verksamheter och åtgärder som ingår i strategiskt råmaterialprojekt bör det införas en upplysning om att EU-förordningen om kritiska råmaterial innehåller särskilda bestämmelse om beslut om betydande miljöpåverkan för verksamheter och åtgärder som ingår i sådana projekt. Upplysningsbestämmelser bör införas i förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, förordningen om vattenverksamhet och miljöbedömningsförordningen. Det bör även införas en skyldighet för den myndighet som fattar ett beslut om betydande miljöpåverkan för en verksamhet eller åtgärd som ingår i ett strategiskt råmaterialprojekt att informera kontaktpunkten om beslutet.

Doknr: E2026-00237-1

10.4 Yttrande över miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljeringsgrad

Förslag: En upplysning ska införas i 6 kap. miljöbalken om att EU-förordningarna innehåller bestämmelser om begäran om yttrande avseende miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljeringsgrad vid avgränsningssamråd som rör strategiska råmaterialprojekt eller nettonollprojekt.

Om en kontaktpunkt tar emot en begäran om yttrande om miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljeringsgrad ska kontaktpunkten, om en annan länsstyrelse än kontaktpunkten ansvarar för bedömningen av vad en miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla, skyndsamt överlämna begäran till den länsstyrelsen för en bedömning av vad miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla för att en miljöbedömning ska kunna göras.

Den kontaktpunkt som överlämnat begäran ska informeras om länsstyrelsens bedömning.

Bedömning: Yttrandet om miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljnivå i artikel 12.1 EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 10.1 EU-förordningen om nettonollindustri motsvarar i svensk rätt länsstyrelsens redovisning av en miljökonsekvensbeskrivnings omfattning och detaljeringsgrad enligt 6 kap. 32 § miljöbalken.

Skälen för förslaget och bedömningen

Krav enligt EU-förordningarna

I EU-förordningen om kritiska råmaterial anges att om en miljökonsekvensbedömning (eng. *environmental impact assessment*) krävs för ett strategiskt råmaterialprojekt i enlighet med artiklarna 5–9 i MKB-direktivet ska projektägaren, senast 30 dagar efter det att projektet erkänts som strategiskt av kommissionen, och innan ansökan lämnas in, begära ett yttrande från kontaktpunkten om omfattningen och detaljnivån (eng. *scope and level of detail*) av den information som ska ingå i miljökonsekvensbeskrivningen enligt artikel 5.1 i MKB-direktivet. Kontaktpunkten ska säkerställa att yttrandet lämnas så snart som möjligt, dock senast 45 dagar efter att begäran gjordes (artikel 12.1 i EU-förordningen om kritiska råmaterial). Skyldigheten att begära ett yttrande gäller inte om tillståndsprocessen påbörjades innan ett projekt erkändes som ett strategiskt råmaterialprojekt (artikel 12.6 i EU-förordningen om kritiska råmaterial).

EU-förordningen om nettonollindustri innehåller en motsvarande bestämmelse om begäran om yttrande över miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljnivå (artikel 10.1 i EU-förordningen om nettonollindustri). Till skillnad från EU-förordningen om kritiska råmaterial är bestämmelsen dock fakultativ på så sätt att projektägare får begära ett yttrande från kontaktpunkten. Väljer projektägaren att begära ett yttrande ska det göras innan ansökan lämnas in och kontaktpunkten ska säkerställa att yttrandet lämnas så snart som möjligt och senast 45 dagar efter det att begäran framställdes.

Doknr: E2026-00237-1

Gällande rätt

Med miljökonsekvensbedömning avses i MKB-direktivet ett förfarande som består av ett antal olika delar. Av artiklarna 5–9 i MKB-direktivet framgår när en sådan bedömning krävs. I Sverige motsvaras MKB-direktivets miljökonsekvensbedömning av den specifika miljöbedömningen som regleras i 6 kap. i miljöbalken (prop. 2016/17:200 s. 116–117). I 6 kap. 28 § miljöbalken preciseras vilka moment som ingår i en specifik miljöbedömning, t.ex. att ta fram en miljökonsekvensbeskrivning. En specifik miljöbedömning ska göras om en verksamhet eller åtgärd kan antas medföra en betydande miljöpåverkan (6 kap. 20 § första stycket 2). Frågan om betydande miljöpåverkan avgörs i svensk rätt inom ramen för undersökningssamrådet, som regleras i 6 kap. 23–27 §§ miljöbalken.

Om en verksamhet eller åtgärd kan antas ha en betydande miljöpåverkan ska en miljökonsekvensbeskrivning tas fram. Inför arbetet med att ta fram en miljökonsekvensbeskrivning ska den som avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd genomföra ett avgränsningssamråd. Det innebär ett samråd om verksamhetens eller åtgärdens lokalisering, omfattning och utformning, de miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra samt om miljökonsekvensbeskrivningens innehåll och utformning (6 kap. 29 § miljöbalken). Avgränsningssamrådet syftar ytterst till att avgränsa miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljeringsgrad till de frågor som är relevanta ur miljösynpunkt (jfr 6 kap. 37 § miljöbalken som anger vilka uppgifter som ska finnas med i en miljökonsekvensbeskrivning). Avgränsningssamrådet ska ske med länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten och de enskilda som kan antas bli särskilt berörda av verksamheten eller åtgärden samt med de övriga statliga myndigheter, de kommuner och den allmänhet som kan antas bli berörda av verksamheten eller åtgärden (6 kap. 30 § miljöbalken). Länsstyrelsen ska under avgränsningssamrådet verka för att innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen får den omfattning och detaljeringsgrad som behövs för tillståndsprövningen (6 kap. 32 § första stycket miljöbalken).

Sedan den 1 januari 2025 gäller att länsstyrelsen ska redovisa en bedömning av vad miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla för att kunna ligga till grund för den fortsatta miljöbedömningen (6 kap. 32 § miljöbalken). Bestämmelsen genomför en bestämmelse i MKB-direktivet om att den ansvariga myndigheten ska lämna ett yttrande om miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljeringsgrad (artikel 5.2 i MKB-direktivet). Enligt MKB-direktivet ska ett sådant yttrande lämnas om exploatören begär det. Medlemsstaterna får dock kräva att ett sådant yttrande alltid ska lämnas och så har det reglerats i svensk rätt.

Kompletterande bestämmelser

För att bestämmelserna om begäran om yttrande över miljökonsekvensbeskrivningen i EU-förordningarna ska aktualiseras behöver frågan om ett projekt har en betydande miljöpåverkan, och därmed om en miljökonsekvensbeskrivning ska tas fram, vara avgjord. Frågan om betydande miljöpåverkan undersöks som huvudregel. Det förekommer också att

Doknr: E2026-00237-1

frågan avgörs genom verksamhetsutövarens egen bedömning eller regeringens föreskrifter.

Begäran ska enligt EU-förordningarna framställas innan ansökan lämnas in. Det framgår inte av EU-förordningarna vilken ansökan som avses, det måste dock vara fråga om en ansökan som kräver en miljökonsekvensbeskrivning för att bestämmelsen ska bli tillämplig.

Enligt artikel 5.2 i MKB-direktivet ska ett yttrande om miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljeringsgrad baseras på information som exploatören har lämnat om projektets specifika egenskaper, däribland dess lokalisering, och tekniska kapacitet och den miljöpåverkan det antas medföra. I den svenska processen lämnas denna information i samrådsunderlaget inför avgränsningssamrådet. Uppgifterna som lämnas i samrådsunderlaget ska ha den omfattning och detaljeringsgrad som behövs för att kunna ta ställning till vilken omfattning och detaljeringsgrad miljökonsekvensbeskrivningen bör ha (8 och 9 §§ miljöbedömningsförordningen). Länsstyrelsens bedömning enligt 6 kap. 32 § miljöbalken baseras huvudsakligen på de uppgifter som lämnas i samrådsunderlaget.

Det yttrande avseende miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljnivån, som avses i artikel 12.1 i EU-förordningen om kritiska råmaterial eller artikel 10.1 i EU-förordningen om nettonollindustri, motsvarar i svensk rätt länsstyrelsens redovisning av vad en miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla enligt 6 kap. 32 § andra stycket miljöbalken. Eftersom länsstyrelsens yttrande i den svenska processen lämnas inom ramen för avgränsningssamrådet och detta inte ändras genom EU-förordningarna kan en begäran om ett yttrande enligt bestämmelserna i EU-förordningarna endast framställas om det pågår ett avgränsningssamråd för projektet.

EU-förordningarna kräver inte att kontaktpunkten utfärdar yttrandet utan endast att kontaktpunkten tar emot yttrandet och säkerställer att yttrandet lämnas inom tidsfristen. Det har således lämnats till medlemsstaterna att närmare reglera hur yttrandet ska lämnas.

I avsnitt 6.7 föreslås det att kontaktpunkten, om en annan länsstyrelse än kontaktpunkten ansvarar för bedömningen av vad en miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla, skyndsamt ska överlämna en begäran till den länsstyrelsen för bedömning enligt 6 kap. 32 § miljöbalken. Det bör dock även införas en ny bestämmelse i miljöbalken som ålägger länsstyrelsen att redovisa sin bedömning enligt 6 kap. 32 § andra stycket miljöbalken senast inom 45 dagar från det att länsstyrelsen tagit emot en begäran om yttrande från en kontaktpunkt. Länsstyrelsen bör även åläggas att informera den kontaktpunkt som överlämnat begäran, om sin bedömning. Detta bör framgå direkt av miljöbalken. Det bör även införas en upplysning till EU-förordningarnas bestämmelser om begäran om yttrande i anslutning till de nu föreslagna bestämmelserna. På så sätt tydliggörs förhållandet mellan EU-förordningarnas bestämmelser om yttrande om miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljnivå och miljöbalkens bestämmelser om redovisning av vad miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla. I den svenska regleringen används uttrycket detaljeringsgrad i stället för uttrycket ”detaljnivå” som används i EU-förordningarna. Uttrycken bedöms ha samma innebörd.

Doknr: E2026-00237-1

Genom kravet på att kontaktpunkten skyndsamt ska överlämna begäran till länsstyrelsen ges förutsättningar för att yttrandet om miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljnivå kan lämnas inom den tidsfrist som anges i EU-förordningarna.

10.5 Motiverad slutsats

Förslag: Uttrycket ”motiverad slutsats” från MKB-direktivet ska föras in i 6 kap. 43 § miljöbalken. Därutöver ska det tydliggöras att den slutliga och samlade bedömningen ska avse verksamhetens eller åtgärdens *väsentliga* miljöeffekter.

Vidare ska en upplysning införas om att EU-förordningarna innehåller särskilda bestämmelser om tidsfrister för den motiverade slutsatsen. Prövningsmyndigheten ska kunna förlänga tiden för när den motiverade slutsatsen senast ska utfärdas enligt de villkor som framgår av EU-förordningarna. Om tiden förlängs ska kontaktpunkten informeras om förlängningen och skälen för den.

Prövningsmyndigheten ska kunna utfärda en motiverad slutsats i ett särskilt beslut för de fall det slutliga avgörandet inte kan meddelas inom den tidsfrist om 90 dagar som gäller för den motiverade slutsatsen enligt EU-förordningarna. Beslutet om motiverad slutsats ska inte gå att överklaga särskilt.

Bedömning: Den motiverade slutsats som avses i artikel 12.3 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 10.3 i EU-förordningen om nettonollindustri, motsvarar i svensk rätt prövningsmyndighetens slutliga och samlade bedömning av verksamhetens eller åtgärdens väsentliga miljöeffekter enligt 6 kap. 43 § miljöbalken.

Skälen för förslagen och bedömningen

Krav enlig EU-förordningarna

Enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial ska medlemsstaterna säkerställa att de berörda behöriga myndigheterna utfärdar den motiverade slutsats som avses i artikel 1.2 g iv i MKB-direktivet rörande miljökonsekvensbedömningen av ett strategiskt råmaterialprojekt inom 90 dagar efter det att den erhållit all nödvändig information enligt artiklarna 5, 6 och 7 i MKB-direktivet och slutfört de samråd som avses i artiklarna 6 och 7 i det direktivet (artikel 12.3).

En motsvarande skyldighet för medlemsstaterna att säkerställa att de behöriga myndigheterna utfärdar en motiverad slutsats rörande miljökonsekvensbedömningen finns även i EU-förordningen om nettonollindustri (artikel 10.3). Skyldigheten är inte begränsad till strategiska nettonollprojekt utan gäller även för sådana nettonollprojekt som inte erkänts som strategiska.

Vilka de behöriga myndigheterna är regleras inte i förordningarna utan överlämnas till medlemsstaternas att reglera.

Tidsfristen om 90 dagar för den motiverade slutsatsen enligt EU-förordningarna gäller även om det inte inletts en tidsfrist för

Doknr: E2026-00237-1

handläggningen av målet eller ärendet enligt de förslag som lämnas i avsnitt 6.3.

Innebörden av bestämmelserna i EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri bedöms vara desamma även om det förekommer några mindre avvikelser i ordalydelsen.

Gällande rätt

I miljökonsekvensbedömningen enligt MKB-direktivet ingår exploatörens utarbetande av en miljökonsekvensbeskrivning, genomförande av samråd, den ansvariga myndighetens granskning av informationen i miljökonsekvensbeskrivningen och eventuell kompletterande information samt den ansvariga myndighetens motiverade slutsats om projektets betydande miljöpåverkan och integreringen av slutsatsen i tillståndsbeslutet (artikel 1.2 g i MKB-direktivet). Enligt MKB-direktivet ska tillståndsbeslutet innehålla den motiverade slutsatsen och kontroll- och skyddsåtgärder (artikel 8a.1).

Den motiverade slutsatsen är alltså en del av miljökonsekvensbedömningen enligt MKB-direktivet. I Europeiska kommissionens vägledning till MKB-direktivet framhålls att den motiverade slutsatsen är myndighetens slutsats och att den ska göras fristående från exploatörens bedömning av projektets miljöeffekter. Vidare anges att myndigheten, inom ramen för framtagandet av den motiverade slutsatsen bör granska föreslagna kontroll- och skyddsåtgärder. Om det bedöms nödvändigt för att hantera betydande miljöeffekter, bör myndigheten även föreslå kontroll- och skyddsåtgärder (Environmental Impact assessment of Projects, Guidance on the preparation of the Environmental Impact Assessment Report, avsnitt 3.2.2 och 3.2.4). Den motiverade slutsatsen ska alltså avse projektets betydande miljöeffekter.

Miljökonsekvensbedömningen i MKB-direktivet motsvarar den specifika miljöbedömningen i den svenska processen (prop. 2016/17:200 s. 116–117). De steg som ingår i den specifika miljöbedömningen är: avgränsningssamråd, framtagande av en miljökonsekvensbeskrivning, ingivande av miljökonsekvensbeskrivningen till prövningsmyndigheten, att prövningsmyndigheten ger tillfälle till synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen och att prövningsmyndigheten slutför miljöbedömningen (6 kap. 28 § miljöbalken). Vad det innebär att slutföra miljöbedömningen framgår av 6 kap. 43 § miljöbalken. Enligt den bestämmelsen ska den som prövar tillståndsfrågan, när tillståndsfrågan avgörs, slutföra miljöbedömningen genom att med hänsyn till innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen och det som kommit fram under handläggningen av målet eller ärendet identifiera, beskriva och göra en slutlig och samlad bedömning av miljöeffekterna. Enligt den svenska regleringen slutförs miljöbedömningen således när prövningsmyndigheten fattar sitt beslut om tillstånd och Sverige har inarbetat kravet på en motiverad slutsats enligt MKB-direktivet genom att integrera denna i det slutliga beslutet om tillstånd.

I vissa medlemsstater utfärdas den motiverade slutsatsen i ett särskilt beslut. MKB-direktivet tillåter båda tillvägagångssätten (artikel 2.2 och skäl 21 MKB-direktivet och s. 80–81 i Environmental Impact assessment of Projects, Guidance on the preparation of the Environmental Impact

Doknr: E2026-00237-1

Assessment Report). I sådant fall åligger det den som prövar tillståndsfrågan att försäkra sig om att den motiverade slutsatsen är aktuell när frågan om tillstånd ska beviljas eller inte avgörs (artikel 8a.6 MKB-direktivet). Det förekommer att medlemsstaterna föreskriver om giltighetstider för en motiverad slutsats. I kommissionens vägledning anges som exempel att giltighetstiden för den motiverade slutsatsen är två år i Kroatien (s. 81 i Environmental Impact assessment of Projects, Guidance on the preparation of the Environmental Impact Assessment Report).

Enligt MKB-direktivet ska ett beslut att bevilja tillstånd innehålla åtminstone den motiverade slutsatsen, alla miljövillkor, en beskrivning av projektets särdrag och planerade skydds- och kontrollåtgärder (artikel 8a.1). Enligt kommissionens vägledning innebär detta, vid ett separat miljöbedömningsförfarande, att miljövillkoren som framgår av den motiverade slutsatsen är bindande och ska följas när beslutet om tillstånd fattas (s. 81 i Environmental Impact assessment of Projects, Guidance on the preparation of the Environmental Impact Assessment Report).

I den svenska lagstiftningen används inte uttrycket motiverad slutsats. Av förarbetena till 6 kap. 43 § miljöbalken framgår dock att bestämmelsen innebär en skyldighet för prövningsmyndigheten att identifiera och bedöma en verksamhets eller åtgärds miljöeffekter och att motivera sin bedömning. Avsikten med bestämmelsen är vidare att tydliggöra att prövningsmyndigheten ska dra en egen slutsats avseende miljöeffekterna och innehåller ett krav på myndigheten att integrera en motiverad slutsats i fråga om miljöeffekterna i bedömningen (prop. 2016/17:200 s. 142–143 och 210). I praktiken innebär kravet på att göra en slutlig och samlad bedömning av miljöeffekterna att prövningsmyndigheten måste ta ställning till om den miljökonsekvensbeskrivning som verksamhetsutövaren har upprättat – inklusive identifiering, beskrivning och bedömning av miljöeffekter – är korrekt, med hänsyn till vad som framkommit under handläggningen av ärendet. Bestämmelsen reglerar därmed att myndigheten ska dra egna slutsatser om miljöeffekterna, snarare än att enbart förlita sig på verksamhetsutövarens bedömning (prop. 2016/17:200 s. 143 och 210).

Miljökonsekvensbeskrivningen ska ha den omfattning och detaljeringsgrad som behövs för att en samlad bedömning ska kunna göras av de väsentliga miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra (6 kap. 37 § miljöbalken).

Enligt 6 kap. miljöbalken avses med samråd, undersökningssamråd och avgränsningssamråd, som äger rum innan miljökonsekvensbeskrivningen och ansökan tagits fram. ”Samråd” enligt artiklarna 6 och 7 i MKB-direktivet – och som ska vara slutförda för att 90-dagars fristen för den motiverade slutsatsen enligt EU-förordningarna ska börja löpa – har en annan betydelse än i miljöbalken och omfattar inhämtandet av berörda myndigheter och allmänhetens information över ansökan om tillstånd och miljökonsekvensbeskrivningen, vilket bland annat sker efter kungörelsen av miljökonsekvensbeskrivningen och under huvudförhandlingen i den svenska miljöprocessen (se även avsnitt 9.3).

Kravet på en slutlig och samlad miljöbedömning är även tillämpligt i andra mål och ärenden än sådana som rör tillstånd enligt miljöbalken, det

Doknr: E2026-00237-1

framgår av hänvisningar till 6 kap. 43 § miljöbalken i relevant sektorslagstiftning.

Kompletterande bestämmelser – tillståndsfrågan bör som huvudregel vara avgjord inom 90 dagar

Genom EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri införs en tidsfrist om 90 dagar för när en motiverad slutsats enligt MKB-direktivet senast ska utfärdas. Tidsfristen om 90 dagar löper från det att myndigheten erhållit all nödvändig information och slutfört samråd enligt MKB-direktivet. I övrigt ändrar inte förordningarna kraven som följer av direktivet. Förordningarna ändrar därmed inte kraven för den bedömning som ska göras av ett projekts miljöeffekter enligt MKB-direktivet och förordningarna påverkar inte medlemsstaternas genomförande av direktivet vad avser den motiverade slutsatsen. Tidsfristen för när den motiverade slutsatsen senast ska utfärdas gäller direkt och kräver inte kontaktpunktens inblandning.

Som nyss konstaterats, är de delar av miljöbedömningen som handlar om att inhämta allmänhetens synpunkter och slutföra miljöbedömningen en del av tillståndsprövningen i Sverige. I praktiken innebär det att samråden enligt MKB-direktivet inte är fullgjorda förrän relativt sent i tillståndsprocessen, ofta först efter att huvudförhandlingen är avslutad. Detsamma gäller inhämtandet av information som kan pågå även efter avslutad huvudförhandling. Detta medför att 90-dagars fristen för att utfärda den motiverade slutsatsen enligt EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri, inte startar förrän i ett sent skede i den svenska tillståndsprocessen. Det är upp till prövningsmyndigheten att bedöma om den har erhållit all nödvändig information, om samråden är slutförda och om 90-dagars fristen för att utfärda den motiverade slutsatsen enligt EU-förordningarna börjat löpa.

Eftersom den motiverade slutsatsen i den svenska processen är integrerad i tillståndsbeslutet bör tidsfristen i EU-förordningarna om 90 dagar som utgångspunkt innebära att tillståndsfrågan behöver avgöras och den motiverade slutsatsen meddelas inom 90 dagar från det att samråden är slutförda och prövningsmyndigheten fått all nödvändig information. Här bör det noteras att det även kan löpa en tidsfrist för handläggningen av ärendet enligt EU-förordningarna som kan påverka tiden för när ärendet senast behöver vara avgjort, se avsnitt 9.1.

Det finns inget krav på att en prövningsmyndighet ska redovisa när den bedömer att den har tillgång till all nödvändig information, utan det är upp till prövningsmyndigheten att bedöma och bör inte regleras särskilt. När det gäller tillståndsprocesser i mark- och miljödomstolen i vilka det hållits huvudförhandling bör dock prövningsmyndigheten i många fall ha tillgång till all information först efter att huvudförhandlingen har avslutats. Det innebär att kravet på att lämna en motiverad slutsats inom 90 dagar följs om domen meddelas inom 90 dagar från avslutad huvudförhandling och det i domen görs en slutlig och samlad bedömning av miljöeffekterna enligt 6 kap. 43 § miljöbalken. Det bör i sammanhanget noteras att miljöbalken anger att mark- och miljödomstolen ska meddela dom så snart som möjligt och att det krävs synnerliga skäl för att meddela domen senare än två månader efter det att en huvudförhandling avslutats (22 kap. 21 §

Doknr: E2026-00237-1

andra stycket miljöbalken). I vissa fall fortsätter skriftväxlingen dock efter huvudförhandlingen vilket påverkar bedömningen av när domen med den motiverade slutsatsen senast ska meddelas.

Kompletterande bestämmelser – i undantagsfall får den motiverade slutsatsen meddelas i ett särskilt beslut

Inom ramen för en tillståndsprövning kan det dock uppstå komplicerade frågor som kräver längre tid att avgöra. I sådana fall bör det finnas en möjlighet för prövningsmyndigheten att meddela den motiverade slutsatsen i ett särskilt beslut. En kompletterande bestämmelse bör införas i miljöbalken som möjliggör det. Det bedöms nödvändigt för att säkerställa att fristen om 90 dagar i EU-förordningar kan hållas även om tillståndsprövningen inte kan slutföras inom denna tid. Det bör även införas en upplysning i miljöbalken om att EU-förordningarna innehåller bestämmelser om tidsfrist för den motiverade slutsatsen. På så sätt tydliggörs förhållandet mellan EU-förordningarnas bestämmelser om motiverad slutsats och miljöbalkens bestämmelser om specifik miljöbedömning. Det bedöms inte nödvändigt att reglera att den motiverade slutsatsen måste vara aktuell när tillståndsfrågan avgörs. Tiden mellan beslutet om en motiverade slutsats och avgörandet i de återstående tillståndsfrågorna bör i den svenska processen aldrig bli så lång att den motiverade slutsatsen riskerar att bli inaktuell.

Om den motiverade slutsatsen meddelas i ett särskilt beslut ska beslutet innehålla en slutlig och samlad bedömning av miljöeffekterna. I detta bör ingå att ta ställning till och föreslå kontroll- och skyddsåtgärder för verksamheten, dvs. prövningsmyndigheten bör ta ställning till villkor för verksamheten som handlar om en verksamhets eller åtgärds miljöeffekter. Beslutet innebär inte ett slutligt ställningstagande till om en verksamhet eller åtgärd bör tillåtas eller inte.

Vad som återstår att avgöra inom ramen för ”tillståndsfrågan” när den slutliga och samlade bedömning av miljöeffekterna är genomförd är inte närmare reglerad i svensk rätt och det bedöms inte heller nödvändigt att reglera detta för att tidsfristen för den motiverade slutsatsen ska kunna tillämpas i Sverige. Det bör i stället avgöras i tillämpningen vad som återstår att avgöra. Det som kan hanteras inom ramen för det senare beslutet om tillstånd kan dock exempelvis vara frågor om säkerhet, tillträdesfrågor enligt 28 kap. miljöbalken eller ersättningsfrågor enligt 31 kap. miljöbalken.

Ett beslut genom vilket den motiverade slutsatsen meddelas bör inte få överklagas särskilt. Det är i stället lämpligt att den motiverade slutsatsen överklagas i samband med överklagande av prövningsmyndighetens beslut i tillståndsfrågan.

För att tydliggöra kopplingen mellan den motiverade slutsatsen enligt MKB-direktivet och prövningsmyndighetens slutliga och samlade bedömning av miljöeffekterna enligt 6 kap. 43 § miljöbalken bör det framgå av bestämmelsen att det är den motiverade slutsatsen som avses genom att uttrycket införs i bestämmelsen.

Enligt MKB-direktivet avser den motiverade slutsatsen projektets *betydande* miljöpåverkan (1.2 g iv). Det kan jämföras med direktivets krav på en miljökonsekvensbeskrivning som anger att denna ska omfatta en

Doknr: E2026-00237-1

beskrivning av den *betydande* miljöpåverkan som projektet kan antas medföra (artikel 5.1 b) och innehålla de uppgifter som skäligen kan behövas för att nå en motiverad slutsats om projektets *betydande* miljöpåverkan med hänsyn till rådande kunskaper och bedömningsmetoder (artikel 5.1 andra stycket). I Sverige ställs i miljöbalken krav på att miljökonsekvensbeskrivningen ska ha den omfattning och detaljeringsgrad som behövs för att en samlad bedömning ska kunna göras av de *väsentliga* miljöeffekter som verksamheten eller åtgärden kan antas medföra (6 kap. 37 § och prop. 2016/17:200 s. 133–134 och 207). På motsvarande sätt bör prövningsmyndighetens slutliga och samlade bedömning avse verksamhetens eller åtgärdens *väsentliga* miljöeffekter. Ingen ändring i kravnivån är avsedd när det gäller vilken bedömning som ska göras, utan syftet med förslaget är endast tydliggöra vad som redan gäller enligt MKB-direktivet och åstadkomma en enhetlighet i förhållande till 6 kap. 37 § miljöbalken.

Kompletterande bestämmelser – den motiverade slutsatsen ska framgå av tillståndsbeslutet

Det bör vidare tydliggöras att miljöbedömningen slutförs genom att den motiverade slutsatsen integreras i beslutet eller domen som avgör tillståndsfrågan. Detta ändrar inte vad som redan följer av bestämmelsen men tydliggör att det sista ledet i den specifika miljöbedömningen är integreringen av den motiverade slutsatsen i tillståndsbeslutet, vilket ligger mer i linje med hur MKB-direktivet är utformat (jfr artikel 1.2 g v och artikel 8 a.1 i MKB-direktivet). För det fall att den föreslagna möjligheten att meddela den motiverade slutsatsen i ett särskilt beslut nyttjas behöver det säkerställas att slutsatsen framgår av beslutet om tillstånd. Det innebär att den motiverade slutsatsen, dvs. den slutliga och samlade bedömningen av verksamhetens eller åtgärdens väsentliga miljöeffekter är bindande för beslutet i tillståndsfrågan.

10.6 Tidsram för att lämna synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen

Förslag: En upplysning ska införas i 6 kap. miljöbalken om att EU-förordningarna innehåller bestämmelser om tidsfrister för allmänhetens, myndigheters och kommuners yttrande över miljökonsekvensbeskrivningen.

Därutöver ska, när en miljökonsekvensbeskrivning som avser ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt kungörs, allmänheten, myndigheter och kommuner ges högst 85 dagar att yttra sig. Prövningsmyndigheten ska kunna förlänga tiden för när yttrandet senast ska lämnas enligt de villkor som framgår av EU-förordningarna. Om tiden förlängs ska parter, remissinstanser och kontaktpunkten informeras om förlängningen. Kontaktpunkten ska även informeras om skälen för förlängningen. Beslutet om förlängning ska kungöras.

Bedömning: Samråd enligt artikel 12.5 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 10.5 i EU-förordningen om nettonollindustri motsvarar i svensk rätt kungörelse av miljö-

Doknr: E2026-00237-1

konsekvensbeskrivningen enligt 6 kap. 39 § miljöbalken och den efterföljande möjligheten att lämna synpunkter på de kungjorda handlingarna.

Skälen för förslaget och bedömningen

Krav enligt EU-förordningarna

Enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial införs en tidsram som anger att den berörda allmänheten och myndigheter ska ges högst 85 dagar att lämna synpunkter på en miljökonsekvensbeskrivning som avser ett strategiskt råmaterialprojekt (artikel 12.5 i EU-förordningen om kritiska råmaterial). Detsamma gäller enligt EU-förordningen om nettonollindustri, dock med den skillnaden att tidsramen inte är begränsad till någon projekttyp (artikel 10.5 i EU-förordningen om nettonollindustri). Tillämpningsområdet för EU-förordningen om nettonollindustri är dock begränsat till nettonollteknik (artikel 2). Det bedöms innebära att miljökonsekvensbeskrivningar som avser såväl strategiska nettonollprojekt som tillverkningsprojekt för nettonollteknik som inte erkänts som strategiska omfattas av bestämmelsen. Med berörd allmänhet, myndigheter och miljökonsekvensbeskrivning avses i bestämmelserna samma sak som i MKB-direktivet (se artikel 1.2 e, artikel 6.1 och artikel 5.1 i MKB-direktivet).

Enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial får medlemsstaterna förlänga tiden för när yttrandet senast ska lämnas med ytterligare högst 40 dagar om det krävs på grund av det föreslagna projektets karaktär, komplexitet, plats eller storlek. Kontaktpunkten ska informera projektägaren om skälen för en sådan förlängning.

Enligt EU-förordningen om nettonollindustri ska tidsramen för yttrandet över miljökonsekvensbeskrivningen förlängas till högst 90 dagar i de fall som omfattas av artikel 6.4 andra stycket i MKB-direktivet och efter en bedömning i det enskilda fallet. Kommissionen har meddelat att hänvisningen till artikel 6.4 i MKB-direktivet är felaktig och ska justeras till artikel 9.7 i EU-förordningen om nettonollindustri, som innehåller förutsättningar för att förlänga en tidsfrist för handläggningen om projektet medför exceptionella risker för arbetstagares eller allmänhetens hälsa eller säkerhet.

Gällande rätt

Vad som avses med samråd i artikel 12.5 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 10.5 i EU-förordningen om nettonollindustri preciseras inte. Det får dock förstås som samråd enligt MKB-direktivet. ”Samråd” i MKB-direktivet tar sikte på den process när allmänheten och berörda myndigheter ges tillfälle att yttra sig över ansökan och miljökonsekvensbeskrivningen (artiklarna 1.2 g ii, 6.1 och 6.2 i MKB-direktivet). MKB-direktivet reglerar inte hur samrådet ska gå till. Samrådet med den berörda allmänheten om miljökonsekvensbeskrivningen ska dock inte vara kortare än 30 dagar (6.7 i MKB-direktivet). För samråd med myndigheter ska det ges rimliga tidsramar som ger tillräckligt med tid för deltagande och förberedelser i syfte att på

Doknr: E2026-00237-1

ett effektivt sätt delta i beslutsprocessen (artikel 6.6 MKB-direktivet). I den svenska processen inhämtas berörda myndigheters och allmänhetens synpunkter på ansökan om tillstånd och miljökonsekvensbeskrivningen huvudsakligen efter kungörelsen av miljökonsekvensbeskrivningen. Den efterföljande möjligheten att lämna synpunkter på de kungjorda handlingarna regleras i 6 kap. 39–41 §§ och 22 kap. 3 § miljöbalken, se avsnitt 9.3. Detta innebär att samråd enligt artikel 12.5 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 10.5 i EU-förordningen om nettonollindustri i svensk rätt bedöms motsvara kungörelse av miljökonsekvensbeskrivningen enligt 6 kap. 39 § miljöbalken och den efterföljande möjligheten att lämna synpunkter på de kungjorda handlingarna.

I 6 kap. 39 § anges att miljökonsekvensbeskrivningen ska kungöras, göras tillgänglig och att allmänheten ska ges minst 30 dagar att yttra sig över denna. Det anges inte någon maxtid utan det får prövningsmyndigheten själv avgöra (prop. 2016/17:200 s. 141). Om en miljökonsekvensbeskrivning har upprättats som en del av en ansökan om tillstånd ska miljökonsekvensbeskrivningen kungöras tillsammans med ansökan, om ansökan ska kungöras (6 kap. 41 § 3 miljöbalken).

Kungörelse av en ansökan om tillstånd regleras i 19 och 22 kap. miljöbalken. Enligt 22 kap. 4 § miljöbalken ska mark- och miljödomstolen skicka ansökningshandlingarna och kungörelsen till Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, länsstyrelsen och den eller de berörda kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet. Vilka övriga myndigheter som ska ansökan ska skickas till får bedömas från fall till fall. Synpunkter på ansökan ska lämnas skriftligen till mark- och miljödomstolen (22 kap. 10 § miljöbalken). Domstolen bestämmer när synpunkterna senast ska lämnas (22 kap. 10 § första stycket 3 miljöbalken). Om kungörelsen av ansökan sker samordnat med kungörelsen av miljökonsekvensbeskrivningen ska tiden för yttrandet för allmänheten dock minst vara 30 dagar (6 kap. 39 § första stycket).

Även länsstyrelserna och kommunala nämnder är skyldiga att kungöra en ansökan om tillstånd till miljöfarlig verksamhet och samråda med de statliga och kommunala myndigheter som har väsentliga intressen att bevaka i saken (19 kap. 4 § miljöbalken). Som framgår av 6 kap. 41 § 3 miljöbalken ska uppgift om miljökonsekvensbeskrivningen alltid tas med i kungörelsen. Det finns inga tidsramar för samrådet eller när myndigheterna ska ha yttrat sig.

Bestämmelserna om kungörelse av miljökonsekvensbeskrivning i 6 kap. miljöbalken är även tillämpliga i de fall sektorslagstiftningen kräver att det görs en specifik miljöbedömning (se t.ex. 4 kap. 2 § minerallagen och 5 c § lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet).

Kompletterande bestämmelser

Enligt EU-förordningarna ska samrådet om miljökonsekvensbeskrivningen med den berörda allmänheten inte understiga 30 dagar och inte överskrida 85 dagar när miljökonsekvensbeskrivningen avser ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt. Med den berörda allmänheten avses samma sak som i artikel 1.2 e i MKB-direktivet, dvs.

Doknr: E2026-00237-1

den allmänhet som berörs eller kan antas bli berörd av, eller som har ett intresse av beslutsprocesser på miljöområdet. Även icke-statliga miljöskyddsorganisationer som uppfyller kraven i nationell lagstiftning ska enligt MKB-direktivet anses ha ett sådant intresse. Som framgår ovan bedöms samråd i EU-förordningarna motsvara kungörelsen av miljökonsekvensbeskrivningen och den efterföljande möjlighet att lämna synpunkter på de kungjorda handlingarna.

Svensk rätt innehåller redan en minsta tid om 30 dagar för allmänheten att yttra sig över miljökonsekvensbeskrivningen (6 kap. 39 § miljöbalken). Bestämmelsen har i svensk rätt införts för att genomföra artikel 6.7 i MKB-direktivet (som även EU-förordningarna hänvisar till) (prop. 2016/17:200, s. 141 och 208). I det svenska genomförandet används uttrycket ”allmänheten” i stället för den ”berörda allmänheten”. Detta bedöms inte påverka bedömningen av om svenska bestämmelser är förenliga med EU-förordningarnas bestämmelser. Någon bortre tidsgräns för allmänhetens yttrande finns inte i svensk rätt. Tiden för när allmänheten senast ska yttra sig framgår av kungörelsen.

När det gäller samråd med myndigheter anger EU-förordningarna endast en maxtid för yttranden. Med myndigheter avses myndigheter enligt artikel 6.1 i MKB-direktivet. I det direktivet avses myndigheter som på grund av sitt särskilda miljöansvar eller sin lokala eller regionala behörighet kan antas bli berörda. Utöver svenska förvaltningsmyndigheter med särskilt miljöansvar bedöms även kommuner omfattas på grund av sin lokalkännedom. Några tidsfrister för samråd med myndigheter och kommuner finns inte i svensk rätt.

För att möjliggöra en tillämpning av EU-förordningarnas bestämmelser om tidsgränsen om 85 dagar för yttranden från allmänheten och myndigheter bedöms det nödvändigt med en kompletterande bestämmelse som tydliggör att maxtiden för yttrandet aktualiseras i samband med kungörelsen av miljökonsekvensbeskrivningen i den svenska processen. Bestämmelserna bör placeras i 6 kap. miljöbalken och innehålla en hänvisning till 39 § i samma kapitel.

Vilka de berörda myndigheterna är får avgöras i det enskilda fallet. Eftersom även lokala myndigheter ingår i uppräkningen av berörda myndigheter i artikel 6.1 i MKB-direktivet bör även kommuner omfattas av bestämmelsen och ges tillfälle att yttra sig. Förslaget innebär att om kungörelsen av ansökan sker samordnat med kungörelsen av miljökonsekvensbeskrivningen bör prövningsmyndigheten säkerställa att tiden för yttrandet är minst 30 dagar för allmänheten och högst 85 dagar för allmänheten, myndigheter och kommuner.

Prövningsmyndigheten ansvarar för kungörelsen av miljökonsekvens-beskrivningen och bör även avgöra om det skäl att förlänga tiden för yttrande enligt artikel 12.5 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 10.5 i EU-förordningen om nettonollindustri. Om prövnings-myndigheten förlänger tiden för yttrandet ska kontaktpunkten, parter och remissmyndigheter informeras om detta. Eftersom tiden för yttrandet framgår av kungörelsen bör även beslutet om förlängning kungöras. Även detta bör framgå i miljöbalken. Det är lämpligt att kontaktpunkten uppdaterar tidsplanen om tiden för yttrande förlängs.

Doknr: E2026-00237-1

11 Planering

11.1 Utveckling av kritiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt i planläggningen

Förslag: Det ska införas en upplysning i 2 kap. plan- och bygglagen om att EU-förordningarna innehåller bestämmelser om att nationella, regionala och lokala myndigheter som ansvarar för att utarbeta vissa planer, t.ex. för fysisk planering och markanvändning, ska överväga att i lämpliga fall inkludera bestämmelser om utveckling av projekt för kritiska råmaterial och nettonollprojekt i planerna.

Skälen för förslaget

Krav enligt EU-förordningarna

EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri ställer krav på att nationella, regionala och lokala myndigheter som ansvarar för att utarbeta planer för zonindelning, fysisk planering och markanvändning ska överväga att inkludera bestämmelser om utveckling för projekt för kritiska råmaterial och nettonollprojekt i planerna, varvid företräde ska ges till vissa utpekade ytor och områden, såsom artificiella och bebyggda ytor, industriområden och tidigare exploaterad mark. Enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial ska även aktiva eller övergivna gruvor, inklusive identifierade mineralförekomster prioriteras (artikel 13 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 11 i EU-förordningen om nettonollindustri).

Gällande rätt

Genom planmonopolet har kommunen ensam befogenheten att bestämma om detaljplaneläggning ska ske och att anta en detaljplan. Planläggningen ska syfta till att mark- och vattenområden används för de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov (2 kap. 2 § plan- och bygglagen). Företräde ska ges åt användning som från allmän synpunkt medför god hushållning. Planläggning ska vidare med hänsyn till natur- och kulturvärden, miljö- och klimataspekter samt mellankommunala och regionala förhållanden främja en långsiktigt god hushållning med mark, vatten, energi och råvaror samt goda miljöförhållanden i övrigt (2 kap. 3 § plan- och bygglagen). I varje kommun ska det även finnas en översiktsplan som ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

Kompletterande bestämmelser

Regelverket för fysisk planering innebär att kommunerna har ett långtgående ansvar och bestämmanderätt för markanvändningen inom kommunen.

Doknr: E2026-00237-1

Bestämmelserna om planering i EU-förordningarna gäller direkt för kommunerna och innebär att kommunerna i planläggningen behöver överväga om bestämmelser om utveckling av projekt för kritiska råmaterial och nettonollprojekt ska införas. För det fall det bedöms lämpligt att införa sådana bestämmelser ska företräde ges åt vissa typer av områden. EU-förordningarnas bestämmelser bedöms innebära en precisering av bestämmelsen i 2 kap. plan- och bygglagen om att mark- och vattenområden ska användas för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov, och att företräde ska ges åt sådan användning som från allmän synpunkt medför god hushållning. Bestämmelserna i 2 kap. plan- och bygglagen bedöms således förenliga med EU-förordningarna. För att säkerställa att kommunerna uppmärksammas på innehållet i EU-förordningarna och beaktar kraven om att överväga att inkludera bestämmelser om utveckling av projekt som omfattas av förordningarna i planerna bör det dock införas en upplysning om bestämmelserna i plan- och bygglagen.

Det bör noteras att den som avser att vidta en åtgärd som kan kräva att en detaljplan ändras eller upphävs kan begära ett s.k. planbesked från kommunen. Av planbeskedet ska det framgå om, och i så fall när, kommunen avser att inleda planläggning (5 kap. 2 och 4 §§ plan- och bygglagen). Planbeskedet är inte bindande för kommunen vid en eventuell följande planläggning och är inte heller överklagbart (jfr 13 kap. 2 § plan och bygglagen). Det är möjligt för en projektägare till ett projekt enligt någon av EU-förordningarna att begära ett planbesked. Det kan vara praktiskt för en kommun att redan inom ramen för ett planbesked göra överväganden enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial och nettonollindustri även om skyldigheten att göra sådan överväganden uppkommer först i samband med den faktiska planläggningen.

11.2 Kombinerad bedömning

Bedömning: Svenska regler om strategiska miljöbedömningar är förenliga med EU-förordningarnas bestämmelser om att en kombinerad bedömning enligt SMB-direktivet och art- och habitatdirektivet ska göras av planer som innehåller bestämmelser om utveckling av projekt för kritiska råmaterial och nettonollprojekt.

Skälen för bedömningen

Krav enligt EU-förordningarna

I EU-förordningarna anges att om planer, som innehåller bestämmelser om utveckling av projekt för kritiska råmaterial och nettonollprojekt, omfattas av en bedömning enligt SMB-direktivet och enligt artikel 6 i art- och habitatdirektivet så ska dessa bedömningar kombineras, varvid även påverkan på potentiellt berörda vattenförekomster enligt ramdirektivet för vatten ska behandlas. Den kombinerade bedömningen får inte påverka bedömningens innehåll eller kvalitet (skäl 35 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 11.2 i EU-förordningen om

Doknr: E2026-00237-1

nettonollindustri). Enligt EU-förordningen om nettonollindustri ska den kombinerade bedömningen utföras på ett sätt som inte leder till att de tidsfrister som fastställs i förordningen förlängs (artikel 11.2).

Gällande rätt

Enligt SMB-direktivet ska en miljöbedömning utföras för planer som kan antas påverka områden som kräver en bedömning enligt artiklarna 6 och 7 i art- och habitatdirektivet (artikel 3.2 b). Om en miljöbedömning krävs ska det utarbetas en miljökonsekvensbedömning (artikel 5 i SMB-direktivet).

Enligt artikel 6.3 i art- och habitatdirektivet ska alla planer eller projekt, som inte direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av ett Natura 2000-område, men som enskilt eller i kombination med andra planer eller projekt kan påverka området på ett betydande sätt, på lämpligt sätt bedömas med avseende på konsekvenserna för målsättningen vad gäller bevarandet av området. Artikel 6.3 i art- och habitatdirektivet, såsom den tolkats av EU-domstolen, innebär att en miljökonsekvensbeskrivning måste upprättas i ett planärende om det på grund av objektiv information (eng. *objective information*) inte kan uteslutas att planen kommer att ha en betydande påverkan på Natura 2000-området. (RÅ 2006 ref. 88 och EU-domstolens dom i mål C-98/03, kommissionen mot Tyskland, REG 2006 s. I-53, punkt 40, och i mål C-6/04, kommissionen mot Förenade kungariket, REG 2005 s. I-9017, punkt 54).

Kravet på miljökonsekvensbedömning enligt SMB-direktivet har genomförts i svensk rätt genom bestämmelserna om strategisk miljöbedömning i 6 kap. 9–19 §§ miljöbalken (prop. 2003/04:116 och prop. 2016/17:200). En sådan bedömning krävs om en plan kan antas medföra betydande miljöpåverkan, vilket enligt 2 § miljöbedömnings-förordningen alltid ska antas om planen omfattar en verksamhet som kräver ett Natura 2000-tillstånd. Undantag gäller för detaljplaner enligt plan- och bygglagen, där påverkan i stället ska bedömas genom en särskild undersökning enligt 6 kap. 6 § miljöbalken. En sådan undersökning ska bland annat beakta påverkan på områden med erkänd skyddsstatus, såsom Natura 2000 (5 § 9 miljöbedömningsförordningen).

Om planen gäller markanvändning för projekt enligt 4 kap. 34 § plan- och bygglagen, t.ex. industriområden, ska kommunen, om åtgärden kräver Natura 2000-tillstånd, även ta hänsyn till tidigare miljöbedömningar. Bestämmelsen gäller alltså när den verksamhet eller åtgärd detaljplanen ska medge, förutsätter tillstånd enligt miljöbalken för att den medför en sådan användning av mark och vatten som kan påverka ett Natura 2000-område (se 2 kap. 2 § plan- och bygglagen respektive 4 kap. 8 § och 7 kap. 28 a § miljöbalken). Det kan exempelvis gälla en detaljplan för ett industriområde som länsstyrelsen redan har miljöbedömt enligt bestämmelserna om Natura 2000-områden. Kommunen är dock inte bunden av tidigare slutsatser.

Närheten till ett Natura 2000-område kan även i sig vara ett skäl till att detaljplanen behöver miljöbedömas (Plan- och bygglagen, En kommentar (version 13, JUNO), kommentaren till 5 kap. 11 a plan och bygglagen). Regeringsrätten har i ett fall upphävt regeringens beslut i ett ärende om

Doknr: E2026-00237-1

antagande av detaljplan på grund av att en miljökonsekvensbeskrivning skulle ha upprättats i fråga om planens inverkan på ett angränsande Natura 2000-område (RÅ 2006 ref. 88).

Av 2 kap. 2 § plan- och bygglagen följer att planläggningen ska syfta till att mark- och vattenområden används för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov. Bestämmelserna om hushållning med mark- och vattenområden i 3 kap. och 4 kap. 1–8 § miljöbalken ska därvid tillämpas. Enligt 4 kap. 8 § miljöbalken får en användning av mark och vatten som kan påverka ett skyddat område och som omfattar verksamheter eller åtgärder som kräver ett Natura 2000-tillstånd, komma till stånd endast om sådant tillstånd har lämnats.

Av praxis följer vidare att även om det inte finns något formellt krav på att eventuella dispenser, t.ex. artskyddsdispens, ska ha inhämtats innan ett beslut om detaljplan fattas, finns det en risk att någon verklig prövning av förutsättningarna för undantag från artskyddet inte kommer till stånd om frågan tas upp först sedan övriga prövningar slutförts. För att en miljökonsekvensbeskrivning ska kunna möjliggöra en samlad bedömning av de planerade åtgärdernas inverkan på bland annat miljön måste den behandla även förekomsten av skyddade arter och det behovet av hänsynstagande till deras fortplantnings- och viloplatser samt förutsättningarna för dispens från artskyddsföreskrifterna (jfr RÅ 2005 ref. 44 och Mark- och miljööverdomstolens dom den 11 juli 2024 i mål nr P 1715-23). Regelsystemet måste anses förutsätta att den information som krävs i dessa avseenden ska finnas tillgänglig i ett ärende om detaljplan, genom en miljökonsekvensbeskrivning eller, om det är tillräckligt, genom utredning i enklare form (jfr Mark- och miljööverdomstolens dom den 20 december 2022 i mål nr P 10706-21). Ett bristfälligt beslutsunderlag kan vara skäl för att ett beslut att anta en detaljplan inte kan godtas (se bland annat rättsfallet MÖD 2014:4).

Kompletterande bestämmelser – vad avses med kombinerad bedömning?

Vad som avses med kombinerad bedömning i EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri framgår inte. Kommissionen beskriver dock i sin vägledning till SMB-direktivet ett frivilligt förfarande för kombinerad bedömning när en plan kan påverka ett område enligt artikel 6.3 i art- och habitatdirektivet. I sådana fall blir artikel 3.2 b i SMB-direktivet tillämplig, vilken kräver en miljöbedömning. Miljökonsekvensbeskrivningen ska då beskriva planens miljöpåverkan, inklusive effekter på skyddade områden och arter enligt art- och habitatdirektivet. Samråd med allmänheten och berörda myndigheter bör även omfatta dessa effekter. Miljökonsekvensbeskrivningen och samrådsresultaten ska beaktas innan planen antas. Om negativ påverkan konstateras på skyddade områden eller arter enligt art- och habitatdirektivet får planen endast godkännas enligt villkoren i artikel 6 i art- och habitatdirektivet. Beslutet att anta planen ska kommuniceras till allmänheten och myndigheter, och ska visa hur miljöhänsyn har integrerats i planen samt om planen följer art- och habitatdirektivet (Guidance on the implementation of Directive 2001/42/EC on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment, 2022, s. 33 och 51).

Doknr: E2026-00237-1

I avsaknad av närmare vägledning är det rimligt att utgå från det förfarande som beskrivs i kommissionens vägledning för att bedöma om svensk rätt möjliggör en kombinerad bedömning.

Svensk rätt möjliggör en kombinerad bedömning

Av svenska regler följer att det vid framtagandet av en plan eller ett program behöver göras en bedömning av om planen eller programmet omfattar en verksamhet eller åtgärd som kan påverka ett skyddat område, eller en skyddad art. Bland annat ska en strategisk miljöbedömning göras för en plan om planen omfattar en verksamhet som kräver ett Natura 2000-tillstånd (6 kap. 3 § miljöbalken och 2 § miljöbedömningsförordningen [2017:966]). Miljökonsekvensbeskrivningen för planen ska då innehålla en beskrivning av påverkan på det skyddade området (5 § 9 miljöbedömningsförordningen). Brister utredningen i detta avseende kan det vara grund för att inte anta eller att upphäva en plan (RÅ 2006 ref. 88).

Syftet med 4 kap. 8 § miljöbalken, som är tillämplig vid planläggning, är vidare att säkerställa att en användning av mark- och vatten som kan påverka ett särskilt skydds- eller bevarandeintresse inte kommer till stånd om användningen omfattar verksamheter eller åtgärder som strider mot förutsättningarna som anges i 7 kap. 28 b § miljöbalken, dvs. som inte uppfyller kraven för ett Natura 2000-tillstånd (prop. 2000/01:111 s. 47).

Den strategiska miljöbedömningen enligt 6 kap. miljöbalken, som genomför SMB-direktivet, innebär att det görs en bedömning av effekten på Natura 2000-områden om verksamheten enligt planen genomförs och att planen inte ska antas om en betydande påverkan på ett sådant område kan antas. Svenska regler bedöms därför förenliga med kraven i EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri och någon ändring bedöms inte nödvändig för att bestämmelserna ska få avsett genomslag i Sverige.

Det bör noteras att ”planera” inte ingår i uppräkningen av tillstånd som omfattas av ”tillståndsprocessen” (artikel 3.19). Det fanns med i kommissionens ursprungliga förslag till EU-förordning men inte i den slutliga utformningen. Eftersom tidsfristerna enligt EU-förordningen om nettonollindustri bara gäller för tillståndsprocessen bör slutsatsen därför bli att t.ex. detaljplaneförfarandet inte omfattas av tidsfristerna. Samtidigt anger EU-förordningen om nettonollindustri att den kombinerade bedömningen ska utföras på ett sätt som inte leder till att de tidsfrister som finns föreskrivna i förordningen förlängs (artikel 11.2). Den faktiska innebörden av detta för ett nettonollprojekt får avgöras i det enskilda fallet.

11.3 Information om fysisk planering online

Förslag: Tillväxtverket ska på den webbplats som myndigheten ska ta fram tillhandahålla länkar till relevant information om fysisk planering.

Skälen för förslaget: I EU-förordningen om nettonollindustri finns krav på medlemsstaterna att säkerställa att alla relevanta uppgifter om fysisk planering är tillgängliga online (artikel 11.1). I Sverige pågår ett arbete med att digitalisera samhällsbyggnadsprocessen till vilken bygglov och

Doknr: E2026-00237-1

detaljplaner räknas. Lantmäteriet, Boverket och länsstyrelserna ansvarar för att leda arbetet. Detaljplaner som påbörjas från och med den 1 januari 2022 ska kunna tillgängliggöras och hanteras digitalt. Boverket har tagit fram föreskrifter som anger hur detaljplanerna ska utformas för att detta ska uppnås (BSFS 2020:5). Från samma tidpunkt är det även obligatoriskt att detaljplaneinformationen i de nya detaljplanerna ska tillgängliggöras enligt de krav som följer av Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/2/EG av den 14 mars 2007 om upprättande av en infrastruktur för rumslig information i Europeiska gemenskapen (Inspire-direktivet), som har genomförts genom i lagen (2010:1767) om geografisk miljöinformation och förordningen (2010:1770) om geografisk miljöinformation. För att ett sådant tillgängliggörande ska kunna hanteras nationellt har Lantmäteriet fått ansvar för att utveckla en nationell specifikation för detaljplan. Avsikten är att detaljplaneinformationen ska göras tillgänglig via den plattform för samhällsbyggnadsinformation, Nationella geodataplattformen (NGP), som Lantmäteriet har utvecklat. Genom att planinformationen blir enhetligt utformad och strukturerad kan den användas i nationella tjänster. Boverket tillhandahåller information online om hur detaljplaneringen går till i Sverige.

Genom detta anses Sverige leva upp till kravet på att tillgängliggöra uppgifter om fysisk planering enligt EU-förordningen om nettonollindustri online. För att informationen ska vara tillgänglig samlat bör Tillväxtverket publicera uppgifter om hur informationen nås på den webbplats som myndigheten ska tillhandahålla enligt förslag i avsnitt 6.2. Det bedöms tillräckligt att tillhandahålla länkar till var den relevanta informationen finns tillgänglig.

12 Mark- och miljödomstolens handläggning av mål om strategiska råmaterialprojekt, nettonollprojekt eller förnybar energi

12.1 Strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt

Förslag: En upplysning ska införas i den nya lagen om att EU-förordningarna innehåller bestämmelser om tidsfrister för handläggningen av mål och ärenden som avser strategiska råmaterialprojekt eller nettonollprojekt och har inletts genom att en kontaktpunkt har bekräftat att ansökan är fullständig. Mark- och miljödomstolen ska ges möjlighet att förlänga en tidsfrist på de villkor som framgår av EU-förordningarna. Om en tidsfrist förlängs ska kontaktpunkten underrättas om förlängningen och skälen för den.

Mark- och miljödomstolen ska också ges möjlighet att tillfälligt stoppa en tidsfrist om miljökonsekvensbeskrivningen behöver

Doknr: E2026-00237-1

kompletteras. För att stoppa tidsfristen ska mark- och miljödomstolen begära att projektägaren inom en viss tid kommer in med kompletteringar av miljökonsekvensbeskrivningen. Domstolen ska samtidigt informera projektägaren och kontaktpunkten om att tidsfristen tillfälligt stoppats. Tidsfristen ska börja löpa igen första arbetsdagen efter det att kompletteringen har inkommit till domstolen, eller tiden för kompletteringen har löpt ut. Mark- och miljödomstolen ska informera projektägaren och kontaktpunkten om att tidsfristen startat igen.

Mark- och miljödomstolen ska ta ställning till om, och i så fall vilken, tidsfrist som löper enligt EU-förordningen om nettonollindustri om ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik erkänns som strategiskt eller om ett sådant erkännande upphävs, när det löper en tidsfrist enligt EU-förordningen om nettonollindustri.

Mark- och miljödomstolen får yttra sig över om en ansökan om tillstånd eller dispens är fullständig och eller om den behöver kompletteras.

Mark- och miljödomstolen ska skyndsamt ta fram en tidsplan för handläggningen av ett mål som inletts genom att kontaktpunkten har överlämnat ansökan och informera kontaktpunkten om tidsplanen.

Bedömning: Tidsfristerna i EU-förordningarna omfattar mark- och miljödomstolens prövning av ansökningsmål som första instans men inte mark- och miljödomstolens överprövning.

Skälen för förslaget och bedömningen

EU-förordningarnas tidsfrister gäller för domstolarnas handläggning av vissa mål och ärenden

Som konstaterats i avsnitt 3.2.2 och 4.3.2 innehåller EU-förordningarna bestämmelser om tidsfrister för tillståndsprocessen. Innebörden av tidsfristerna utvecklas i avsnitt 9.1. Tillståndsprocessen startar när kontaktpunkten bekräftar att en ansökan eller anmälan är fullständig och det är också då som tidsfristen startar. Tillståndsprocessen avslutas genom att kontaktpunkten underrättar projektägaren om det som kallas för det övergripande beslutet, dvs. det eller de beslut av en myndighet i första instans (artiklarna 2.18 och 11.1 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artiklarna 3.19, 9.1, 9.2, 16.1 och 16.2 i EU-förordningen om nettonollindustri).

Prövningsmyndigheten expedierar på vanligt sätt sitt beslut och även till kontaktpunkten så att den kan utföra sin uppgift enligt förordningen (se avsnitt 6.6).

Tidsfristerna enligt EU-förordningarna varierar mellan nio och tjugosju månader. EU-förordningen om kritiska råmaterial innehåller vidare särskilda tidsfrister för strategiska råmaterialprojekt som var föremål för ett tillståndsförfarande innan de erkändes som strategiska och för förlängning av befintliga projekt som redan har beviljats tillstånd (artikel 11.2). För sådana projekt gäller tidsfristerna från beslutet om erkännande, se avsnitt 13.4.

Enligt artikel 11.10 i EU-förordningen om kritiska råmaterial gäller tidsfristerna som avses i artikel 11 inte vid överklaganden av

Doknr: E2026-00237-1

förvaltningsbeslut och ”rättsliga prövningar i domstol” (eng. *judicial remedies before a court or tribunal*) och påverkar inte skyldigheter som följer av unionsrätten och internationell rätt. Överklagandeförfaranden ingår alltså inte i tillståndsprocessen och omfattas därför inte heller av tidsfristerna.

Även EU-förordningen om nettonollindustri anger att tidsfristerna som avses i artiklarna 9 och 16 inte gäller vid överklaganden av förvaltningsbeslut eller ”vid användande av rättsmedel inför domstol” (eng. *judicial remedies before a court or tribunal*) och påverkar inte skyldigheter som följer av unionsrätten och internationell rätt (artikel 9.12).

I de engelska språkversionerna av båda EU-förordningarna används uttrycket ”judicial remedies before a court or tribunal” men uttrycket har översatts olika i de svenska versionerna. I den tyska språkversionen används uttrycket Verfahren vor einem Gericht i båda EU-förordningarna.

Tidsfristerna ska inte heller påverka tillämpligheten av kortare tidsfrister som fastställs av medlemsstaterna (artikel 11.10 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.13 i EU-förordningen om nettonollindustri).

Gällande rätt

I Sverige prövas vissa frågor om tillstånd av mark- och miljödomstolarna som första instans. Detta gäller ansökningar om tillstånd till miljöfarliga verksamheter som är listade som s.k. A-verksamheter i miljöprövningsförordningen (1 kap. 6 §) och ansökningar om tillstånd till vattenverksamhet (11 kap. 9 b § miljöbalken). Det gäller inte några tidsfrister för mark- och miljödomstolens prövning av ansökningsmål.

Mark- och miljödomstolens tillståndsprövning i första instans enligt miljöbalken är en rättslig prövning i domstol, men utgör inte ett rättsmedel. Med rättsmedel avses i svensk rätt främst överklaganden (ordinära rättsmedel) eller ansökan om domvilla eller återställande av försutten tid (särskilda rättsmedel).

Mark-och miljödomstolens prövning som första instans

Vid en sammantagen läsning av de olika språkversionerna av EU-förordningarna bör uttrycket ”judicial remedies” förstås som ”rättsmedel inför domstol” i ett svenskt sammanhang. Eftersom mark- och miljödomstolens förstainstansprövning av ansökningsmål inte är ett rättsmedel, är prövningen inte undantagen från EU-förordningarnas tidsfrister. Andra överklaganden och rättsmedel är dock undantagna.

En viktig avgränsning av bestämmelserna om tillståndsprocessen i EU-förordningarna är att de endast gäller för förvaltningsrättsliga beslut, se avsnitt 8. Enligt svensk rätt utgör inte domstolar förvaltningsmyndigheter och ett avgörande från en mark-och miljödomstol anses inte utgöra ett beslut av en myndighet. Den tillståndsprövning som sker i mark- och miljödomstolarna bör dock kunna jämställas med ett tillståndsförfarande av en myndighet i den mening som avses i EU-förordningarna eftersom det kan utmynna i ett beslut om tillåtlighet eller godkännande av en verksamhet eller åtgärd som ingår i ett strategiskt råmaterialprojekt eller nettonollprojekt. Mark- och miljödomstolarnas prövning har alltså

Doknr: E2026-00237-1

förvaltningsrättslig karaktär, vilket även EU-domstolen konstaterat (se EU-domstolens avgörande i mål C-263/08, ”Lilla-Värtan”).

Sammantaget bedöms mark- och miljödomstolens förstainstansprövning av verksamheter som omfattas av EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri ingå i tillståndsprocessen och omfattas av tidsfristerna.

Kompletterande bestämmelser

Av rättssäkerhets- och kvalitetsskäl har det vid tidigare översyner av frågan om tidsfrister för handläggning av mål i domstol generellt inte bedömts lämpligt med lagstadgade tidsfrister för handläggning av mål i domstol (SOU 2010:44 s. 319–322 och SOU 2022:33 s. 356–358 och 426–430). Man har i stället bedömt att en domstolsprocess tar och måste få ta viss tid i anspråk och att alla mål ska avgöras så snart som möjligt. En situation då det bedömts vara befogat att införa tidsfrister är om det i EU-rättslig lagstiftning ställs upp krav på att en prövning ska ske inom viss angiven tid (SOU 2010:44, s. 21–22). Det finns ett stort antal krav i författning på att mål och ärenden i domstol ska avgöras snabbt. Därutöver finns det för vissa måltyper särskilda krav på snabba avgöranden. Kravet på skyndsamhet framgår ofta genom tidsfrister för när huvudförhandling ska hållas eller dom senast ska meddelas. Det förekommer också att det för vissa av typer av mål förekommer särskilda frågor som ska avgöras med förtur.

Som konstaterats ovan gäller tidsfristerna i EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri även för mark- och miljödomstolens förstainstansprövning. Tidsfristerna framgår direkt av EU-förordningarna, som är direkt tillämpliga i medlemsstaterna. Tidsfristen börjar som utgångspunkt löpa när kontaktpunkten bekräftar att ansökan är fullständig (artikel 11.6 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.10 i EU-förordningen om nettonollindustri). Det finns särskilda regler om tidsfrister för vissa tillståndsförfaranden som redan pågår, se avsnitt 13.4.

I denna promemoria föreslås att projektägare ska lämna in en ansökan om tillstånd till kontaktpunkten för bekräftelse, se avsnitt 6.3. Det föreslås vara en förutsättning för att starta en tidsfrist. I avsnitt 6.4.3 förslås vidare att kontaktpunkten, när den bedömer att ansökan är fullständig, ska överlämna ansökan till prövningsmyndigheten och informera om vilken tidsfrist som gäller för prövningen enligt EU-förordningarna.

Det bör införas en upplysning i lagen om mark- och miljödomstolar till EU-förordningarnas bestämmelser om tidsfrister. Av upplysningen bör det framgå att tidsfristerna gäller för mål och ärenden som inleds vid en mark- och miljödomstol genom att kontaktpunkten överlämnar ansökan. Dessa förslag bedöms vara det mest effektiva sätt att säkerställa en enhetlig tillämpning av tidsfristerna enligt EU-förordningarna i mark- och miljödomstolarna.

I vissa fall kan tidsfristerna förlängas eller stoppas tillfälligt, se avsnitt 9.2 och 9.3. Det bör införas en möjlighet för mark- och miljödomstolarna att förlänga eller tillfälligt stoppa en tidsfrist i enlighet med de villkor som framgår av EU-förordningarna och i enlighet med vad som föreslås för prövningsmyndigheterna, se avsnitt 9.2 och 9.3. Om en tidsfrist förlängs

Doknr: E2026-00237-1

ska kontaktpunkten informeras om förlängningen och skälen för den. Bestämmelserna om att förlänga och tillfälligt stoppa en tidsfrist bör meddelas i lag och därför införas i den nya lagen.

I avsnitt 6.4.3 föreslås att kontaktpunkten får inhämta ett yttrande från prövningsmyndigheten över om en ansökan eller anmälan är fullständig och att prövningsmyndigheten får yttra sig. Det finns skäl att införa en motsvarande reglering för mark- och miljödomstolen. Denna bör dock meddelas i lag. Detsamma gäller förslaget att prövningsmyndigheten skyndsamt ska upprätta en tidsplan för ett ärende som inletts genom att ansökan eller anmälan överlämnats till prövningsmyndigheten, som behandlas i avsnitt 6.5. Det bör införas en motsvarande skyldighet i den nya lagen för mark- och miljödomstolen att skyndsamt ta fram en tidsplan av målet hos domstolen. Tidsplanen bör innehålla uppgifter om när ett avgörande kan förväntas och uppgifter som ger en överblick över processen och de åtgärder som krävs för att få målet eller ärendet till ett avgörande. Det bör vara tillräckligt att mark- och miljödomstolen upprättar en tidsplan enligt 22 kap. 11 b § miljöbalken, se även avsnitt 6.5 under rubriken ”Tidsplan enligt miljöbalken”.

I avsnitt 13.4 föreslås att prövningsmyndigheten, för pågående mål och ärenden som avser tillverkningsprojekt för nettonollteknik, ska ta ställning till vilken tidsfrist som gäller enligt EU-förordningen om nettonollindustri om projektet erkänns som strategiskt. Motsvarande skyldighet att ta ställning till vilken tidsfrist som ska gälla för handläggningen av det pågående målet eller ärendet bör införas för mark- och miljödomstolen. Domstolen bör även åläggas att informera projektägaren och kontaktpunkten om den tidsfrist som gäller. Skyldigheten bör regleras i lag.

12.2 Förnybar energi

Förslag: Det ska i lagen om verksamheter och åtgärder för förnybar energi införas tidsfrister för mark- och miljödomstolens handläggning i första instans, av mål som rör verksamheter för förnybar energi. Tidsfristen ska vara tre år för mål som rör uppförande av havsbaserade anläggningar för förnybar energi och två år för mål som rör uppförande av landbaserade anläggningar för förnybar energi eller uppgradering av havsbaserade anläggningar för förnybar el. För mål som rör uppgradering av landbaserade anläggningar för förnybar el ska tidsfristen vara ett år.

Mark- och miljödomstolen ska inom 45 dagar från det att domstolen har mottagit en ansökan som rör förnybar energi antingen informera sökanden om att tidsfristen har börjat löpa eller begära in den information som krävs för att ansökan ska kunna behandlas. Den tidsfrist som gäller för att avgöra ärenden ska börja löpa när mark- och miljödomstolen har skickat information till sökanden om att handläggningen har påbörjats.

En tidsfrist om två år ska kunna förlängas av mark- och miljödomstolen med upp till sex månader. En tidsfrist om ett år ska kunna förlängas med upp till tre månader. En tidsfrist ska bara kunna

Doknr: E2026-00237-1

förlängas om det finns särskilda skäl. Mark- och miljödomstolen ska informera sökanden om skälen för förlängningen.

Skälen för förslaget

Krav på tidsfrister för domstolarnas handläggning av vissa ärenden finns i förnybartdirektivet

I Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 vad gäller främjande av energi från förnybara energikällor, i dess lydelse enligt direktiv (EU) 2023/2413, (i det följande benämnt förnybartdirektivet) finns bestämmelser om tidsfrister för handläggning av ansökningar om tillstånd för verksamheter som rör förnybar energi. Tidsfristerna gäller för administrativa tillståndsförfaranden i första instans. Hur lång tid som handläggningen av ett ärende får pågå beror på vilken typ av anläggning för produktion av förnybar energi som avses i en tillståndsansökan och varierar mellan en månad och tre år. (artiklarna 16b−16e i förnybartdirektivet). En tidsfrist börjar löpa när den myndighet som ska pröva ansökan bekräftar att ansökan är fullständig (artikel 16.2 i förnybartdirektivet).

Förnybartdirektivet ger prövningsmyndigheten rätt att förlänga tidsfristen i vissa fall. När det är vederbörligen motiverat på grund av exceptionella omständigheter ska en tidsfrist om två år kunna förlängas med upp till sex månader och en tidsfrist om ett år kunna förlängas med upp till tre månader. I direktivet sägs uttryckligen att exceptionella omständigheter inbegriper när en bedömning enligt tillämplig unionsmiljörätt kräver mer tid (artikel 16b.1). Medlemsstaterna ska informera projektexploatören om de exceptionella omständigheter som motiverar en förlängning.

Den myndighet som ska pröva en ansökan om tillstånd ska bekräfta ansökans fullständighet inom 45 dagar från det att myndigheten har tagit emot ansökan (artikel 16.2 förnybartdirektivet). Om sökanden inte har skickat in all information som krävs för att behandla ansökan ska den behöriga myndigheten inom samma tid begära att sökanden kompletterar ansökan utan onödigt dröjsmål. Den dag prövningsmyndigheten bekräftar ansökans fullständighet ska utgöra startdatum för den tidsfrist som gäller för handläggningen av ärendet.

Gällande rätt

I Sverige prövas vissa frågor om tillstånd för miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet av mark- och miljödomstolarna som första instans (se avsnitt 12.1).

Kompletterande bestämmelser

Klimat- och näringslivsdepartementet har remitterat en promemoria med författningsförslag som genomför bestämmelserna om tillstånds-förfaranden i förnybartdirektivet (KN2025/00895). Efter beredning av förslagen i promemorian har regeringen den 11 december 2025 beslutat en lagrådsremiss med bland annat förslag till en ny lag om verksamheter och åtgärder för förnybar energi (KN 2025/02315). Författningsförslagen i

Doknr: E2026-00237-1

promemorian omfattade dock inte tidsfrister för den handläggning som sker i mark- och miljödomstol i första instans. Sådana förslag behövs för genomförandet av förnybartdirektivet och tas därför in i denna promemoria.

Med administrativa tillstånd bör förstås beslut om tillåtlighet eller godkännande som meddelas av en myndighet. Den tillståndsprövning som sker i mark- och miljödomstolarna är att jämställa med ett administrativt tillståndsförfarande (se avsnitt 12.1) och bestämmelserna om tillståndsförfaranden i förnybartdirektivet är därmed tillämpliga på den prövningen. Det behöver därför införas bestämmelser om tidsfrister för mark- och miljödomstols prövning i första instans av ansökningar om tillstånd för verksamheter som gäller förnybar energi. Bestämmelserna bör införas i lagen om mark- och miljödomstolar. Tidsfristerna ska inte gälla i mål som överklagas till mark- och miljödomstol.

Kompletterande bestämmelser om tidsfristerna

Hur lång tid som handläggningen av ett mål om förnybar energi får pågå i mark- och miljödomstol beror på vilken typ av anläggning för produktion eller lagring av förnybar energi som avses i en tillståndsansökan och om anläggningen är havsbaserad eller landbaserad. Med en havsbaserad anläggning avses i detta sammanhang en anläggning som är lokaliserad till svenskt kust- eller territorialvatten. När det gäller havsbaserad förnybar energi är huvudregeln att prövningen inte får pågå längre än tre år. För landbaserade anläggningar för förnybar energi är huvudregeln att tillståndsförfarandena inte får pågå längre än två år.

För mål som gäller uppgradering av en anläggning för produktion av förnybar el eller uppförande av en anläggning för produktion av förnybar el med en installerad effekt om högst 150 kilowatt gäller kortare tidsfrister. Detsamma gäller mål som avser uppförande av en energilagrings-anläggning som samlokaliseras med en sådan anläggning. Tidsfristerna är i sådana fall två år respektive ett år beroende på om anläggningen är havsbaserad eller landbaserad.

Ordet uppgradering omfattar åtgärder som vidtas i syfte att ersätta en anläggnings kapacitet eller öka eller ersätta dess effektivitet eller kapacitet. Detta innefattar bland annat helt eller delvist utbyte av driftssystem eller driftsutrustning i ett kraftverk som utförs i ett sådant syfte, t.ex. s.k. repowering av en vindkraftspark till havs.

Med samlokaliserad energilagringsanläggning avses en energi-lagringsanläggning som är lokaliserad på samma plats som en anläggning för produktion av förnybar energi och som drivs tillsammans med och är ansluten till samma nätanslutningspunkt som den anläggningen. Den ska alltså ha ett tekniskt samband med produktionsanläggningen. Med ordet anslutningspunkt avses den punkt på ett el- eller rörnät där den som producerar energin enligt avtal med nätägaren matar in energi på nätet. En samlokaliserad energilagringsanläggning kan till exempel vara ett värmelager vid ett fjärrvärmeverk eller ett batterilager vid en elproduktionsanläggning. Energilagringsanläggningar som inte är lokaliserade på samma plats som en anläggning för produktion av förnybar energi är inte att anse som samlokaliserade energilagringsanläggningar i

Doknr: E2026-00237-1

förnybartdirektivets mening, t.ex. ett upplag av biomassa som inte är lokaliserat vid produktionsanläggningen utan vid ett centrallager.

De kortare tidsfristerna gäller inte för anläggningar som producerar energi i annan form än el, tex. anläggningar som producerar värme. Om en ansökan rör en sådan anläggning gäller huvudregeln att målet ska avgöras inom tre år om anläggningen är havsbaserad eller två år om den är landbaserad.

En ansökan om tillstånd att uppföra eller uppgradera ett vindkraftverk i svenskt kust- eller territorialvatten är ett exempel på en tillståndsansökan som ska prövas av mark- och miljödomstol i första instans. Vindkraftverk till havs har i de allra flesta fall en installerad effekt som överstiger 150 kilowatt, vilket innebär att ett mål som avser ansökan om tillstånd för en sådan verksamhet ska avgöras inom tre år. Om det är fråga om uppgradering av ett vindkraftverk till havs gäller dock en tidsfrist om två år för handläggningen av ansökan.

Ett exempel på en landbaserad anläggning för förnybar energi som kräver tillstånd från mark- och miljödomstol är en förbränningsanläggning för förnybar energi med en total installerad tillförd effekt av mer än 300 megawatt. Tidsfristen för att avgöra en ansökan om tillstånd för att uppföra och driva en sådan anläggning är två år. Ett annat exempel på en tillståndsansökan som omfattas av tvåårsfristen är ansökan om tillstånd att uppföra och driva ett vattenkraftverk. Eftersom ett vattenkraftverk är en anläggning för produktion av förnybar el, gäller en tidsfrist om ett år för att pröva en ansökan om uppgradering av ett sådant verk.

Kompletterande bestämmelser om förlängning av en tidsfrist

Enligt förnybartdirektivet kan en två- eller treårig tidsfrist förlängas med sex månader och en ettårig tidsfrist förlängas med tre månader vid exceptionella omständigheter. Exceptionella omständigheter bedöms motsvara det som avses med synnerliga skäl i svensk rätt. En tidsfrist som gäller för prövning av en ansökan om tillstånd för en verksamhet eller åtgärd för förnybar energi bör därför kunna förlängas om det finns synnerliga skäl. Ett exempel på synnerliga skäl är om det efter att en tidsfrist har börjat löpa uppstår ett behov av tidskrävande kompletteringar på grund av att nya bestämmelser har börjat gälla eller att ny information har framkommit. Ett annat exempel är om det under handläggningen av ett mål uppstår en försening som beror på någon yttre omständighet som domstolen inte kunnat påverka Ett synnerligt skäl som särskilt nämns i direktivet är att det krävs mer tid för att slutföra en bedömning som krävs i EU-lagstiftning på miljöområdet. Det kan t.ex. vara fråga om en utredning som krävs för att ta ställning till om dispens kan ges enligt artskyddsförordningen. Om domstolen anser att det är nödvändigt att förlänga tiden för handläggningen av ett mål ska den sökande informeras om förlängningen och skälen för den. Det får överlämnas till domstolen att avgöra hur sökanden ska informeras.

Kompletterande bestämmelser – tidsfristen börjar gälla när ansökan är fullständig

En tidsfrist börjar enligt förnybartdirektivet löpa när prövnings-myndigheten bekräftar att ansökan är fullständig, vilket ska ske inom 45

Doknr: E2026-00237-1

dagar från det att ansökan togs emot (artikel 16.2 i förnybartdirektivet). Om prövningsmyndigheten bedömer att ansökan inte är fullständig ska en komplettering begäras inom samma tid. Det behöver införas bestämmelser i lagen om mark- och miljödomstolar som genomför detta krav.

Av direktivet följer att en ansökan är fullständig när sökanden har gett in den information som krävs för att en ansökan ska kunna behandlas (eng. *process the application*). Direktivet reglerar inte när en ansökan är så fullständig att den kan behandlas och inte heller vad som är innebörden av att en ansökan är fullständig, förutom att startdatum för tidsfristerna är knuten till detta. Det överlämnas till respektive medlemsstat att, utifrån sitt nationella prövningssystem, bestämma innebörden av att en ansökan är fullständig. Direktivet kan därför inte anses hindra prövningsmyndigheten från att begära kompletteringar efter att den har bekräftat att ansökan är fullständig. Det förhållandet att en myndighet har begärt in kompletteringar efter att tidsfristen har börjat löpa är dock inte ett skäl för att förlänga tidsfristen.

Direktivet innehåller inte någon särskild tidsfrist för att granska kompletteringar som en sökande lämnar in på begäran av en prövningsmyndighet. Det är dock rimligt och förenligt med direktivets syfte att betrakta sådan inlämnad information som mottagande av en ansökan, vilket innebär att prövningsmyndigheten senast 45 dagar från det att den kompletterande informationen har kommit in bör ta ställning till om ansökan kan börja behandlas eller om det krävs ytterligare information.

För att genomföra förnybartdirektivet behöver det införas bestämmelser i lagen om verksamheter och åtgärder för förnybar energi om att domstolen senast 45 dagar efter att ansökan kom in till domstolen antingen ska skicka information till sökanden om att handläggningen av målet har påbörjats, eller förelägga sökanden att avhjälpa brister i ansökan. Att en domstol ska förelägga en sökande att komplettera en bristfällig ansökan följer redan av 42 kap. 3 § rättegångsbalken. Den föreslagna bestämmelsen innebär endast att det införs en tidsfrist för kompletteringsföreläggandet. Om ett föreläggande inte följs kan domstolen avvisa ansökan i enlighet med vad som följer av allmänna regler (jfr 42 kap. 4 § rättegångsbalken).

13 Strategiska projekt

13.1 Så snabb och effektiv handläggning som möjligt

Bedömning: Enligt svensk rätt ska ärenden och mål som hanteras av förvaltningsmyndigheter och domstolar handläggas effektivt och avgöras så snabbt som möjligt, det gäller även mål och ärenden som rör strategiska råmaterialprojekt eller strategiska nettonollprojekt.

I svensk rätt finns inte någon status av högsta möjliga nationella betydelse att tilldela strategiska projekt. Det finns inte heller något

Doknr: E2026-00237-1

särskilt brådskande förfarande för tvistelösning eller överklagande att tillämpa för strategiska projekt.

De strategiska projekten måste fortfarande uppfylla alla relevanta materiella krav som gäller för tillstånd, t.ex. miljöskyddskrav, och genomgå alla formella steg av de tillståndsprocesser som är aktuella för projektet.

Skälen för bedömningen:

Innebörden av ett erkännande av ett projekt som strategiskt enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial eller EU-förordningen om nettonollindustri beskrivs i avsnitt 3.3 för strategiska råmaterialprojekt och i avsnitt 4.4 för strategiska nettonollprojekt.

Snabb hantering av tillståndsprocessen

EU-förordningarnas krav på att tillståndsprocessen för strategiska projekt ska genomföras så snabbt som möjligt enligt nationell rätt och unionsrätten gäller för såväl projektägare som myndigheter. Det innebär att strategiska projekt alltjämt måste uppfylla relevanta materiella krav som gäller för tillstånd, t.ex. miljöskyddskrav, och genomgå alla formella steg av de tillståndsförfaranden som är aktuella för projektet. Exempelvis bör erkännandet av ett projekt som ett strategiskt råmaterialprojekt inte påverka tillämpningen av tillståndsvillkor som följer av MKB-direktivet, art- och habitatdirektivet, ramdirektivet för vatten, industriutsläpps-direktivet, fågeldirektivet, Sevesodirektivet Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/35/EG av den 21 april 2004 om miljöansvar för att förebygga och avhjälpa miljöskador och Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/21/EG av den 15 mars 2006 om hantering av avfall från utvinningsindustrin och om ändring av direktiv 2004/35/EG (jfr skäl 25 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och skäl 21 i EU-förordningen om nettonollindustri).

Vid förvaltningsmyndigheternas handläggning av ärenden gäller förvaltningslagen. Lagen är subsidiär, vilket innebär att om en annan lag eller förordning innehåller någon bestämmelse som avviker från förvaltningslagen, tillämpas den bestämmelsen (1 och 4 §§). Av 9 § första stycket förvaltningslagen följer att ett ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten eftersätts. Om ett ärende inletts av en enskild part och ärendet inte avgjorts i första instans inom sex månader får parten skriftligen begära att myndigheten ska avgöra ärendet. Myndigheten ska inom fyra veckor från den dag då en sådan begäran kom in antingen avgöra ärendet eller i ett särskilt beslut avslå begäran (12 § första stycket).

Enligt svensk rätt ska alla mål i domstol a avgöras så snart som möjligt. Det finns således krav i nationell rätt på en effektiv hantering som även gäller för ärenden och mål som avser strategiska projekt enligt EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri.

Statusen högsta möjliga nationella betydelse

Strategiska projekt enligt EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri ska tilldelas statusen högsta möjliga nationella betydelse

Doknr: E2026-00237-1

om det finns en sådan i nationell rätt. I Sverige finns inte statusen ”högsta nationella betydelse” att tilldela strategiska projekt. Det finns inte heller några planer på att införa en sådan status.

Brådskande hantering av tvistelösningsförfaranden och överklaganden

Bestämmelserna i EU-förordningarna om brådskande hantering av vissa tvistelösningsförfaranden för strategiska projekt skiljer sig åt genom att bestämmelsen i EU-förordningen om kritiska råmaterial är begränsad till förfarande för tillståndsprocessen och utfärdandet av tillstånd för strategiska projekt medan bestämmelsen i EU-förordningen gäller för strategiska nettonollprojekt utan begränsning till tillståndsprocessen. Trots denna skillnad bedöms innebörden av bestämmelserna vara densamma eftersom kraven i båda förordningarna förutsätter att det finns ett brådskande förfarande i nationell rätt. Det finns inget sådant snabbspår i svensk rätt för överklagande av tillståndsfrågor. Bedömningen är därför att överklaganden som rör strategiska råmaterialprojekt och strategiska nettonollprojekt är föremål för det snabbaste administrativa och rättsliga förfarande som finns tillgängligt på nationell, regional och lokal nivå.
Det finns inte några planer på att införa ett sådant snabbspår.

13.2 Strategiska projekt kan anses vara av ett allt överskuggande allmänintresse

Bedömning: EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri innebär att strategiska projekt i unionen kan anses vara av ett allt överskuggande allmänintresse och av vikt för människors hälsa och säkerhet, vid prövning av om dispens från artskyddet kan ges samt om Natura 2000-tillstånd kan ges trots otillåten påverkan på området. Detsamma gäller vid en prövning av om tillstånd kan ges för en verksamhet eller åtgärd som medför en otillåten påverkan på en vattenförekomst och vid undantag från medlemsstaters skyldighet att motverka försämringar av livsmiljöer enligt EU:s naturrestaureringslag. Det innebär att det är möjligt att godkänna strategiska projekt med negativ miljöpåverkan om prövningsmyndigheten bedömer att projektets allmänintresse väger tyngre än miljöskyddet och att alla rättsliga krav för att bevilja dispens och undantag är uppfyllda. Svensk rätt möjliggör sådana överväganden och inga ändringar bedöms nödvändiga.

Skälen för bedömningen

Krav enligt EU-förordningarna – strategiska projekt ska anses vara av allmänintresse och kan anses vara av ett allt överskuggande allmänintresse

Enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial har strategiska råmaterialprojekt i unionen betydelse för trygga unionens försörjning av strategiska råmaterial och för att skydda den inre marknadens funktion och

Doknr: E2026-00237-1

ska, när det gäller den miljöpåverkan eller de skyldigheter som avses i vissa uppräknade artiklar i direktiv på miljöområdet, anses vara av allmänintresse eller av vikt för människors hälsa och säkerhet. Projekten får (eng. *may*) även, vid tillämpning av uppräknade artiklar, anses vara av ett allt överskuggande allmänintresse (eng. *overriding public interest*), förutsatt att alla villkor i rättsakterna är uppfyllda (artikel 10.1 och 10.2 i EU-förordningen om kritiska råmaterial).

Enligt EU-förordningen om nettonollindustri ska ett strategiskt nettonollprojekt anses bidra till att trygga försörjningen av nettonollteknik i unionen och ska därför anses vara av allmänintresse. Strategiska nettonollprojekt kan *(*eng. *may*), även vid tillämpning av vissa uppräknade artiklar i direktiv på miljöområdet, anses vara av ett allt överskuggande allmänintresse (eng. *overriding public interest*) och till gagn för allmän hälsa och säkerhet, förutsatt att alla villkor i de uppräknade rättsakterna är uppfyllda (artikel 15.3 EU-förordningen om nettonollindustri).

De artiklar som räknas upp i EU-förordningarna är artiklarna 6.4 och 16.1 i art- och habitatdirektivet, artikel 4.7 i ramdirektivet för vatten, och artikel 9.1 a i fågeldirektivet Även miljöpåverkan eller miljöskyldigheter som behandlas i bestämmelser i unionslagstiftningsakter om restaurering av natur, vilket innefattar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1991 av den 24 juni 2024 om restaurering av natur och om ändring av förordning (EU) 2022/869 (EU:s naturrestaureringslag) nämns i EU-förordningarnas bestämmelser.

Bestämmelserna gäller för strategiska projekt och kräver, till skillnad från tidsfristerna enligt EU-förordningarna, inte kontaktpunktens inblandning.

Gällande rätt

Art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet innehåller två huvudsakliga delar; nätverket Natura 2000 för skydd av områden och generella bestämmelser om skydd och bevarande av arter. Av artiklarna 6.4 och 16.1 i art- och habitatdirektivet och artikel 9.1 a i fågeldirektivet framgår när medlemsstaterna får medge undantag från bestämmelserna om områdesskydd och de generella skyddsbestämmelserna för arter.

Artikel 6.4 i art- och habitatdirektivet genomförs i svensk rätt i 7 kap. 29 § miljöbalken och 20 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. (områdesskyddsförordningen). Där framgår förutsättningarna för att ge tillstånd till verksamheter och åtgärder som kan påverka Natura 2000-områden negativt. Enligt 7 kap. 29 § miljöbalken krävs det bland annat att verksamheten eller åtgärden måste genomföras av tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse. Det har föreslagits att uttrycket ”väsentligt allmänintresse” i 7 kap. 29 § miljöbalken ersätts av uttrycket ”allt överskuggande allmänintresse” (Klimat- och näringslivsdepartementets promemoria Genomförande av bestämmelser i förnybartdirektivet om tillståndsförfaranden för förnybar energi [KN2025/00895] och lagrådsremissen Tillståndsprövning enligt förnybartdirektivet med bland annat förslag till en ny lag om verksamheter och åtgärder för förnybar energi [KN 2025/02315]). Ett beslut om Natura 2000-tillstånd med stöd av 7 kap. 29 § miljöbalken får lämnas endast efter regeringens tillåtelse. Enligt 20 § i

Doknr: E2026-00237-1

områdesskyddsförordningen krävs bland annat att verksamheten eller åtgärden ska krävas av tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse. För att bevilja undantag enligt 7 kap. 29 § miljöbalken och 20 § i områdesskyddsförordningen krävs att samtliga krav i bestämmelsen är uppfyllda.

Art- och habitatdirektivets och fågeldirektivets generella bestämmelser om skydd och bevarande av arter genomförs i svensk rätt i artskyddsförordningen (2007:845), se särskilt 4–5 och 7 §§. Länsstyrelsen får enligt 14 § artskyddsförordningen i det enskilda fallet ge dispens från de förbud i 4–5 och 7 §§ i samma förordning som avser länet eller en del av länet, endast om det inte finns någon annan lämplig lösning och dispensen inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Därutöver krävs att dispensen behövs på en eller flera specifikt angivna grunder, till exempel av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse.

Sverige har genomfört ramdirektivet för vatten i huvudsak med bestämmelser i 5 kap. miljöbalken, vattenförvaltningsförordningen (2004:660) samt föreskrifter från Havs- och vattenmyndigheten och Sveriges geologiska undersökning.

Enligt 5 kap. 4 § första stycket miljöbalken får verksamheter eller åtgärder inte tillåtas om de försämrar vattenmiljön på ett otillåtet sätt eller har sådan betydelse att det äventyrar möjligheten att uppnå den status eller potential som vattnet ska ha enligt en miljökvalitetsnorm.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från förbuden i 5 kap. 4 § första stycket miljöbalken, för att tillgodose allmänna intressen av större vikt eller som det annars finns särskilda skäl för (5 kap. 6 § miljöbalken). Med stöd av bemyndigandet har regeringen infört undantagsutrymmet i artikel 4.7 i ramdirektivet för vatten i 4 kap. 11 och 12 §§ vattenförvaltningsförordningen. Av 4 kap. 12 § vattenförvaltningsförordningen följer att ett av kraven för att bevilja ett undantag är att verksamheten eller åtgärden behöver vidtas för att tillgodose ett allmänintresse av större vikt. För att undantag ska kunna beviljas krävs dock att samtliga krav i bestämmelsen är uppfyllda.

Den 18 augusti 2024 trädde EU:s naturrestaureringslag i kraft. Lagen ställer krav på medlemsstaterna att vidta restaureringsåtgärder för att förbättra ekosystemet på land, i vatten och i urbana miljöer. EU:s naturrestaureringslag innehåller krav på att motverka försämring, exempelvis av områden i vilka gott tillstånd har uppnåtts och i vilka tillräcklig kvalitet hos livsmiljöerna för arterna har uppnåtts. Från skyldigheterna att motverka försämringar finns i artiklarna 4 och 5 ett antal undantag. Exempelvis tillåts undantag för försämring som sker utanför Natura 2000-områden och orsakas av en plan eller ett projekt av allt överskuggande allmänintresse (eng. *a plan or project of overriding public interest*). Skyldigheterna att motverka försämringar ska inte tillämpas på försämring som orsakas av en sådan plan eller ett sådant projekt, om det saknas mindre skadliga alternativa lösningar. Det ska fastställas från fall till fall om undantaget är tillämpligt.

Inom Natura 2000-områden gäller enligt artiklarna 4.16 och 5.13 att bristande uppfyllelse av skyldigheterna att motverka försämringar är berättigat om det orsakas av en plan eller ett projekt som har godkänts i

Doknr: E2026-00237-1

enlighet med artikel 6.4 i art- och habitatdirektivet, vilket bland annat förutsätter att det är fråga om en plan eller ett projekt som måste genomföras av tvingande orsaker som har ett väsentligt eller allt överskuggande allmänintresse (eng. *imperative reasons of overriding public interest*).

Kompletterande bestämmelser

EU-förordningarna innebär att det är möjligt att godkänna strategiska projekt med negativ miljöpåverkan i den utsträckning de omfattas av någon av de uppräknade EU-rättsakterna. Det förutsätter dock att prövningsmyndigheten bedömer att projektets allmänintresse väger tyngre än miljöskyddet och att alla rättsliga krav för att bevilja dispens eller undantag är uppfyllda (jfr skäl 27 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och skäl 35 i EU-förordningen om nettonollindustri). EU-bestämmelserna om allmänintresse innebär dock att det alltjämt behöver göras en avvägning i det enskilda fallet av om det finns skäl att genomföra ett strategiskt projekt som kan ha negativa effekter på miljön. Förutsättningarna för att tillåta ett projekt framgår i svensk rätt av de bestämmelser som genomför de artiklar i art- och habitatdirektivet, fågeldirektivet och ramdirektivet för vatten som räknas upp i EU-förordningarna och som det redogjorts för ovan under avsnittet om gällande rätt. Samtliga krav för att tillåta ett projekt enligt svensk rätt måste vara uppfyllda och EU-förordningarnas bestämmelser ändrar inte kraven för att tillåta ett projekt.

Svensk rätt bedöms förenlig med EU-förordningarna i dessa delar och inga ändringar bedöms nödvändiga.

13.3 Tidsfrister för strategiska projekt

Tidsfristerna för tillståndsprocessen enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial och bestämmelserna om miljöbedömningar i artikel 12 gäller endast för projekt för kritiska råmaterial som kommissionen erkänt som strategiska (se avsnitt 3.2.2, 9 och 13.4 för tidsfristerna och avsnitt 10 för miljöbedömningar).

För strategiska nettonollprojekt gäller enligt EU-förordningen om nettonollindustri kortare tidsfrister för tillståndsprocessen jämfört med andra nettonollprojekt (se avsnitt 4.3.2 och 9).

13.4 Erkännanden under pågående tillståndsprocess

Förslag: Den nya förordningen ska innehålla en upplysning om att EU-förordningen om kritiska råmaterial innehåller särskilda tidsfrister för projekt för kritiska råmaterial som erkänns som strategiska när ett tillståndsförfarande som avser projektet redan pågår. Det ska också upplysas om att EU-förordningen om nettonollindustri innehåller bestämmelser om att ett projekt för koldioxidlagring måste ha ansökt om tillstånd till lagring för att kunna erkännas som ett strategiskt nettonollprojekt.

Doknr: E2026-00237-1

Projektägaren ska, så snart som möjligt, underrätta kontaktpunkten och prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen om beslutet om erkännande och om pågående tillståndsförfaranden som avser projektet.

Prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen ska därefter informera projektägaren och kontaktpunkten om den tidsfrist som gäller enligt EU-förordningarna för handläggningen av ärenden eller mål som rör projektet.

Om en tidsfrist redan löper enligt EU-förordningen om nettonollindustri, ska prövningsmyndigheten ta ställning till vilken tidsfrist enligt EU-förordningen som ska gälla för fortsatt handläggning av ärendet eller målet.

Skälen för förslagen

Krav enligt EU-förordningarna

EU-förordningen om kritiska råmaterial innehåller särskilda tidsfrister för strategiska råmaterialprojekt som var föremål för ett tillståndsförfarande innan de erkändes som strategiska och för förlängning av befintliga projekt som redan har beviljats tillstånd. För dessa projekt får tillståndsprocessen efter det att projektet erkänts som strategiskt, inte överstiga 24 månader för strategiska projekt som omfattar utvinning, och 12 månader för strategiska projekt som endast omfattar förädling eller materialåtervinning (artikel 11.2).

EU-förordningen om nettonollindustri innehåller inga särskilda tidsfrister för nettonollprojekt som erkänns som strategiska nettonollprojekt när ett tillståndsförfarande som avser projektet pågår. EU-förordningen om nettonollindustri innehåller däremot olika tidsfrister beroende på om ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik har erkänts som strategiskt eller inte (artiklarna 9 och 16 i EU-förordningen om nettonollindustri). Ett av kriterierna för att erkänna ett projekt för koldioxidlagring som strategiskt nettonollprojekt att det har lämnats in en ansökan för lagringen enligt CCS-direktivet (artikel 13.3 c i EU-förordningen om nettonollindustri). Det innebär att det redan pågår en tillståndsprocess för sådana projekt när de erkänns som strategiska. Det finns inget i EU-förordningen om nettonollindustri som hindrar att en projektägare ansöker om att ett projekt erkänns som strategiskt när det pågår tillståndsförfaranden som avser projektet.

Kompletterande bestämmelser

Artikel 11.2 i EU-förordningen om kritiska råmaterial får anses innebära att om det redan pågår ett tillståndsförfarande för ett projekt för kritiska råmaterial när det erkänns som strategiskt, ska det börja gälla en tidsfrist för det pågående förfarandet. Om det däremot återstår att lämna in ansökningar och anmälningar som avser projektet när det utpekas som strategiskt får dessa ansökningar lämnas till kontaktpunkten för att en tidsfrist enligt EU-förordningarna ska starta, varvid tidsfristerna enligt artikel 11.1 gäller för prövningen. Se avsnitt 6.3 och förslaget att en ansökan, för att omfattas av tidsfristerna som avses i artikel 11.1 i EU-

Doknr: E2026-00237-1

förordningen om kritiska råmaterial, ska ges in till en kontaktpunkt för bekräftelse.

Enligt artikel 11.2 i EU-förordningen om kritiska råmaterial får tillståndsprocessen, efter det att projektet erkänts som strategiskt, inte överskrida angivna tidsfrister. Enligt artikel 11.6 startar tillståndsprocessen, och därmed tidsfristen, när kontaktpunkten bekräftar att en ansökan är fullständig. Ansökan i ett pågående tillståndsförfarande har dock redan lämnats in till prövningsmyndigheten och handläggningen kan ha kommit olika långt. Det är oklart om kontaktpunktens bekräftelse av att ansökan är fullständig behövs för att starta tidsfristen även i dessa situationer. Ordalydelsen i artikel 11.2 i EU-förordningen om kritiska råmaterial får anses innebära att tidsfristen för tillståndsprocessen börjar löpa från det att projektet erkänns som strategiskt.

Inte heller i EU-förordningen om nettonollindustri regleras det särskilt när tidsfristen ska starta för nettonollprojekt som erkänns som strategiska nettonollprojekt när det pågår ett tillståndsförfarande som avser projektet. Det framgår inte heller att tidsfristerna endast skulle gälla för nya tillståndsförfaranden. För att säkerställa att bestämmelserna om strategiska projekt och tidsfristerna i EU-förordningarna får avsett genomslag i Sverige, bedöms det nödvändigt med kompletterande bestämmelser.

Det är angeläget att en prövningsmyndighet och en mark- och miljödomstol som handlägger ett mål eller ärende som avser ett projekt för kritiska råmaterial som erkänns som strategiskt underrättas om erkännandet så snart som möjligt, eftersom artikel 11.2 innebär att en tidsfrist gäller för handläggningen. Dessutom gäller särskilda bestämmelserna om miljöbedömningar för strategiska råmaterialprojekt (se avsnitt 10). Prövningsmyndigheten och mark- och miljödomstolen behöver även underrättas eftersom det med ett beslut om erkännande följer ett antal fördelar, exempelvis att projekten kan anses vara av ett allt överskuggande allmänintresse (innebörden av detta utvecklas i avsnitt 13.2). Det senare gäller för såväl strategiska råmaterialprojekt som strategiska nettonollprojekt.

Även kontaktpunkten behöver underrättas om erkännandebeslutet för att kunna utföra uppgiften att samordna tillståndsprocessen för projektägaren. Erkännandebeslutet innebär vissa fördelar för projektägaren det bedöms därför lämpligt att det införs ett krav för projektägaren att underrätta prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen och kontaktpunkten om erkännandebeslutet. Projektägaren bör också åläggas att informera om vilka tillståndsförfaranden som pågår för det erkända projektet. Det bedöms vara av intresse för såväl kontaktpunkten som prövningsmyndigheten och mark- och miljödomstolen att känna till om det pågår andra tillståndsförfaranden för ett projekt. Bestämmelser av sådan innebörd bör tas in i den nya förordningen. I de fall kontaktpunkten och prövningsmyndigheten är samma länsstyrelse bör det räcka att ge in en underrättelse till länsstyrelsen och ange vad den avser.

Prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen bör därefter åläggas en skyldighet att informera projektägaren och kontaktpunkten om vilken tidsfrist som löper för handläggningen av målet eller ärendet. I de fall kontaktpunkten och prövningsmyndigheten är samma länsstyrelse blir det fråga om kommunicering inom myndigheten.

Doknr: E2026-00237-1

Det bör ingå i prövningsmyndighetens eller mark- och miljödomstolens uppgifter att ta ställning till att det projekt som erkänts som strategiskt är detsamma som är föremål för handläggning hos myndigheten eller domstolen. Bestämmelserna om mark- och miljödomstolens upplysningsskyldighet om vilken tidsfrist som gäller enligt EU-förordningarna bör tas in i den nya förordningen.

En särskild fråga är vad som sker om det pågår ett tillståndsförfarande för ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik för vilket en tidsfrist löper enligt artikel 9 i EU-förordningen om nettonollindustri och projektet erkänns som strategiskt under pågående tillståndsförfarande. Enligt artikel 16 i EU-förordningen om nettonollindustri är tidsfristen för samma tillståndsprocess kortare för det strategiska projektet. Detta är något som prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen behöver ta ställning till. För att säkerställa att det sker bör det införas en skyldighet för prövningsmyndigheten att ta ställning till vilken tidsfrist som ska gälla för handläggningen av det pågående ärendet. När det gäller motsvarande skyldighet för mark- och miljödomstolen, se avsnitt 12.1.

”Förlängning av befintliga strategiska projekt som redan har beviljats tillstånd” omfattas av tidsfristerna i artikel 11.2 i EU-förordningen om kritiska råmaterial. Vad som menas med detta tydliggörs inte i EU-förordningen. Det bör i första hand vara förlängningar av tidsbegränsade tillstånd som kan komma att omfattas i den svenska processen. Förlängning av ett tidsbegränsat tillstånd kräver en särskild ansökan i Sverige. Enligt förslagen i denna promemoria ska en ansökan, för att omfattas av tidsfristerna som avses i EU-förordningen om kritiska råmaterial, ges in till en kontaktpunkt, se avsnitt 6.3. Tidsfristen börjar då löpa genom kontaktpunktens bekräftelse av en fullständig ansökan.

Det bör noteras att skyldigheten att upprätta en tidsplan enligt artikel 11.7 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.11 i EU-förordningen om nettonollindustri inte gäller i den nu beskrivna situationen. Bestämmelsen om tidsplan förutsätter för sin tillämpning att en kontaktpunkt bekräftat att ansökan är fullständig, se vidare avsnitt 6.5.

13.5 Återkallelse eller upphävande av erkännanden under pågående tillståndsprocess

Förslag: Det ska införas en upplysning i den nya förordningen om att EU-förordningarna innehåller bestämmelser om återkallelse och upphävande av beslut att erkänna ett projekt som strategiskt.

Om kontaktpunkten tar emot information om att ett erkännandebeslut har återkallats eller upphävts ska kontaktpunkten så snart som möjligt informera prövningsmyndigheten eller mark och miljödomstolen om beslutet.

Om upphävandet avser ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik ska prövningsmyndigheten ta ställning till om en tidsfrist enligt EU-förordningen om nettonollindustri gäller för handläggningen av ärendet eller målet och informera projektägaren och kontaktpunkten.

Kontaktpunkten ska informera Tillväxtverket eller Sveriges geologiska undersökning om den får kännedom om förhållanden som

Doknr: E2026-00237-1

kan påverka bedömningen av om erkännande av ett strategiskt nettonollprojekt.

Skälen för förslaget

Krav enligt EU-förordningarna

Beslut om att erkänna ett projekt som ett strategiskt råmaterialprojekt kan återkallas av kommissionen om projektet inte längre uppfyller kriterierna i artikel 6.1 i EU-förordningen om kritiska råmaterial eller om erkännandet grundas på en felaktig ansökan (artikel 7.11 i EU-förordningen om kritiska råmaterial). Innan kommissionen återkallar ett erkännande ska den ge projektägaren möjlighet att yttra sig. Projektägarens svar ska beaktas av kommissionen.

Även ett beslut att erkänna ett projekt som ett strategiskt nettonollprojekt kan upphävas av en medlemsstat om projektet genomgått betydande ändringar, inte längre uppfyller urvalskriterierna eller om erkännandet byggde på en ansökan som innehöll felaktiga uppgifter (artikel 14.7 i EU-förordningen om nettonollindustri). Om kommissionen eller medlemsstaten bedömer det finns förutsättningar för upphävande av ett erkännande ska projektägaren informeras. Det är dock bara medlemsstaten som får besluta om upphävande. Medlemsstaten måste höra projektägaren innan ett upphävande får beslutas.

Projekt som inte längre erkänns som strategiska projekt ska förlora alla rättigheter som är förenade med den statusen (artikel 7.12 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 14.8 i EU-förordningen om nettonollindustri). Strategiska råmaterialprojekt som inte längre uppfyller kriterierna i artikel 6.1 enbart på grund av en uppdatering av bilaga I och listan över strategiska råmaterial, ska få behålla sin status i tre år från dagen för uppdateringen (artikel 7.13 i EU-förordningen om kritiska råmaterial).

Kompletterande bestämmelser

Det bör införas en upplysning till EU-förordningarnas bestämmelser om återkallelse och upplysning i den nya förordningen. Det är också angeläget att en prövningsmyndighet, som handlägger ett mål eller ärende som avser ett strategiskt råmaterial- eller nettonollprojekt, får del av informationen om ett beslut om att erkänna ett projekt som strategiskt upphävs eller återkallas. Detsamma gäller kontaktpunkten som bland annat ansvarar för tidsplanen för projekt. För att säkerställa att relevanta myndigheter får del av beslutet om återkallelse eller upphävande ska kontaktpunkten, om den får information om att ett erkännandebeslut har upphävts eller återkallats, informera berörda prövningsmyndigheter och mark- och miljödomstolen om beslutet.

Kontaktpunkten kommer att få information om upphävande av erkännanden av strategiska nettonollprojekt från Tillväxtverket eller Sveriges geologiska undersökning (10 § förordningen [2025:1005] med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om nettonollindustri). För det fall att kommissionen återkallar ett erkännande av ett strategiskt råmaterialprojekt är det rimligt att anta att kontaktpunkten i medlemsstaten

Doknr: E2026-00237-1

vars territorium berörs av projektet, informeras om återkallelsen. Ett upphävandebeslut innebär att projektet förlorar alla fördelar som följer med statusen som strategiskt projekt. Det bedöms därför som lämpligt att en myndighet, kontaktpunkten, ansvarar för att informera de berörda prövningsmyndigheterna och mark- och miljödomstolarna om beslutet. Det bör ingå i prövningsmyndighetens och mark- och miljödomstolens uppgifter att ta ställning till att det projekt som är föremål för myndighetens eller domstolens handläggning är detsamma som avses i beslutet om återkallelse eller upphävande.

Samma krav bör gälla vid återkallelse enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial och vid upphävande enligt EU-förordningen om nettonollindustri. Bestämmelserna bedöms nödvändiga för att säkerställa verkningarna av återkallelsen och upphävandet enligt EU-förordningarna i Sverige.

Om upphävandet avser ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik bör prövningsmyndigheten åläggas en skyldighet att ta ställning till om det gäller en tidsfrist enligt artikel 9.1 eller 9.2 i EU-förordningen om nettonollindustri för handläggningen av det pågående målet eller ärendet och informera projektägaren och kontaktpunkten om sin bedömning. När det gäller motsvarande skyldighet för mark- och miljödomstolen, se avsnitt 12.1.

Med stöd av det föreslagna bemyndigandet för regeringen att meddela föreskrifter om skyldighet för en myndighet att informera berörda myndigheter om förhållanden som kan påverka bedömningen av om ett strategiskt nettonollprojekt uppfyller kriterierna för att erkännas som ett strategiskt, bör kontaktpunkten åläggas att informera Tillväxtverket och Sveriges geologiska undersökning sådana förhållanden.

Någon motsvarande skyldighet bör inte införas för strategiska råmaterialprojekt. Det finns dock inget som hindrar att kontaktpunkten överlämnar motsvarande information till kommissionen.

14 Rätt till domstolsprövning

Bedömning: EU-förordningarnas bestämmelser om att medlemsstaterna ska säkerställa att sökanden ska ha tillgång till information om och förfaranden för att lösa tvister som rör tillståndsprocessen ska inte leda till någon ändring av svensk rätt.

Skälen för bedömningen

Krav enligt EU-förordningarna

Enligt EU-förordningarna om kritiska råmaterial ska medlemsstaterna säkerställa att de sökande enkelt har tillgång till information om, och förfaranden för, att lösa tvister som rör tillståndsprocessen för projekt för kritiska råmaterial, däribland alternativa tvistlösningsmekanismer (artikel 9.8 i EU-förordningen om kritiska råmaterial).

Doknr: E2026-00237-1

Även enligt EU-förordningen om nettonollindustri är medlemsstaterna skyldiga att säkerställa sådan tillgång. Skyldigheten gäller dock generellt för tvister om tillståndsprocessen utan begränsning till en viss projekttyp. Det specificerar också att alternativa tvistlösningsmekanismer ska användas om de föreskrivs i nationell rätt (artikel 6.6 i EU-förordningen om nettonollindustri).

Gällande rätt

Beslut som avser tillåtlighet av verksamheter eller åtgärder som ingår i strategiska råmaterialprojekt eller nettonollprojekt kan i första instans fattas av kommunala eller statliga myndigheter, mark- och miljödomstol och i vissa fall av regeringen. Allmänna bestämmelser om överklagande av sådana beslut finns i förvaltningslagen (2017:900), rättegångsbalken (1942:740), lagen (1996:242) om domstolsärenden och lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut. Det finns därutöver särskilda bestämmelser om överklagande i den lag enligt vilken beslutet har fattats, exempelvis miljöbalken.

Förvaltningsbeslut får överklagas om beslutet kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt av den som beslutet angår om det har gått henne eller honom emot (41 och 42 §§ förvaltningslagen). Förvaltningslagen är tillämplig hos både statliga och kommunala förvaltningsmyndigheter. Om det inte finns någon särskild bestämmelse om rätt att överklaga beslut gäller bestämmelserna i förvaltningslagen.

En särskild bestämmelse om rätt att överklaga finns bland annat i miljöbalken. Bestämmelsen innebär att överklagbara domar eller beslut får överklagas av den som domen eller beslutet angår, om avgörandet har gått honom eller henne emot (16 kap. 12 § första stycket miljöbalken). Särskilda bestämmelser om överklaganden finns även i minerallagen.

När en myndighet fattar ett beslut som går att överklaga ska myndigheten underrätta parten om hur ett överklagande går till, dvs. bland annat när ett överklagande senast ska ha kommit in och till vem överklagandet ska ställas (33 § förvaltningslagen). Ett överklagande av en mark- och miljödomstols dom eller beslut ska göras skriftligt senast tre veckor efter dagen för domen eller beslutet (50 kap. 1 § rättegångsbalken och 38 § lagen om domstolsärenden). I vissa fall är klagotiden tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet.

Det kostar inget att överklaga ett beslut eller en dom. Den som överklagar står sina egna kostnader och behöver inte betala motpartens kostnader.

Kompletterande bestämmelser

EU-förordningarna ålägger medlemsstaterna att se till att sökanden har möjlighet att på ett enkelt sätt få information om hur ett beslut om tillstånd som gäller projekt som omfattas av EU-förordningarna prövas av en högre instans. Medlemsstaterna är också skyldiga att säkerställa att sökanden enkelt kan få ett beslut om tillstånd som gäller sådana projekt prövade av högre instans.

Gällande rätt ger den som är part i ett ärende eller ett mål möjligheter att på ett enkelt sätt överklaga en dom eller ett beslut som gäller tillstånd till

Doknr: E2026-00237-1

en verksamhet eller åtgärd som ingår i ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt.

Information om hur ett beslut i ett ärende eller en dom i ett mål kan överklagas ges i beslutet eller domen. Det kostar inget att överklaga och den part som överklagar står bara sina egna kostnader.

Svensk rätt bedöms därmed uppfylla kraven EU-förordningarna om enkel tillgång till information om och förfaranden för tvistlösning avseende tillståndsprocesser.

15 Sekretess

Förslag: Sekretess ska gälla för enskildas affärs- och driftförhållanden vid tillståndsgivning för sådan verksamhet som avses i EU-förordningarna och den nya lagen.

Skälen för förslaget

Konfidentialitet enligt EU förordningarna

EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri innehåller bestämmelser om behandling av konfidentiella uppgifter (artikel 46 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 47 i EU-förordningen om nettonollindustri). Artiklarna är likalydande. I det följande redogörs för innehållet i EU-förordningen om kritiska råmaterial. Enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial ska uppgifter som tas emot till följd av tillämpningen av förordningen användas enbart för det ändamål för vilket de begärts (artikel 46.1) Medlemsstaterna och kommissionen ska säkerställa skyddet av handels- och affärshemligheter och andra känsliga, konfidentiella och säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter som erhållits och behandlats vid tillämpningen av förordningen, i enlighet med unionsrätten och relevant nationell rätt (artikel 46.2). Kommissionen och de nationella myndigheterna, deras tjänstemän, anställda och andra personer som arbetar under dessa myndigheters tillsyn säkerställa att de uppgifter som de inhämtar vid utförandet av sina uppgifter och sin verksamhet behandlas konfidentiellt i enlighet med relevant unionsrätt eller nationell rätt (artikel 46.5).

Gällande rätt

Enligt 2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen (TF) har var och en rätt att ta del av allmänna handlingar. En handling är allmän om den förvaras hos en myndighet och enligt 2 kap. 9 eller 10 § TF anses inkommen till myndigheten eller upprättad där (2 kap. 4 § TF).

Rätten att ta del av allmänna handlingar får bara begränsas om det krävs med hänsyn till vissa i 2 kap. 2 § TF angivna grunder, s.k. sekretessgrunder, t.ex. skyddet för enskildas personliga och ekonomiska förhållanden. En sådan begränsning ska anges noga i en bestämmelse i en särskild lag eller, om det anses lämpligare i ett visst fall, i en annan lag

Doknr: E2026-00237-1

som den särskilda lagen hänvisar till. Den särskilda lag som avses är offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), (OSL). Det innebär att myndigheter inte får hemlighålla information som finns i en allmän handling på någon annan grund och att det inte enligt svensk rätt går att sekretessbelägga en allmän handling enbart med stöd av bestämmelser i en direkt tillämplig EU-förordning. Sekretess innebär inte bara begränsningar av rätten att ta del av allmänna handlingar utan även förbud att röja en uppgift, vare sig det sker muntligen, genom utlämnande av en allmän handling eller på något annat sätt (3 kap. 1 § OSL).

Sekretess gäller som huvudregel inte bara i förhållande till enskilda utan också mellan myndigheter, och i viss utsträckning även inom en myndighet (8 kap. 1 och 2 §§ OSL). I 10 kap. OSL finns sekretessbrytande bestämmelser som innebär att sekretess inte hindrar att uppgifter under vissa förutsättningar lämnas ut till andra myndigheter. Bestämmelserna i 10 kap. OSL utgörs såväl av reglering av utlämnande för vissa särskilt angivna syften, som generella sekretessbrytande bestämmelser som möjliggör utlämnande av uppgifter till såväl enskilda som myndigheter. Exempelvis är det möjligt att lämna uppgifter till en enskild eller till en annan myndighet om den enskilde samtycker till det (10 kap 1 § OSL). En myndighet kan även lämna ut en sekretessbelagd uppgift om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sitt uppdrag (10 kap 2 § OSL).

Kompletterande bestämmelser – sekretess vid tillståndsgivning för verksamhet som avses i EU-förordningarna

Kontaktpunktens granskning och bekräftelse av ansökningar är en del det förfarande som benämns tillståndsprocessen enligt EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri, som omfattar alla förfaranden från kontaktpunktens bekräftelse av en fullständig ansökan till kontaktpunktens meddelande om det s.k. övergripande beslutet, med vilket avses beslut i första instans (artikel 2.18 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 3.19 i EU-förordningen om nettonollindustri).

Enligt förslagen i denna promemoria ska en projektägare, för att starta en tidsfrist enligt EU-förordningarna, lämna in en ansökan eller anmälan till en kontaktpunkt för bekräftelse av dess fullständighet, se avsnitt 6.3. Kontaktpunktens bekräftelse varken ersätter eller inskränker den prövning av ansökan som ska ske hos prövningsmyndigheten eller mark- och miljödomstolen enligt nationell rätt, utan startar endast en tidsfrist för handläggningen hos myndigheten eller domstolen, se avsnitt 6.4.3. En projektägare kan i samband med att den ger in en ansökan eller anmälan till kontaktpunkten för bekräftelse behöva ge in underlag som visar att det är fråga om en verksamhet som tillverkar nettonollteknik, t.ex. i form av marknadsundersökningar eller offtake-avtal (avtal där en köpare förbinder sig att köpa en del av eller allt som verksamheten kommer att tillverka). Sådana handlingar kan också behöva ges in t.ex. om en projektägare begär ett yttrande över miljökonsekvensbeskrivningens omfattning från kontaktpunkten eller för att en prövningsmyndighet ska kunna avgöra om det gäller en tidsfrist för när myndigheten senast behöver meddela en motiverad slutsats, dvs. den samlade bedömningen av miljöeffekterna.

Doknr: E2026-00237-1

Sådana uppgifter bör vara av mycket känslig natur för projektägaren. Ett offentliggörande av sådana uppgifter skulle kunna leda till ekonomisk skada för projektägaren, inte minst om en konkurrent tar del av uppgifterna. Det kan inte heller uteslutas att underlaget som ges in till en kontaktpunkt eller en prövningsmyndighet även i övrigt kan innehålla uppgifter som skulle kunna leda till ekonomisk skada för en projektägare om de kommer till allmän kännedom, t.ex. när det gäller tekniska detaljer om projektet. Om inte känsliga uppgifter kan skyddas kan detta väntas avhålla projektägare från att vända sig till kontaktpunkten eller från att ansöka om att bli strategiskt projekt enligt någon av EU-förordningarna.

Enligt EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri ska medlemsstaterna säkerställa skyddet av handels- och affärshemligheter och andra känsliga, konfidentiella och säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter som mottagits och behandlats vid tillämpningen av EU-förordningarna, i enlighet med unionsrätten och relevant nationell rätt. Vidare ska de nationella myndigheterna, deras tjänstemän, anställda och andra personer som arbetar under dessa myndigheters tillsyn säkerställa att de uppgifter som de inhämtar vid utförandet av sina uppgifter och sin verksamhet behandlas konfidentiellt i enlighet med relevant nationell rätt.

Mot denna bakgrund och med beaktande av syftet med EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri – att säkra unionens tillgång till trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och nettonollteknik – och av förordningarnas artiklar om konfidentialitet, är det av vikt att uppgifter om enskildas affärs- och driftförhållanden som lämnas till en kontaktpunkt inom ramen för tillståndsprocessen får ett tillräckligt skydd.

Detsamma gäller för sådana uppgifter som förekommer i handlingar som kommer in till prövningsmyndigheterna. För dessa bedöms det dock finnas ett visst skydd genom 30 kap. 23 § OSL och 9 § offentlighets- och sekretessförordningen och dess bilaga. Vid mark- och miljödomstolens prövning som första instans finns ett skydd för uppgifter om enskildas affärs- och driftförhållanden i 36 kap. 2 § OSL.

Kompletterande bestämmelser – behov av att utöka sekretessen

Enligt 30 kap. 23 § OSL gäller sekretess, i den utsträckning får regeringen meddelar föreskrifter om det, i statliga myndigheters verksamhet i fråga om utredning, planering, prisreglering, tillståndsgivning, tillsyn eller stödverksamhet med avseende på näringslivet. Enligt första stycket 1 gäller sekretess för uppgift om enskilds affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs. Enligt första stycket 2 gäller sekretess för uppgift om andra ekonomiska eller personliga förhållanden än som avses i första punkten för den som har trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med den som är föremål för myndighetens verksamhet. Sekretessen för sådana uppgifter är starkare än sekretessen för uppgifter enligt första punkten eftersom det inte uppställs något skaderekvisit. Det är s.k. absolut sekretess.

I 9 § offentlighets- och sekretessförordningen (2009):641, härefter OSF, har regeringen med stöd av 30 kap. 23 § första stycket OSL meddelat

Doknr: E2026-00237-1

föreskrifter om i vilka statliga myndigheters verksamhet som består i tillståndsgivning som sekretess ska gälla. Dessa anges i bilagan till OSF. Flera av de regelverk som bedöms omfattas av EU-förordningarnas bestämmelser om tillståndsprocessen anges i bilagan. Exempelvis omfattas tillståndsgivning vid sådan miljöfarlig verksamhet som avses i 9 kap. 6–6 b §§ miljöbalken av sekretess (punkt 40 i bilagan till OSF). Sekretessen gäller dock inte beslut i sådana ärenden. Vidare omfattas tillståndsgivning hos särskilt utpekade prövningsmyndigheter, exempelvis Sveriges geologiska undersökning och Strålsäkerhetsmyndigheten av sekretess (punkt 9 i bilagan till OSF).

Tillståndsprocessen enligt EU-förordningarna inleds genom kontaktpunktens bekräftelse av en fullständig ansökan. Kontaktpunktens verksamhet som gäller sådan bekräftelse bedöms därför utgöra en del av tillståndsgivningen och uppgifter om enskildas affärs- och driftförhållanden som kontaktpunkten hanterar inom ramen för sådan verksamhet bedöms därför skyddade om det tillståndsförfarande som ansökan avser anges i bilagan till OSF. Detsamma gäller för prövningsmyndigheternas hantering av sådana uppgifter inom ramen för ett tillståndsförfarande och för tillståndsgivning hos de prövningsmyndigheter som anges i bilagan till offentlighets- och sekretesslagen.

Som konstaterats i avsnitt 8 avses med tillstånd enligt EU-förordningarna dock samtliga förfaranden som innebär att en myndighet tar ställning till om en verksamhet eller åtgärd som avser ett projekt för kritiska råmaterial eller ett nettonollprojekt får utföras eller vidtas, dvs. även anmälnings- och dispensförfaranden omfattas. Av de tillstånds- och anmälningsförfaranden som räknas upp i avsnitt 8.2 omfattas exempelvis inte tillståndsgivning enligt 7 kap. miljöbalken (s.k. Natura 2000-tillstånd) eller enligt 2 kap. 12 § kulturmiljölagen av uppräkningen i OSF. Vidare är det ytterst vid tillämpningen av EU-förordningarna som det avgörs om ett visst tillståndsförfarande omfattas av bestämmelserna om tillståndsprocessen i förordningarna. Det kan alltså finns tillstånds- och anmälningsförfaranden som kan omfattas av EU-förordningarnas bestämmelser om tillståndsprocessen men inte ingår anges i bilagan till OSF.

För att säkerställa att uppgifter om affärs- och driftförhållanden i samtliga tillståndsförfaranden som kan komma i fråga för ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt och som hanteras av statliga myndigheter får samma skydd behöver det alltså införas sekretess för uppgifterna. Uppgifterna bedöms få ett tillräckligt starkt skydd genom att tillståndsgivning för sådan verksamhet som avses i EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri läggs till i bilagan till OSF. På så sätt säkerställs att samma sekretess gäller för all tillståndsgivning som avser sådana projekt. Sekretessen bör inte gälla för uppgifter i tillståndsgivningsverksamheten om intresset av allmän kännedom om något förhållande som rör människors hälsa, miljön, redligheten i handeln eller ett liknande allmänintresse har sådan vikt att uppgifterna bör lämnas ut.

Doknr: E2026-00237-1

Kompletterande bestämmelser – sekretessen föremål och räckvidd

De uppgifter som därmed behöver skyddas är sådana som gäller projektägarens affärs- eller driftförhållanden och som behöver ges in till exempelvis kontaktpunkten eller prövningsmyndigheten inom ramen för en tillståndsprocess som omfattas av någon av EU-förordningarna. Med affärs- och driftförhållanden avses förvärv, överlåtelse, upplåtelser eller användning av egendom, tjänster eller annat, t.ex. elektricitet, gas, vatten eller värme. Hit räknas också affärshemligheter av mera allmänt slag som marknadsundersökningar, marknadsplaneringar, prissättningskalkyler och planer rörande reklamkampanjer samt vissa datorprogram (prop. 1971:89 s. 23). Vidare kan nämnas sådant som konstruktionsarbeten, utredningar av annat slag, förhandlingar och andra affärshändelser. Även uppfinningar och forskningsresultat är i allmänhet att anse som affärs- eller driftförhållanden (prop. 1979/80:2 del A s. 145).

När det gäller sekretessens räckvidd bör den avgränsas till att gälla i verksamhet som består i tillståndsgivning för sådan verksamhet som avses i någon av EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri, se avsnitt 3.1 och 4.2 för en redogörelse för vilka verksamheter som omfattas och avsnitt 8.2 för en redogörelse av tillståndsförfaranden. Prövningsmyndigheterna och kontaktpunkten bör inte behöva redogöra för sådana uppgifter om enskildas affärs- och driftförhållanden som omfattas av sekretess i beslut som meddelas inom ramen för tillståndsgivning. Några sådana uppgifter bör inte heller behöva förekomma i handläggningsbeslut som inte innebär att ärendet avgörs. Mot denna bakgrund föreslås att den nya sekretessbestämmelsen inte ska omfatta beslut i ärenden.

Skyddet för uppgifter om affärs- och driftförhållanden i mark- och miljödomstol enligt 36 kap. 2 § bedöms vara tillräckligt.

Det bör noteras att om en uppgift som omfattas av sekretess utgör sådan miljöinformation som avses i 2 § lagen (2005:181) om miljöinformation hos vissa enskilda organ – dvs. information om miljön och faktorer som kan påverka miljön, samt om hur människors hälsa, säkerhet och livsvillkor samt kulturmiljöer och byggnadsverk kan påverkas av miljön eller av sådana faktorer som kan påverka miljön (se prop. 2004/05:65 s. 133 och 134) – gäller inte sekretessen om det är uppenbart att sådana uppgifter har sådan betydelse från miljösynpunkt att intresset av allmän kännedom om uppgiften har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda (10 kap. 5 § första stycket OSL).

Kompletterande bestämmelser – insynsintresset

Sekretessbehovet bör vägas mot insynsintresset. Insynsintresset bedöms främst bestå i allmänhetens möjlighet att granska vilka projekt som vänder sig till kontaktpunkten eller på annat sätt omfattas av EU-förordningarnas bestämmelser om bland annat tidsfrister och miljöbedömningar.

Mot insynsintresset står behovet av sekretess som beskrivits ovan och den enskilde projektägarens behov av att kunna begära kontaktpunktens bekräftelse av en ansökan för att starta en tidsfrist för handläggningen av ansökan utan att riskera att lida ekonomisk skada. Avsaknaden av en sekretessbestämmelse kan leda till att projektägare väljer bort att ansöka om bekräftelse, vilket kan leda till att EU-förordningarna inte får avsett

Doknr: E2026-00237-1

genomslag i Sverige. Sekretessbehovet bedöms sammantaget väga starkare än insynsintresset.

16 Säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter

Bedömning: EU-förordningarnas bestämmelser om säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter kräver inga kompletterande nationella bestämmelser.

Skälen för bedömningen: Av artikel 46.3 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 47.3 i EU-förordningen om nettonollindustri följer att medlemsstaterna och kommissionen säkerställa att det inte beslutas att säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter som tillhandahållits eller utbytts inom ramen för någon av EU-förordningarna placeras på en lägre säkerhetsskyddsklassificeringsnivå eller att de inte längre ska vara säkerhetsskyddsklassificerade utan föregående skriftligt medgivande från upphovsmannen, i enlighet med relevant unionsrätt eller nationell rätt.

Bestämmelser om säkerhetsskyddsklassificering finns i säkerhetsskyddslagen (2018:585). Den som till någon del bedriver säkerhetskänslig verksamhet ska utreda behovet av säkerhetsskydd och med utgångspunkt i analysen planera och vidta de säkerhetsskyddsåtgärder som behövs med hänsyn till verksamhetens art och omfattning, förekomst av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter och övriga omständigheter (2 kap. 1 § säkerhetsskyddslagen). Säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter är uppgifter som rör säkerhetskänslig verksamhet och som därför omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen eller som skulle ha omfattats av sekretess enligt den lagen, om den hade varit tillämplig (1 kap. 2 § andra stycket säkerhetsskyddslagen).

Säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter ska enligt 2 kap. 5 § säkerhetsskyddslagen delas in i säkerhetsskyddsklasser utifrån den skada som ett röjande av uppgiften kan medföra för Sveriges säkerhet. Säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter som omfattas av ett internationellt åtagande om säkerhetsskydd ska på motsvarande sätt delas in i säkerhetsskyddsklass, om de inte redan har klassificerats av en annan stat eller en mellanfolklig organisation.

Vad en ansökan om tillstånd eller dispens eller en anmälan som avser strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt ska innehålla regleras i det för ansökan eller anmälan tillämpliga nationella regelverket, t.ex. miljöbalken och föreskrifter som har meddelats med stöd av balken. I denna promemoria föreslås att en begäran om att en kontaktpunkt ska bekräfta en ansökans eller anmälans fullständighet enligt någon av EU-förordningarna ska innehålla vissa uppgifter. Det bör inte förekomma säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i ansökningar och anmälningar som avser strategiska råmaterialprojekt eller nettonollprojekt. Under alla omständigheter borde sådana uppgifter inte förekomma i beslut i vilka kontaktpunkten bekräftar att en ansökan eller anmälan är fullständig, eller i beslut av prövningsmyndigheten.

Doknr: E2026-00237-1

Lämnande av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter, som avses i artikel 46 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 47 i EU-förordningen om nettonollindustri, bedöms därmed inte aktualiseras för mål eller ärenden hos kontaktpunkten eller prövningsmyndigheterna. Om säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter skulle förkomma i sådana mål eller ärenden ska kontaktpunkten och prövningsmyndigheterna tillämpa relevant sekretessbestämmelse. Uppgifterna kommer således omfattas av sekretess vid handläggningen. Den projektägare som omfattas av säkerhetsskyddslagen och bedriver säkerhetskänslig verksamhet ska ha anmält att den bedriver sådan verksamhet till den i säkerhetsskyddsförordningen (2021:955) utpekade tillsynsmyndigheten och i övrigt vidta säkerhetsskyddsåtgärder i enlighet med vad som följer av säkerhetsskyddslagen och förordningen. Sammantaget bedöms den del av artikel 46 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 47 i EU-förordningen om nettonollindustri som rör skydd av säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter vara uppfylld

17 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Den nya lagen och förordningen och ändringsförslagen ska träda i kraft den 1 oktober 2026. Bestämmelserna i 14, 19–26 §§ i den nya förordningen ska inte tillämpas i mål och ärenden som har inletts före ikraftträdandet.

Skälen för förslaget: EU-förordningen om kritiska råmaterial trädde i kraft den 23 maj 2024 och EU-förordningen om nettonollindustri trädde i kraft den 29 juni 2024. Eftersom EU-förordningarna redan trätt i kraft och är tillämpliga i Sverige, bör förslagen träda i kraft så snart som möjligt. Lagändringarna bör därför träda i kraft den 1 oktober 2026.

EU-förordningarnas bestämmelser gäller redan i Sverige och kontaktpunkter har utsetts. Det innebär att pågående mål och ärenden om tillstånd, dispens eller anmälan som avser strategiska råmaterialprojekt eller nettonollprojekt omfattas av EU-förordningarnas bestämmelser om tillståndsprocessen, t.ex. bestämmelserna om tidsfrister och att de föreslagna bestämmelserna bör tillämpas i mål och ärenden som pågår vid ikraftträdandet. Pågående mål och ärenden bör dock inte omfattas av kravet på att projektägaren ska lämna in ansökan eller anmälan till en kontaktpunkt för bekräftelse enligt EU-förordningarna för att starta en tidsfrist för handläggningen av ansökan eller anmälan. Bestämmelserna som reglerar detta och bestämmelserna om kontaktpunktens handläggning av en begäran om bekräftelse ska därför inte tillämpas i mål och ärenden som har inletts före ikraftträdandet.

Doknr: E2026-00237-1

18 Konsekvensanalys

Konsekvensanalysen avser de konsekvenser som följer av förslaget till kompletterande nationell lagstiftning. Konsekvenser av EU-förordningarna om kritiska råmaterial och nettonollindustri beskrivs inte.

18.1 Beskrivning av problemet och syftet med regleringen

Syftet med EU-förordningen om kritiska råmaterial är att säkra EU:s tillgång till en hållbar försörjning av kritiska råmaterial och minska EU:s importberoende från enskilda länder. EU-förordningen om nettonollindustri syftar till att säkra EU:s tillgång till en trygg och hållbar försörjning av nettonollteknik och innehåller bland annat bestämmelser för att öka tillverkningskapaciteten av nettonollteknik och därigenom bidra till att nå unionens klimatmål, att öka antalet arbetstillfällen och att öka unionens konkurrenskraft.

EU-förordningarnas bestämmelser som rör tillståndsprövning av strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt ska minska komplexiteten och öka effektiviteten i tillståndsprocessen.

Förslagen i denna promemoria syftar till att säkerställa att EU-förordningarna får genomslag och fungerar i Sverige, t.ex. hur kontaktpunkten, tidsfristerna och de särskilda bestämmelserna om miljöbedömningar ska fungera. Avsaknad av kompletterande bestämmelser riskerar att skapa ett otydligt och inkonsekvent system för tillståndsprocessen, vilket skulle motverka syftet med EU-förordningarna och riskerar leda till att EU-förordningarna inte får avsett genomslag i Sverige.

18.2 Alternativa lösningar

I promemorian föreslås kompletterande bestämmelser till EU-förordningarna, dels genom ändringar i befintliga lagar, dels genom att en ny lag och förordning föreslås. Förslagen bedöms nödvändiga för att uppnå en effektiv, enhetlig och ändamålsenlig tillämpning av EU-förordningarna. Inte minst genom att kontaktpunktens ansvar och roll i det svenska prövningssystemet tydliggörs.

18.2.1 En annan kontaktpunkt

Förslagen innebär bland annat att utpekandet av sex länsstyrelser som kontaktpunkter enligt EU-förordningarna görs permanent. En alternativ lösning till att utse länsstyrelserna som kontaktpunkter är att utse en central myndighet till kontaktpunkt. Exempelvis har Statens energimyndighet utsetts till kontaktpunkt i genomförandet av förnybartdirektivet (EU) 2023/2413. Myndigheter som hade kunnat vara aktuella som kontaktpunkt är Sveriges geologiska undersökning, Statens energimyndighet,

Doknr: E2026-00237-1

Tillväxtverket eller Naturvårdsverket. Fördelen med att utse en central myndighet med ansvar för ett visst område eller sektor är att denna skulle kunna ha ett mer renodlat uppdrag som kontaktpunkt jämfört med länsstyrelserna som idag har flera olika roller i olika tillståndsprocesser.

Det finns dock flera skäl att utse länsstyrelserna till kontaktpunkter. Kraven på kontaktpunkten enligt EU-förordningarna är annorlunda jämfört med kraven i förnybartdirektivet. Enligt EU-förordningarna ska kontaktpunkten delta i tillståndsprocessen, bland annat genom att bekräfta ansökans fullständighet, informera projektägare i olika frågor under en pågående tillståndsprocess och ansvara för tidsplanen. Kontaktpunkten kommer vidare att hantera ansökningar från många olika typer av verksamhetsutövare och enligt flera olika tillståndsprocesser. Länsstyrelserna har redan kunskap om dessa tillståndsprocesser och hanterar flera olika typer av verksamheter redan idag. Om kontaktpunkten skulle läggas på någon annan myndighet finns en risk för merarbete och merkostnader då myndigheten skulle behöva bygga upp kunskap om flera relevanta tillståndsprocesser som länsstyrelserna redan arbetar med. Genom länsstyrelserna säkerställs också en viss regional förankring.

Miljötillståndsutredningen (KN 2023:02) redovisade i januari 2025 sitt betänkande En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess (SOU 2024:98). Miljötillståndsutredningen har lämnat ett stort antal förslag för att tillståndsprocesserna ska bli mer effektiva och förutsebara, t ex att bilda en ny myndighet för miljöprövning och att ändra processen för miljöbedömning. Miljötillståndsutredningen har gjort bedömningen att den nya myndigheten skulle kunna vara en lämplig kontaktpunkt, men inte lämnat något sådant förslag. Det ingick inte i utredningens uppdrag att lämna sådana förslag.

Regeringen har avsatt medel för att bilda en ny myndighet för miljöprövning (prop. 2025/26:1) och remitterat författningsförslag som behövs för att bilda en ny myndighet som kan ta över de ärenden som i dag handläggs av länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer (Promemoria Klimat- och näringslivsdepartementet Ny myndighet för miljöprövning Dnr KN2025/01878). Därtill bereds Miljötillståndsutredningens förslag som innebär ändringar av miljöprövningen. Förslagen i denna promemoria utgår från befintligt prövningssystem. Det behöver analyseras vidare om den nya myndigheten kan ta över rollen som kontaktpunkt enligt EU-förordningarna.

18.2.2 Prövningsmyndigheten ska inhämta kontaktpunktens bekräftelse

Förslagen i denna promemoria innebär att ett tillståndsförfarande, för att omfattas av en tidsfrist enligt EU-förordningarna, ska inledas hos kontaktpunkten, genom att projektägaren lämnar in ansökan till kontaktpunkten för en bekräftelse av dess fullständighet enligt EU-förordningarna. Kontaktpunkten överlämnar sedan ansökan till ansvarig prövningsmyndighet. Ett alternativ till denna lösning vore att ha kvar det som gäller i dag, dvs. att en ansökan eller anmälan lämnas in till behörig prövningsmyndighet eller domstol. Med ett sådant alternativ skulle prövningsmyndigheten eller domstolen kunna åläggas att inhämta

Doknr: E2026-00237-1

kontaktpunktens bekräftelse, förslagsvis med ett eget yttrande över ansökans eller anmälans fullständighet. Till skillnad från vad som gäller för kontaktpunkten innehåller EU-förordningarna inte någon tidsfrist för prövningsmyndighetens eller domstolens granskning av en ansökan. Fördelen med denna lösning är att den ligger närmare dagens system där verksamhetsutövare direkt vänder sig till ansvarig prövningsmyndighet eller mark- och miljödomstol.

Båda alternativen kräver dock kompletterande bestämmelser som syftar till att inhämta kontaktpunktens bekräftelse av ansökan. Enligt båda alternativen skulle den inledande granskningen av ansökan ske innan tidsfristen startar vilket skulle kunna bidra till att minska behovet av kompletteringar efter att tidsfristen har startat. Det överensstämmer med syftet med EU-förordningarna. Båda de presenterade alternativen innebär ytterligare administration för prövningsmyndigheten och mark- och miljödomstolen i form av ett yttrande om ansökans fullständighet som skickas till kontaktpunkten, antingen som ett eget yttrande eller som svar på en förfrågan om yttrande från kontaktpunkten. Båda alternativen innebär också att kontaktpunkten blir en slags brevlåda som ska bekräfta ansökans fullständighet utifrån prövningsmyndighetens eller mark- och miljödomstolens bedömning. Genom att inleda hos kontaktpunkten ökar dock kontaktpunktens möjligheter att samordna tillståndsprocessen på det sätt som EU-förordningarna kräver. Det värnar även projektägarens valfrihet när det gäller att planera tillståndsprocessen, eftersom det fortfarande är möjligt för projektägaren att vända sig direkt till prövningsmyndigheten. Det förhindrar också att prövningsmyndigheterna bedömer en ansökan för samma tillverkningsprojekt för nettonollteknik på olika sätt dvs. att ena myndigheten anser att projektet utgör ett sådant projekt medan en annan myndighet kommer till motsatt slutsats.

18.3 Konsekvenser för företag

De företag som omfattas av EU-förordningarnas tillämpningsområde är sådana som utvecklar projekt för kritiska råmaterial och nettonollprojekt. Vad som avses med sådana projekt redogörs för i avsnitt 3.1 och 4.2. Det är svårt att uttala sig om antalet företag som kommer att påverkas.

EU-förordningarnas bestämmelser om tillståndsprövning av strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt innebär vissa fördelar för projektägare, inte minst i form av tidsfrister för handläggningen av mål och ärenden som rör sådana projekt. Genom tidsfristen vet projektägaren när ett mål eller ärende senast kommer att vara avgjort. Genom förslagen i denna promemoria regleras förfarandet för enskilda projektägare som vill att handläggningen av ett mål eller ärende underställs särskilda tidsfrister. Det är frivilligt att vända sig till kontaktpunkten med en begäran om bekräftelse, men förslagen tydliggör att projektägare måste gå via kontaktpunkten för att omfattas av EU-förordningarnas tidsfrister. Det bör inte innebära ökade administrativa kostnader för verksamhetsutövare att ge in en ansökan till en kontaktpunkt med en begäran om bekräftelse. Arbetsinsatsen bedöms vara i stort sett densamma som för att lämna in ansökan direkt till prövningsmyndigheten. Verksamhetsutövaren behöver

Doknr: E2026-00237-1

tillhandahålla samma underlag till en prövningsmyndighet som till kontaktpunkten. Det tas inte heller ut någon avgift av kontaktpunkten.

För tillståndsprocesser som inleds efter ett erkännande som strategiskt projekt, ska projektägaren om den använder sig av kontaktpunkten inkludera beslutet om erkännande som strategiskt projekt då tillståndsansökningarna lämnas till kontaktpunkten. När det gäller projekt som utses till strategiska projekt, under pågående tillståndsprocess, ska dessa underrätta kontaktpunkten om erkännandet och informera om redan pågående tillståndsprocesser. En projektägare ska vidare underrätta kontaktpunkten om ett erkännande upphävs eller återkallas. Förslagen tydliggör alltså i vilka situationer en projektägare ska vända sig till kontaktpunkten respektive prövningsmyndigheter. Det tas inte ut någon kostnad av kontaktpunkten.

18.4 Konsekvenser för länsstyrelserna

Förslaget innebär att de sex länsstyrelser som utpekas som kontaktpunkter ska utföra de uppgifter som framgår av EU-förordningarna. De utpekade länsstyrelserna ska vara kontaktpunkt för verksamheter och åtgärder som i huvudsak avses att bedrivas eller vidtas i respektive län. Därtill ansvarar varje länsstyrelse för verksamheter och åtgärder i ett antal andra uppräknade län.

Därutöver föreslås ett antal specifika uppgifter för länsstyrelserna som ansvarar för kontaktpunkterna i förslaget till ny förordning, bland annat föreslås handläggningsregler för kontaktpunktens bekräftelse av en fullständig ansökan och i fråga om tidsplaner. Kontaktpunkten föreslås också få en roll när det gäller erkännanden av strategiska projekt under pågående tillståndsprocesser och när det gäller upphävanden och återkallelser av erkännanden av projekt som strategiska. Kontaktpunkterna ska årligen redovisa statistik om handläggningstider till regeringen. När det gäller miljöbedömningar av strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt föreslås, utöver vad som följer av EU-förordningarna, att kontaktpunkten skyndsamt ska skicka en begäran om yttrande över miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljeringsgrad till den ansvariga länsstyrelsen. Sammantaget innebär förslagen att de länsstyrelser som utses som kontaktpunkter får nya uppgifter som kommer leda till en ökad arbetsbörda och resursåtgång. Hur stor arbetsbördan blir beror på hur många projekt belägna i Sverige som kommer att ansöka om att erkännas som strategiska. Det beror också på i vilken utsträckning projektägare kommer att vända sig till kontaktpunkten för vägledning och bekräftelse av en fullständig ansökan. Nedan redogörs för de konsekvenser som förslagen får för länsstyrelserna i egenskap av prövningsmyndighet.

18.5 Konsekvenser för prövningsmyndigheter och mark- och miljödomstolar

Flera av förslagen påverkar de statliga myndigheter och mark- och miljödomstolar som handlägger mål och ärenden som rör tillstånds-

Doknr: E2026-00237-1

prövning av verksamheter eller åtgärder som ingår i ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt. Vilka prövningsmyndigheter som kan komma i fråga bestäms i det enskilda fallet utifrån vilka tillstånd, dispenser och anmälningar ett projekt behöver för att realiseras. I avsnitt 8 redogörs för vilka tillståndsförfaranden som kan aktualiseras. Exempel på myndigheter som kan beröras är länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer, Skogsstyrelsen, Sveriges geologiska undersökning, Strålsäkerhetsmyndigheten och Trafikverket. Prövningsmyndigheterna ska enligt förslagen bistå kontaktpunkten med generell information om de krav som ställs på en ansökan eller anmälan som myndigheten handlägger, yttra sig om ansökans fullständighet, upprätta en tidsplan för tillståndsförfaranden som omfattas av en tidsfrist enligt EU-förordningarna och upplysa kontaktpunkten om avgöranden i mål eller ärenden. Det föreslås också att prövningsmyndigheterna ska fullgöra medlemsstaternas möjlighet att förlänga en tidsfrist enligt EU-förordningarna. Prövningsmyndigheterna föreslås också få stoppa en tidsfrist vid behov av kompletteringar av miljökonsekvensbeskrivningen enligt EU-förordningarna. Kontaktpunkten ska informeras i båda fallen.

När det gäller miljöbedömningen föreslås i denna promemoria att den tillståndsprövande myndigheten eller domstolen ska kunna meddela den motiverade slutsatsen i ett särskilt beslut om det behövs för att tidsfristen om 90-dagar ska kunna hållas. Prövningsmyndigheterna ska årligen lämna uppgifter om handläggningstider till kontaktpunkterna. Sammanfattningsvis innebär förslagen att berörda prövningsmyndigheter får nya uppgifter. Några av uppgifterna följer direkt av EU-förordningarna, t.ex. skyldigheten att bistå kontaktpunkten med information om tillståndsförfaranden. Vidare ingår flera uppgifter redan i den befintliga verksamheten hos prövningsmyndigheterna eller domstolen. Kontaktpunktens arbete förväntas också kunna avlasta de tillståndsprövande myndigheterna eller domstolen. Givet detta förväntas ökningen av resursåtgången vara begränsad. Syftet med förslagen är att tydliggöra prövningsmyndigheternas ansvar i förhållande till kontaktpunkten, verksamhetsutövare och EU-förordningarnas krav.

18.6 Konsekvenser för kommuner

Förslagen påverkar kommuner som handlägger detaljplan- och bygglovsärenden som rör verksamheter eller åtgärder som ingår i strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt.

Kommunerna kommer likt andra prövningsmyndigheter behöva tillhandhålla information och statistik till kontaktpunkterna. Skyldigheten att bistå kontaktpunkten följer direkt av EU-förordningen om nettonollindustri. Information om ärenden som kommunerna handlägger bör därtill redan finnas tillgänglig i stor utsträckning på kommunernas webbsidor och bör därmed inte innebära några kostnadsökningar för kommunerna. EU-förordningarna kräver att Sverige säkerställer att tidsfristerna efterlevs. Inhämtandet av statistikuppgifterna är ett led i att säkerställa detta. Förslaget bedöms inte innebära några kostnadsökningar. Den kommunala finansieringsprincipen blir därför inte tillämplig.

Doknr: E2026-00237-1

Den kommunala självstyrelsen bedöms inte påverkas av förslagen.

18.7 Konsekvenser andra statliga myndigheter

Tillväxtverket får nya uppgifter enligt förslagen i denna promemoria när det gäller att tillhandahålla en webbplats med information enligt de krav som ställs i EU-förordningarna och bistå kontaktpunkten i vägledning i fråga om vad som avses med nettonollteknik.

Boverket, Havs- och vattenmyndigheten, länsstyrelserna, Naturvårdsverket, Regeringskansliet, Riksantikvarieämbetet, Skogsstyrelsen, Sveriges geologiska undersökning, Statens jordbruksverk, Strålsäkerhetsmyndigheten och Trafikverket föreslås få en skyldighet att bistå kontaktpunkten och Tillväxtverket med generell information om de krav som ställs på en ansökan om tillstånd eller dispens eller anmälan som myndigheten hanterar eller på annat sätt ansvarar för, exempelvis som tillsynsmyndighet.

Skyldigheten att bistå kontaktpunkten följer direkt av EU-förordningen om nettonollindustri. I många fall finns redan sådan information tillgänglig på myndigheternas webbsidor. Förslaget bedöms därför inte leda till några kostnadsökningar för de utpekade myndigheterna.

Boverket ska även bistå Tillväxtverket med information om fysisk planering, i enlighet med artikel 11 i enlighet med EU-förordningen om nettonollindustri. Även denna information finns redan på Boverkets hemsida och förslaget bedöms därför inte heller leda till några ökade kostnader.

Domstolsverket ska årligen lämna uppgifter till kontaktpunkterna om handläggningstider. EU-förordningarna kräver att Sverige säkerställer att tidsfristerna efterlevs. Inhämtandet av statistikuppgifterna är ett led i att säkerställa detta. Domstolsverket har idag en motsvarande uppgift att redovisa till statistik till Naturvårdsverket vad gäller handläggningstider för miljötillståndsprövning. Uppgiften omfattas därmed delvis av befintlig verksamhet och kan förväntas leda till en mindre ökning i arbetsbelastning som ryms inom befintliga anslag.

18.8 Konsekvenser för människors hälsa och miljön

EU-förordningarna syftar till att säkra tillgången till kritiska råmaterial och nettonollteknik i unionen som kan bidra till att uppnå unionens klimatmål. Syftet är att säkerställa att tillståndsprocesserna är förutsägbara och tar rimlig tid, utan att avkall görs på miljöskyddet.

18.9 Statsfinansiella konsekvenser

De sex länsstyrelser som utsetts till kontaktpunkter enligt EU-förordningarna får genom förslagen nya permanenta uppgifter som kommer att medföra en ökad arbetsbörda. Länsstyrelserna kommer därför att behöva ytterligare resurser för att genomföra sitt uppdrag. I

Doknr: E2026-00237-1

budgetpropositionen för 2025 tillsköts 20 miljoner kronor till länsstyrelserna 2025–2027 för att möta de krav om inrättande av kontaktpunkter som ställs i EU-förordningarna. I budgetpropositionen för 2026 tilldelades länsstyrelserna 19 miljoner permanent från 2028. Behovet av ytterligare resurser för att utföra uppgifterna hanteras därmed genom de medel som avsatts i budgetpropositionen för 2025 och 2026. Även Tillväxtverket får nya uppgifter som har hanterats genom ökade anslag. Tillväxtverket tilldelades i budgetpropositionen för 2025 9 miljoner kronor för 2025 och 10 miljoner för 2026 och 2027 för arbetet med EU-förordningen om nettonollindustri. Detta förstärkes i budgetpropositionen för 2026 där Tillväxtverket tillskjuts 18,5 miljoner kronor 2026 och 2027 och därefter 24,5 miljoner kronor per år för arbetet med regelförenkling och snabbare tillståndsprocesser, vilket bland annat inkluderar arbetet EU-förordningarna om nettonollindustri och kritiska råmaterial.

Förslagen i denna promemoria innebär att prövningsmyndigheterna och mark- och miljödomstolarna får vissa nya uppgifter som går ut på att bistå kontaktpunkten. Det är rimligt att anta att detta leder till en något större arbetsbörda hos prövningsmyndigheterna. Förslagen är nödvändiga för att kontaktpunktens ska kunna fullgöra sitt uppdrag enligt EU-förordningarna. De nya uppgifterna ingår huvudsakligen redan i myndigheternas och domstolarnas tillståndsprövande verksamhet. Kontaktpunktens arbete kan också förväntas avlasta prövningsmyndigheterna, genom att exempelvis informera och vägleda verksamhetsutövaren kan prövningsmyndigheternas behov av att göra detsamma minska. Den ökande arbetsbördan bedöms därför vara begränsad och kunna hanteras inom befintliga anslag. Utan förslagen i denna promemoria bedöms resursåtgången bli större, både för kontaktpunkten och berörda instanser.

18.10 Övriga konsekvenser

De föreslagna bestämmelserna påverkar inte det materiella innehållet i EU-förordningarna och bedöms vara förenligt med EU-rätten. Förslagen förväntas inte påverka män och kvinnor på olika sätt.

19 Författningskommentar

19.1 Förslag till lag (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri

1 §

Denna lag kompletterar

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning

Doknr: E2026-00237-1

av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020 (i denna lag benämnd EU-förordningen om kritiska råmaterial), och

– Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1735 av den 13 juni 2024 om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknik och ändring av förordning (EU) 2018/1724 (i denna lag benämnd EU-förordningen om nettonollindustri).

I paragrafen introduceras förkortade namn för EU-förordningen om kritiska råmaterial och EU-förordningen om nettonollindustri och informeras om att lagen innehåller bestämmelser som kompletterar EU-förordningen om kritiska råmaterial och EU-förordningen om nettonollindustri. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

2 §

I denna lag avses med:

– strategiskt råmaterialprojekt: ett råmaterialprojekt som Europeiska kommissionen har erkänt som strategiskt enligt artikel 6 i EU-förordningen om kritiska råmaterial, och

– nettonollprojekt: ett strategiskt nettonollprojekt eller ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik som inte är strategiskt.

Övriga ord och uttryck i denna lag har samma betydelse som i EU-förordningen om kritiska råmaterial och EU-förordningen om nettonollindustri.

I paragrafen finns förklaringar av vissa uttryck i lagen som kompletterar de definitioner som finns i EU-förordningen om kritiska råmaterial och EU-förordningen om nettonollindustri. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Av andra stycket framgår att övriga ord och uttryck som används i lagen, till exempel råmaterial, strategiskt nettonollprojekt och tillverkningsprojekt för nettonollteknik, har samma betydelse som i EU-förordningarna.

Hänvisningen till EU-förordningarna i paragrafen, liksom hänvisningarna i lagen i övrigt till EU-förordningarna, är utformad så att den avser förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen, s.k. dynamisk hänvisning. När det hänvisas till EU-förordningarna i lagen är det alltså dess gällande lydelse som avses.

Mål och ärenden om kritiska råmaterial och nettonollindustri i mark- och miljödomstol

3 §

Bestämmelser om tidsfrister för mål och ärenden, som rör verksamheter och åtgärder som ingår i ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt finns i

1. artikel 11.1 och 11.10 i EU-förordningen om kritiska råmaterial, och

2. artiklarna 9.1, 9.2, 9.12, 9.13, 16.1 och 16.2 i EU-förordningen om nettonollindustri.

De tidsfrister som avses i första stycket gäller endast mål och ärenden som inleds vid en mark- och miljödomstol genom att en kontaktpunkt som avses i 10 § har bekräftat att ansökan är fullständig.

Doknr: E2026-00237-1

Paragrafen upplyser om att tidsfrister gäller för mark- och miljödomstolens handläggning av mål och ärenden som rör en ansökan som en kontaktpunkt har bekräftat som fullständig. Paragrafen kompletterar artikel 11.1 och 11.10 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artiklarna 9.1, 9.2, 16.1 eller 16.2 i EU-förordningen om nettonollindustri. Övervägande finns i avsnitt 12.1.

Första stycket upplyser om att EU-förordningen om kritiska råmaterial och EU-förordningen om nettonollindustri innehåller tidsfrister för handläggning av mål och ärenden som avser strategiska råmaterialprojekt eller nettonollprojekt. Av artiklarna 2.18, 2.19 och 11.10 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artiklarna 3.19, 3.20 och 9.12 i EU-förordningen om nettonollindustri framgår att det endast är prövningen i första instans som omfattas av tidsfristerna. Mål eller ärenden som överklagats till en mark- och miljödomstol omfattas alltså inte av EU-förordningarnas tidsfrister.

I andra stycket anges att tidsfristerna i de uppräknade artiklarna i EU-förordningarna endast gäller för mark- och miljödomstolens handläggning av mål och ärenden som rör en ansökan som en kontaktpunkt har bekräftat som fullständig. I artikel 11.6 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.10 i EU-förordningen om nettonollindustri anges att en tidsfrist startar genom att en kontaktpunkt, som ska utses enligt EU-förordningarna, bekräftar att ansökan är fullständig, se 4 § och kommentaren till den bestämmelsen. Det följer av kompletterande föreskrifter som meddelas av regeringen att en kontaktpunkt ska överlämna en ansökan som bekräftats som fullständig till den prövningsmyndighet eller mark- och miljödomstol som är behörig att handlägga ärendet eller målet som ansökan avser.

4 §

Bestämmelser om att en kontaktpunkt ska bekräfta att en ansökan är fullständig för att starta en tidsfrist för handläggningen av ansökan finns i

1. artikel 11.6 i EU-förordningen om kritiska råmaterial, och

2. artikel 9.10 i EU-förordningen om nettonollindustri.

Mark- och miljödomstolen får på begäran av en kontaktpunkt yttra sig över om en ansökan om tillstånd eller dispens är fullständig. Domstolen får yttra sig och ange om ansökan bör kompletteras och i sådana fall på vilket sätt.

Paragrafen innehåller en möjlighet för mark- och miljödomstolen att på en begäran av en kontaktpunkt yttra sig över en ansökans fullständighet. Paragrafen kompletterar artikel 11.6 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.10 i EU-förordningen om nettonollindustri. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.2 och 12.1.

Första stycket upplyser om att artikel 11.6 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.10 i EU-förordningen om nettonollindustri anger att tillståndsprocessen enligt EU-förordningarna inleds genom en kontaktpunkts bekräftelse av en fullständig ansökan och att det är då som en tidsfrist startar. Enligt EU-förordningarna ska kontaktpunkten ta ställning till om ansökan är fullständig senast 45 dagar efter att ansökan togs emot.

Enligt *andra stycket* får mark- och miljödomstolen yttra sig över en ansökans fullständighet om en kontaktpunkt begär ett sådant yttrande. Det

Doknr: E2026-00237-1

följer av föreskrifter som meddelas av regeringen att kontaktpunkten får inhämta ett yttrande från mark- och miljödomstolen. Syftet med att inhämta ett yttrande är att kontaktpunkten ska få upplysningar av mark- och miljödomstolen som kan vara av betydelse för att bedöma om ansökan uppfyller kravet i tillämplig författning eller om kompletteringar behöver inhämtas för att handläggningen av ansökan ska kunna påbörjas.

Av *tredje stycke* följer att mark- och miljödomstolen får yttra sig över om det finns brister i ansökningen och hur dessa brister kan avhjälpas. Mark- och miljödomstolen bör yttra sig över om ansökan uppfyller kraven i tillämplig lagstiftning och om domstolen är behörig att handlägga ansökan. Det förhållande att mark- och miljödomstolen har yttrat sig över ansökans hindrar inte domstolen från att i ett senare skede begära in kompletterande information Mark- och miljödomstolen är alltså inte bunden av kontaktpunktens beslut om bekräftelse vad gäller frågan om ansökan behöver kompletteras på något sätt.

5 §

Mark- och miljödomstolen får förlänga en tidsfrist som avses i 3 § eller i artikel 11.2 i EU-förordningen om kritiska råmaterial i enlighet med

1. artikel 11.4 i EU-förordningen om kritiska råmaterial, eller

2. artikel 9.6 eller 9.7 i EU-förordningen om nettonollindustri.

Om en tidsfrist förlängs ska domstolen informera den kontaktpunkt som överlämnat ansökan, om förlängningen och skälen för den.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förlängning av en tidsfrist enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial eller EU-förordningen om nettonollindustri. Paragrafen kompletterar artikel 11.4 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.6 och 9.7 i EU-förordningen om nettonollindustri. Överväganden finns i avsnitt 9.2 och 12.1.

Enligt artikel 11.4 i EU-förordningen om kritiska råmaterial får en medlemsstat förlänga en tidsfrist som avses i artikel 11.1 och 11.2 på de villkor som framgår av artikeln. Enligt artikel 9.6 och 9.7 i EU-förordningen om nettonollindustri får medlemsstaterna förlänga en tidsfrist som avses i artiklarna 9.1, 9.2, 16.1 och 16.2 på de villkor som framgå av artiklarna.

Genom *första stycket* ges mark- och miljödomstolen möjlighet att förlänga en tidsfrist enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial eller EU-förordningen om nettonollindustri som gäller för mark- och miljödomstolens prövning på de villkor som framgår av artikel 11.4 i EU-förordningen om kritiska råmaterial eller artikel 9.6 och 9.7 i EU-förordningen om nettonollindustri.

Enligt *andra stycket* ska mark- och miljödomstolen informera den kontaktpunkt som har överlämnat ansökan om förlängningen.

6 §

Av artikel 11.9 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.5 i EU-förordningen om nettonoll¬industri framgår att kontaktpunkten tillfälligt får stoppa en tidsfrist som avses i 3 § eller i artikel 11.2 i EU-förordningen om kritiska råmaterial.

Om miljökonsekvensbeskrivningen behöver kompletteras efter kungörelsen enligt 6 kap. 39 § miljöbalken och enligt artikel 11.9 i EU-förordningen om kritiska

Doknr: E2026-00237-1

råmaterial eller artikel 9.5 i EU-förordningen om nettonoll¬industri, får i stället mark- och miljödomstolen tillfälligt stoppa tidsfristen.

För att tillfälligt stoppa tidsfristen ska mark- och miljödomstolen

1. begära att projektägaren inom en viss tid kompletterar miljökonsekvensbeskrivningen, och

2. informera kontaktpunkten om behovet av komplettering och begäran.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ett tillfälligt stopp av en tidsfrist enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial eller EU-förordningen om nettonollindustri. Paragrafen kompletterar artikel 11.9 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.5 i EU-förordningen om nettonollindustri. Övervägandena finns i avsnitt 9.3 och 12.1.

Första stycket upplyser om att det i artikel 11.9 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.5 i EU-förordningen om nettonollindustri finns särskilda bestämmelser om att den tid det tar att inhämta nödvändiga kompletteringar av en miljökonsekvensbeskrivning får undantas från en tidsfrist som avses i artikel 11.1 och 11.2 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.1 och 9.2 i EU-förordningen om nettonollindustri. Uppräkningen i artiklarna omfattar inte tidsfristerna enligt artikel 16.1 och 16.2 i EU-förordningen om nettonollindustri, vilka gäller för strategiska nettonollprojekt. Bestämmelserna om att undanta vissa moment från en tidsfrist är tillämpliga om ett sådant samråd som avses i artikel 1.2 g ii i MKB-direktivet leder till att miljökonsekvensbeskrivningen behöver kompletteras med ytterligare information. Det samråd som avses, motsvarar i den svenska processen kungörelsen av miljökonsekvensbeskrivningen och den efterföljande möjligheten att lämna synpunkter på de kungjorda handlingarna, och regleras i 6 kap. 39 och 40 §§ miljöbalken. Enligt EU-förordningarna ska projektägaren ges minst 30 dagar för att inkomma med kompletteringen.

För att undanta en tidsperiod från en pågående tidsfrist behöver tidsfristen stoppas tillfälligt. Enlig artikel 11.9 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.5 i EU-förordningen om nettonollindustri får kontaktpunkten begära kompletteringar av miljökonsekvensbeskrivningen. Begäran om komplettering är en förutsättning för att kunna stoppa tidsfristen.

I *andra stycket* ges mark- och miljödomstolen möjlighet att, i stället för kontaktpunkten, tillfälligt stoppa en tidsfrist som avses 3 § i denna lag eller artikel 11.2 i EU-förordningen om kritiska råmaterial om miljökonsekvensbeskrivningen behöver kompletteras i enlighet med vad som anges i enligt artikel 11.9 i EU-förordningen om kritiska råmaterial eller artikel 9.5 i EU-förordningen om nettonollindustri. Med kontaktpunkt avses kontaktpunkten i 10 §.

I *tredje stycket, första punkten* anges att mark- och miljödomstolen för att stoppa en tidsfrist ska begära att projektägaren inom en viss tid kompletterar miljökonsekvensbeskrivningen. Enligt artikel 11.9 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.5 i EU-förordningen om nettonollindustri ska projektägaren ges minst 30 dagar för att inkomma med kompletteringen.

I *andra punkten anges* att kontaktpunkten ska informeras om mark- och miljödomstolen begär kompletteringar enligt paragrafen.

Doknr: E2026-00237-1

7 §

En tidsfrist som har stoppats tillfälligt enligt 6 § börjar löpa igen första arbetsdagen efter det att kompletteringen har lämnats in till mark- och miljödomstolen, eller tiden för kompletteringen har löpt ut.

Mark- och miljödomstolen ska informera projektägaren och kontaktpunkten när tidsfristen har börjat löpa igen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när en tillfälligt stoppad tidsfrist enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial och EU-förordningen om nettonollindustri börjar löpa igen. Paragrafen kompletterar artikel 11.9 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.5 i EU-förordningen om nettonollindustri. Övervägandena finns i avsnitt 9.3 och 12.1.

I *första stycket* regleras när en tidsfrist som har stoppats enligt 6 § börjar löpa igen, vilket antingen är när kompletteringen har kommit in till domstolen eller när den tid som angetts för när kompletteringen senast ska lämnas in har löpt ut. Det innebär att tidsfristen endast stoppas tillfälligt.

Av *andra stycket* framgår att mark- och miljödomstolen ska informera projektägaren och kontaktpunkten när en tidsfrist stoppas och när den börjat löpa igen. Med kontaktpunkt avses kontaktpunkten som regeringen har utsett med stöd av 10 §.

8 §

Mark- och miljödomstolen ska ta ställning till om en annan tidsfrist enligt EU-förordningen om nettonollindustri ska gälla för handläggningen hos domstolen om

1. ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik erkänns som strategiskt, eller

2. om ett sådant erkännande upphävs,

när handläggningen av ett mål som avser projektet redan pågår i mark- och miljödomstolen och det löper en tidsfrist enligt EU-förordningen om nettonoll¬industri för målet.

Mark- och miljödomstolen ska informera projektägaren och kontaktpunkten om den tidsfrist som gäller för domstolens handläggning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om erkännanden av strategiska nettonollprojekt och upphävanden av sådana erkännanden när det pågår ett mål i mark- och miljödomstolen som omfattas av en tidsfrist. Paragrafen kompletterar artiklarna 9.1, 9.2, 16.1 och 16.2 i EU-förordningen om nettonollindustri. Övervägandena finns i avsnitt 13.4, 13.5 och 12.1.

Artikel 9.1 och 9.2 i EU-förordningen om nettonollindustri anger tidsfrister för tillståndsprocessen för tillverkningsprojekt för nettonollteknik. Artikel 16.1 och 16.2 i EU-förordningen om nettonollindustri anger tidsfrister för tillståndsprocessen för tillverkningsprojekt för nettonollteknik som erkänts som strategiska nettonollprojekt. Tidsfristerna för strategiska nettonollprojekt är kortare än tidsfristerna för de icke-strategiska projekten. Bestämmelser om erkännande och upphävande av strategiska nettonollprojekt finns i artiklarna 13 och 14 i EU-förordningen om nettonollindustri och i kompletterande föreskrifter som meddelas av regeringen.

Första stycket innehåller en skyldighet för mark- och miljödomstolen att ta ställning till vilken tidsfrist enligt EU-förordningen om nettonollindustri som ska gälla för handläggningen av ett pågående mål i domstolen som

Doknr: E2026-00237-1

rör ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik. Skyldigheten inträder om ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik erkänns som strategiskt, eller om ett sådant erkännande upphävs, när handläggningen av ett mål som avser projektet pågår i mark- och miljödomstolen och det löper en tidsfrist enligt EU-förordningen om nettonollindustri för målet. Det innebär att om det pågår ett mål i mark- och miljödomstolen som rör en verksamhet eller åtgärd som ingår i ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik och det löper en tidsfrist enligt artikel 9.1 eller 9.2 i EU-förordningen om nettonollindustri för målet, och projektet erkänns som strategiskt ska mark- och miljödomstolen ta ställning till om en tidsfrist enligt artikel 16.1 eller 16.2 i EU-förordningen om nettonollindustri i stället ska gälla för handläggningen av målet. Om ett pågående mål i mark- och miljödomstolen i stället rör en verksamhet eller åtgärd som ingår i ett tillverkningsprojekt för nettonollteknik som erkänts som strategiskt och det löper en tidsfrist för målet enligt artikel 16.1 eller 16.2 i EU-förordningen om nettonollindustri och erkännandet för projektet upphävs under pågående förfarande i mark- och miljödomstolen ska mark- och miljödomstolen ta ställning till om det gäller en tidsfrist enligt artikel 9.1 eller 9.2 i EU-förordningarna om nettonollindustri. Motsvarande gäller om ett erkännande upphävs under pågående tillståndsförfarande i mark- och miljödomstolen.

Enligt *andra stycket* ska projektägaren och kontaktpunkten informeras om den tidsfrist som gäller för domstolens handläggning. Med kontaktpunkt avses kontaktpunkten i 10 §.

9 §

Mark- och miljödomstolen ska senast 30 dagar från det att en ansökan har överlämnats till domstolen från en kontaktpunkt som avses i 10 § ta fram en tidsplan för handläggningen av en målet.

Mark- och miljödomstolen ska informera kontaktpunkten om tidsplanen och om betydande ändringar av tidsplanen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om tidsplaner för mål som omfattas av en tidsfrist enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial eller EU-förordningen om nettonollindustri. Paragrafen kompletterar artikel 11.7 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 9.11 i EU-förordningen om nettonollindustri. Övervägandena finns i avsnitt 6.5 och 12.1.

I *första stycket* anges att mark- och miljödomstolen ska ta fram en tidsplan för handläggningen av ett mål som har inletts genom att en kontaktpunkt som avses i 10 § har överlämnat ansökan till domstolen. Tidsplanen ska tas fram senast 30 dagar från överlämnandet. Skyldigheten för en kontaktpunkt som bedömer att en ansökan är fullständig (på så sätt att handläggning kan påbörjas och en tidsfrist börja löpa) att bekräfta ansökan genom att överlämna den till mark- och miljödomstolen kommer att finnas i föreskrifter som regeringen meddelar och som kompletterar EU-förordningarna om kritiska råmaterial och EU-förordningen om nettonollindustri.

Av tidsplanen bör det framgå när ett avgörande i målet kan förväntas och de åtgärder som krävs för att få målet till ett avgörande. Det är

Doknr: E2026-00237-1

tillräckligt att använda den tidsplan som ska upprättas enligt 22 kap. 11 b § miljöbalken till kontaktpunkten för att fullgöra kravet på tidsplan i bestämmelsen.

Av *andra stycket* framgår att mark- och miljödomstolen är skyldig informera kontaktpunkten om tidsplanen och betydande ändringar av den. Betydande ändringar kan exempelvis vara sådana ändringar som kan påverka tidpunkten för målets avgörande.

Kontaktpunkter

10 §

De myndigheter som regeringen bestämmer ska vara kontaktpunkter enligt artikel 9.1 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 6.1 i EU-förordningen om nettonollindustri.

Paragrafen innehåller ett bemyndigande för regeringen att utse kontaktpunkter enligt artikel 9.1 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 6.1 i EU-förordningen om nettonollindustri. Enligt EU-förordningarna ska kontaktpunkterna utses för att underlätta och samordna tillståndsprocessen för projekt för kritiska råmaterial och nettonollprojekt. Kontaktpunkterna har vidare ett antal uppgifter som framgår av EU-förordningarna. Övervägandena finns i avsnitt 5.1 och 6.1.

Bemyndiganden

11 §

Regeringen får meddela föreskrifter om

1. skyldighet för en kontaktpunkt att informera berörda myndigheter om förhållanden som kan påverka bedömningen av om erkännande av ett strategiskt nettonollprojekt bör upphävas, och

2. kommuners arbete med att bistå kontaktpunkterna med att underlätta och samordna tillståndsprocessen för strategiska råmaterialprojekt eller nettonollprojekt.

I paragrafen finns bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om kontaktpunkters skyldigheter och kommuners arbete med att bistå kontaktpunkter. Paragrafen kompletterar delvis artikel 14.7 i EU-förordningen om nettonollindustri. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Enligt EU-förordningen om nettonollindustri kan medlemsstaterna erkänna projekt som strategiska nettonollprojekt. Ett sådant erkännande kan upphävas om projektet genomgått betydande ändringar, inte längre uppfyller kriterierna för erkännandet eller om erkännandet byggde på en ansökan som innehöll felaktiga uppgifter (artikel 13 och 14 i EU-förordningen om nettonollindustri).

I *punkt 1* ges regeringen ett bemyndigande att meddela föreskrifter om att en kontaktpunkt ska informera de myndigheter som ansvarar för att erkänna strategiska nettonollprojekt i Sverige om förhållanden som skulle kunna leda till att ett erkännande ska upphävas enligt EU-förordningen om nettonollindustri. De förhållanden som kan leda till upphävande framgår av artikel 14.7 i EU-förordningen om nettonollindustri. Uttrycket

Doknr: E2026-00237-1

strategiskt nettonollprojekt har samma betydelse som i EU-förordningen om nettonollindustri.

Enligt *punkt 2* får regeringen meddela föreskrifter om kommuners arbete med att bistå kontaktpunkterna i arbetet med att underlätta och samordna tillståndsprocessen för strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt. Den medverkan som kan komma i fråga för kommuner är att se till att tillhandahålla specifik och uppdaterad information och vägledning om de tillstånd, anmälningar och dispenser som kan vara aktuella för strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt och som kommunen handlägger. Informationen kan tillhandahållas på en egen webbplats. Innebörden av uttrycken strategiskt råmaterialprojekt och nettonollprojekt förklaras i 2 §.

Med kontaktpunkt avses någon av de kontaktpunkter som regeringen har utsett med stöd av 10 §.

12 §

Regeringen får meddela föreskrifter om skyldighet för en kommun att årligen lämna statistikuppgifter över handläggningstider i ärenden som rör strategiska råmaterialprojekt eller nettonollprojekt.

Paragrafen innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att meddela föreskrifter. Övervägandena finns i avsnitt 5.1 och 6.8.

Regeringen ges ett bemyndigande att meddela föreskrifter om skyldighet för en kommunal nämnd att rapportera statistik över handläggningstider i ärenden som rör strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt. Innebörden av uttrycken strategiskt råmaterialprojekt och nettonollprojekt förklaras i 2 §. Den statistik som enligt föreskrifter ska rapporteras kan avse handläggningstider i tillstånds-, anmälnings- eller dispensärenden. Enligt EU-förordningen om kritiska råmaterial och EU-förordningen om nettonollindustri ska medlemsstaterna säkerställa att tidsfristerna för handläggningen respekteras. Statistiken är ett verktyg i arbetet att följa upp och säkerställa att tidsfristerna hålls. Regeringen kan med stöd av bemyndigandet meddela föreskrifter om att den kommunala nämnden ska lämna statistikrapporten till en ansvarig myndighet och att den ansvariga myndigheten får meddela föreskrifter om vilka uppgifter som ska lämnas i rapporten.

19.2 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

6 kap.

2 a §

I detta kapitel avses med:

1. EU-förordningen om kritiska råmaterial: Europa¬parlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020,

Doknr: E2026-00237-1

2. EU-förordningen om nettonollindustri: Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1735 av den 13 juni 2024 om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonoll¬teknik och ändring av förordning (EU) 2018/1724.

Uttrycken strategiskt råmaterialprojekt och nettonollprojekt har i detta kapitel samma innebörd som i lagen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri.

Paragrafen är ny. I *första stycket* introduceras kortformer för EU-förordningen om kritiska råmaterial och EU-förordningen om nettonollindustri som används i kapitlet. Hänvisningen till EU-förordningarna i paragrafen, liksom hänvisningarna i kapitlet i övrigt till EU-förordningarna, är utformad så att den avser förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen, s.k. dynamisk hänvisning. När det hänvisas till EU-förordningarna i kapitlet är det alltså dess gällande lydelse som avses.

Andra stycket förklarar att uttrycken strategiskt råmaterialprojekt och nettonollprojekt i kapitlet har samma innebörd som i lagen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri.

32 a §

Särskilda bestämmelser om begäran om och tidsfrist för ett yttrande om miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljeringsgrad vid avgränsningssamråd som rör strategiska råmaterialprojekt eller nettonollprojekt finns i

1. artikel 12.1 och 12.6 i EU-förordningen om kritiska råmaterial, och

2. artikel 10.1 i EU-förordningen om nettonollindustri.

Om ett avgränsningssamråd rör en verksamhet eller åtgärd som ingår i ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt ska länsstyrelsen redo¬visa sin bedömning enligt 32 § andra stycket så snart som möjligt och senast inom 45 dagar från det att länsstyrelsen har tagit emot en begäran om yttrande från en kontaktpunkt som avses i lagen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri.

Länsstyrelsen ska informera kontaktpunkten om sin bedömning.

Paragrafen är ny och innehåller bestämmelser om länsstyrelsens bedömning enligt 32 § andra stycket i detta kapitel när en begäran om ett yttrande över miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljeringsgrad överlämnats från en kontaktaktpunkt. Paragrafen kompletterar artikel 12.1 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 10.1 i EU-förordningen om nettonollindustri. Överväganden finns i avsnitt 10.4.

Första stycket i paragrafen upplyser om att EU-förordningen om kritiska råmaterial och EU-förordningen om nettonollindustri innehåller bestämmelser om yttrande om en miljökonsekvensbeskrivnings omfattning och detaljeringsgrad vid avgränsningssamråd som avser verksamheter och åtgärder som ingår i sådana projekt. I artikel 12.1 i EU-förordningen om kritiska råmaterial anges att projektägaren ska begära ett yttrande om miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljeringsgrad från kontaktpunkten som ska utses enligt EU-förordningen. Med kontaktpunkt avses kontaktpunkten enligt lagen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska

Doknr: E2026-00237-1

råmaterial och nettonollindustri. Enligt artikel 10.1 i EU-förordningen om nettonollindustri får projektägaren begära ett sådant yttrande. Kontaktpunkten ska säkerställa att yttrandet lämnas så snart som möjlig och senast 45 dagar från det datum då begäran lämnades in.

Enligt *andra stycket* ska länsstyrelsen redovisa sin bedömning enligt 32 § så snart som möjligt och senast inom 45 dagar från det att länsstyrelsen tog emot en begäran om yttrande från en kontaktpunkt. För att skyldigheten ska gälla krävs att länsstyrelsen har tagit emot en begäran om yttrande om miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljeringsgrad enligt artikel 12.1 i EU-förordningen om kritiska råmaterial eller artikel 10.1 i EU-förordningen om nettonollindustri från kontaktpunkten.

Genom bestämmelsen tydliggörs även att det yttrande om omfattning och detaljeringsgrad av miljökonsekvensbeskrivningen som avses i artikel 12.1 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 10.1 i EU-förordningen om nettonollindustri kan begäras i den svenska processen i samband med avgränsningssamrådet. Enligt *tredje stycket* ska länsstyrelsen informera den kontaktpunkt som överlämnat begäran, om sin bedömning enligt 32 § andra stycket. Av sistnämnda paragraf framgår att bedömningen även ska redovisas till den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden.

43 §

Den som prövar tillståndsfrågan ska slutföra miljöbedömningen genom att *ange den motiverade slutsatsen i det beslut eller den dom som avgör tillståndsfrågan.*

I miljöbedömningen ingår att med hänsyn till innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen och det som har kommit fram under handläggningen av målet eller ärendet identifiera, beskriva och göra en slutlig och samlad bedömning av verksamhetens eller åtgärdens väsentliga miljöeffekter (*motiverad slutsats)*.

Paragrafen innehåller bestämmelser om den specifika miljöbedömningen.

Första stycket, som är nytt, motsvarar till sitt innehåll delvis den nu gällande paragrafen, se prop. 2016/17:200 s. 210, men anger även att det sista steget i miljöbedömningen innebär att den motiverad slutsatsen ska redovisas i beslutet eller domen om tillstånd. Bestämmelsen genomför kraven i artikel 1.2 g v och artikel 8a. 1 a i MKB direktivet om att beslutet om tillstånd ska innehålla den motiverade slutsatsen.

Andra stycket är nytt men motsvarar till sitt innehåll delvis den nu gällande paragrafen. I paragrafen införs uttrycket ”motiverad slutsats”. Enligt artikel 1.2 g iii–iv i MKB-direktivet ska den motiverade slutsatsen avse projektets betydande miljöpåverkan. Det görs en ändring som innebär att den slutliga och samlade bedömningen ska avse verksamhetens eller åtgärdens väsentliga miljöeffekter. Ingen skillnad i kravnivån är avsedd. Bestämmelsen tydliggör att en fördjupning och prioritering av relevanta miljöfrågor ska ske i syfte att uppnå största möjliga miljönytta, vilket överensstämmer med de krav som ställs på miljökonsekvensbeskrivningens omfattning och detaljeringsgrad enligt 37 § i detta kapitel och följer av MKB-direktivet. Överväganden finns i avsnitt 10.5.

Doknr: E2026-00237-1

43 a §

Särskilda bestämmelser om tidsfrister för allmänhetens, myndigheters och kommuners yttrande över miljökonsekvensbeskrivningen finns i

1. artikel 12.5 i EU-förordningen om kritiska råmaterial, och

2. artikel 10.5 i EU-förordningen om nettonollindustri.

Om tillståndsfrågan enligt 39 § rör en verksamhet eller åtgärd som ingår i ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt ska allmänheten, myndigheter och kommuner, ges högst 85 dagar att yttra sig över miljökonsekvensbeskrivningen.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om en tidsram för allmänhetens, myndigheters och kommuners yttrande över miljökonsekvensbeskrivningen när den avser ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt. Paragrafen kompletterar artikel 12.5 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 10.5 i EU-förordningen om nettonollindustri Övervägandena finns i avsnitt 10.6.

Första stycket i paragrafen upplyser om att artikel 12.5 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 10.5 i EU-förordningen om nettonollindustri innehåller bestämmelser om tidsfrister för samråd med allmänheten och myndigheter om miljökonsekvensbeskrivningen. Med allmänheten och myndigheter avses enligt EU-förordningarna samma sak som i artikel 1.2 e i och 6.1 i MKB-direktivet.

Andra stycket innebär att det införs en maxtid om 85 dagar för allmänhetens, myndigheters och kommuners yttrande över miljökonsekvensbeskrivningen, när tillståndsfrågan avser en verksamhet eller åtgärd som ingår i ett strategiskt råmaterial¬projekt eller ett nettonollprojekt. Bestämmelsen ska tillämpas i samband med kungörelse av miljökonsekvensbeskrivningen enligt 39 §. Av första stycket i den paragrafen framgår att prövningsmyndigheten ska kungöra miljökonsekvensbeskrivningen om den kan läggas till grund för den fortsatta miljöbedömningen. Genom hänvisningen till 39 § tydliggörs att tidsfristerna enligt EU-förordningarna blir tillämpliga i den svenska processen i samband med kungörelsen av miljökonsekvensbeskrivningen. Vad som avses med uttrycken strategiskt råmaterialprojekt och nettonollprojekt framgår av 2 a §.

Vilka myndigheter som ska yttra sig inom tidsramen får avgöras från fall till fall. Enligt 22 kap. 4 § miljöbalken ska dock mark- och miljödomstolen skicka ansökningshandlingar och kungörelsen till Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, länsstyrelsen och den eller de berörda kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet. I de fall en ansökan om tillstånd också ska kungöras ska det ske gemensamt med miljökonsekvensbeskrivningen, vilket framgår av 41 § i detta kapitel.

43 b §

Den som prövar tillståndsfrågan får förlänga tiden för att yttra sig i 43 a § andra stycket

1. med högst 40 dagar i enlighet med artikel 12.5 i EU-förordningen om kritiska råmaterial, eller

2. till högst 90 dagar i enlighet med artikel 10.5 i EU-förordningen om nettonollindustri.

Doknr: E2026-00237-1

Om tiden för att yttra sig förlängs, ska parter, remissinstanser och den kontaktpunkt som avses i lagen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri informeras om förlängningen. Kontaktpunkten ska även informeras om skälen för förlängningen.

Beslutet om förlängning ska kungöras.

Paragrafen är ny och innehåller bestämmelser om förlängning av den tidsfrist som gäller för yttrandet över miljökonsekvensbeskrivningen enligt 43 a § i detta kapitel. Paragrafen kompletterar artikel 12.5 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 10.5 i EU-förordningen om nettonollindustri. Övervägandena finns i avsnitt 10.6.

Enligt artikel 12.5 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 10.5 i EU-förordningen om nettonollindustri får medlemsstaterna förlänga tiden för allmänhetens och myndigheters yttrande över miljökonsekvensbeskrivningen på de villkor som framgår av artiklarna. Genom *första stycket* ges prövningsmyndigheten möjlighet att förlänga tiden för att yttra sig. Prövningsmyndigheten får förlänga tiden på de villkor som framgår av artikel 12.5 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 10.5 i EU-förordningen om nettonollindustri. Möjligheten att förlänga tiden för yttrandet enligt artikel 10.5 i EU-förordningen om nettonollindustri är begränsad till nettonollprojekt som avses i artikel 9.7 i EU-förordningen om nettonollindustri.

Enligt *andra stycket* ska prövningsmyndigheten informera kontaktpunkten om tiden för att yttra sig förlängs enligt första stycket. Vilken kontaktpunkt som är ansvarig framgår av föreskrifter som meddelats med stöd av 3 § lagen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri. Även parter och remissinstanser ska informeras om det sker en förlängning av tiden för yttrande.

Av *tredje stycket* framgår att beslutet om förlängning ska kungöras och kungörelsen utgör då tillräcklig information till allmänheten om förlängningen.

43 c §

Särskilda bestämmelser om tidsfrister för den motiverade slutsatsen finns i

1. artikel 12.3 och 12.4 i EU-förordningen om kritiska råmaterial, och

2. artikel 10.3 och 10.4 i EU-förordningen om nettonollindustri.

Den som prövar tillståndsfrågan får förlänga tidsfristen för den motiverade slutsatsen med högst 20 dagar i enlighet med

1. artikel 12.4 i EU-förordningen om kritiska råmaterial, eller

2. artikel 10.4 i EU-förordningen om nettonollindustri.

Om tidsfristen förlängs ska parter, remissinstanser och den kontaktpunkt som avses i lagen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri informeras om förlängningen. Kontaktpunkten ska även informeras om skälen för förlängningen.

Paragrafen är ny och innehåller bestämmelser om när den motiverade slutsatsen senast ska vara slutförd för verksamheter och åtgärder som ingår i ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt. Paragrafen kompletterar artikel 12.3 och 12.4 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och i artikel 10.3 och 10.4 i EU-förordningen om nettonoll¬industri. Övervägaden finns i avsnitt 10.5.

Doknr: E2026-00237-1

Första stycket upplyser om att EU-förordningen om kritiska råmaterial och EU-förordningen om nettonollindustri innehåller en tidsfrist för när en motiverad slutsats senast ska slutföras för strategiska råmaterialprojekt och nettonollprojekt. Enligt artikel 12.3 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 10.3 i EU-förordningen om nettonollindustri ska den motiverade slutsatsen som avses i artikel 1.2 g iv i MKB-direktivet utfärdas senast 90 dagar från det att prövningsmyndigheten erhållit all nödvändig information enligt artiklarna 5, 6 och 7 i MKB-direktivet. Uttrycket motiverad slutsats har samma innebörd som i 43 § första stycket.

Enligt artikel 12.4 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 10.4 i EU-förordningen om nettonollindustri får medlemsstaterna, på de villkor som framgår av artiklarna, förlänga tiden för när den motiverade slutsatsen senast ska vara slutförd. Genom *andra stycket ges* prövningsmyndigheten möjlighet att förlänga tiden för när den motiverade slutsatsen senast ska vara slutförd med högst 20 dagar på de villkor som framgår av artikel 12.4 i EU-förordningen om kritiska råmaterial eller artikel 10.4 i EU-förordningen om nettonollindustri.

Enligt *tredje stycket* ska prövningsmyndigheten informera kontaktpunkten om en förlängning och skälen för den. Vilken kontaktpunkt som är ansvarig framgår av föreskrifter som meddelats med stöd av 3 § lagen (2026:0000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri. Även parter och remissinstanser ska informeras om det sker en förlängning av tiden för yttrande.

43 d §

Om tillståndsfrågan avser en verksamhet eller åtgärd som ingår i ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt och den inte kan avgöras inom den tidsfrist som anges i artikel 12.3 i EU-förordningen om kritiska råmaterial eller artikel 10.3 i EU-förordningen om nettonollindustri får den motiverade slutsatsen meddelas i ett särskilt beslut inom tidsfristen. Ett sådant beslut får inte överklagas särskilt.

Paragrafen är ny och innehåller bestämmelser om den motiverade slutsatsen när tillståndsfrågan avser ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt. Paragrafen kompletterar artikel 12.3 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och i artikel 10.3 i EU-förordningen om nettonollindustri och genomför artikel 1.2 g v och delvis artikel 8a i MKB-direktivet. Överväganden finns i avsnitt 10.5.

I paragrafen införs en möjlighet för prövningsmyndigheten att meddela den motiverade slutsatsen enligt 43 § i ett särskilt beslut om tillståndsfrågan avser en verksamhet eller åtgärd som ingår i ett strategiskt råmaterialprojekt eller ett nettonollprojekt. Vad som avses med strategiskt råmaterialprojekt och nettonollprojekt framgår av 2 a §. För att ett särskilt beslut ska få fattas krävs att beslutet behövs för att tidsfristen om 90 dagar som framgår av artikel 12.3 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och i artikel 10.3 i EU-förordningen om nettonollindustri, ska kunna hållas även om tillståndsprövningen inte kan slutföras inom denna tid. Den motiverade slutsatsen om projektets betydande miljöpåverkan ska enligt dessa tidsfrister kunna meddelas inom en tidsfrist om 90 dagar. Det särskilda beslutet ska i sådant fall meddelas inom tidsfristen.

Doknr: E2026-00237-1

Tidsfristen om 90 dagar löper från det att prövningsmyndigheten fått all nödvändig information. Detta inkluderar information från berörda myndigheter och allmänheten, vilket bland annat inhämtas efter kungörelsen av miljökonsekvensbeskrivningen, vid skriftväxling och under huvudförhandlingen. Prövningsmyndigheten får i det enskilda fallet bedöma när den har erhållit all nödvändig information och om 90-dagars fristen för att utfärda den motiverade slutsatsen enligt EU-förordningarna börjar löpa.

För att det ska vara möjligt att göra en slutlig och samlad bedömning av verksamhetens eller åtgärdens väsentliga miljöeffekter behöver den motiverade slutsatsen innehålla en bedömning av vilka villkor som behövs för att reglera verksamhetens eller åtgärdens miljöeffekter. Enligt paragrafen får inte ett beslut i vilket den motiverade slutsatsen meddelas överklagas särskilt. Beslutet får överklagas i samband med prövningsmyndighetens beslut i tillståndsfrågan.

Om miljöbedömningen har slutförts genom/med ett särskilt beslut, ska den motiverade slutsatsen anges i den dom eller det beslut som avgör tillståndsfrågan, se 43 § i detta kapitel och tillhörande författningskommentar. När den motiverade slutsatsen anges i tillståndsbeslutet är bedömningarna i slutsatsen i det särskilda beslutet bindande och villkoren i tillståndet får inte strida mot bedömningarna i den motiverade slutsatsen. Detta innebär att villkoren i tillståndet ska formuleras på ett sätt som innebär att verksamheten eller åtgärdens miljöeffekter motsvarar vad som framkommit i den motiverade slutsatsen.

Doknr: E2026-00237-1

19.3 Förslag till lag om ändring i lag (2026:000) om verksamheter och åtgärder för förnybar energi

8 §

Om ett mål som inleds vid en mark- och miljödomstol genom en ansökan om tillstånd gäller en verksamhet eller åtgärd för förnybar energi, ska domstolen så snart som möjligt och senast 45 dagar efter att ansökan kom in

1. skicka information till sökanden om att handläggningen av målet har påbörjats, eller

2. förelägga sökanden att avhjälpa en brist enligt 42 kap. 3 § rättegångsbalken.

När bristerna har avhjälpts ska domstolen, så snart som möjligt och senast 45 dagar efter den tidpunkten, skicka information till sökanden om att handläggningen av målet har påbörjats.

Paragrafen som är ny innehåller särskilda bestämmelser om mark- och miljödomstolens handläggning av mål som rör förnybar energi och som avses i 6 §. Paragrafen genomför artikel 16.2 i förnybartdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 12.2.

Första stycket innehåller två punkter. Om en ansökan om tillstånd är fullständig ska domstolen enligt *punkt 1* så snart som möjligt, men senast inom 45 dagar från det att en ansökan kom in till domstolen informera sökanden om att handläggningen av målet har inletts. Innebörden av att en ansökan är fullständig är att den innehåller de uppgifter som krävs för att en prövning av målet i sak ska kunna inledas. Det förhållandet att domstolen har informerat sökanden om att handläggningen av målet har inletts hindrar inte domstolen från att i ett senare skede begära in kompletterande information. Om domstolen konstaterar att en ansökan är bristfällig, ska den enligt *punkt 2* inom 45 dagar från det att ansökan kom in till domstolen förelägga sökanden att komplettera ansökan. Om sökanden inte följer föreläggandet kan domstolen avvisa ansökan i enlighet med vad som följer av allmänna regler.

Andra stycket innebär att domstolen så snart som möjligt men senast 45 dagar från det att en brist har avhjälpts ska informera sökanden om att handläggningen av målet har inletts.

9 §

Om ett mål som inletts vid en mark- och miljödomstol genom en ansökan om tillstånd gäller en verksamhet eller åtgärd för förnybar energi, ska domstolen avgöra målet inom

1. tre år om målet avser en anläggning som är havsbaserad, och

2. två år om målet avser en anläggning som är landbaserad.

Trots första stycket ska

1. ett mål som avser en havsbaserad anläggning avgöras inom två år om det avser

a) uppgradering av en anläggning för produktion av förnybar el,

b) uppförande av en anläggning för produktion av förnybar el med en lägre installerad elektrisk effekt än 150 kilowatt, eller

c) uppförande av en samlokaliserad energilagringsenhet i anslutning till en anläggning som avses i a eller b, och

2. ett mål som avser en landbaserad anläggning avgöras inom ett år om det avser

a) uppgradering av en anläggning för produktion av förnybar el,

Doknr: E2026-00237-1

b) uppförande av en anläggning för produktion av förnybar el med en lägre installerad elektrisk effekt än 150 kilowatt, eller

c) uppförande av en samlokaliserad energilagringsenhet i anslutning till en anläggning som avses i a eller b.

Tidsfristen börjar löpa den dag domstolen skickar information till sökanden enligt 8 § om att handläggningen av målet har påbörjats.

Paragrafen är ny och innehåller bestämmelser om tidsfrister för en mark- och miljödomstols handläggning av vissa mål. Paragrafen genomför artikel 16b.1 och 16b.2 i förnybartdirektivet. Övervägandena finns i avsnitt 12.2.

Enligt *första stycket* är huvudregeln att ett mål som prövas av en mark- och miljödomstol i första instans och som avser tillstånd för en verksamhet eller åtgärd för förnybar energi ska avgöras inom tre år om det avser en havsbaserad anläggning och två år om det avser en landbaserad anläggning. Med en havsbaserad anläggning avses en anläggning som är belägen i svenskt kust- eller territorialvatten. Uttrycket verksamhet eller åtgärd för förnybar energi har samma innebörd som i 3 §.

I *andra stycket* finns bestämmelser om kortare tidsfrister för vissa mål. *Punkt 1* är uppdelad i tre underpunkter och innebär att vissa ansökningar om tillstånd som avser havsbaserade anläggningar ska avgöras inom två år. *Punkt 1a* avser ansökningar om tillstånd för att uppgradera en havsbaserad anläggning för produktion av förnybar el. Uttrycket uppgradering har samma innebörd som i 3 §. Ett exempel på ett mål som avser uppgradering av en havsbaserad anläggning för produktion av förnybar el är ansökan om tillstånd för s.k. repowering av en havsvindpark. *Punkt 1b* avser uppförande av anläggningar för produktion av förnybar el som har en lägre installerad elektrisk effekt än 150 kilowatt. En havsbaserad anläggning för produktion av förnybar el som har lägre elektrisk kapacitet än 150 kilowatt kan vara en testanläggning för ny teknik, t.ex. vågkraft. *Punkt 1c* avser uppförande av en samlokaliserad energilagringsenhet i anslutning till en havsbaserad anläggning som avses i a eller b. Uttrycket samlokaliserad energilagringsenhet har samma innebörd som i 4 § lagen med bemyndiganden att meddela föreskrifter om ärenden som gäller verksamheter och åtgärder för förnybar energi. Se kommentaren till den paragrafen. En samlokaliserad energilagringsenhet kan t.ex. vara ett vätgaslager som är lokaliserad på samma plats som den havsbaserade anläggningen och är ansluten till samma nätanslutnings-punkt som den anläggningen. *Punkt 2* avser landbaserade anläggningar och är uppdelad i tre underpunkter. Enligt *punkt 2a* ska ett mål som avser en verksamhet eller åtgärd för förnybar energi avgöras inom ett år om det avser uppgradering av en landbaserad anläggning för produktion av förnybar el. Ett exempel på ett mål som omfattas av ettårsfristen är ansökan om tillstånd att byta ut utrustning i ett vattenkraftverk i syfte att öka dess kapacitet, dvs. dess installerade effekt. Om den landbaserade anläggning som uppgraderas producerar energi i annan form än el, t.ex. värme, gäller huvudregeln att ansökan om tillstånd ska avgöras inom två år. *Punkt 2b* innebär att ettårsfristen även gäller för ansökningar om tillstånd att uppföra en ny landbaserad anläggning som producerar förnybar el om anläggningens installerade elektriska effekt understiger 150 kilowatt. Ett exempel på en sådan anläggning är ett småskaligt vattenkraftverk. Enligt

Doknr: E2026-00237-1

punkt 2c ska även ansökningar om tillstånd att uppföra en anläggning för energilagring i anslutning till en anläggning som avses i a eller b, avgöras inom ett år. Det kan t.ex. vara fråga om ett batterilager som är lokaliserat på samma plats som anläggningen för produktion av el och är ansluten till samma nätanslutningspunkt som den anläggningen.

Enligt *tredje stycket* börjar tidsfristerna i första och andra stycket löpa den dag domstolen informerar sökanden enligt 8 § om att handläggningen av ärendet har påbörjats.

10 §

En mark- och miljödomstol får förlänga en tidsfrist enligt9 § första stycket eller andra stycket 1 en gång med högst sex månader om

1. det efter det att tidsfristen börjat löpa uppstår behov av kompletteringar på grund av nya bestämmelser eller ny information,

2. det uppstår en försening vid handläggningen av målet och förseningen beror på någon yttre omständighet som domstolen inte hade kunnat påverka eller förutse när tidsfristen började löpa,

3. det är nödvändigt för att pröva en skyldighet i EU-lagstiftning på miljöområdet, eller

4. det finns andra synnerliga skäl än de som anges i 1–3.

En tidsfrist enligt 9 § andra stycket 2 får förlängas en gång med högst tre månader om det finns sådana skäl som anges i första stycket.

Om tidsfristen förlängs ska sökanden skriftligen informeras om förlängningen och skälen för den.

Paragrafen som är ny innehåller bestämmelser om förlängning av de tidsfrister som gäller för handläggning av mål om förnybar energi och som avses i 9 §. Paragrafen genomför artikel 16b.1 och 16b.2 i förnybart-direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 12.2.

Enligt *första stycket* får en tvåårig eller treårig tidsfrist som avses i 9 § första stycket eller andra stycket 1 bara förlängas en gång med högst sex månader och endast om det finns sådana skäl som anges i någon av punkterna 1–4. *Punkt 1* innebär att tidsfristen kan förlängas om det, efter att en tidsfrist har börjat löpa, på grund av ny information eller nya bestämmelser som gör att domstolen behöver begära in kompletterande information från sökanden. Enligt *punkt 2* kan en tidsfrist förlängas om det vid handläggningen av ett ärende uppstår en försening som beror på någon yttre omständighet som inte kan påverkas och inte kunde förutses när tidsfristen började löpa. Domstolen ska inte kunna inte ha kunnat påverka eller förutse förseningen. Av *punkt 3* framgår att en tidsfrist kan förlängas om det krävs mer tid för att slutföra en bedömning som krävs enligt bestämmelser som genomför EU-lagstiftning på miljöområdet eller bestämmelser i en EU-förordning på miljöområdet. Med EU-lagstiftning på miljöområdet avses EU-direktiv eller EU-förordningar som, oavsett rättslig grund, innehåller bestämmelser som syftar till att skydda miljön. *Punkt 4* innebär att en tidsfrist kan förlängas om det finns andra synnerliga skäl än de som anges i de föregående punkterna. Med synnerliga skäl avses att det ska vara fråga om exceptionella omständigheter.

Enligt *andra stycket* får den ettåriga tidsfristen i 9 § andra stycket 2 förlängas med tre månader om det finns sådana skäl som framgår av första stycket.

Doknr: E2026-00237-1

Enligt *tredje stycket* ska domstolen skriftligen informera sökanden om att tidsfristen förlängs och om skälen för förlängningen.

19.4 Förslag till lag om ändring i minerallagen (1991:45)

4 kap.

3 §

Om flera har ansökt om koncession för samma område och fler än en kan komma i fråga enligt 2 §, *ska* den ha företräde som har undersökningstillstånd i området för något mineral som omfattas av *hans eller hennes* ansökan om koncession.

Om ingen av sökandena har undersökningstillstånd, *ska* den ha företräde som har utfört ändamålsenligt undersökningsarbete inom området. I annat fall har den som först kom in med sin ansökan *företräde*. Om ansökningarna har kommit in samma dag har sökandena lika rätt till andel i koncessionen.

Om ansökan har lämnats in till en kontaktpunkt som avses i lagen (2026:000) om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri för en bekräftelse enligt artikel 11.6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020 ska ansökan, i fråga om företräde, anses ha kommit in när den lämnades in till kontaktpunkten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om företrädesrätt när flera har ansökt om bearbetningskoncession i samma område. Överväganden finns i avsnitt 6.4.3.

I *första och andra stycket* anges vem som har företrädesrätt om det meddelats ett undersökningstillstånd eller om det utförts undersökningsarbete för området. Se vidare prop. 1988/89:92 och prop. 1992/93:238. I styckena byts ordet skall ut mot ska och i första stycket ordet dennes mot hans eller hennes. Ordet företräde har i ett fall flyttats till slutet av meningen. Ändringarna i första och andra stycket är endast redaktionella.

Tredje stycket, som är nytt, anger när en ansökan om bearbetningskoncession, i fråga om företrädesrätt, ska anses inkommen när ansökan har lämnats till en kontaktpunkt enligt lagen om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri, för bekräftelse av ansökans fullständighet. Att en ansökan kan lämnas in till en kontaktpunkt för en sådan bekräftelse följer av EU-förordningen om kritiska råmaterial och kompletterande bestämmelser till förordningen, se lagen om kontaktpunkter och tillståndsförfaranden för kritiska råmaterial och nettonollindustri och föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Doknr: E2026-00237-1

19.5 Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2009:400)

2 kap.

12 §

Särskilda bestämmelser om att det vid planläggning enligt denna lag ska övervägas att i lämpliga fall inkludera utveckling av

1. projekt för kritiska råmaterial finns i artikel 13.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1252 av den 11 april 2024 om inrättande av en ram för säkerställande av trygg och hållbar försörjning av kritiska råmaterial och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 och (EU) 2019/1020, och

2. tillverkningsprojekt för nettonollteknik och strategiska nettonollprojekt finns i artikel 11.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1735 av den 13 juni 2024 om inrättande av en åtgärdsram för att stärka Europas ekosystem för tillverkning av nettonollteknik och ändring av förordning (EU) 2018/1724.

Paragrafen är ny och upplyser om att det i EU-förordningen om kritiska råmaterial och i EU-förordningen om nettonollindustri finns bestämmelser som gäller planläggning av projekt för kritiska råmaterial, tillverkningsprojekt för nettonollteknik och strategiska nettonollprojekt. Övervägandena finns i avsnitt 11.1.

Paragrafen upplyser om att artikel 13.1 i EU-förordningen om kritiska råmaterial och artikel 11.1 EU-förordningen om nettonollindustri innehåller bestämmelser om att nationella, regionala och lokala myndigheter som ansvarar för att utarbeta vissa planer, t.ex. för fysisk planering och markanvändning, ska överväga att i lämpliga fall inkludera bestämmelser om utveckling av projekt för kritiska råmaterial och nettonollprojekt i planerna. För det fall det bedöms lämpligt att införa sådana bestämmelser ska företräde ges åt vissa typer av områden. Bestämmelserna i EU-förordningarna innebär att kommunerna i planläggningen behöver överväga om bestämmelser om utveckling av projekt för kritiska råmaterial och nettonollprojekt ska införas.

De uttryck som används för att beskriva projekten har samma betydelse som i EU-förordningarna.

Doknr: E2026-00237-1